

Búkũ Í'dóngará vé rĩ Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ùlũngará

Búkũ 'dĩri lũ ngá rĩ pi vé í'dóngará ã tã. Lũ tã Múngú ní 'bũ pi gbizú vũ be rĩ, ãzini ĩri ní ngá 'a ni gé rĩ pi gbizú rĩ, agaápi rá rĩ, lũ tã ĩri ní 'bá gbizú, ĩri ní 'bá rĩ 'bázú adrizú ngá rĩ pi drĩgé 'bá ãmbúgú rú rĩ. Búkũ 'dĩri lũ kpá ùnjĩkãnyã vé í'dóngará, ĩzãngã nyangará, ãzini drãngará vé í'dóngará ã tã. Lũ tĩ ãndĩãndĩ rĩ pi vé tã, ãzini súrú rĩ pi vé í'dóngará ã tã, lũ kpá tã Múngú ní Ābũrãmã ri ĩpëzú ívé úyú Yãhúđĩ rĩ pi be, kôpi ã adrikí rí 'bá ívé ni rĩ vé tã, 'î i'da rí 'î ngúlúpí kôpi ní, kôpi ě i'dakí rí ívé ùkpõ, ãzini tã áda rĩ 'bá urukõ ní.

Cápĩtã 12-50 ùlũ 'bá Ābũrãmã vé 'bëti ãsámvú gé rĩ pi vé tã, mvópi Īsákã vé tã, Īsákã mvópi Yókóbũ vé tã, ãzini ùlũ Yókóbũ vé anji mụdrĩ drĩ ni ĩrĩ rĩ pi vé tã, agaápi rá rĩ, ùlũ tã Yõsépã vé rĩ. Kôpi ã adrikí dõ ngúlúmũ mãđãná drãããsiyã, ãzini 'bá Múngú túngú túngú rĩ pi ĩnjĩ 'bá rĩ pi ã trakí dõ kôpi ã gãrã kúrũ drãããsiyã, Múngú mba ívé 'bá 'dĩ'bée ã tã rá. ùlũ kpá kĩnĩ, Múngú lë 'bá ívé rĩ pi ã 'dukí ívé tã ngaá, kôpi ã 'okí tã piri, ě ĩnjĩkí rí 'i ãní.

Búkũ Í'dóngará vé rĩ, Wũngará vé rĩ, Lëvĩtikã vé rĩ, Kãlãfe vé rĩ, ãzini Dětõrõnómë vé rĩ,

Yāhúđi rĩ pi zíkí búkũ 'dĩ'bée Búkũ Tāĩmbị vé ni, dōku Búkũ Mósē vé Tāĩmbị vé rĩ.

'Bũ pi vé gbingára vũ be rĩ

¹ Í'dóngará gá 'dāá, Múngú gbi 'bũ pi vũ be.
² Vũ rĩ adri kú kána, ngá āzi 'a ni gé 'dāáyo, yĩĩ dabaya rĩ ẽ drĩ bĩ nị kuú cịcị, Índrí Múngú vé rĩ ri ẹcị yĩĩ rĩ drịgẹ sị.

³ Múngú ní 'yozú kīnī, “Lē ỳtúná ả adri anigé.” Ỗtúná ní dịzú ảngũ ỉmgbērēzú. ⁴ Múngú ndre ỳtúná rĩ ỉndrẹ 'í mị gé 'dāá múké, ỉri ní ỳtúná pi ảsámvú acozú ảngũ bĩpi nịpi cịcị rĩ be.
⁵ Múngú ní ỳtúná rĩ zịzú “Ỗtú ảmgbáráká” ỉri ní ảngũ bĩpi nịpi cịcị rĩ zịzú “ỉnịná.” Ỗndrẹná ní ỉcázú, ảngũ rĩ ní ọwúzú, 'dĩri ỳ'dụ ảlu rĩ.

⁶ Múngú ní 'yozú kīnī, “Lē ảngũ mgbọ ả adri ụrụ 'dāá yĩĩ rĩ pi ảsámvú gé, ả aco rị yĩĩ 'bũ gé rĩ pi ảsámvú yĩĩ vũ drịgẹ rĩ be.” ⁷ Múngú ní ảngũ mgbọ ụrụ rĩ gbizú, ả aco rị yĩĩ 'bũ gé rĩ pi ảsámvú yĩĩ vũ drịgẹ rĩ be. Ỉri ní 'i ngazú sụ Múngú ní 'yoó rĩ tịni. ⁸ Múngú ní ảngũ mgbọ ụrụ rĩ zịzú “'bũ.” Ỗndrẹná ní ỉcázú, ảngũ rĩ ní ọwúzú, 'dĩri ỳ'dụ ỉrĩ rĩ.

⁹ Múngú ní 'yozú kīnī, “Lē yĩĩ 'bũ ndúgẹ rĩ ả úmú 'i vũrả ảlu gé, ảngũ ả'wí ẽ ỉndrẹ.” Ỉri ní 'i ngazú sụ Múngú ní 'yoó rĩ tịni. ¹⁰ Múngú ní ảngũ ả'wí rĩ zịzú “nyọọkú”, ỉri ní yĩĩ ỉ úmú'bá vũrả ảlu gé rĩ zịzú “yĩĩ tafu”. Múngú ndre 'í mị gé 'dāá ỉndrẹ múké.

¹¹ Múngú ní 'yozú kīnī, “Lē ngá rĩ pi ẽ ỉfũkị dụ ụ nyọọkú drịgẹ, ngá úri be ni pi, ảzini pẹtị ỳ'a be

ni pi, ìvé ọ̀sũkã wú sī àndiãndí.” Ìri ní 'i ngazú sũ Múngú ní 'yoó rĩ tịnì. ¹² Ngá rĩ pi ní ìfũzú 'duzú nyọ̀okù drìgé, ngá úri be ni pi, àzini peṭi ù'a be ni pi ìfũkí dujú ìvé ọ̀sũkã wú sī àndiãndí. Múngú ndre kọpi 'í mị gé 'dãá ìndrẹkí múké. ¹³ Òndrẹjá ní ícázú, àngũ rĩ ní ọ̀wúzú, 'dĩri ụ'dụ na rĩ.

¹⁴ Múngú ní 'yozú kīnī, “Lē ngá dī'bée àngũ ìmgbērē'bée ni pi ē ìndrẹkí 'bũ gé 'dãá, ã aco rí ỳtúná pi àsámwú ìníná be, kọpi ē 'i dakí rí lókí rĩ pi ã wúgú, ụ'dụ rĩ pi ã wúgú, àzini ílì rĩ pi ã wúgú, ¹⁵ kọpi ã dīkí rí àngũ ìmgbērēé 'bũ gé 'dãásī ímụ wũ drìgé nōó.” Ìri ní 'i ngazú sũ Múngú ní 'yoó rĩ tịnì. ¹⁶ Múngú ní ngá ambugu dī'bée àngũ ìmgbērē'bée ni pi gbizú ìrĩ. Àmbúgú agaápi rá rĩ, ã dī rí àngũ ìmgbērēé ỳtúná sī, mãdājá rĩ, ã dī rí àngũ ìmgbērēé ìníná sī. Ìri ní kpá línýá rĩ pi gbizú. ¹⁷ Múngú 'bā kọpi 'bũ gé 'dãá, kọpi ã dīkí rí àngũ ìmgbērēé wũ drìgé nōgó, ¹⁸ ỳtú rĩ ã dī rí àngũ ìmgbērēé ỳtúná sī, mbāá rĩ ã dī rí àngũ ìmgbērēé ìníná sī, ã aco rí ỳtúná pi àsámwú ìníná be. Múngú ndre kọpi 'í mị gé 'dãá ìndrẹkí múké. ¹⁹ Òndrẹjá ní ícázú, àngũ rĩ ní ọ̀wúzú, 'dĩri ụ'dụ sụ rĩ.

²⁰ Múngú ní 'yozú kīnī, “Lē ngá ídri be ni pi ã adrikí yī́ agá 'dãá, àzini lē àríná rĩ pi ã ungakí àngũ mgbọ 'bũ pi àsámwú wũ be rĩ gé sī.” ²¹ Kúru Múngú ní ngá ambugu ambugu yī́ tafu agá ídri be rĩ pi gbizú ngá céré ídri be ẹcì'bá ẹcìẹcì rĩ pi be, àríná rĩ pi be ìvé ọ̀sũkã wú sī àndiãndí. Múngú ndre kọpi 'í mị gé 'dãá ìndrẹkí múké. ²² Múngú sē kọpi ní tākíri, ìri ní 'yozú kīnī, “Ìmi

tíkí, ìmivé kâlãfe ã ga tré yĩ tafu rĩ agá 'dãá, ãríná rĩ pi vé kâlãfe ã ga tré vũ drĩgé nŕgŕ." 23 Ùndréná ní ícázú, ãngũ rĩ ní օwúzú, 'dĩri ú'dú tŕwú rĩ.

24 Múngú ní 'yozú kĩnĩ, "Lẽ ãnyãpá rĩ pi, ngá nyíríná ídri be ẹcì'ba vũ drĩgé sĩ rĩ pi, ãzini ã'á rĩ pi ã adrikí vũ drĩgé nŕgŕ anigé ívé օsũkã vú sĩ ãndiãndí." Īri ní 'i ngazú sũ Múngú ní 'yoó rĩ tĩnĩ. 25 Múngú gbi ã'á rĩ pi ãnyãpá rĩ pi be ívé օsũkã vú sĩ ãndiãndí, ãzini gbi ngá ídri be ẹcì'ba nyŕŕkú drĩgé sĩ rĩ pi ívé օsũkã vú sĩ ãndiãndí. Múngú ndre kŕpi 'í mĩ gé 'dãá índrėkí múké.

26 Kúru Múngú ní 'yozú kĩnĩ, "Lẽ 'bã gbikí 'bá sũú 'bá tĩnĩ, kŕpi ã adrikí rí ãmbúgú ĩ'bĩ yĩ tafu agá rĩ pi drĩgé, ãríná rĩ pi drĩgé, ãnyãpá rĩ pi drĩgé, ã'á rĩ pi drĩgé, ãzini ngá ídri be ẹcì'ba nyŕŕkú drĩgé sĩ rĩ pi drĩgé."

27 Kúru Múngú ní 'bá gbizú sũ 'í tĩnĩ,
Múngú gbi ĩri sũ 'í tĩnĩ,
gbi kŕpi ágŕ pi ũkú be.

28 Múngú ní tãkĩri 'bãzú kŕpi drĩgé, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Īmi tĩkí, ĩmi ízúkí ízúzũ, ìmivé kâlãfe ã ga tré vũ drĩgé nŕgŕ, ĩmi adrikí ãmbúgú nyŕŕkú rĩ drĩgé. Lẽ ĩmi adrikí ãmbúgú ĩ'bĩ yĩ tafu agá rĩ pi drĩgé, ãríná rĩ pi drĩgé, ngá ídri be ẹcì'ba nyŕŕkú drĩgé sĩ rĩ pi drĩgé."

29 Kúru Múngú ní 'yozú 'bá rĩ ní kĩnĩ, "Ngá úri be vũ drĩgé rĩ pi, pęti 'a'bée 'a'a úri be agá rĩ pi ãrėvú cérė, á sē kŕpi mí ní. Kŕpi adri ãnyãngã mívé ni. 30 Á sē ngá ĩfũ'ba dũ'ba nyŕŕkú drĩgé rĩ pi ãrėvú cérė ã'á rĩ pi ní, ãríná rĩ pi ní, ngá ídri be ẹcì'ba nyŕŕkú drĩgé sĩ rĩ pi ní ãnyãngã rú."

³¹ Múngú ndre ngá 'í ní gbií rĩ pi ãrěvú céré índrékí 'í mị gé 'dāá múké múké. Ũndrěná ní ícázú, āngũ rĩ ní ọwúzú, 'dĩri ụ'dụ áziyá rĩ.

2

¹ Kúru 'bụ pi vé gbingára vũ be, ngá céré 'a ni gé rĩ pi be rĩ ní 'i dežú.

² Kúru kã muụ caá ụ'dụ ézĩrĩ gé, ịsụ Múngú de ívé ẹzị rĩ ã ngangára gí, kúru ụ'dụ ézĩrĩ gé, ịri ní uvuzú. ³ Múngú ní tākiri 'bāzú ụ'dụ ézĩrĩ rĩ drĩgé, 'bā ụ'dụ 'dĩri adrii uletere,* ã diātāsīyā ụ'dụ 'dĩri ịri ní uvuzú rĩ, ịsụ de ívé ẹzị ngá rĩ pi gbizú rĩ gí.

Múngú gbi Ādámā pi Évā be

⁴ Bụ pi vé gbingára vũ be rĩ ịri 'dini.

Úpí† Múngú kã 'bụ pi gbií vũ be gí, ⁵ ásé, peṭi, dōku ngá āzi ịfũ duụ vũ rĩ drĩgé kuyé, ã diātāsīyā Úpí Múngú sē drĩ yĩgọ 'dị vũ rĩ drĩgé kuyé, 'bá ọmvú 'āápi ni 'dāáyo, ⁶ ẹndrịlígọ ri 'aá nyọkú rĩ ē drĩ ũndrĩ nĩ. ⁷ Úpí Múngú ní ũtrětrě ịtízú, ịri ní gbizú ufuzú 'bá ágó rú, ịri ní ẹvĩvĩ ịdri vé rĩ vuzú ụmvu ni gé, ágó rĩ gō ícá ịdri rú.

⁸ Úpí Múngú ní ngá sazú ọmvú Ēdénē vé rĩ agá, wọkọ ụtụ ní ịfuzú rĩ gé, ịri ní ágó 'í ní gbií rĩ jịzú 'bāzú ọmvú rĩ agá. ⁹ Úpí Múngú sa peṭi

* **2:3** 2:3 Ụ'dụ uletere: Ụ'dụ uletere 'dĩri vé íffí, Múngú 'bā ụ'dụ 'dĩri adrii túngú uvuzú ni. † **2:4** 2:4 Úpí: Ēbérē tị sī, Múngú zị 'í rú Yáwē, íffí ni, Múngú adriipi muzú 'dani'dani rĩ 'i. Kẹlịkọ tị sī, 'bā Yáwē ri zị Úpí. Í ịsụ lā Búkú Í'dóngará vé rĩ agá, Wụngára vé rĩ agá, Rútā vé rĩ agá, āzini Yónā vé rĩ agá.

ũnyĩ be ũ'a be ĩ ní nyaá ín'í'ba ínínĩ ni pi ómvú rĩ agá 'dǎá ĩvé ősũkǎ vú sī āndiāndí. Ómvú rĩ ā ágáná gá 'dǎá, sa peṭi idri sēepi rĩ, āzini peṭi tā múké pi n̄zú tā ũnjí be rĩ.

10 Yĩĩ āzi ídí ĩfũú ómvú Ēdenē vé rĩ agá 'dǎá, ri ómvú rĩ ũsũú nĩ, yĩĩ rĩ aco 'i caá sũ. 11 Yĩĩ ālu rĩ ā rú Pīsónā, di ẹlĩi mužú āngũ Hǎvĩlǎ vé dábũ be rĩ agásĩ. 12 Dábũ āngũ 'dǎri vé rĩ múké, peṭi sũ be ngũũpi ndrĩndrĩ rĩ 'dǎlé anigé, āzini írǎ ũnyĩ be ĩ ní zĩi ōnĩkĩ rĩ pi 'dǎlé anigé. 13 Yĩĩ ĩrĩ rĩ ā rú Gĩyónā, di ẹlĩi mužú āngũ Kúsĩ vé rĩ agásĩ. 14 Yĩĩ na rĩ ā rú Tĩgĩrĩsĩ, di ẹlĩi mužú āngũ Āsĩrĩyǎ vé rĩ agásĩ, ụṭụ ní ĩfũngará gálésĩla. Yĩĩ sũ rĩ ā rú Yũfērétā.

15 Úpí Múngú ní ágó rĩ jizú 'bǎzú ómvú Ēdenē vé rĩ agá, ā 'ǎ rí ómvú rĩ, āzini ā ũtē rí ómvú rĩ.

16 Úpí Múngú ní 'yozú ágó rĩ ní kĩnĩ, “Mi ícó peṭi ómvú agá rĩ pi vé ũ'a nya rá, 17 'bo lē mĩ nya peṭi ĩ ní tā múké n̄zú tā ũnjí be rĩ ku, 'í nya dō gĩ, ádarú mi drǎ rá.”

18 Úpí Múngú ní 'yozú kĩnĩ, “Ágó rĩ adri dō ó'dúkũlẹ, adri múké ku. Ma 'bá ĩri ē ĩzǎ koópi ni gbi ĩri ní rá.”

19 Kúru Úpí Múngú ní ũtrētrē ĩtĩzú, ĩri ní gbizú ufuzú ānyāpá rú, ā'á rĩ pi rú, āzini ārĩnǎ rĩ pi rú. ĩri ní kōpi jizú ágó rĩ vúgá 'dǎá, ā ndre rí kōpi, ā 'da rí kōpi ā rú, ágó rĩ ní kōpi ā rú 'dazú ĩvé ősũkǎ vú sī āndiāndí. 20 Kúru ágó rĩ ní ānyāpá rĩ pi vé rú 'dazú, ārĩnǎ rĩ pi be, ā'á rĩ pi be céré. 'Bo 'bá Ādámā ē ĩzǎ koópi ni 'dǎáyo.

21 Kúru Úpí Múngú ní ágó rĩ sēzú ụ'dụ kozú kpílíkplí. Ágó rĩ kã rií ụ'dụ rĩ koó, Úpí Múngú ní ìrivé gārāfā ālu ìnjézú, ìri ní vūrā ni ọzụzú gōzú ũzi. 22 Kúru Úpí Múngú ní gārāfā ágó rĩ vé 'í ní ìnjé rĩ gbizú ufuzú ũkú rú, ìri ní jizú ágó rĩ vúgá 'dǎá.

23 Ágó rĩ ní 'yozú kīnī,
 “Bá nōri vé fā sụ mávé rĩ tịnị,
 ìrivé zǎá sụ mávé rĩ tịnị,
 ì rụ ni zị ‘ũkú’,‡

ǎ'diātāsīyā ìbíkí ìri ìnjé mâ rụ'ba gá.”

24 Tā 'dīri sī, 'bá ágó ri ívé ẹtẹpị ku, ìri ívé ẹndrẹpị ku, kọpi ì úmú ũkú ni be, kọpi adri rụ'ba ālu.

25 Ágó rĩ pi ũkú ni be ìrịtrọ pílílí rú, 'bo kọpi adrikí kú drịnjá ākó.

3

Ũnjīkānyā ágó rĩ pi ní 'oó ũkú ni be rĩ

1 ǎ'á Úpí Múngú ní gbií rĩ pi ǎsámvú gé, ìnị ri ǎ'á riípi mị ũ'bǎápi agaápi rá ni. Ụ'dụ ālu, ìri ní ũkú rĩ zizú kīnī, “Ẹndẹpị Múngú 'yo nyo kínī ìmi nyakí pẹtị ũ'a ọmvú agá 'dī'bée ku 'dīni rá?”

2 ũkú rĩ ní újázú ìnị rĩ ní kīnī, “Múngú kīnī, 'bā ícọ pẹtị ọmvú agá 'dī'bée vé ũ'a nya rá, 3 'bo Múngú kīnī, ‘Pẹtị ọmvú ágáǎá gá 'dāri vé ũ'a, lē ìmi nyakí ku, dōku ìmi úlókí ku, ìmi nyakí dō gí, ìmi ícọ ũdrǎ rá.’ ”

4 ìnị rĩ ní újázú ũkú rĩ ní kīnī, “Ìmi ícókí ũdrǎá ku. 5 Múngú nī rá 'yozú kīnī, ìmi nyakí dō pẹtị

‡ 2:23 2:23 ũkú: ũkú vé íffí Ẹbéré tị sī, ìnjékí ìri ágó rụ'ba gá.

rĩ vé ũ'a gí, ìmî mị ri 'i zĩ tã nĩzú ámázú rá, ìmi adri sũ Múngú tịni, ìmi tã múké pi nĩ tã ùnjí be rá.”

⁶ Ũkú rĩ kã ndreé peṭi rĩ vé ũ'a índré 'í mị gé 'dǎá múké, ì ícọ nya rá, āzini ì tã múké pi nĩ ānì tã ùnjí be rá, ìri ní peṭi rĩ vé ũ'a ìtĩzú nyazú, ìri ní urukọ ni sězú ágó ni adriipi 'í gārā gá rĩ ní, ágó ni ní ẹ'yízú nyazú. ⁷ Koro kọpi ẹ mị ní 'i zĩzú, kọpi nĩkí ámá ì nóni pílílí rú. Kúru kọpi ní ìbìbì ñozú údézú ì rụ'ba ọzũzú ānì.

⁸ Ũndrẹ́ǎ 'dǎri sī, ágó rĩ pi ũkú rĩ be yìkí Úpí Múngú vé kùbì, ìri ri ẹcì ọmvú rĩ agásì, kọpi ápákí Úpí Múngú sī mụú ì zűú peṭi rĩ pi ǎsámvú gé 'dǎá. ⁹ Úpí Múngú ní kọpi zizú kīnī, “Ìmi ìngölé?”

¹⁰ Ágó rĩ ní újázú kīnī, “Á yì mī kùbì ọmvú agá 'dǎá, sē má ní ỳrĩ, ǎ'diātāsīyā ma pílílí rú, má ní ma zűzú ānì.”

¹¹ Múngú ní ìri zizú kīnī, “ǎ'di lū mī ní kīnī mi pílílí rú nĩ? Mí nya peṭi rĩ vé ũ'a má ní 'yoó mī nya ku rĩ gí?”

¹² Ágó rĩ ní 'yozú kīnī, “Ũkú mī ní sēé má ní rĩ, sē má ní peṭi rĩ ǎ ũ'a, á nya gí.”

¹³ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú ũkú rĩ ní kīnī, “Mí 'o 'dini ǎsī?”

Ũkú rĩ ní 'yozú kīnī, “Ìnĩ ũ'ba mâ mị nĩ, má ní peṭi ũ'a rĩ nyazú ānì.”

Múngú lị tã kọpi drịgé

¹⁴ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú ñnĩ rĩ ní kīnī, “Tǎ mī ní 'oó 'dĩri sī, “ǎnyǎpá rĩ pi ǎsámvú gé ǎ'á rĩ pi be,

á tri mi gí!

Mi ímú mi use bēdrī sī,
 mi ímú fúrúndí mvũ cĩngbá cazú ú'dú céré
 mí ní adrízú rĩ gé.

15 Ma sē ĩmivé āsámvú ũkú rĩ be rĩ adri ũnjí,
 anjiná mívé rĩ pi ĩrivé rĩ be, kōpi āsámvú rĩ
 adri ũnjí.

Īrivé mvá ágó ri ímú mi gbā drĩgé,
 mi ímú mvá ágó rĩ ga pá gá.”

16 Múngú ní 'yozú ũkú rĩ ní kĩnĩ,
 “Sâ mí ní mvá tĩzú rĩ gé, ma sē mi ĩzāngā nya
 ambamba.

Mí kãdō mvá tĩ, āzó ni ri ásó ambamba.
 Mi áwí ésí 'bã ku mí ágó ni drĩgé,
 'bo ĩri adri āmbúgú mí drĩlé gá nĩ.”

17 Múngú ní 'yozú Ādámã ní kĩnĩ, “Mí ní mívé
 ũkú ē tị yĩ, āzini mí ní pẹtị ũ'a má ní 'yoó, 'Mí
 nya ku' rĩ nyaá rĩ sī,

“Á tri nyōókú rĩ gí, mí tã sī.
 Sâ mí ní adrízú ídri rú rĩ gé,
 mi ómvú 'ã ũkpō sī, úrúndẹ be, mí íbí ngá
 nya ndō.

18 Ūcékúcé ri ĩfũ dụ nyōókú rĩ agá,
 mi ngá ĩfũ'bá dụ'bá nyōókú drĩgé rĩ pi nya.

19 Mi ómvú 'ã ũkpō sī, úrúndẹ be,
 mi íbí ngá nya ndō,
 cĩngbá mí ní fizú gōzú nyōókú agá rĩ gé,
 ĩtíkí nyōókú ĩ ní mi gbizú ãní,
 mi gō fi nyōókú agá ũzi.”

20 Ādámã 'da 'í ũkú ni ā rú Évã* 'i, ā'diātāsīyā
 ĩri adri éndrẹpị 'bá ídri rú rĩ pi vé ni céré.

* 3:20 3:20 Évã: Évã vé ífífí ídri.

21 Kúru Úpí Múngú ní lâ'bú údézú, ìri ní Ādámā pi ā rụ'ba ọ̀zụ̀zụ̀ ǎnị̀ ùkú̀ ni Évā be.

22 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Nóni 'bá 'dī'bée ícákí sụ 'bá tị̀nị̀, kọ̀pí nīkí tǎ múké pi tǎ ùnjí be gí. Ícókí kọ̀pí ǎ'yī̀ pẹ̀tị̀ ídri sēepi rī nyaá ku, ǎ'diātāsīyā kọ̀pí ǎ adrikí rí mụ̀zú nyonyo ku.”

23 Kúru Úpí Múngú ní kọ̀pí drozú ọ̀mvụ̀ Ēdénē vé rī agásī, kọ̀pí ǎ mụkí ọ̀mvụ̀ 'ǎá nyọ̀okú̀ 'í ní ìtī̀ kọ̀pí gbizú rī agá. 24 Múngú kǎ kọ̀pí droó fūú ọ̀mvụ̀ Ēdénē vé rī agásī gí, ìri ní mǎlāyíkǎ rī pi† 'bázú ọ̀mvụ̀ rī vé wọ̀okọ̀ ụ̀tụ̀ ní ìfūngará gálé rú rī gé, ǎzini ìri ní ìlị̀ ǎco sị̀ be dī̀pi lẹ̀wụ̀ lẹ̀wụ̀ ǎcị̀ rú ni 'bázú, ìri ẹcị̀ ọ̀mvụ̀ rī agásī kúrụ̀, ǎ ụ̀tē rí lẹ̀tị̀ mụ̀pí pẹ̀tị̀ ídri sēepi rī gé rī.

4

Káyīnā pi ẹ̀drị̀pị̀ Ēbélē be

1 Ādámā pi ní lazú ùkú̀ ni Évā be, Évā ní 'a ìsú̀zú̀, ìri ní Káyīnā* rí tị̀zú̀. Ìri ní 'yozú kīnī, “Úpí Múngú ko mǎ ìzǎ, á tị̀ mvá ágó gí.” 2 Vùdrị̀ ni gé, ìri ní Ēbélē rí tị̀zú̀.

Ēbélē rí 'bá kǎbīlō úcépi ni, Káyīnā rí 'bá ọ̀mvụ̀ 'ǎápi ni. 3 Ụ̀' dụ̀ ǎlu, Káyīnā ìkūnā ívé ǎnyāngā, í' dụ̀ ụ̀rụkọ̀ ni ìjị̀ sēé Úpí Múngú ní. 4 Ēbélē ìjị̀ ívé rī kǎbīlō mvá kǎyú rī vé zǎá úsō be ni sēé Úpí Múngú ní. Úpí Múngú ǎ'yī̀ Ēbélē rí rá, ǎ'yī̀ kpá ngá ìri ní sēé rī rá. 5 'Bo Úpí Múngú ǎ'yī̀ Káyīnā

† 3:24 3:24 Mǎlāyíkǎ rī pi: Mǎlāyíkǎ rī pi Ēbéré tị̀ sī, ì kọ̀pí zị̀ Kērúbimū. Kọ̀pí 'bụ̀ gé 'dǎá ídri rú Úpí be trụ̀. * 4:1 4:1 Káyīnā: Káyīnā vé ífífí, mǎ ìsụ̀ mvá gí.

ri kuyé, ã'yĩ kpá ngá ìri ní sěé rĩ kuyé. Sě Káyĩnã ã 'a ve ambamba, ẹndrẹti ni adri kú ãtrị.

⁶ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Káyĩnã ní kĩnĩ, “Ngá mĩ 'a ní vezú rĩ ã'di? Mí ẹndrẹti adri kú ãtrị 'dĩni ãsĩ? ⁷ Mĩ 'o dō tā pịrị, ícókí té mi ã'yĩ ku? 'Bo mí ã'yĩ dō tā pịrị 'oó ku, ùnjĩkãnyã fi mí ẹsị agá gí, lě mi izaá, 'bo lě mĩ ndě ùnjĩkãnyã vé ùkpō rá.”

⁸ Káyĩnã ní 'yozú ẹdrịpị ní kĩnĩ, “Bá mụkí ẹcị be ásé agá.” Kọpị kâ mụú caá ásé agá 'dālẹ, Káyĩnã ní í'dózú ẹdrịpị Ẹbélẹ ri fuzú, ìri 'dịzú drāzú rá.

⁹ Kúru Úpí Múngú ní Káyĩnã ri zizú kĩnĩ, “Mí ẹdrịpị Ẹbélẹ ri íngãá?”

Káyĩnã ní újázú kĩnĩ, “Á nị kuyé. Mí ùsũ ma 'bá riipi má ẹdrịpị ri ùtēepi ni?”

¹⁰ Úpí Múngú ní 'yozú kĩnĩ, “Mí 'o 'dĩni ãsĩ? 'Í ndre drĩ ká! Mí ẹdrịpị vé ãrị dǎápi nyọọkú agá rĩ ngo ícá má vúgá nōó gí. ¹¹ Á tri mi gí, á dro mi fũú nyọọkú mí ẹdrịpị mí ní 'dị rĩ vé ãrị ní dǎá 'a ni gé rĩ agásĩ ãmvé gí. ¹² Mí kǎdō nyọọkú rĩ 'ǎá, ãnyāngā ka mí ní 'a ni gé ku. Í'dózú āndrũ mụzú drịdrị, mi adri 'bẹtị ǎkó, mi ẹcị ngalanji āngũ rĩ pi agásĩ.”

¹³ Káyĩnã ní 'yozú Úpí Múngú ní kĩnĩ, “Tā mí ní ma ìrĩnjǎzú 'dĩri ambamba, má ícó ãní bā ku. ¹⁴ Nóni 'í dro ma fũú nyọọkú rĩ agásĩ gí, má ícó índré mí ẹndrẹti gé dđi ku, ma nóni 'bẹtị ǎkó, ma ẹcị mụzú ngalanji āngũ rĩ pi agásĩ. 'Bá rĩ ìsú dō ma, ìri ma 'dị drā rá.”

15 Úpí Múngú ní 'yozú ìri ní kīnī, “Adri 'dini kuyé, 'bá āzi 'dì dō mi, ma mī ārígó ũfē vú be ẹ̀zìrī.” Kúru Úpí Múngú ní bìlẹ̀mì 'bāzú Káyīnā ā rù'bá gá, 'bá āzi ìsú dō ìri, ā 'dì rí ìri ku. 16 Káyīnā ní kúru ngazú Úpí Múngú ā gārā gá sī, ìri ní mužú adrizú āngū Nódì† vé rī gé, Èdéně vé wọ̀ọ̀kọ ụtú ní ìfūngará gálé rú rī gé.

Úyú Káyīnā vé rī

17 Káyīnā pì ní lazú ũkú ni be, ũkú rī ní 'a ìsúzú, ìri ní Ènókā rì tìzú. Káyīnā ní kūrú sìzú, ìri ní kūrú rī ā rù 'dazú 'ì mvọ̀pì Ènókā ā rù sī. 18 Ènókā tì Èrādī rì, Èrādī tì Mēhūjāélē rì, Mēhūjāélē tì Mētūsāélē rì, Mētūsāélē ní Lēmékē rì tìzú.

19 Lēmékē je ũkú ìrī, ũkú kāyú rī ā rù Ādá 'i, āzi rī ā rù Zílā 'i. 20 Ādá ní Jābálā rì tìzú. Jābálā rì ẹ̀tẹ̀pì 'bá adri'bá gākū agá, rì'bá ānyāpá úcé'bá rī pì vé ni. 21 Jābálā vé ẹ̀drìpì Jūbálā 'i. Jūbálā rì ẹ̀tẹ̀pì 'bá rì'bá kūrú dī co'bá, āzini jēlēgú vu'bá rī pì vé nī. 22 Lēmékē vé ũkú rī āzi Zílā 'i, Zílā ní kpá mvá ágó tìzú, mváná rī ā rù Tūbālī-Káyīnā 'i, ìri ũndógó ngá ẹ̀zì ngazú rī pì údẹ̀pì ni, āzini ríipì aya málámálá, āzini aya ẹ̀zì ngazú rī dīipì ni. Tūbālī-Káyīnā vé ọ̀mvúpì ā rù Nāámā 'i.

23 Lēmékē ní 'yozú 'ì ũkúpì ní kīnī,
 “Ādá, ìmi Zílā be, ìmi yìkí drī ma ká,
 mī ũkúpì, ìmi yìkí mávé átángá.
 Kẹ̀rìmvá āzi ìpēñā ma,
 á 'dì ìri drāá gí.

† 4:16 4:16 Nódì: Nódì vé ífífi, ẹ̀cìngará ngalanji rī.

24 Dō ũfēkí Káyĩnã vé ãrígó vú be ézĩrĩ,
ma Lēmékē 'i, ĩ mávé rĩ ũfē vú be pũkú ézĩrĩ
drĩ ni ézĩrĩ.”

Sétē pi mvópi Ēnósã be

25 Ādámã pi ní gōzú lazú ũkú ni be dījĩ, ũkú rĩ
ní mvá ágó tizú, ĩri ní rú ni 'dazú Sétē‡ 'i, ĩri ní
'yozú kīnĩ, “Múngú sē má ní mvá ágóná Ēbélē
Káyĩnã ní 'dījĩ rĩ ã ãrígó gí.” 26 Sétē ní kpá mvá
ágó tizú, ĩri ní rú ni 'dazú Ēnósã 'i.

Sã 'dãri gé, 'bá rĩ pi ní í'dózú Úpí Múngú ã rú
zizú, ãzini ĩri ĩnjizú.

5

Úyú Ādámã vé rĩ

1 Úyú ĩ ní tã ni sīĩ 'dĩri Ādámã vé rĩ.

Múngú kã 'bá ri gbiĩ, gbi ĩri sũú 'í tĩnĩ. 2 Gbi
kòpi ágó pi ũkú be, sē kòpi ní tãkiri, ĩri ní kòpi
zizú “'bá.”

3 Ādámã kã adriĩ caá ílí be mūdũrũlũ ãlu pũkú
na (130), ĩri ní mvá ágó tizú sũ 'í tĩnĩ. ĩri ní
rú ni 'dazú Sétē 'i. 4 Kã Sétē ri tĩjĩ, vudrĩ ni gé,
Ādámã gō adriĩ caá ílí be mūdũrũlũ ãrō (800),
tĩ anjĩ ãgō ụrụkọ'bée anjĩ ũkú pi be ílí 'dĩ'bée
agá rá. 5 Ādámã adri caá ílí be mūdũrũlũ úrōmĩ
pũkú na (930), ĩri ní kúru drāzú.

6 Sétē kã adriĩ caá ílí be mūdũrũlũ ãlu drĩ ni
tòwú (105), ĩri ní Ēnósã ri tizú. 7 Kã Ēnósã ri
tĩjĩ, vudrĩ ni gé, Sétē gō adriĩ caá ílí be mūdũrũlũ
ãrō drĩ ni ézĩrĩ (807), tĩ anjĩ ãgō ụrụkọ'bée anjĩ

‡ 4:25 4:25 Sétē: Sétē vé íffí, Múngú sē nĩ.

ũkú pi be ílí 'dĩ'bée agá rá. ⁸ Sètě adri caá ílí be mụdđũrũlũ úrõmĩ mụdrị drị ni ỉrị (912), ỉri ní kúru drázú.

⁹ Ēnósā kā adrií caá ílí be pũkú úrõmĩ (90), ỉri ní Kēnánā ri tịzú. ¹⁰ Kā Kēnánā ri tịj, vủdrị ni gé, Ēnósā gõ adrií caá ílí be mụdđũrũlũ ảrõ mụdrị drị ni tộwụ (815), tị anjị ảgõ ừrụkọ'bée anjị ũkú pi be ílí 'dĩ'bée agá rá. ¹¹ Ēnósā adri caá ílí be mụdđũrũlũ úrõmĩ drị ni tộwụ (905), ỉri ní kúru drázú.

¹² Kēnánā kā adrií caá ílí be pũkú ẻzịrị (70), ỉri ní Māhālālélĩ ri tịzú. ¹³ Kā Māhālālélĩ ri tịj, vủdrị ni gé, Kēnánā gõ adrií caá ílí be mụdđũrũlũ ảrõ pũkú sụ (840), tị anjị ảgõ ừrụkọ'bée anjị ũkú pi be ílí 'dĩ'bée agá rá. ¹⁴ Kēnánā kā caá ílí be mụdđũrũlũ úrõmĩ mụdrị (910), ỉri ní kúru drázú.

¹⁵ Māhālālélĩ kā adrií caá ílí be pũkú ázịyá drị ni tộwụ (65), ỉri ní Yǎrédě ri tịzú. ¹⁶ Kā Yǎrédě ri tịj, vủdrị ni gé, Māhālālélĩ gõ adrií caá ílí be mụdđũrũlũ ảrõ pũkú na (830), tị anjị ảgõ ừrụkọ'bée anjị ũkú pi be ílí 'dĩ'bée agá rá. ¹⁷ Māhālālélĩ adri caá ílí be mụdđũrũlũ ảrõ pũkú úrõmĩ drị ni tộwụ (895), ỉri ní kúru drázú.

¹⁸ Yǎrédě kā adrií caá ílí be mụdđũrũlũ ảlu pũkú ázịyá drị ni ỉrị (162), ỉri ní Ēnókā ri tịzú. ¹⁹ Kā Ēnókā ri tịj, vủdrị ni gé, Yǎrédě gõ adrií caá ílí be mụdđũrũlũ ảrõ (800), tị anjị ảgõ ừrụkọ'bée anjị ũkú pi be ílí 'dĩ'bée agá rá. ²⁰ Yǎrédě adri caá ílí be mụdđũrũlũ úrõmĩ pũkú ázịyá drị ni ỉrị (962), ỉri ní kúru drázú.

²¹ Ēnókā kā adrií caá ílí be pũkú ázịyá drị ni tộwụ (65), ỉri ní Mětũsélā ri tịzú. ²² Kā

Mētūsélā ri tịj, vựdrị ni gé, Ēnókā gō adrii caá ílí be mụđdữrụlụ na (300), tị anji āgō ụrụkọ'béé anji ũkú pi be ílí 'dĩ'béé agá rá. Ēnókā ri tã 'oó pịrị Múngú ẹnđrẹtị gé, ²³ Ēnókā adri caá ílí be mụđdữrụlụ na pụkú áziyá drị ni tộwú (365). ²⁴ Ēnókā ní tã 'oó pịrị Múngú ẹnđrẹtị gé rĩ sĩ, gō índré đĩ kuyé, ã'diātāsĩyã Múngú 'du ìri mụzú ídri rú.

²⁵ Mētūsélā kã adrii caá ílí be mụđdữrụlụ ãlu pụkú ãrō drị ni ézịrị (187), ìri ní Lēmékē ri tịzú.

²⁶ Kã Lēmékē ri tịj, vựdrị ni gé, Mētūsélā gō adrii caá ílí be mụđdữrụlụ ézịrị pụkú ãrō drị ni ìrị (782), tị anji āgō ụrụkọ'béé anji ũkú pi be ílí 'dĩ'béé agá rá. ²⁷ Mētūsélā adri caá ílí be mụđdữrụlụ úrōmĩ pụkú áziyá drị ni úrōmĩ (969), ìri ní kúru drāzú.

²⁸ Lēmékē kã adrii caá ílí be mụđdữrụlụ ãlu pụkú ãrō drị ni ìrị (182), ìri ní mvá ágó tịzú. ²⁹ Ìri ní rụ ni 'dazú Núwã* 'i, ìri ní 'yozú kīnĩ, “Mvá nōri ímụ 'bã ìzã ko ìzãngã 'bá ní rií nyaá èzị 'bá ní rií ngaá drị sĩ nyọkú Úpí Múngú ní trii gí nōri agá nĩ.” ³⁰ Lēmékē kã Núwã ri tịj, vựdrị ni gé, Lēmékē gō adri caá ílí be mụđdữrụlụ tộwú pụkú úrōmĩ drị ni tộwú (595), tị anji āgō ụrụkọ'béé anji ũkú pi be ílí 'dĩ'béé agá rá. ³¹ Lēmékē adrii caá ílí be mụđdữrụlụ ézịrị pụkú ézịrị drị ni ézịrị (777), ìri ní kúru drāzú.

³² Núwã kã adrii caá ílí be mụđdữrụlụ tộwú (500), vựdrị ni gé, ìri ní Sémē pi tịzú Ámã be, Yãpétē sĩ.

* **5:29** 5:29 Núwã: Núwã vé ífífí, 'bá riipi ìzã koópi ìzãngã agási ni.

6

Yī tī āngū ĩmūlūú

¹ 'Bá rī pi kâ í'dó ízú vū drīgé nōgó, kōpi tīkí anji ũkú rá. ² Anji Múngú vé rī pi kâ ndree anji ũkú 'bá rī pi ní tīj rī pi ũnyĩ be ambamba, kōpi jekí urukọ'bée ĩ ní lée rī pi ĩ ní ũkú rú. ³ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Má ícó 'bá rī pi ā'yī adrií ídri rú mužú nyonyo ku, ā'diātāsīyā kōpi 'bá ũdrā'bée ũdrādrā ní pi, kōpi 'yéṅá adri ílí mūdūrūlū ālu pūkú ĩrī.”

⁴ Anji Múngú vé rī pi kâ anji ũkú 'bá rī pi vé rī jeé, kōpi tīkí anji ũkú rī pi be rá. Anji kōpivé 'dī'bée zíkí kōpi Nēfilímū, sâ 'dāri gé, kōpi rikí adrií vū drīgé nōgó. Vúdrī ni gé, kōpi gōkí kpá adrií rá. Kōpi ẹ'dí 'dīngará gá ũkpō be, kōpi ā rú kuku.

⁵ Úpí Múngú kâ ndree ũnjīkānyā 'bá rī pi vé rī ga vū drīgé nōgó ambamba, tā kōpi ní rīí ũsūú sâ 'dāri gé rī pi céré ũnjí, ⁶ tā 'dīri sē Úpí Múngú ní ĩzāngā ambamba 'í ní 'bá gbíí vū drīgé nōgó rī sī. ⁷ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Vū drīgé nōgó, á lē 'bá má ní gbíí rī pi vé úri 'beé āvī 'dīísí rá, í'dózú 'bá rī pi, ā'á rī pi, ānyāpá rī pi, ngá ídri be ẹcī'bá nyōókú drīgé sī rī pi, āríṅá rī pi, ma kōpivé úri 'be āvī 'dīísí rá, ā'diātāsīyā ma ĩzāngā sī má ní kōpi gbíí rī sī.” ⁸ 'Bo Úpí Múngú 'bā ẹsī múké Núwā ní.

⁹ Ú'dógú'dógú Núwā vé rī, ĩri 'díní. Núwā rí 'bá tā 'oópi pīrī ni, 'bá lókí 'dāri gé rī pi āsámvú gé, ísúkí tā ũnjí rú'bá ni gé kuyé, Núwā 'du tā

Múngú ní 'yoó 'í ní rĩ ngaá rá. ¹⁰ Núwā tị anji āgō na, Sémē 'i, Ámā 'i, Yāpētē sī.

¹¹ Tā 'bá rĩ pi ní 'oó vū drīgé nōgó rĩ ũnjīkānyākānyā Múngú ẹndrẹtị gé, kọpi ri tā 'dụ nga ẹsị ũká ũká sī. ¹² Múngú ndre ũnjīkānyā 'bá rĩ pi ní 'oó vū drīgé nōgó rĩ rá, ǎ'diātāsīyā kọpi ri nóni ũnjīkānyā 'o. ¹³ Kúru Múngú ní 'yozú Núwā ní kīnī, “Á lē 'bá rĩ pi ú'dị ũdrāá céré 'dīisī rá, ǎ'diātāsīyā ũnjīkānyā ga vū drīgé nōgó ambamba. Ádarú á lē 'bá rĩ pi ú'dị ũdrāá rá, āzini á lē vū rĩ izaá rá.

¹⁴ “Í pa párángi, mí údé mí ní kúlúmgbá mọ́ọngú ǎní, mí aco 'a ni ǎndiǎndí, mí ũmbī 'a ni pi úgóró ni be gámū sī. ¹⁵ Mí údé kúlúmgbá mọ́ọngú rĩ 'dini. ǎco ni ǎ adri pá ágélé mụdūrūlū sụ pūkú tọwụ (450), ẹpi ni ǎ adri pá ágélé pūkú ẹzịrī drī ni tọwụ (75), ngangará ni ụrulé rĩ ǎ adri pá ágélé pūkú sụ drī ni tọwụ (45). ¹⁶ Mí údé ácí 'bāá drīgé ni gé, ǎsámvú ni adri mgbo, ǎ 'bekí caá drī ǎ 'a na. Mí údé kẹtẹtị kúlúmgbá mọ́ọngú rĩ vé wọ́kọ ǎzi rĩ gé, mí aco kúlúmgbá mọ́ọngú rĩ ǎ 'a caá na, í'dózú vūgá, ágágá, ǎzi rĩ ǎ adri ụrụgégélésīla.

¹⁷ “Ma ímụ yī sē tị nyọ́kú rĩ ẹ drī ìmūlū céré ngá ídri be rĩ pi ú'dị ũdrā 'dīisī rá, ngá vū drīgé ídri be rĩ pi céré ímụ ũdrā rá. ¹⁸ 'Bo ma ímụ ũndī rụ mí be, mi ímụ fi kúlúmgbá mọ́ọngú rĩ agá, ũkú mívé rĩ be, anji āgō mívé rĩ pi be, ũkú ìvé rĩ pi be. ¹⁹ Mi ngá ídri be rĩ pi jì kúlúmgbá rĩ agá 'dāá, ágó ni pi ũkú ni be, kọpi ǎ adrikí rí ídri rú. ²⁰ Lē mí jì ǎríná rĩ pi ìrī ìrī ìvé ọsụkǎ vú sī

ãndiãndí, ãnyãpá rĩ pi be, ã'á rĩ pi be ìvé ọ̀sũkã vù sī ãndiãndí, ngá nyíríná ídri be éci'ba nyọ̀ọkú drĩgé sī rĩ pi be ìvé ọ̀sũkã vù sī ãndiãndí, kọpi ã mukí rí adrií ídri rú. ²¹ 'Í 'du ãnyãngã nyaanya ni pi jìí 'bãá kùlúmgbá agá 'dãlé ìmi ní, ãzini ngá ídri be rĩ pi ní."

²² Núwã 'du tã rĩ pi ãrèvù ngaá céré, sũ Múngú ní lùú 'í ní rĩ tìni.

7

¹ Úpí Múngú ní 'yozú Núwã ní kīnī, "Í fi kùlúmgbá mọ̀ọngú rĩ agá 'dãá mívé 'bá 'bẹti ãsámvú gé rĩ pi be céré, ã'diātāsīyā á ndre mi 'bá tã 'oópi pìri ni 'bá nóni adri'ba vù drĩgé rĩ pi ãsámvú gé. ² 'Í 'du ãnyãpá, ãzini ã'á ule ule rĩ pi* ìrĩ ìrĩ caá ézìrĩ, ágó ni pi ùkú ni be. 'Í 'du ãnyãpá, ãzini ã'á ãzãvũ rú rĩ pi† ìrĩ ìrĩ, ágó ni pi ùkú ni be, ìvé ọ̀sũkã vù sī ãndiãndí. ³ 'Í 'du kpá ãríná rĩ pi ìrĩ ìrĩ caá ézìrĩ, ágó ni pi ùkú ni be, ìvé ọ̀sũkã vù sī ãndiãndí, kọpi ã adrikí rí ídri rú vù drĩgé nọ̀gó. ⁴ Í'dózú ãndrũ sī, kãdõ muḡ caá ú'dú ézìrĩ ni gé, ma ímú yìigó sē 'dì nyọ̀ọkú drĩgé nọ̀gó ỳtúná pũkú sù, ìníná pũkú sù, ma ngá má ní gbií ídri be éci'ba nyọ̀ọkú drĩgé sī rĩ pi ú'dí ùdrã céré 'dīisī rá."

* **7:2** 7:2 Æ'á ule ule ni pi: Múngú lù Núwã ní kīnī, Núwã ē ijì ngá ídri be ule ule ni pi ìrĩ ìrĩ caá ézìrĩ, ã'diātāsīyā ngá 'dī'béé múké í ícó nya rá, ãzini í ícó zã rọ̀bọ̀nọ̀ rú rá. † **7:2** 7:2 Æ'á ãzãvũ rú ni pi: Æzini lē Núwã ē ijì ngá ídri be ãzãvũ rú ni pi 'yéná ìrĩ ìrĩ, ã'diātāsīyā ngá ídri be ãzãvũ rú rĩ pi ícókí nyaá ku, ãzini ícókí zãá rọ̀bọ̀nọ̀ rú ku.

⁵ Núwā 'du tā Úpí Múngú ní ẹ̀zìjì 'í ní 'dī'béé ãrěvú ngaá cére rá.

⁶ Sā yījì rī ní tīzú vū drīgé rī gé, ịsú Núwā vé ílì ca mụdđrūlū ázìyá gí. ⁷ Núwā pì ní fizú kúlúmgbá mọ̀ọ̀ngú rī agá 'dǎlé ũkú ni be, ívé anjì ǎgō rī pì be, anjì ǎgō rī pì vé ũkú pì be, sū Múngú ní lūú ìrì ní rī tìjì, yījì tījì pì rī ẹ̀ ìmūlū rí ì ku. ⁸ Kọ̀pì fìkì ǎnyāpá, ǎzìnì ǎ'á ule ule rī pì be, ǎnyāpá, ǎzìnì ǎ'á ǎzāvū rú ìrī ìrī rī pì be, ǎrìná ìrī ìrī rī pì be, ngá ìdri be ẹ̀cì'ba nyọ̀ọ̀kú drīgé sī ìrī ìrī rī pì be. ⁹ Kọ̀pì fìkì mụzú Núwā vú sī kúlúmgbá mọ̀ọ̀ngú rī agá 'dǎá, ágó ni pì ũkú ni be, sū Múngú ní ẹ̀zìjì Núwā ní rī tìjì. ¹⁰ Ụ'dú ẹ̀zìrī ǎ vudrī gé, yījì ní í'dózú tīzú nyọ̀ọ̀kú rī ẹ̀ drī ìmūlūzú.

¹¹ Núwā vé ílì kǎ caá mụdđrūlū ázìyá, mbǎá ụ'dú mụdrì drī ni ẹ̀zìrī, mbǎá ìrī ni gé, yījì nyọ̀ọ̀kú agá rī í'dó rìí ìkpú ìmúzú ǎmvé nǎo ũkpō be, ǎzìnì yījìgó í'dó rìí 'dìjì ũkpō be. ¹² Yījìgó rī 'dì ụ̀túnǎ pū̀kú sụ, ìnìná pū̀kú sụ.

¹³ Ụ'dú 'dǎrì gé, ịsú Núwā pì ũkú ni be, ívé anjì ǎgō Sémē be, Ámā be, Yāpētē be, ívé anjì ǎgō rī pì vé ũkú pì be, fìkì kúlúmgbá mọ̀ọ̀ngú rī agá 'dǎá gí. ¹⁴ Kọ̀pì fìkì ǎ'á rī pì be, ǎnyāpá rī pì be ìvé ọ̀sūkǎ vú sī ǎndiǎndí, ngá ìdri be ẹ̀cì'ba nyọ̀ọ̀kú drīgé sī rī pì be ìvé ọ̀sūkǎ vú sī ǎndiǎndí, ǎrìná rī pì be ìvé ọ̀sūkǎ vú sī ǎndiǎndí. ¹⁵ Ngá ìdri be rī pì fìkì kúlúmgbá mọ̀ọ̀ngú rī agá 'dǎá Núwā vú sī mụzú ìrī ìrī. ¹⁶ Ngá ìdri be rī pì fìkì kúlúmgbá mọ̀ọ̀ngú rī agá 'dǎá, ágó ni pì ũkú ni be, ìvé ọ̀sūkǎ vú sī ǎndiǎndí, sū Úpí Múngú ní ẹ̀zìjì Núwā ní rī tìjì. Múngú ní kúru kẹ̀tì rī ụ̀pìzú.

17 Yìí gó rĩ 'dì caá ú'dú pùkú su, yìí rĩ tì nyòókú rĩ ẽ drì ìmùlùú céré. Kùlúmgbà mọ̀ngú rĩ nga kú yìí rĩ drìgè. 18 Yìí rĩ tì nyòókú rĩ ẽ drì ìmùlùú ambamba, sè kùlúmgbà mọ̀ngú rĩ nga kú yìí rĩ drìgè. 19 Yìí rĩ tì mụzú ambamba, ọ̀zũ írã zò'ba ācoco rĩ pi ẽ drì céré. 20 Yìí rĩ tì írã zò'ba ācoco rĩ pi ẽ drì ọ̀zũú céré, kungára ni í'dózú írã drìgè 'dāgá, tuzú mụzú uru 'dāá, ìri pá ágélé pùkú ìrĩ. 21 Ngá ẹ̀cì'ba nyòókú drìgè sĩ rĩ pi ārèvú céré ùdrā́kí rá. Āríná rĩ pi, ānyāpá rĩ pi, ā'á rĩ pi, ngá nyíríná ídri be ẹ̀cì'ba nyòókú drìgè sĩ rĩ pi, 'bá rĩ pi be ùdrā́kí céré. 22 Ngá ídri be nyòókú drìgè rĩ pi ārèvú ùdrā́kí céré. 23 Múngú ní ngá ídri be vù drìgè rĩ pi ú'dìzú ùdrā́zú céré 'dìsĩ rá. Ānyāpá rĩ pi, ā'á rĩ pi, ngá nyíríná ẹ̀cì'ba vūgá sĩ rĩ pi, āríná rĩ pi be, yìí tìpi rĩ ú'dì kọpi ùdrā́a céré. Núwā pi ídríkí ngá fi'ba kùlúmgbà mọ̀ngú rĩ agá rĩ pi be 'yéná nĩ.

24 Ụ'dú mụdũrũlũ ālu pùkú tọ̀wú ā vùdrĩ gé, yìí rĩ ní í'dózú njuzú.

8

Yìí tìpi rĩ vé njungára

1 Núwā pi ā'á rĩ pi be, ānyāpá rĩ pi be kùlúmgbà mọ̀ngú agá 'dāá, Múngú ri kọpi ā tā ígá. Múngú ní ùlì sèzú vızú vù drìgè nọ̀gó, yìí rĩ ní kúru njuzú. 2 Múngú uga yìí riipi íkpúpi nyòókú agá vūgá 'dāásĩ rĩ, āzini uga yìí gó riipi 'dìipi rĩ, yìí gó rĩ ní ātízú. 3 Yìí rĩ ní njuzú mụzú vūgá 'dāá mādā, 'du caá ú'dú mụdũrũlũ ālu pùkú tọ̀wú. 4 Kúru mbāá ú'dú mụdrĩ drì ni ẹ̀zĩrĩ,

mbãá ézîrî rî gé, kúlúmgbá mọ̀ọ̀ngú rî ní ímúzú pá tuzú írã Ārārátã drîgé. ⁵ Yîi rî ri njuú mužú mādã. Mbãá mụdrî vé ụ'dú ălu rî gé, írã rî pi ẽ drî ní 'bázú índrészú.

⁶ Ụ'dú pŭkú sụ ă vŭdrî gé, Núwã ní sŭbã kúlúmgbá mọ̀ọ̀ngú rî vé rî zîzú. ⁷ Īri ní pŭpŭ ri pězú mužú ămvé 'dãá, pŭpŭ rî áwí rií ungaá urugégé sî, cîmgbá sâ yîi rî ní njuzú rî gé. Újá 'i gŏó Núwã vŭgá 'dãá kuyé. ⁸ Vŭdrî ni gé, Īri ní kpá ămámŭ pězú, ă mụ rí ndree dô yîi rî nju nyŏŏkú rî drîgé sî gí. ⁹ Ămámŭ rî ndã vŭrã 'dezú ni tí, ă'diătāsīyã yîi rî ní njuú deġe kuyé rî sî. Īri ní 'i újázú gŏzú Núwã vŭ kúlúmgbá agá 'dãá ũzi. Núwã ní 'î drî suzú, ĩri ní ămámŭ rî ružú 'bázú gŏzú kúlúmgbá mọ̀ọ̀ngú rî agá 'dãá vŭlé.

¹⁰ Ụ'dú ézîrî ă vŭdrî gé, ĩri ní kpá gŏzú ămámŭ rî pězú dġi. ¹¹ Ămámŭ rî mvi caá Núwã vŭ 'dãá ũndrē sî, ce ĩbĭbĭ ụbŭrŭ ōlívē* vé ni mužú 'í tġ gé ĩndġ! Kúru Núwã ní nġzú ămázú 'yozú kġnġ, yġi rî nju nyŏŏkú rî drġgé sġ céré gí. ¹² Núwã tē caá ụ'dú ézîrġ, ĩri ní kpá ămámŭ rġ pězú dġi, 'bo sã 'dġri gé, ămámŭ rġ mvi gŏó Núwã vŭgá 'dãlé dġi kuyé.

¹³ Núwã vé ílġ kã mŭj caá mŭdŭrŭlŭ ázġyá drġ ni ălu, ụ'dú ălu mbãá ălu vé rġ gé, ġsŭ ăkŭdē yġi rġ nju nyŏŏkú rġ drġgé sġ céré gí. Núwã ní kúlúmgbá mọ̀ọ̀ngú rġ ẽ drġ unježú, kã mŭj ăngŭ ndree vŭgá 'dãá, ġsŭ yġi rġ nju nyŏŏkú rġ drġgé sġ

* **8:11** 8:11 Ōlívē: Peġi ōlívē vé rġ, ĩri 'a ũ'a be, ġ ícŏ nya rá, ġ ĩrġvé ũ'a zo ũdu rŭ, 'bã rġ pi ri tġbġ á'dġ ũdu rġ sġ, ăzġni kŏpi ri tŏ lãmbã agá, ăcġ 'yŭzŭ ănġ.

gí. ¹⁴ Mbãá ú'dú pùkú ìrĩ drĩ ni ézìrĩ, mbãá ìrĩ ni gé, ísú nyòókú rĩ 'wi deé gí.

¹⁵ Kúru Múngú ní 'yozú Núwã ní kīnī, ¹⁶ "Ìmi ìfùkí kùlúmgbà mọ̀ọ̀ngú rĩ agásì àmvé, ìmi ìfùkí mī ùkú ni be, mí ẹnjìpìì be, kọ̀pivé ùkú pi be.

¹⁷ Ngá ídri be rĩ pi ē ìfùkí ímúzá mí vùgá sī àmvé nǒó ìndī, ìvé ọ̀sùkǎ vù sī àndíàndí, àríná rĩ pi, ànyāpá rĩ pi be, à'á rĩ pi be, ngá ídri be écí'bá nyòókú drìgé sī rĩ pi be céré. Lè kọ̀pi à tìkí ízú, kọ̀pivé káláfe à ga nyòókú drìgé nǒgó tré."

¹⁸ Kúru Núwã pi ní ìfùzá ùkú ni be, ẹnjìpìì be, ẹnjìpìì vé ùkú pi be, ¹⁹ ànyāpá rĩ pi be, à'á rĩ pi be, ngá ídri be écí'bá nyòókú drìgé rĩ pi be céré, àríná rĩ pi be, kọ̀pi ìfùkí kùlúmgbà mọ̀ọ̀ngú rĩ agásì ìvé ọ̀sùkǎ vù sī céré.

²⁰ Núwã ní kúru vùrã rọ̀bọ̀nọ̀ zázú ni sızú Úpí Múngú ri ìnjìzú àní, Núwã í'dú ànyāpá urukọ ule ule rĩ pi, àríná urukọ ule ule rĩ pi be, zā Úpí Múngú ní rọ̀bọ̀nọ̀ rú. ²¹ Rọ̀bọ̀nọ̀ Núwã ní zāá ri vé ẹ̀jì vù caá Úpí Múngú vùgá 'dǎá múké, sē ìri ní àyìkō. Ìri ní 'yozú kīnī, "Má ícọ gǒo nyòókú rĩ trií dǐì ku 'bá rĩ pi vé tǎ sī. 'Bá nyòókú drìgé rĩ pi à 'okí dō ùnjìkǎnyā drǎáàsīyā, á gō kọ̀pi ú'dì sù má ní kọ̀pi ú'dì drìdrì rĩ tìnì ku.

²² "Ílì céré vù drìgé nǒgó,
ngá sangará ri adri anigé, ngá ìkūnāngará ri adri anigé,

āngū vé igbengará ri adri anigé, āngū vé kongará ri adri anigé,

ílì ri adri anigé, ẹ̀ẹ̀zǔ ri kpá adri anigé,
ùtúná de ku, ìníná de ku."

9

Múngú ru ùndĩ Núwã be

¹ Múngú sē tākíri Núwã pi ní ẹnjipịi be kīnī, “Ìmi tìkí anji, ìmivé kālāfe ã ga tré vũ drīgé nōgó.

² Ànyāpá rī pi, ā'á rī pi, āríná rī pi, ị'bị rī pi, ngá nyíríná ídri be ẹcị'bá nyọ̀okú drīgé sī rī pi be cére 'o mí sī ụrī sī. Kọpi adri mī pālé gá. ³ Ngá ídri be 'dī'bée ārēvú cére, á sē kọpi mí ní, 'í nya kọpi nyanya, sū ándúru má ní ngá ọmvú agá rī pi sēé mí ní rī tịni.

⁴ “Bo lē mī nya zāá ārī be agá rī ku, ā'diātāsīyā ārī rí ídri sē nī. ⁵ 'Bá āzi 'dị dō 'bá drāá, ị kpá ịri 'dị drā rá. À'á 'dị dō 'bá drāá, ị kpá ịri 'dị drā rá.

⁶ “Bá āzi 'dị dō 'bá drāá, ị kpá ịri 'dị drā rá,

ā'diātāsīyā Múngú gbi 'bá rí sū 'í tịni.

⁷ Mī mívé anjíná rī pi be, lē ìmi tìkí anji, ìmivé kālāfe ã ga tré vũ drīgé nōgó, ìmi írékí rí ìmi adrii vũ drīgé sī cére.”

⁸ Múngú ní 'yozú Núwã pi ní ẹnjipịi be kīnī,

⁹ “Á lē nóni ùndĩ ruú mí be, āzini mívé úyú rī pi be, ¹⁰ ānyāpá rī pi be, ā'á rī pi be, āríná rī pi be, ngá ídri be ịfũ'bá mí be kúlúmgba mọ̀ongú rī agásī rī pi be cére. ¹¹ Àndĩ má ní ruú mí be rī sī, á gō yīi sēé tịi ngá cére ídri be rī pi ú'dị ùdrāá dđi ku, á gō yīi sēé tịi vũ rī izaá dđi ku.”

¹² Múngú ní 'yozú kīnī, “Àndĩ má ní lēé ruú mí be, ngá adri'bá ídri be rī pi be, āzini úyú mívé rī pi be rī, ngá tā ni i'daápi rī, ịri adri 'dini. ¹³ Á 'bá gérị kuú ịrịbịtị agá 'dī, ịri ùndĩ má ní ruú mí be rī vé tā i'da, āzini vũ rī vé rī i'da. ¹⁴ Má kādō

írìbìtì ìpéé vù drìgé nǎó, gérì rĩ kǎdō índré írìbìtì agá 'dǎá, ¹⁵ ma kúru ùndĩ má ní rụyú mí be, àzini ngá ídri be écì'ba nyọ́ókù drìgé sī rĩ pi be rĩ vé tǎ ígá ãní. Yǐí gō tǐí ngá ídri be rĩ pi ú'dí ùdrǎá dǐí ku. ¹⁶ Á ndre dō gérì írìbìtì agá 'dǎá, ma ùndĩ má ní rụyú ngá ídri be rĩ pi be vù drìgé nǎgó adriipi muzú nyonyo rĩ vé tǎ ígá.”

¹⁷ Kúru Múngú ní 'yozú Núwǎ ní kǐnĩ, “Gérì 'dĩri, ìri ùndĩ má ní rụyú ngá ídri be vù drìgé nǎgó rĩ pi be rĩ vé tǎ 'da.”

Núwǎ pi ívé anji ǎgō rĩ pi be

¹⁸ Núwǎ vé anji ǎgō rĩ pi Sémē 'i, Ámǎ 'i, Yǎpétē sī, kòpi ìfúkí céré ídri rú kúlúmgbá mǎṅgú rĩ agá 'dǎásī. (Ámǎ gō mvá ágó tǐí, 'da rú ní Kǎnánǎ 'i.) ¹⁹ Anji Núwǎ vé na 'dĩ'bée gókí anji tǐí ízú ayíí vù drìgé sī céré.

²⁰ Yǐí tǐípi rĩ ǎ vùdrì gé, Núwǎ gō ómvú 'ǎá, sa pẹtì vinyọ vé rĩ pi ómvú rĩ agá. ²¹ Ụ'dú ǎlu, Núwǎ mvụ vinyọ ìmērèzú ãní ambamba, la kú ívé gǎkū agá 'dǎá pílílí rú. ²² Kǎnánǎ étépì Ámǎ ndre 'í étépì Núwǎ la kú pílílí rú, ìri ní fūzú ǎmvé 'dǎá, lūzú 'í édrípì ní. ²³ Sémē pi édrípì Yǎpétē be, kòpi ní bǎngó í'dúzú ingazú ì kídì drìgé urụ, kòpi ní fizú muzú gǎkū agá 'dǎá úgóró sī, kòpi ní ì étépì ǎ rú'ba ọzúzú cí, kòpi jakí ì ẹndrẹtì gǎrǎ gá, ǎ'diātāsīyǎ ì ndrekí rí ì étépì vé rú'ba pílílí rú rĩ ku.

²⁴ Vinyọ rĩ kǎ átíí Núwǎ mì gé sī, ìri ní tǎ 'í mvọpì Ámǎ ní 'oó 'í ní 'dĩri nǐzú ǎmázú, ²⁵ ìri ní 'yozú Ámǎ ní kǐnĩ,
“Á tri Kǎnánǎ ri gí!

Íri adri túgěřĩ ã ỳdũ
 ẹdrípìì vé ni.”

²⁶ Íri ní kpá gōzú 'yozú kīnĩ,

“Úpí Múngú ã sě Sémě ní tākíri!

Kānánā ã adri túgěřĩ Sémě vé ni.

²⁷ Múngú ã sě Yāpétě vé āngũ adrizú rĩ ã adri
 āmbúgú.

Lě Yāpétě pi ã adrikí Sémě be trú vūrā ālu
 gé,

lě Kānánā ã adri túgěřĩ Yāpétě vé ni.”

²⁸ Yìì tìpì rĩ ã vùdrĩ gé, Núwā gō adrií caá ílì
 mǔdǔrǔlǔ na pǔkú tǔwú (350). ²⁹ Núwā adri caá
 ílì be mǔdǔrǔlǔ úrōmĩ pǔkú tǔwú (950), ĩri ní
 kúru drázú.

10

Úyú Núwā ẹnjìpìì vé rĩ

¹ Yìì tìpì rĩ ã vùdrĩ gé, Núwā vé anjì Sémě pi
 Ámā be, Yāpétě sī, kòpì gōkí anjì tìjì ízú kárákará.

Úyú Yāpétě vé rĩ

² Yāpétě vé anjì rĩ pi Gōmērĩ 'i, Māgógĩ 'i,
 Mādáyĩ 'i, Yāvánā 'i, Tūbálā 'i, Mēsékā 'i,
 Tīrásā sī.

³ Anjì Gōmērĩ vé rĩ pi,
 Āsīkēnázĩ pi Rífátā be, Tōgārímā sī.

⁴ Anjì Yāvánā vé rĩ pi,
 Ēlísā 'i, Tārāsísā 'i, 'bá Kītímũ vé rĩ pi, āzini
 'bá Rōdānímũ vé rĩ pi. ⁵ ('Bá 'dĩ'bée vé úyú
 rì'bá ẹcì'bá kúlúmgbā sī rĩ pi, kòpì ayíkì
 mụzú āngũ rĩ pi agásì céré, ĩvé sùrú rĩ pi
 vú sī, sùrú ālu ālu rikí átá ĩvé tì sī.)

Úyú Ámã vé rĩ

⁶ Anji Ámã vé rĩ pi, Kúšĩ 'i, Ējēpétō* 'i, Pútũ 'i, Kánánã sĩ.

⁷ Anji Kúšĩ vé rĩ pi, Sébã 'i, Hāvílã 'i, Sābútã 'i, Rāámã 'i, Sābītékã sĩ.

Anji Rāámã vé rĩ pi, Sébã pi Dēdánã be.

⁸ Kúšĩ vé mvá āzi rĩ ā rú Nīmīródã 'i. Nīmīródã ri ũkpō be ẹ'dĩ 'dĩpi ni vũ drĩgé nōgó. ⁹ Īri 'bá zāá mbāapi ni Úpí Múngú ẹndrẹti gé, sēzú 'bá rĩ pi ní rizú 'yozú, “Mí sũ Nīmīródã ũkpō be riipi zāá mbāapi Múngú ẹndrẹti gé rĩ tĩnì” āní. ¹⁰ Kūrú drĩdrĩ Nīmīródã ní í'dózú ívé mālũngã ruzú rĩ, Bābēlónã, Ērēkē, Ākádã, āzini Kālánã, kūrú 'dĩ'bée céré āngũ Sínárĩ† vé rĩ agá. ¹¹ Nīmīródã gō ngaá āngũ 'dāri agásĩ mujú Āsírĩyã gá, ĩri ní í'dózú kūrú Nīnēwē vé rĩ sịzú, Rēhōbótĩ Īrĩ vé rĩ sịzú, Kāláhã vé rĩ sịzú, ¹² āzini ĩri ní kūrú Rēsēnĩ vé rĩ sịzú. Kūrú Rēsēnĩ vé rĩ, ĩri āsámvú Nīnēwē pi vé Kāláhã be rĩ gé, kūrú 'dĩri ĩri āmbúgú.

¹³ Ējēpétō ri ẹ'bìpi

Lūdímũ rĩ pi vé ni, Ānāmímũ rĩ pi vé ni, Lēhābímũ rĩ pi vé ni, Nāfātūhímũ rĩ pi vé ni, ¹⁴ Pātūrūsímũ rĩ pi vé ni, Kāsūlūhímũ rĩ pi vé ni, āzini Kāpētōrímũ rĩ pi vé ni, Fēlēsētē rĩ pi íbíkí ífũú úyú 'dĩ'bée agá.

¹⁵ Kánánã ri ẹ'bìpi Sídónã vé ni, Sídónã ri ĩrivé mvá káyú.

* **10:6** 10:6 Ējēpétō: Ējēpétō vé rú āzi rĩ Mīzīrāyímũ. † **10:10** 10:10 Sínárĩ: Sínárĩ vé rú āzi rĩ Bābēlónã.

Kānánā ri kpá é'bípi Hítĩ rĩ pi vé ni, ¹⁶ Jēbúsĩ rĩ pi vé ni, Āmórā rĩ pi vé ni, Gĩrĩgásĩ rĩ pi vé ni, ¹⁷ Hívĩ rĩ pi vé ni, Ārĩkā rĩ pi vé ni, Sínā rĩ pi vé ni, ¹⁸ Ārĩvādā rĩ pi vé ni, Zēmārā rĩ pi vé ni, Hāmátā rĩ pi vé ni.

Vúdrĩ ni gé, úyú Kānánā vé rĩ pi ayíkí mužú ¹⁹ āngũ Kānánā gārā gá rĩ pi agásĩ céré, í'dó Sídónā gá, cazú Gērārĩ gé, Gázā gá, Sōdómō gá, Gōmórā gá, Ādímā gá, Zēbōyímũ gé, āzini Lásā gá.

²⁰ Anji 'dĩ'bée Ámā vé rĩ pi, kōpi súrú ìvé rĩ pi vú sī, tĩ ìvé rĩ pi vú sī, kōpi ri adri vūrā ìvé rĩ pi gé sī, āzini kōpi ri adri āngũ ìvé rĩ pi agásĩ.

Úyú Sémē vé rĩ

²¹ Sémē mvá kāyú Yāpētē édrĩpi tĩ anji āgō rá, Sémē ri é'bípi Ēbérē rĩ pi vé ni.

²² Sémē vé anji āgō rĩ pi Ēlámā 'i, Āsúrā 'i, Ārĩpākāsádā 'i, Lúdĩ 'i, Ārámā sī.

²³ Ārámā vé anji āgō rĩ pi, Úzĩ 'i, Ūlũ 'i, Gētérĩ 'i, Mēsékā sī.

²⁴ Ārĩpākāsádā ri Sélā vé étépi, Sélā ri Ēbérē vé étépi.

²⁵ Ēbérē vé anji āgō rĩ pi ĩrĩ, kāyú rĩ 'dakí rú ni Pélégē 'i, † ā'diātāsīyā lókí Ēbérē vé rĩ gé, 'bá rĩ pi acokí ĩ āndiāndí ìvé tĩ vú sī, 'dakí Pélégē vé édrĩpi ā rú Yōkītánā 'i.

²⁶ Yōkītánā vé anji rĩ pi, Ālīmōdódā 'i, Séléfā 'i, Āzārīmāvátā 'i, Jérā 'i, ²⁷ Ādōrámũ 'i, Ūzálā 'i, Díkĩlā 'i, ²⁸ Ōbálā

† 10:25 10:25 Pélégē: Pélégē vé íffí acongará.

'i, ãbēmāēlē 'i, Sébā 'i, ²⁹ Ōfirī 'i, Hāvīlā 'i, Jōbábū 'i. Anji āgō 'dī'bée céré Yōkītānā vé ni.

³⁰ Vūrā kōpi ní adrízú rī í'dó Mésā gá, cazú Sēfārī gé, āngū ānga rú wōókō ụtú ní ifūzú rī gé.

³¹ Anji 'dī'bée Sémē vé rī pi, ī kōpi nī amá sūrú ìvé rī sī, tị ìvé rī sī, vūrā ìvé rī sī, āzini āngū ìvé rī sī.

³² Sūrú 'dī'bée ifū'bá anji Núwā vé rī pi ā rụ'bá gá rī pi, yīi tịpi rī ā vùdrị gé, kōpivé sūrú gō ayii mužú āngū rī pi agāsī, vū drịgé sī céré.

11

Sìkí lágáraka Bābélā gá

¹ Sā 'dāri gé, 'bá rī pi céré ri átá tị ālu ni sī.

² 'Bá rī pi ní 'dezú mužú wōókō ụtú ní ifūzú rī gé, kōpi cakí āngū kpākpā ni ìsú āngū Sīnārī vé rī agá, kōpi áwíkí adrií āngū rī agá.

³ Kōpi ní átázú ī āsámvú gé sī kīnī, “Lē 'bā gbākí bīrīkī, 'bā zākí ācī sī, ā adri rí ũkpó ũkpó.” Kōpi rikí lágáraka rī sị bīrīkī sī, kōpi sịkí írā sī kuyé. Kōpi sịkí lágáraka rī ụtúté sī. ⁴ Kuru kōpi ní 'yozú kīnī, “Īmi ímúkí 'bā sịkí 'bá ní kūrú lágáraka be āco caá cīmgbá 'bū gé 'dāá, 'bā rú ā kụ rí āní kụkụ, 'bā írékí rí 'bā mužú vū drịgé sī céré ku.”

⁵ 'Bo Úpí Múngú ní ímúzú vūgá nōlé kūrú kōpi ní rii sị rī ndrezú lágáraka rī be. ⁶ Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “'Bá nō'bée sūrú ālu, kōpi ri átá tị ālu ni sī, kōpi í'dókí tā rī ngaá 'dīri tịni, vúlé 'dịgé kōpi ụtíkí dō tā āzi, kōpi lēkí dō 'duyú ngaá, ícó

kôpi ndêé ku. ⁷ Īmi ímúkí, 'bá múkí vūgá 'dālé kôpivé tị usaá, 'bá ālu ālu ā yị rí ógúpị vé tị ku."

⁸ Kúru Úpí Múngú ní kôpi írézú kpélékpélé vū drīgé sī cére. Kūrú rī vé sịngará tu pá rá.

⁹ Tā 'dīri sē ī ní āngū rī ā rú 'dazú Bābélā* āní, ā'diātāsīyā Úpí Múngú usa tị rī vūrā 'dāri gé, āzini íré 'bá rī pi mụzú vū drīgé sī vūrā 'dāri gé.

Úyú Sémē vé rī

¹⁰ Úyú 'dī'bée Sémē vé rī.

Yīi tīpi rī ā vūdrī kā caá ílí ĩrī, ísú ākūdē Sémē vé ílí ca mūdūrūlū ālu (100), ĩri ní kúru Ārīpākāsádā ri tịzú. ¹¹ Sémē kā Ārīpākāsádā ri tị, gō adrii ílí mūdūrūlū tōwú (500), tị anji āgō ụrụkọ'bée anji ũkú pi be ílí 'dī'bée agá rá.

¹² Ārīpākāsádā kā adrii caá ílí be pūkú na drī ni tōwú (35), ĩri ní Sélā ri tịzú. ¹³ Ārīpākāsádā kā Sélā ri tị, gō adrii ílí mūdūrūlū sụ drī ni na (403), tị anji āgō ụrụkọ'bée anji ũkú pi be ílí 'dī'bée agá rá.

¹⁴ Sélā kā adrii caá ílí be pūkú na (30), ĩri ní Ēbérē ri tịzú. ¹⁵ Sélā kā Ēbérē ri tị, gō adrii caá ílí mūdūrūlū sụ drī ni na (403), tị anji āgō ụrụkọ'bée anji ũkú pi be ílí 'dī'bée agá rá.

¹⁶ Ēbérē kā adrii caá ílí be pūkú na drī ni sụ (34), ĩri ní Pélégē ri tịzú. ¹⁷ Ēbérē kā Pélégē ri tị, gō adrii caá ílí mūdūrūlū sụ pūkú na (430), tị anji āgō ụrụkọ'bée anji ũkú pi be ílí 'dī'bée agá rá.

* **11:9** 11:9 Bābélā: Bābélā vé ífifi, tị vé acongará. Bābélā vé rú āzi rī Bābélónā.

18 Pēlégē kā adrií caá ílí be pūkú na (30), ĩri ní Réwũ ri tizú. 19 Pēlégē kā Réwũ ri tị, gō adrií ílí mụdđurũlũ ĩrĩ drị ni úrōmĩ (209), tị anji āgō ụrukọ'bee anji ũkú pi be ílí 'dĩ'bee agá rá.

20 Réwũ kā adrií caá ílí be pūkú na drị ni ĩrĩ (32), ĩri ní Sērúgā ri tizú. 21 Réwũ kā Sērúgā ri tị, gō adrií ílí mụdđurũlũ ĩrĩ drị ni ézĩrĩ (207), tị anji āgō ụrukọ'bee anji ũkú pi be ílí 'dĩ'bee agá rá.

22 Sērúgā kā adrií caá ílí be pūkú na (30), ĩri ní Nāhórā ri tizú. 23 Sērúgā kā Nāhórā ri tị, gō adrií caá ílí mụdđurũlũ ĩrĩ (200), tị anji āgō ụrukọ'bee anji ũkú pi be ílí 'dĩ'bee agá rá.

24 Nāhórā kā adrií caá ílí be pūkú ĩrĩ drị ni úrōmĩ (29), ĩri ní Tērā ri tizú. 25 Nāhórā kā Tērā ri tị, gō adrií caá ílí mụdđurũlũ ālu mụdrị drị ni úrōmĩ (119), tị anji āgō ụrukọ'bee anji ũkú pi be ílí 'dĩ'bee agá rá.

26 Tērā kā adrií caá ílí be pūkú ézĩrĩ (70), ĩri ní Ábrāmũ pi tizú Nāhórā be, Hārānā sī.

27 Ú'dógú'dógú Tērā vé rĩ 'dini.

Tērā tị Ábrāmũ pi Nāhórā be, Hārānā sī. Hārānā tị Lótō ri. 28 Hārānā drā kũrụ Ụrũ vé rĩ agá, āngũ Kālédéyā vé rĩ agá, vūrā ĩ ní ĩri tizú rĩ gé, ịsụ ākūdē étẹpi Tērā ri drĩ idri rú. 29 Ábrāmũ pi Nāhórā be ĩrĩtrọ jekí ũkú rá. Ábrāmũ vé ũkú ã rụ Sāráyĩ 'i. Nāhórā vé rĩ ã rụ Mílékā 'i. Mílékā pi Ísĩkā be, kọpi anji Hārānā vé ni. 30 Sāráyĩ adri caá úndó rú ílí be kárakarā, tị mvá kuyé.

31 Tērā ní 'i mvọpi Ábrāmũ pi 'duzú 'í édrịpi Hārānā vé mvá Lótō be, 'i mvọpi Ábrāmũ vé ũkú

Sāráyĩ sī. Kòpi ngakí fūú kūrú Ʋrũ vé rĩ agásĩ, Ʋrũ ri āngũ Kālédéyā vé rĩ agá, kòpi lēkí kōdō mụú Kānánā gá. 'Bo kòpi ká mụú caá Hāránā gá, kòpi áwíkí adrií 'dāgá.

³² Tērā adri caá ílí be mụđrũlũ ĩrĩ drĩ ni tộwụ (205), ĩri ní kúru drāzú Hāránā gá 'dāgá.

12

Úpí Múngú zị Ábrāmũ ri

¹ Úpí Múngú ní 'yozú Ábrāmũ ní kīnĩ, “Í ku āngũ ĩmivé rĩ, 'í ku māríté mívé rĩ pi, 'í ku 'bá mí étẹpi vé jó āsámvú gé rĩ pi, 'í mụ adrií āngũ má ní úmvúlésĩ lée lūú mí ní rĩ gé.

² “Ma ímụ sē mívé súrú ri adri āmbúgú.

Ma sē mi ímụ tākiri ịsú rá,
ma ímụ sē mī rụ ri kụkụ,
mī tã sĩ, ma ímụ tākiri sē 'bá ụrụkọ'bée ní rá.

³ Ma ímụ tākiri sē 'bá tākiri sē 'bá mí ní rĩ pi ní,
'bá mi wā 'bá rĩ pi, ma ímụ kòpi wā rá,
'bá cére vũ drịgé nōgó rĩ pi,
ma ímụ kòpi ní tākiri sē mī tã sĩ.”

⁴ Kúru Ábrāmũ ní 'dezú mụzú sụ Úpí Múngú ní lūú ĩri ní rĩ tịni. Lótō pi 'dekí mụú ĩri be trụ. Ábrāmũ ní ngazú fūzú Hāránā agásĩ rĩ gé, ịsú ākūdē ĩri ílí be pūkú ézịrĩ drĩ ni tộwụ. ⁵ Ábrāmũ jị ívé ũkú Sāráyĩ ri, 'í édrịpi vé mvá Lótō ri, ā 'bú kòpi ní ịsú rĩ pi, tųgẹrĩ kòpi ní ịsú Hāránā gá 'dālé rĩ pi be mụzú ĩndĩ. Kòpi ní ngazú mụzú, kòpi ní cazú āngũ Kānánā vé rĩ gé 'dālé.

⁶ Kôpi kê mujú caá Kānānā gá 'dālé, Ábrāmū ní əcízú āngū rĩ agásĩ, ĩri ní mujú cazú peṭi āmbúgú vūrā Mórē vé rĩ agá rĩ gé, kūrú Sēkémē vé rĩ agá. Lókí 'dāri gé, 'bá Kānānā vé rĩ pi āngū rĩ agá anigé. ⁷ Úpí Múngú ní 'i i'dazú Ábrāmū ní, ĩri ní 'yozú kīnī, “Ma úmvúlésĩ āngū nōri sē mvá mívé úyú agá ni ní.” Kúru Ábrāmū ní vūrā rōbōṅṅō zāzú ni sịzú Úpí 'i i'daapi 'í ní rĩ ní.

⁸ Kúru ĩri ní 'dezú mujú vūrā ánga rú rĩ gé, Bētélē vé wọ́okọ ỳtú ní ĩfűzú rĩ gé, ĩri ní ívé gākū sịzú Bētélē pi vé āsámvú Áyĩ be rĩ gé, Bētélē ri ỳtú ní 'dengará gálé rú, Áyĩ ri ỳtú ní ĩfűngará gálé rú. ĩri ní kpá vūrā rōbōṅṅō zázú ní sịzú vūrā 'dāri gé, Úpí Múngú ri ĩnjịzú āní. ⁹ Kúru Ábrāmū ní gōzú 'dezú mujú ándrélé rú Nēgévē gá.

Ábrāmū mu adrii Ējēpétō gá

¹⁰ Lókí 'dāri gé, ẹbírí 'de āngū rĩ agá ũnjí ũnjí, sē Ábrāmū mu adrii tēé āngū Ējēpétō vé rĩ agá 'dālé ũkōlō. ¹¹ Ábrāmū kê caá ĩnyinjá Ējēpétō gá 'dāá, ĩri ní 'yozú 'i ũkú ni Sāráyĩ ní kīnī, “Á nī rá mi ũnyĩ be ambamba. ¹² 'Bá Ējēpétō vé rĩ pi kádō mi ndreé, kôpi 'yo kīnī, mi ũkú mávé ni. Kôpi ma 'dị rá, kôpi mi ku adri ídri rú. ¹³ 'Í 'yo kôpi ní, mi má ómvúpị. Mí tã sī, kôpi 'okí ma ũnjí ku, kôpi ma ku adri ídri rú.”

¹⁴ Ábrāmū pi kê caá 'i ũkú ni Sāráyĩ be Ējēpétō gá 'dālé, 'bá Ējēpétō vé rĩ pi ndrekí Sāráyĩ ri ũnyĩ be ambamba. ¹⁵ 'Bāgú Ējēpétō vé rĩ vé ũgalaku rĩ pi kê ĩri ndreé, kôpi mukí ũlũú 'bāgú rĩ ní kīnī, mvá ũkú āzi 'dāá'dā ũnyĩ be ambamba. Kúru

kôpi ní ìri jìzú 'bāgú rī vé kání agá 'dāá. ¹⁶ Sāráyī ā tā sī, 'bāgú rī 'o Ábrāmū ri múké, sē Ábrāmū ní, kābīlō, tị, dōngí āgō, dōngí ũkú, ātí'bá āgō rú ni pi, ātí'bá ũkú rú ni pi be, kāmīlō pi be.

¹⁷ 'Bo Ábrāmū ũkú ni Sāráyī ā tā sī, Úpí Múngú pē drā ũnjí 'bāgú Ējēpētō vé rī drīgé, ìrivé 'bá jó āsámvú gé rī pi be. ¹⁸ 'Bāgú Ējēpētō vé rī ní 'bá pēzú mužú Ábrāmū ri bīzú, ìri ní 'yozú kīnī, "Mí 'o ma 'díní āsī? Mí lū má ní 'yozú kīnī, Sāráyī ri ũkú mívé ni kuyé āsī? ¹⁹ Mí kīnī, 'Íri mívé ómvúpì āsī?" Mí 'yo tā rī 'díní, mǎ 'dụ rí ìri má ní ũkú rú ānì? Mívé ũkú rī 'dī. 'Í 'dụ ìri, ìmi 'dekí mužú!" ²⁰ Kúru 'bāgú Ējēpētō vé rī ní 'yozú ívé āngáráwá rī pi ní, lē kôpi ā pēkí Ábrāmū pi ũkú ni Sāráyī be mužú 'dīisī rá. Āngáráwá rī pi ní kôpi pēzú mužú ũkú ni be, ngá ìrivé rī pi be céré.

13

Ábrāmū pi acokí ĩ Lótō be

¹ Kúru Ábrāmū pi ní ngazú fūzú āngū Ējēpētō vé rī agásī ũkú ni be, ngá ívé rī pi be, kôpi ní mužú Nēgévē gá, Lótō pi mužú ìri be trú.

² Ábrāmū ri ā'bú be kárakará, ìri tị be, kābīlō be, ndrījì be, aya ógú'bá ógú'ogú ni pi be, dábū be.

³ Ìri ní ngazú Nēgévē gá 'dāásī, ìri ní écízú mužú āngū rī pi agásī, ìri ní cazú Bētélē gá, vūrā ìri ní ándúrú ívé gākū sịzú Bētélē pi āsámvú Áyī be rī gé. ⁴ Vūrā 'dāri ándúrú Ábrāmū ní vūrā

rõbõṅõ zāzú rĩ sịzú rĩ. Ábrāmũ ní Úpí Múngú ri ìnjịzú vữã 'dãri gé.

⁵ Lótõ muṅpi Ábrāmũ be rĩ, ìri kpá kãbĩlõ be, ndrịi be, tị be, 'bá ívé 'bệtị ãsámvú gé rĩ pi be, tũgẽrị rĩ pi be. ⁶ 'Bo vữã rĩ ca kộpi ní adrızú trụ ku, ã'diātāsīyã kộpi ãnyãpá be ambamba, ícõ kộpi ní adrızú trụ ku. ⁷ 'Bá Ábrāmũ vé ãnyãpá úcé'bá rĩ pi í'dókí rií ãwãã ì ãsámvú gé sĩ Lótõ vé 'bá ãnyãpá úcé'bá rĩ pi be. Sâ 'dãri gé, 'bá Kánánã vé rĩ pi Pêrízĩ vé rĩ pi be ri adri ãngũ 'dãri agá.

⁸ Kúru Ábrāmũ ní 'yozú Lótõ ní kĩnĩ, “Lẽ 'bâ rikí ãwãã mí be ku, dõku mívé 'bá ãnyãpá úcé'bá rĩ pi ã rikí ãwãã mávé 'bá ãnyãpá úcé'bá rĩ pi be ku, ã'diātāsīyã 'bâ mí be máríté. ⁹ ãngũ rĩ ãmbúgú, adri 'dĩni kuyé? Lẽ 'bâ acokí 'bâ adrií ãndiãndí. 'Í mu dõ drị ìjị gélé rú, ma mu drị ẽndẹpi gélé rú, 'í mu dõ drị ẽndẹpi gélé rú, ma mu drị ìjị gélé rú.”

¹⁰ Lótõ ní 'ì drị ingazú ãngũ rĩ ndrezú, ndre ì'bụnã Yáridénĩ vé rĩ múké, yịi be ambamba, sũ ọmvú Úpí Múngú vé rĩ tịni, sũ ãngũ Ẹjẹpétõ vé muṅpi Zõarã gálé rú rĩ tịni. (Tã 'dĩri 'o 'i ìsụ ãkũdẽ Úpí Múngú zã drị Sõdómõ pi Gõmórã be kuyé.) ¹¹ Kúru Lótõ ní ívé rĩ ì'bụnã Yáridénĩ vé rĩ ã vúgú ìpẹzú céré, ìri ní 'dezú mužú ùtụ ní ìfũngará gálé rú. Lótõ pi ní ì acozú Ábrāmũ be. ¹² Ábrāmũ áwí ívé rĩ adrií ãngũ Kánánã vé rĩ agá, Lótõ mu adrií ì'bụnã rĩ gé kũrú rĩ pi ãsámvú gé, sị gãkũ ívé rĩ pi ìnyinãnjã Sõdómõ gãrã gá. ¹³ 'Bá

Sōdómō vé rĩ pi ri tã ũnjí 'o, kōpi ri ũnjĩkãnyã 'o
 Úpí Múngú ẹndrẹti gé ambamba.

Ábrāmū mụ adrií Hēbērónā gá

¹⁴ Lótō kā mụyú gí, Úpí Múngú ní 'yozú Ábrāmū
 ní kĩnĩ, “Í ndre āngū úrúlé rú, ándrélé rú, ỳtù ní
 ìfũngará gálé rú, āzini ỳtù ní 'dengará gálé rú.

¹⁵ Āngū mí ní ndreé 'dāri ā vúgú ma sē céré mí
 ní, āzini mvá mívé úyú agá ni ní mụzú nyonyo.

¹⁶ Ma ímụ sē mívé úyú ri ízú tré, sụ cínyáfā vūgá
 'dĩri tịni, ícókí lāá bā ku. ¹⁷ 'Í mụ, mí ẹcị āngū rĩ
 agásĩ, ā'diātāsiyā ma āngū rĩ sē mí ní.”

¹⁸ Kúru Ábrāmū ní ívé gākū 'duzú mụzú sịzú
 ìnyinjá pẹti āmbúgú Māmúrē vé rĩ ā jélé gá, vūrā
 Hēbērónā vé rĩ gé, ìri ní vūrā rọbọṅṅọ zázú ni sịzú
 Úpí Múngú ri ìnjizú āní.

14

Ábrāmū ipá Lótō ri

¹ Sā 'dāri gé, 'bāgú Āmērāpélā Sīnārĩ vé rĩ,
 'bāgú Ārĩyókĩ Ēlēsárā vé rĩ, 'bāgú Kēdōrōlāómā
 Ēlámā vé rĩ, āzini 'bāgú Tīdálā Gōyímū vé rĩ
 pi ² úmúkí ĩ ẹ'dị 'dị 'bāgú Bérā Sōdómō vé rĩ
 be, 'bāgú Bīrīsā Gōmórā vé rĩ be, 'bāgú Sīnábā
 Ādímā vé rĩ be, 'bāgú Sēmēbérĩ Zēbōyímū vé
 rĩ be, āzini 'bāgú Bélā vé rĩ be. (Bélā ri ĩ kpá
 zị Zōárā.) ³ 'Bāgú vúlé tọwú 'dĩ'bée úmúkí ìvé
 āngáráwá rĩ pi mụyú adrií í'bujá Sīdímū vé rĩ

agá (í'bùǵá 'dĩri ĩ nóni zị yĩ tafu ẹ'yí rú ni).*

⁴ 'Bāgú tǝwú 'dĩ'bee adrikí Kēdōrōlāómā ã pálé gá ílí mụdrị drị ni ĩrị. 'Bo ílí mụdrị drị ni na ni gé, kọpi ní wazú ĩri ní ari'ba rú.

⁵ Ílí mụdrị drị ni sụ ni gé, Kēdōrōlāómā pi 'bāgú na rĩ pi be, kọpi úmúkí ĩ mụy ẹ'dị 'dị Rēfāyímū adri'ba Āsītērótā-Kārīnāyímū agá rĩ pi be, Zūzímū adri'ba kūrú Āmā vé rĩ agá rĩ pi be, Ēmímū adri'ba Sávē Kīrītāyímū agá rĩ pi be, ⁶ āzini Hórī adri'ba āngū ánga rú Sēyírī agá rĩ pi be, kọpi 'díkí ẹ'dị rĩ cǐmgbá cazú āngū Ēlī-Pāránā gá, ĩnyinǵá āngū ã'wí cínyáfā rú rĩ gé.

⁷ Kúru kọpi ní ĩ újázú gōzú vúlé, kọpi ní cazú Ēnī-Mīsīpātā gá. (Āngū 'dĩri ĩ zị Kādésā.) Kọpi rụkí āngū Āmālékē vé rĩ ã vúgú céré, kọpi ndékí kpá 'bá Āmórā vé adri'ba āngū Hāzāzónā Tāmārā agá rĩ pi rá, kọpi rụkí āngū rĩ ã vúgú céré.

⁸ Kúru 'bāgú Sōdómō vé rĩ, 'bāgú Gōmórā vé rĩ, 'bāgú Ādímā vé rĩ, 'bāgú Zēbōyímū vé rĩ, āzini 'bāgú Bělā vé (ĩ ní zị Zōárā) rĩ sī, kọpi ní 'dezú mụzú ẹ'dị 'dịngará gá, kọpi mụkí ĩ tị ĩ'bùǵá Sídímū vé rĩ agá. ⁹ Kọpi lēkí ẹ'dị 'dị 'bāgú Kēdōrōlāómā Ēlāmā vé rĩ be, 'bāgú Tídálā Gōyímū vé rĩ be, 'bāgú Āmērāpélā Sīnārī vé rĩ be, 'bāgú Ārīyókī Ēlēsārā vé rĩ be. 'Bāgú tǝwú rĩ pi 'díkí ẹ'dị 'bāgú sụ rĩ pi be. ¹⁰ ĩ'bùǵá Sídímū vé rĩ gé 'dāá, 'bú ỳrúté gazú rĩ pi kárakarā. 'Bāgú Sōdómō vé rĩ pi Gōmórā vé rĩ be, kọpi

* **14:3** 14:3 Yĩ bālālā ẹ'yí rú rĩ: Yĩ bālālā ẹ'yí rú rĩ vé rú āzi, yĩ bālālā drápi gí ni, ã'diātāsīyā ngá ídri be ni ícọ adrií 'a ni gé ku.

kâ lěé ápá, kôpivé 'bá ʊrʊkʊ u'dekí 'bú rĩ pi agá, ʊrʊkʊ'bée ápákí mʊzú āngũ ánga rú rĩ pi drĩgé. ¹¹ 'Bāgú sʊ rĩ pi u'dʊkí ngá Sōdómō agá rĩ pi, āzini ngá Gōmórā agá rĩ pi ārēvú céré, kôpi u'dʊkí ānyāngā rĩ pi mʊzú ĩndĩ, kôpi ní kúru 'dezú mʊzú. ¹² Kôpi ĩsúkí Ábrāmũ édrĩpi vé mvá Lótō ri Sōdómō agá 'dālé, kôpi rʊkí ĩri ĵĩ mʊzú ĩndĩ, āzini kôpi u'dʊkí ĩrivé ngá mʊzú ĩndĩ.

¹³ Ágó āzi ápápi ẹ'dí gé 'dāásĩ rĩ ní ímúzá tā rĩ ũlũzú Ábrāmũ Ēbérēgú† rĩ ní. Ábrāmũ ri adrií pɛtĩ āmbúgú Māmúrē Āmórāgú rĩ vé rĩ pi ā gārā gá. Māmúrē pi édrĩpi Ēsíkólā be, Ānérĩ sĩ, kôpi ũndĩ Ábrāmũ vé ni.

¹⁴ Ábrāmũ kâ yĩ kínĩ rʊkí 'í édrĩpi vé mvá Lótō rĩ gí, ĩri ní āgō mūdūrũlũ na mʊdrĩ drĩ ni ārō (318) ĩ ní tĩ ĩrivé āngá, ĩ ní ímbá múké múké ẹ'dí vé tā sĩ gí rĩ pi úmúzá céré vūrā ālu gé. Kôpi ní Kēdōrōlāómā vé āngáráwá rĩ pi drozú cĩngbá cazú kũrú Dánā vé rĩ gé. ¹⁵ Kā mʊú adrií ĩnĩná rĩ sĩ, Ábrāmũ ní ívé āgō 'dĩ'bée acozú, kôpi ní í'dózú ẹ'dí 'dizú ari'ba rĩ pi be. Kôpi drokí ari'ba rĩ pi cĩngbá cazú Hóbā gá, Dāmāsékē vé wõkõ ʊrũlé rú rĩ gé. ¹⁶ Ábrāmũ ĵĩ ngá ĩ ní alí rĩ pi ārēvú céré ĩgōó vúlé. Ĵĩ édrĩpi vé mvá Lótō ri ímúzá ĩndĩ, ĵĩ kpá ngá ĩrivé rĩ pi, ũkú rĩ pi be, 'bá ʊrʊkʊ'bée be ímúzá ĩndĩ.

¹⁷ Ábrāmũ pi kâ Kēdōrōlāómā pi nděé ĩrivé

† 14:13 14:13 Ēbérēgú: Ābūrāmā ri Ēbérēgú. ĩrivé mvá vé mvá Yōkóbū ri gōkí zĩ ĩsērélē, sá āzi sĩ ĩrivé úyú rĩ pi ĩ ri zĩ Ēbérē, sá āzi sĩ ĩ kpá zĩ anjĩ ĩsērélē vé rĩ pi. Sá Yēsũ vé rĩ gé, ĩ ri kôpi zĩ Yāhúdĩ.

'bāgú rī pi be, ĩri ní ímvízú ĩgōzú. Kúru 'bāgú Sōdómō vé rī ní mužú Ábrāmū vúgá 'būṅá Sāvéyī vé rī agá 'dǎá. (Í'būṅá 'dīri, ĩri 'bāgú rī vé ni.)

¹⁸ Kúru Mēlēkīzēdékē 'bāgú Sālēmū vé rī ní pánga íjǐzú vinyō be sēzú Ábrāmū ní. Mēlēkīzēdékē ri átálágú Múngú āmbúgú 'bá drīgē céré rī vé ni. ¹⁹ ĩri ní tākiri sēzú Ábrāmū ní, ĩri ní 'yozú kīnī,

“Múngú adriipi āmbúgú 'bá drīgē céré
'bū pi gbiipi vū be rī ā sē mí ní tākiri.

²⁰ Ē íngúkí Múngú adriipi āmbúgú 'bá drīgē céré
rī,
ĩri ní sēé mí ní ari'ba rī pi ndēé rī sī.”

Ngá Ábrāmū ní ísú rī pi agá, ngá mužrī agá, í'dú ālu ni sēé Mēlēkīzēdékē ní.

²¹ 'Bāgú Sōdómō vé rī ní 'yozú Ábrāmū ní kīnī,
“Í sē má ní 'bá mávé ĩ ní uruṅ rī pi ĩgōó vúlé, 'í 'dụ ngá rī pi ārēvú céré mí ní.”

²² 'Bo Ábrāmū ní újázú 'bāgú Sōdómō vé rī ní kīnī, “Á sō ũyō Úpí Múngú āmbúgú 'bá drīgē céré 'bū pi gbiipi vū be rī ẹndrẹṅí gé, ²³ má ícó ngá mívé rī 'dụđū āluṅáni ku, kėtī, dōku ngá pá gá ā bǎákú, á 'dụ āluṅáni ku, mī 'yo rí kīnī, 'Á sē Ábrāmū ri adrii ā'bú be nī 'díní ku.’ ²⁴ Má ā'yī ngá āzi āluṅáni ku. Ngá má ní ā'yī rī, ĩri 'yéṅá ānyāngā 'bá mávé rī pi ní nyaá rī. 'Bo Ānérī pi Ēsíkólā be, Māmúrē sī, kōpi mukí má vúgá sī ĩndī, ngá 'bá ní íjǐ gōó vúlé 'dī'bée, 'í sē kōpivé rī ā vúgú kōpi ní.”

15

Múngú ru ùndĩ Ábrāmũ be

¹ Tã 'dĩri ã vùdrĩ gé, Úpí Múngú ní átázú Ábrāmũ ní urobí agá, ìri ní 'yozú kīnĩ,

“Ábrāmũ, 'í 'o ùrĩ sī ku.

Ma mi ùtē rá,
ma mí ní ãndēma sē ãmbúgú.”

² 'Bo Ábrāmũ ní újázú ìri ní kīnĩ, “Úpí Múngú Ùkpō 'Dípa, sù má ní adrií mvá ãkó nōri tịnì, ngá mí ní lēé sēé má ní rĩ ã'di? 'Bá úmvúlésĩ mávé ã'bú ruṣpì rĩ, ìri adri Òlízéré Dāmāsékégú rĩ 'i. ³ 'Í sē má ní anjĩná kuyé, mávé ãtí'bá nōri úmvúlésĩ mávé ã'bú ru nĩ.”

⁴ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Ábrāmũ ní kīnĩ, “Mívé ãtí'bá 'dĩri ru úmvúlésĩ mívé ã'bú nĩ ku. Mi úmvúlésĩ ímú mvá ágó tì rá, ìri úmvúlésĩ mívé ã'bú ru nĩ.” ⁵ Úpí Múngú ní Ábrāmũ ri jìzú fūzú ãmvé, ìri ní 'yozú kīnĩ, “'Í ndre ãngũ ọru 'dǎá, 'í lǎ línyǎ rĩ pì, mi dō ícó kọpì lǎ bǎ rá. Mívé úyú ri ímú ízú kárákará sù 'dĩri tịnì.”

⁶ Ábrāmũ ẹ'yĩ Úpí Múngú ri rá, Múngú ã'yĩ ìri adrií 'bá pìrì 'í ẹndrẹtì gé.

⁷ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Ábrāmũ ní kīnĩ, “Ma Úpí Múngú 'i, má íjì mi ìfũú Ọrũ agá 'dǎásì, íngázú ãngũ Kǎlédéyǎ vé rĩ agá, ma ãngũ nōri sē mí ní, ìri adri mívé ni.”

⁸ 'Bo Ábrāmũ ní 'yozú kīnĩ, “Úpí Múngú, ma ícó nĩ ngóni 'yozú kīnĩ, ãngũ rĩ adri mávé ni?”

⁹ Úpí Múngú ní 'yozú ìri ní kīnī, “Mí ìjì má ní tí ùkú, ndrījì ùkú, āzini kābīlō ágó céré ílí be na na ni pi, āmāmū āzini ũ'bōlōgú adriipi cōrō ni.”

¹⁰ Ábrāmū ní ānyāpá rī pi ìjìzú Múngú ní, ìri ní kōpi ā 'a āsīzú céré ìrī ìrī, ìri ní kōpi ũ'bāzú vūgá 'dīgé ílébe ílébe, āsī ārīnā rī pi ā 'a kuyé.

¹¹ Lógúnū rī pi ní u'dezú zāā rī pi drīgé, 'bo Ábrāmū údró kōpi rá.

¹² Ẹtú rī kā rīi 'deé, Ábrāmū ní ẹ'dú kozú kpílìkpílì, āngū rī bī nī kuú cìcì Ábrāmū ā gārā gá sī, sē ìri ní ẹrī ambamba. ¹³ Úpí Múngú ní 'yozú Ábrāmū ní kīnī, “Lē mī nī múké 'yozú kīnī, úyú mívé rī pi úmvúlésī mụ adri jākā rú āngū āzi gé, kōpi adri tųgērī rú, ì kōpi ọcū ca ílí mụdūrūlū sụ. ¹⁴ 'Bo ma ímú 'bá āngū rī agá kōpi 'bā'bée ẹzì nga'bá tųgērī rú rī pi ìrīnā rá. Vúdrī ni gé, kōpi úmvúlésī ìfū āngū rī agásī ngá be ambamba. ¹⁵ 'Bo mi úmvúlésī ímú adri ílí be āco, mi ímú drā tā be kírì, ìsụ ākūdē mi ārākā rú, ì kúru mi sī. ¹⁶ Ìri adri ca úyú sụ, vúdrī ni gé, úyú mívé rī pi úmvúlésī ìgō ímú āngū nōri rụ nī, ā'diātāsīyā sā 'dāri gé, ìsụ 'bá Āmórā vé rī pi vé ũnjīkānyā ga ambamba, ma kōpi ìrīnā úyú mívé rī pi ā tā sī, ma kōpivé āngū sē úyú mívé rī pi ní.”

¹⁷ Ẹtú rī kā 'deé gí, āngū rī kā nījì, ācígā ní ngazú vūrā ì ní ācì ũdēzú rī gé sī, āzini ācì ní dīzú āngū ìmgbērēzú, ẹlìzú mụzú zāā ì ní ũ'bāā ílébe ílébe 'dī'bée āsámvú gé sī. ¹⁸ Ẹ'dú 'dāri gé, Úpí Múngú ní ũndī rụzú Ábrāmū be, ìri ní 'yozú kīnī, “Á sē āngū nōri úyú mívé rī pi ní,

í'dózú yǐ Ējēpētō vé rĩ gé, cazú yǐ ãmbúgú diipi diidi Yũfērētã vé rĩ gé, ¹⁹ ãngũ Kénĩ rĩ pi vé rĩ, ãngũ Kénĩzĩ rĩ pi vé rĩ, ãngũ Kādīmónĩ rĩ pi vé rĩ, ²⁰ ãngũ Hĩtĩ rĩ pi vé rĩ, ãngũ Pērízĩ rĩ pi vé rĩ, ãngũ Rēfāyímũ rĩ pi vé rĩ, ²¹ ãngũ Āmórã rĩ pi vé rĩ, ãngũ Kānánã rĩ pi vé rĩ, ãngũ Gĩrĩgásĩ rĩ pi vé rĩ, ãngũ Jēbúsĩ rĩ pi vé rĩ, á sē kōpi céré úyú mívé rĩ pi ní.”

16

Īsīmāēlē vé tĩngará

¹ Ábrãmũ ũkú ni Sāráyĩ tĩ ĩri ní anji kuyé. 'Bo Sāráyĩ ri átí'bán be Ējēpētōzĩ, rú ni Āgárã 'i. ² Kúru Sāráyĩ ní 'yozú Ábrãmũ ní kĩnĩ, “Úpí Múngú uga má ní mvá tĩngará sĩ. 'Í mụ láá átí'bázĩ mávé rĩ be, sã ãzi sĩ, ĩri ícò mvá tĩ rá, mvá rĩ adri mávé ní.”

Ábrãmũ ã'yĩ tã Sāráyĩ ní 'yoó rĩ rá. ³ Ábrãmũ kã adriĩ Kānánã gá 'dãá caá ílí mụdrĩ, ũkú ni Sāráyĩ ní ívé átí'bán Āgárã ri sēzú ĩri ní ũkú rú.

⁴ Ábrãmũ pi ní lazú Āgárã be, Āgárã ní 'a ĩsúzú.

Āgárã kã nǐí áamá 'i 'a be gí, ĩri ní í'dózú Sāráyĩ ri idezú. ⁵ Kúru Sāráyĩ ní 'yozú Ábrãmũ ní kĩnĩ, “Tã má ní rizú ĩzāngã nyazú nōri, tã ni ã adri mí drĩgé. Á sē mávé átí'bán mí ní ũkú rú, 'bo nóni kã nǐí áamá 'i 'a be gí, ĩri nóni ri ma idede. Lē Úpí Múngú ã aco 'bávé tã ãsámvú mí be nĩ, ã'di ri dō ũnjĩ nĩ.”

⁶ Ábrãmũ ní 'yozú kĩnĩ, “Āgárã ri mívé átí'bán, 'í 'o tã mí ní lēé 'oó ĩri ní rĩ.” Kúru Sāráyĩ ní

í'dózú Āgárā ri 'ozú ũnjí. Āgárā ní ngazú ápázú mužú 'dīisĩ rá.

7 Mālāyíkā Úpí Múngú vé rī* ísú Āgárā ri ĩnyinǎ kídí adriipi āngū ã'wí cínyáfā rú rī agá rī ã gārā gá. Kídí rī létì mužúpi Súrũ gé rī ã jèlé gá. 8 Mālāyíkā rī ní 'yozú kīnĩ, “Āgárā, Sāráyĩ vé átí'bá, mí ímú íngōósíla, mi ri muž ngölé?”

Āgárā ní újázú ĩri ní kīnĩ, “Má íbí ápá ímú mávé āmbúgú Sāráyĩ vúgálésĩ.”

9 Kúru mālāyíkā Úpí Múngú vé rī ní 'yozú ĩri ní kīnĩ, “Í gō mívé āmbúgú rī vúgá 'dālé vúlé, 'í muž mi 'bāá vūgá ĩri ã pálé gá.” 10 Mālāyíkā rī ní gōzú 'yozú ĩri ní kīnĩ, “Ma sē mívé úyú ízú kárakará, ícókí lǎá bā ku.”

11 Mālāyíkā Úpí Múngú vé rī ní kpá 'yozú ĩri ní kīnĩ,

“Mì nōni 'a be,

mí ímú mvá ágó tì rá,

mi rú ni 'da Īsīmāélē 'i,†

ã'diātāsīyā Úpí Múngú yì mívé ngongará
ízāngā ízāngā rú rī gí.

12 Mívé mvá 'dĩri, ĩri adri sũ dōngí ásé agá ọjógó
ọjógó rī tịni,

ĩri 'bá rī pi fufu,

'bá rī pi kpá ĩri fufu,

ĩrivé ẹsì ri adri ũká ũká

ívé māríté rī pi ní.”

13 Āgárā kīnĩ “Á ndre nōni Úpí Múngú riipi mâ
tā mbaápi rī gí.” ĩri ní Múngú átápi 'í ní rī vé rú

* 16:7 16:7 Mālāyíkā Úpí Múngú vé rī: ĩri Úpí Múngú 'i. 'Í lǎ Í'dóngará 16:13. † 16:11 16:11 Īsīmāélē: Īsīmāélē vé íffí, Múngú yì ma gí.

'dazú, “Múngú riípi ma ndreépi rĩ 'i.” ¹⁴ 'Bá rĩ pi ní kídí rĩ ã rú 'dazú Bērē Lāyī Róyī: † ãní, kídí 'dĩri anigé Kādésā pi vé ãsámví Bērédĩ be rĩ gé.

¹⁵ Kúru Āgārā ní Ábrāmũ ní mvá ágó tizú, Ábrāmũ ní mváṅá rĩ ã rú 'dazú Īsīmāélē.

¹⁶ Āgārā ní Ábrāmũ ní mvá ágó Īsīmāélē ri tizú rĩ gé, ísú ãkūdē Ábrāmũ vé ílí ca pũkú ãrō drĩ ni ázıyá.

17

Ūndĩ ĩ ní rụú ágélé ě tị lịzú rĩ

¹ Ábrāmũ vé ílí kã caá pũkú úrōmĩ drĩ ni úrōmĩ, Úpí Múngú ní 'i i'dazú ĩri ní, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Ma Múngú Ūkpō 'Dípa 'i. Lē mĩ 'du mávé tã ngaá, mĩ 'o tã pịrị. ² Ma ūndĩ rụ mí be, mĩ anjị tị ízú kárákará.”

³ Ábrāmũ ní kũmũcí ūtịzú, 'i drĩ sịzú vūgá, Múngú ri ĩnịzú. Múngú ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, ⁴ “Ūndĩ má ní lēé rụú mí be rĩ, ĩri 'dĩni, ma sē mi adri étẹpị sụrú kárákará pi vé ni. ⁵ Mívé rụ gōkí zị Ābrāmũ ku, ĩ gō zị Ābūrámā,* ã'diātāsīyā á 'bā mi adrií étẹpị sụrú kárákará pi vé ni. ⁶ Ma sē mi anjị tị ízú kárákará, mi adri sụrú be kárákará, 'bāgú rĩ pi kpá ímụ ĩfũ mĩ rụ' bá gá.

⁷ “Ma sē ūndĩ má ní rụú mí be rĩ adri mužú nyonyo, cazú úyú mĩ vúdřĩ gé rĩ pi vúgá, cĩngbá cazú úyú kōpivé rĩ pi vúgá. Ma adri Múngú mívé ni, āzini Múngú úyú mĩ vúdřĩ gé rĩ pi vé ni.

† **16:14** 16:14 Bērē Lāyī Róyī: Bērē Lāyī Róyī vé ífífí, kídí Múngú ídri rú riípi ma ndreépi rĩ vé rĩ. * **17:5** 17:5 Ābūrámā: Ābūrámā vé ífífí, étẹpị sụrú kárákará pi vé ni.

⁸ Nyõǫkú Kānānā vé mí ní nóni adrízú 'a ni gé jākā rú nōri, ma ímú sē céré ĩmi ní mívé úyú mî vúdřĩ gé rĩ pi be mužú nyonyo, ma adri Múngú kôpivé ni.”

⁹ Kúru Múngú ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, “Mí mívé úyú mî vúdřĩ gé rĩ pi be, lē ĩmi 'duki ũndĩ má ní ruú mí be 'dĩri vé tā ngaंगा. ¹⁰ Ũndĩ má ní ruú mí be, āzini mívé úyú mî vúdřĩ gé rĩ pi be, má ní 'yoó ĩmi 'duki tā ni ngaंगा rĩ, ĩri 'dīni, āgō ĩmi āsámú gé rĩ pi ārēvú céré, lē ā úlíki kôpi ā ágélé ě tị rá. ¹¹ Lē ā úlíki ĩmī ágélé ě tị rá, ĩri ũndĩ má ní ruú mí be rĩ vé tā i'da. ¹² Anji āgō úmvúlésĩ ĩ ní ímú tịj úyú vúlé 'dīlé rĩ gé rĩ pi, mváná rĩ ca dō ụ'dú be ārō gí, lē ā líki ágélé ni ě tị rá. Lē ā úlíki kpá anji āgō ĩ ní tịj mívé 'bětị āsámú gé rĩ pi ā ágélé ě tị rá, āzini ā úlíki āgō ĩ ní jeé mũfēngā sī jākā rĩ pi drígé rĩ pi ā ágélé ě tị rá. ¹³ Dō tịki anji āgō ĩmivé 'bětị āsámú gé yā, dōku jekí mũfēngā sī yā, lē ā úlíki kôpi ā ágélé ě tị rá. Ũndĩ má ní ruú ágélé ě tị lizú 'dĩri, ĩri lū 'yozú kīnī, ũndĩ 'dĩri adri mužú nyonyo. ¹⁴ 'Bá ágó ĩ ní ágélé ni ě tị lịj kuyé rĩ, ĩ ĩri gũ āmvé mávé 'bá rĩ pi āsámú gé sī, ā'diātāsīyā ñō ũndĩ má ní ruú rĩ vé tā gí.”

¹⁵ Múngú ní kpá 'yozú Ābūrámā ní kīnī, “Mívé ũkú Sāráyĩ ri, lē mî zị ĩrivé rú Sāráyĩ ku, mî zị ĩrivé rú Sārā. ¹⁶ Ma ĩri ní tākiri sē, ĩri mí ní mvá ágó tị rá. Ma ĩri ní tākiri sē, ĩri ímú adri ẹndrẹpi súrú kárakarā rĩ pi vé ni. 'Bāgú rĩ pi kpá ímú ĩfũ ĩrivé úyú agá.”

¹⁷ Ābūrámā ní kūmūcí ũtịzú, 'î drị sịzú vūgá

Múngú ri ñnjǔ. Ìri ní guzú, ùsǔ 'í ésí agá 'dǎlé kǐnǐ, "'Bá ágó ílí be caǎpi mǔdǔrǔlǔ ǎlu ní nyo ícó mvá tị rá? Sárā vé ílí ca pǔkǔ úrǒmǐ, Ìri nyo ícó mvá tị rá?" ¹⁸ Ābūrámā ní 'yozú Múngú ní kǐnǐ, "Mí sē dǒ tǎkiri rǐ 'yéná Īsīmǎélē ní, Ìri adri múké."

¹⁹ Kúru Múngú ní 'yozú kǐnǐ, "Adri 'díní kuyé, mívé ũkú Sárā ri ímú mí ní mvá ágó tị rá, mí rú ní 'da Īsákā 'i. Ũndǐ má ní rụú rǐ adri Īsákā be mụzú nyonyo, Ìri ca úyú Īsákā ǎ vǔdrǐ gé rǐ pi vúgá. ²⁰ Á yì tǎ mí ní zǐ Īsīmǎélē ǎ tǎ sǐ rǐ gǐ, ma Ìri ní tǎkiri sē rá. Ma sē Ìri anjì tị ízú kárakará. Ìri adri étépì anjì mǔdrǐ drǐ ní ñrǐ ǎngǔ rụ 'bá rǐ pi vé ní, ma sē Ìri adri sǔrú be kárakará. ²¹ Ũndǐ má ní rụú mí be rǐ, ma kpá rụ Īsákā Sárā ní úmvúlésǐ ímú tị mí ní rǐ be. Ìri ímú tị sǎ ǎndrǔ nǒri tǐnǐ rǐ gé, ílí drǐ rǐ agá." ²² Múngú kǎ átángá rǐ átá deǒ Ābūrámā ní gǐ, Ìri ní Ābūrámā ri kuzú, Ìri ní 'dezú mụzú.

²³ Ụ'dú 'dǎri gé, Ābūrámā ní ívé mvá ágó Īsīmǎélē ri 'dụzú, ǎgǒ ì ní tị ívé 'bětǐ ǎsámvú gé rǐ pi be, ǎzini 'bá 'í ní jeé mǔfēngǎ sǐ rǐ pi be, Ìri ní kǒpívé ágélé ẽ tị úlǐzú rá, sǔ Múngú ní 'yoó 'í ní rǐ tǐnǐ. ²⁴ Ī ní Ābūrámā ǎ ágélé ẽ tị lǐzú rǐ gé, ǐsú ǎkǔdē Ìrivé ílí ca pǔkǔ úrǒmǐ drǐ ní úrǒmǐ, ²⁵ mvǒpì Īsīmǎélē vé ílí ca mǔdrǐ drǐ ní na. ²⁶ Ābūrámā pi mvǒpì Īsīmǎélē be, úlǐkǐ kǒpi ǎ ágélé ẽ tị ụ'dú ǎlu 'dǎri gé. ²⁷ ǎgǒ Ābūrámā vé 'bětǐ ǎsámvú gé rǐ pi, ǎgǒ ì ní tị Ìrivé 'bětǐ ǎsámvú gé rǐ pi be, dǒku ì ní jeé mǔfēngǎ sǐ jǎkǎ rǐ pi drǐgé rǐ pi be, kǒpi ǎrǐvú céré, úlǐkǐ kǒpi ǎ

ágélé ẽ tị Ābūrámā pi be trú.

18

Ābūrámā ẹ'yì ùmú na ívé āngá

¹ Úpí Múngú i'da 'i Ābūrámā ní pẹtì āmbúgú Māmúrē vé rĩ ã jèlé gá, ịsú àkūdē Ābūrámā úrí kuú ívé gākū rĩ vé kẹ̀tìlẹ́ gá ụtú mgbíngbì gé 'dìgẹ́. ² Ābūrámā ká 'ì drị ingáá āngū ndrezú, ndre āgō na tukí pá kuú 'í ẹ̀ndrẹ̀tì gé. Ká kọ̀pì ndreé, koro ịri ní njuzú mužú kọ̀pì vúgá 'dāá, ịri ní kùmúcí ụtìzú, 'ì drị sịzú vúgá kọ̀pì ẹ̀ndrẹ̀tì gé.

³ Ịri ní 'yozú kīnī, “Āmbúgú mávẹ́ rĩ, 'í ndre dō tā má ní 'oó rĩ sẹ́ mí ní àyìkō rá, ma átí'ba mívẹ́ nì, lẹ́ mī aga má gārā gá sī ku. ⁴ Lẹ́ ịmi uvukí pẹtì nōrì ã ndúgẹ́ nōgó, ẹ́ ịjìkí ịmi ní yìí, ịmi ụjìkí rí ịmi pá ānì. ⁵ Mā á'dí ịmi ní ínyá, ịmi nyakí rí, ã sẹ́ rí ịmi ní ụkpō, ịmi tukí rí ẹ̀cì rĩ mužú ānì, ã'diātāsīyā ịmi ícákí átí'ba ịmívẹ́ rĩ vúgá gí.”

Kọ̀pì ní 'yozú kīnī, “Múkẹ́, 'ba ã'yìkí rá, mī 'o sū mí ní 'yoó rĩ tịnì.”

⁶ Ābūrámā ní njuzú fizú gākū agá Sárā vúgá 'dālẹ́. Ịri ní 'yozú Sárā ní kīnī, “Mí í'dú jū́rú, mí ịyí fúndru mńímíni nì 'a nì gé mbèlẹ́, mí únjọ́ fúndru rĩ, 'í 'bā á'dí pánga rú.”

⁷ Kúru Ābūrámā ní njuzú mužú tị rĩ pi ăsámvú gé 'dāá, ịri ní tị kájóná rú'ba be múké nì ịpẹ̀zú, ịri ní sẹ̀zú ívé átí'ba rĩ drígẹ́, átí'ba rĩ ní lizú, ịri ní 'bázú á'dízú mbèlẹ́nà. ⁸ Ká ínyá rĩ á'dí dé gí, Ābūrámā ní lé kúupi gí nì í'dúzú lé ị ní zoó ú'dí rú nì be, āzini ịri ní tị zāá á'dípi gí rĩ í'dúzú, ịri ní jìzú 'bázú ùmú rĩ pi ẹ̀ndrẹ̀tì gé. Kọ̀pì ká ríí ínyá

rĩ nyaá, Ābūrámā áwí pá tuú kuú kôpi ã jêlé gá peṭi ã ndúgé 'dāá.

⁹ Ūmú rĩ pi ní Ābūrámā ri zizú kīnī, “Mī ūkú ni Sárā ri íngāá?”

Ābūrámā ní újázú kīnī, “Īri gākū agá 'dāá'dā.”

¹⁰ Kúru Úpí ní 'yozú kīnī, “Ílī drũ rĩ agá, ma ãgō mí vúgá nōlé sâ má ní ícázú mí vúgá āndrũ nōri tịnị rĩ gé, mī ūkú ni Sárā ri ímú mvá ágó tị rá.”

Sárā ri átángá rĩ yị gākū Ābūrámā úgóró gá rĩ vé kẹṭilé gá. ¹¹ Ābūrámā pi Sárā be ãrĩtró ārākā rú, kôpivé ílī āmbúgú, Sárā vé ílī mvá tịzú rĩ aga gí. ¹² Sárā ní guzú, ụsụ 'í ẹsị agá 'dāá kīnī, “Á dẹ gí, má ágó ni dẹ kpá gí, ma nyo gō mvá tị āyĩkō ịsúzú rá?”

¹³ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, “Sárā gụgụ āsị? Sárā kīnī, 'í dẹ gí, 'i nyo ícọ mvá tị rá yā, 'yo 'díní āsị? ¹⁴ Ngá āzi ũkpó ũkpó Úpí Múngú ri nděepi ni nyo anigé? Ma ímú ãgō sâ nōri tịnị rĩ gé, ílī drũ rĩ agá, Sárā ri ímú mvá ágó tị rá.”

¹⁵ Sárā 'o ữrị sị, ụlị ùnjō kīnī, “Á gụ kuyé.”

Úpí Múngú kīnī, “Ádarú, 'í gụ rá.”

Ābūrámā mā Múngú ri Sōdómō vé tã sị

¹⁶ Āgō na rĩ pi kâ lěé 'deé mụzú, kôpi rikí āngũ ndree mụzú Sōdómō gálé rú. Ābūrámā mụ kôpi be trụ, jị kôpi kuú lẹtị gé. ¹⁷ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Má ícọ tã má ní lěé 'oó rĩ úcì Ābūrámā ní ku. ¹⁸ Ābūrámā vé úyú ri ímú ízú tré, kôpi adri ũkpō be āngũ rĩ agá, súrú āngũ

rĩ pi agásĩ rĩ pi ãrêvú céré tākiri řsú řri ã tã sĩ.
 19 ã'diātāsīyã má řpē řri, ē ímbá rí ívé anji rĩ pi ívé 'bá 'bệtị ãsámvú gé rĩ pi be, kộpi ã 'dukí rí tã Úpí Múngú vé rĩ ngaá, kộpi ã 'okí rí tã pịrị, ãzini kộpi ã 'okí rí tã múké. Kúru ma sē ãbũrámã vé úyú ri ízú tré, sũ má ní ẹziị rĩ tịnị.”

20 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú ãbũrámã ní kĩnĩ, “Ũnjĩkãnyã 'bá Södómõ vé rĩ pi ní 'oó, ãzini Gõmórã vé rĩ pi ní 'oó rĩ vé tã íkụ ícá má vúgá nólé gí, kộpi vé ãnjĩkãnyã 'oó rĩ aga rá. 21 Á lē sịi muụ vũgá 'dãá, á lē muụ ndree, dõ ãnjĩkãnyã kộpi ní 'oó rĩ, řri adri sũ íkụpi ícapi má vúgá nólé rĩ tịnị. Dõ adri 'dini kuyé, á lē nịi.”

22 Kúru ãgõ řrị rĩ pi ní 'dezú muzú Södómõ gá 'dãá, 'bo ãbũrámã pi áwíkí pá tuú kuú Úpí Múngú be. 23 ãbũrámã ní 'i útrúzú Úpí Múngú vúgá 'dãá, řri ní Úpí Múngú ri zizú kĩnĩ, “Úpí, mi dõ 'bá ãnjĩkãnyã 'o'bá rĩ pi ú'dị, mi nyo 'bá tã 'o'bá pịrị rĩ pi ú'dị ãndĩ rá? 24 Dõ 'bá tã 'o'bá pịrị ni pi pũkụ tộwụ kữrụ rĩ agá 'dãlé, mi nyo kữrụ rĩ iza céré? Mí ícó kữrụ rĩ kuú 'bá pũkụ tộwụ tã 'o'bá pịrị 'dĩ'bée ã tã sĩ ku? 25 Ádarú lē mĩ ú'dị 'bá tã 'o'bá pịrị rĩ pi 'bá ãnjĩkãnyã 'o'bá rĩ pi be trụ ku. Ngá mí ní lészú 'bá tã 'o'bá pịrị rĩ pi ú'dizú 'bá ãnjĩkãnyã 'o'bá rĩ pi be trụ rĩ ã'di? Lē mĩ 'o 'dini ku! Mĩ ri 'bá vũ đrịgế nõgó rĩ pi vé tã lị nĩ, mi ri tã lị pịrị.”

26 Úpí Múngú ní 'yozú kĩnĩ, “Má řsú dõ 'bá tã 'o'bá pịrị rĩ pi pũkụ tộwụ kữrụ Södómõ vé rĩ agá 'dãlé rá, má iza kữrụ rĩ ku kộpi ã tã sĩ.”

27 Ābūrāmā ní gōzú átázú dīī kīnī, “Úpí Múngú, mâ adri dō 'bá áda drāāpi drādrā ni drāāāsīyā, lē mí ā'yī ma, mâ átá átángá rī mužú.
28 'Bo dō 'bá tā 'o'bá pīrī rī pi pūkú sū drī ni tōwú, cakí pūkú tōwú kuyé, mi nyo kūrú rī iza 'bá tōwú 'dāayo rī pi ā tā sī rá?”

Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Dō má įsú 'bá rī pi 'dālé pūkú sū drī ni tōwú, má iza kūrú rī ku.”

29 Ābūrāmā ní gōzú átázú dīī kīnī, “Dō mí įsú 'bá tā 'o'bá pīrī rī pi 'yéǵá pūkú sū, mi nyo iza rá?”

Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Dō 'bá tā 'o'bá pīrī rī pi pūkú sū, má iza kūrú rī ku.”

30 Ābūrāmā ní 'yozú kīnī, “Úpí Múngú, mí 'a ā ve má ní ku fō, lē mí ā'yī ma, mâ átá átángá rī. 'Bo dō mí įsú 'bá tā 'o'bá pīrī rī pi 'dālé 'yéǵá pūkú na, mi 'o íngóni?”

Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Dō má įsú 'bá tā 'o'bá pīrī rī pi pūkú na, má iza kūrú rī ku.”

31 Ābūrāmā ní 'yozú kīnī, “Úpí Múngú, lē mí ā'yī ma, mâ átá átángá rī mužú, mí įsú dō 'bá tā 'o'bá pīrī rī pi 'dālé 'yéǵá pūkú įrī, mi 'o íngóni?”

Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Bá pūkú įrī tā 'o'bá pīrī rī pi ā tā sī, má iza kūrú rī ku.”

32 Ābūrāmā ní 'yozú kīnī, “Úpí Múngú, mí 'a ā ve má ní ku, mâ gō átá vú sī ālu. Mí įsú dō 'bá tā 'o'bá pīrī rī pi 'yéǵá 'dālé mužrī, mi 'o íngóni?”

Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Bá mužrī tā 'o'bá pīrī rī pi ā tā sī, má iza kūrú rī ku.”

³³ Úpí Múngú kã átángá rĩ átá deḡ Ābūrámã be gí, ĩri ní 'dezú mužú, Ābūrámã ní 'i újázú gōzú 'bẹtị.

19

Zākí kūrú Sōdómō vé rĩ, āzini Gōmórã vé rĩ

¹ Mālāyíkã ĩrĩ rĩ pi* cakí Sōdómō gá 'dālé ũndréná sī, ĩsú ākūdē Lótō úrí kuú kūrú Sōdómō vé rĩ ā kẹtịlé gá. Lótō kã kọpi ndreé, ĩri ní ngazú ury, ĩri ní mužú kọpi vúgá 'dãá. ĩri ní kũmũcí ũtịzú, 'i drĩ sịzú vūgá kọpi ẹndrẹtị gé. ² ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Ambugu mávé rĩ pi, ĩmi ímúkí mávé āngá nōó. ĩmi ũjĩkí rí ĩmĩ pá, ĩmi lakí rí mávé jó agá, ĩmi fũkí rí mužú ụ'bụtịnájá sī ẹcị ĩmi ní lēé mužú rĩ gé 'dãá.”

Kọpi ní újázú kìnĩ, “Kuyé, 'bã lakí mívé jó agá ku, 'bã mu kūrú rĩ agá 'dãá, 'bã la āmvé.”

³ 'Bo Lótō ní kọpi sizú ũkpō sī, kọpi ní mužú Lótō pi be trú, kọpi ní fizú ĩrivé jó agá 'dãá. Lótō ní ngá nyanya á'dízú kọpi ní, á'dí pánga rĩ ākúfị ākó, kọpi ní nyazú. ⁴ Ụmú rĩ pi ní drĩ lazú vūgá kuyé rĩ gé, āgō kūrú Sōdómō vé rĩ agá rĩ pi ārėvú céré ímúkí jó rĩ ā gārã ceé kúrụ, 'bá 'dĩ'bée kẹrịanji rĩ pi 'bá ambugu rĩ pi be. ⁵ Kọpi ní Lótō rí zizú ụ'dúkọ be ury 'dãá kìnĩ, “Āgō ímú'bá mí vúgá nōgó ịnịnájá sī rĩ pi íngãá? Mí íjị kọpi ĩfũú 'bá vúgá āmvé nōó, 'bá lēkí laá kọpi sī.”

⁶ Lótō ní fũzú mužú kọpi vúgá āmvé 'dãá, ĩri ní kẹtị rĩ ụpịzú cí. ⁷ ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Má ẹdrípịjị,

* **19:1** 19:1 Mālāyíkã ĩrĩ rĩ pi: Āgō ĩrĩ Ābūrámã rí ku'bá mu'bá Sōdómō gá rĩ pi mālāyíkã.

á mã ìmi drī ìrī sī, lē ìmi 'okí ùnjĩkányā 'dĩri tĩnĩ ku! ⁸ Ìmi ndrekí drī ká, ma anji ùkú be ìrī anigé, kòpi drī kácáná rú. Lē má ìjĩ kòpi ìfũú àmvé ìmi vúgá nòlé, ìmi ícò tã ìmi ní lēé 'oó kòpi be rĩ 'o rá. Lē ìmi 'okí tã ùnjĩ àgō 'dĩ'bée be ku, kòpi ùmú mávé ni, ma ri kòpi ùtē nĩ.”

⁹ 'Bo kòpi ní 'yozú ìri ní kìnĩ, “Í dẹ mi 'dĩsĩ rá, mi 'bá ímúpĩ ímúmũ ni, 'í lē tã 'bá ní lēé 'oó rĩ lũú 'bá ní nĩ! 'Bá ícò mi 'o ùnjĩ kòpivé rĩ ndē.” Kòpi ní Lótō ri zezú, kòpi ní mužú kẹ̀ẹ̀tĩ rĩ ñòzú.

¹⁰ 'Bo àgō ìrī jó agá rĩ pi ní ìfũzú àmvé nòlé, kòpi ní Lótō ri ruzú sezú jó agá 'dǎá, kẹ̀ẹ̀tĩ rĩ ùpĩzú cí. ¹¹ Kòpi ní kẹ̀rĩanji, àzini 'bá ambugu adri 'bá kẹ̀ẹ̀tĩlé gá rĩ pi ã mĩ sazú ọ̀zũzú rá, kòpi ã nĩkĩ rí kẹ̀ẹ̀tĩ rĩ áamá ku.

¹² Àgō ìrī 'dĩ'bée ní 'yozú Lótō ní kìnĩ, “Mi dō anji àgō be, dōku anji ùkú be, dōku àgō mívé anji ùkú je 'bá ni pi be kũrú rĩ agá nōgó anigé, 'í jĩ kòpi fũú nòosĩ rá, ¹³ ã 'diātāsīyā 'bá kũrú nōri iza 'dĩsĩ rá. Úpĩ Múngú yĩ tã ì ní rií átá kárakará ùnjĩkányā 'bá Sōdómō vé rĩ pi ní rií 'oó rĩ ã tã sī rĩ gí, ìpē 'bá ímú kũrú rĩ izangará gá.”

¹⁴ Kúru Lótō ní mužú àgō lē 'bá ívé anji ùkú je 'bá rĩ pi vúgá 'dǎá. Ìri ní 'yozú kòpi ní kìnĩ, “Ìmi fũkĩ kũrú nōri agásĩ mbělē, ã 'diātāsīyā Úpĩ Múngú lē kũrú rĩ izaá 'dĩsĩ rá!” 'Bo àgō lē 'bá ìrivé anji ùkú je 'bá rĩ pi ùsũkĩ kìnĩ, tã Lótō ní átá 'dĩri tã áví vé ni.

¹⁵ Kā mužú adrií drũ ỳ 'bùtĩ kũnĩkũnĩ, mǎlǎyíkā rĩ pi ní 'yozú Lótō ní kìnĩ, “Í 'dụ mívé ùkú, mívé anji ùkú ìrī 'dĩ'bée be mbělē! Ìmi fũkĩ kũrú nōri

agásĩ ãmvé, kádõ kũrú nõri izaá, ã ú'díkí rí ĩmi dráá ku.”

16 'Bo Lótõ mu mbêlêṅá kuyé. Āgõ 'dĩ'bée ní Lótõ ẽ drị ruzú, ũkú ni ẽ drị ruzú, āzini ĩrivé anji ũkú ĩrĩ rĩ pi ẽ drị ruzú, kòpi ní 'bá 'dĩ'bée jizú fũzú kũrú rĩ agásĩ ãmvé, ã'diātāsīyā Úpí Múngú 'bã ẹsị ĩdríkídri kòpi ní. 17 Āgõ 'dĩ'bée kâ 'bá 'dĩ'bée jị fũú ãmvé 'dãá, ālu ni ní 'yozú kĩnĩ, “Īmi ápákí mužú nõósĩ rá, ĩmi adrikí rí ídri rú! Ā ndrekí āngũ vúlé ku, ã tukí pá ị'bụṅá agá 'dãá ku! Īmi ápákí mužú írã drịgé 'dãá, ĩmi adrikí rí ídri rú.”

18 Lótõ ní kòpi mǎzú drị ĩrĩ sī kĩnĩ, “Kuyé fô, Úpí mǎvé rĩ! 19 Ma átí'bá ĩmivé ni, ĩmi 'bākí ẹsị múké ma ídrízú, ĩmi 'bākí ẹsị ĩdríkídri má ní rá. 'Bo má ícó ápá caá írã gá 'dãá bã ku, āngũ rĩ 'i iza ịsú ãkũdē ma drị lẹtị gé, 'bâ ũdrã ānĩ rá. 20 'Í ndre, kũrú āzi mǎdāṅṅá ĩnyinǎ 'dã. Īri vũrã mǎdāṅṅá ni, mí ã'yĩ dõ ma muṅú 'a ni gé 'dǎlé rá, ma 'bá mǎvé 'bẹtị ǎsǎmvú gé rĩ pi be, 'bâ ídri rá.”

21 Mǎlǎyíkã rĩ ní 'yozú Lótõ ní kĩnĩ, “Īri múké, tã mí ní zị ị 'dĩri, má ã'yĩ rá. Kũrú mí ní rii tã ni 'yoó 'dĩri, má iza ku. 22 'Í nju mužú kũrú rĩ agá 'dãá mbêlê, má ícó drị tã āzi 'oó ku, 'í ca dõ 'dǎlé gí ká.” (Lótõ ní 'yoó kũrú rĩ mǎdāṅṅá rĩ sī, ĩ ní kũrú rĩ ã rú zịzú Zõárã ānĩ.)

23 Lótõ ca Zõárã gá 'dǎlé, ịsú ãkũdē ụtụ rĩ ĩfũ gí. 24 Úpí Múngú ní ǎcíkúlúlú ịpèzú 'bụ gé 'dǎásĩ lǔzú kũrú Sõdómõ vé rĩ agá, āzini Gõmórã vé rĩ agá. 25 Īri ní kũrú rĩ pi zǎzú, āngũ ị'bụṅá rú rĩ,

'bá adri' 'bá kūrú rī pi agá 'dālé rī pi, ngá dụ' 'bá nyōókú drīgé rī pi be, ngá 'dī' bée ārēvú céré vekí rá. ²⁶ 'Bo Lótō ūkú nī ndre āngū gōzú vúlé, gō 'i újá ufuú troó sū ẹ'yì ní troó rī tịnị.

²⁷ Kā mụú adrií drị ụ'bútị, Ābūrámā ní 'i újázú gōzú vūrā ándúrú 'í ní pá tuzú Úpí Múngú ẹndrẹtị gé rī gé 'dāá. ²⁸ Īrì ní āngū ndrezú mụzú Sōdómō gá, Gōmórā gá, āzini āngū ị'bụnájá rú rī gé 'dāá. Ndre ācígā ọzụ āngū rī ẹ drị céré, ācígā rī nị kú cịcị.

²⁹ 'Bo Múngú kā kūrú rī pi zāá ị'bụnájá rī be gí, ígá tā ándúrú Ābūrámā ní zị ị'dāri, ípá Lótō rī ācì kūrú rī zāapi ú'búpi rī agásí rá.

Lótō pi ívé anjì ūkú rī pi be

³⁰ Lótō pi ívé anjì ūkú ịrị rī pi be, kọpi fūkí āngū Zōárā vé rī agásí, mụkí adrií írā rī pi āsámvú gé, ā'diātāsīyā 'o ụrị sī adringará Zōárā gá 'dālé rī sī. Lótō pi ívé anjì ūkú ịrị 'dī' bée be, kọpi fikí mụú adrií ụjị agá. ³¹ Ụ'dú ālu, mvá ūkú kâyú rī ní 'yozú ọmvúpị ní kīnī, “'Bá ẹtẹpị rì nóni ārākā rú, vūrā nōri agá, āgō 'bā je' 'bá nī pi 'dāáyo. ³² Mí ímụ, 'bá sēkí 'bá ẹtẹpị ní vinyō mvuú ìmērēzú ānì, 'bā lakí rí ĩri be, ā tị rí 'bá ní anjì bēsīnī.”

³³ Ịnịnájá 'dāri sī, kọpi ní vinyō sēzú mvuzú ị ẹtẹpị ní, mvá ūkú kâyú rī ní mụzú lazú ẹtẹpị be trụ. Ẹtẹpị nị áamá 'yozú kīnī, mvá ūkú rī la 'í gārā gá yā, dōku nga mụú gí yā 'dínì kuyé.

³⁴ Kā mụú adrií drị 'dínì, mvá ūkú kâyú rī ní ūlūzú 'í ọmvúpị ụdụ rī ní kīnī, “'Inịnájá ájée rī sī, 'bá lakí má ẹtẹpị be trụ. Lē 'bā sēkí ĩri ní vinyō

mvụú dđi ỉnị́nà nōri sī, 'í la rí ỉri be, mí ẹ̀tẹ̀pị ả tị rí mí ní mvá bēsĩnĩ." ³⁵ Kúru ỉnị́nà 'dāri sī, kọpi ní ỉri ní vịnỳ ọ sẹzú mvụzú. Mv́ ụđú rĩ ní mvụzú lazú ẹ̀tẹ̀pị be trú, Ẹ̀tẹ̀pị nĩ á má 'yozú kìnĩ, mv́ ụkú rĩ la 'í gārā gá yā, dōku nga mvụ gí yā 'dini kuyé.

³⁶ Lótō ní laá ívé anji ụkú ỉrĩ 'dĩ'béé sī rĩ sī, kọpi ỉsúkí 'a rá. ³⁷ Mv́ ụkú káyú rĩ ní mv́ ágóná tịzú, ỉri ní rụ ni 'dazú Mōábā† 'i. Ỉri ẹ̀'bípị 'bá Mōábā gá rĩ pi vé ni cĩmgbá ícázú ảndrũ sī. ³⁸ Mv́ ụđú rĩ ní kpá mv́ ágóná tịzú, ỉri ní rụ ni 'dazú Bēnámĩ‡ 'i. Ỉri ẹ̀'bípị 'bá Ầmónā vé rĩ pi vé ni cĩmgbá ícázú ảndrũ sī.

20

Ăbūrámā pi Ăbūmēlékē be

¹ Ăbūrámā ní ngazú vūrā 'dāri gé sī, ỉri ní 'dezú mvụzú adrízú ảngũ Nẹgévē vé rĩ gé, kūrụ Kādésā vé rĩ pi ảsámvú gé kūrụ Súrụ vé rĩ be. Ỉri ní gōzú mvụzú adrízú Gērārĩ gé. Kā rií adrií 'dālé, ² ụlũ 'bá rĩ pi ní kìnĩ, 'í ụkú ni Sārā ri 'í ọmvụpị. Kúru 'bāgú Ầbūmēlékē Gērārĩ vé rĩ ní 'bá pẹzú mvụzú Sārā ri ỉjízú 'í ní ụkú rú.

³ Kā mvụ adrií ỉnị́nà rĩ sī, Múngú ní ímụzú átázú Ầbūmēlékē ní urobí agá kìnĩ, "Mí ímụ drā rá, ả'diātāsīyā ụkú mí ní 'dụy 'dĩri, ỉri ágó be."

⁴ 'Bo Ầbūmēlékē pi lakí ụkú rĩ be kuyé. Kúru Ầbūmēlékē ní 'yozú kìnĩ, "Úpí Múngú, mí nyo

† 19:37 19:37 Mōábā: Mōábā vé íffí, ỉfũ ẹ̀tẹ̀pị ả rụ'bá gá.

‡ 19:38 19:38 Bēnámĩ: Bēnámĩ vé íffí, mv́ ágó má ẹ̀'dípáa vé ni.

'bá ũnjikānyā ākó rī pi ú'dị ũdrā rá? ⁵ Ābūrámā 'yo nyo má ní kīnī, Sārā ri 'í ọmvụpị 'dini kuyé? Sārā 'yo kpá Ābūrámā ri 'í ẹdrịpị 'dini kuyé? Á lē kōdō tā ũnjí 'oó ku, mâ ụsụ déna tā má ní 'oó rī pịrị."

⁶ Kúru Múngú ní 'yozú ìri ní urobí agá kīnī, "È, á nī rá 'í 'o tā ũnjí kuyé, má uga mi, sē 'í 'o ũnjikānyā má ẹndrẹtị gé kuyé. Sē má ní mi ugazú, mí ní lazú ũkú rī be kuyé ānī. ⁷ Lē mī újá ágó rī vé ũkú gōó vú ni gé 'dāá vúlé, ā'diātāsīyā ìri nẹbī, ā zị rí ma mí ní, mī drā rí ku. 'Bo mí újá dō ũkú rī gōó kuyé, mi 'bá mívé rī pi be, ìmi céré ímụ ũdrā rá."

⁸ Kā muụ adrií drụ ụ'bụtị, Ābūmēlékē ní ívé ũgalaku rī pi zịzú ímụzú céré, ìri ní tā 'i 'oópi 'dīri ũlūzú kọpi ní. Sē ụrị fụ kọpi ānī ambamba. ⁹ Kúru Ābūmēlékē ní Ābūrámā ri zịzú ímụzú, ìri ní 'yozú kīnī, "Í 'o 'bā 'dini āsī? Tā ũnjí má ní 'oó mí ní rī ā'di sēzú mí ní tā ũnjí íjízú má drịgé, āzini mávé 'bá má ní ruụ rī pi drịgé? Tā mí ní 'oó má ní 'dīri, ì ní kōdō ícọ 'oó ku ni." ¹⁰ Ābūmēlékē ní Ābūrámā ri zịzú kīnī, "Ngá sēepi mí ní tā 'dīri 'ozú 'dini rī ā'di?"

¹¹ Ābūrámā ní újázú kīnī, "Má ụsụ, 'Vūrā nōri gé, 'bá rī pi rukí Múngú ri ku, kọpi ma 'dị ũkú mávé rī ā tā sī rá.' ¹² Ádarú ìri mávé ọmvụpị, 'bā ìri be ẹtẹpị ālu, 'bávé ẹndrẹpị rī pi āndiāndí. Á je ìri má ní ũkú rú. ¹³ Múngú ká ándúrú 'yoó mâ ku má ẹtẹpị vé 'bẹtị, mâ 'de muzú āngū āzi gé, á 'yo Sārā ní, má kīnī, "Í lē dō ma rá, vūrā 'bá ní

éçizú rĩ pi agásĩ, 'í lū 'yozú kīnĩ, ma mí édrĩpĩ.'

14 Kúru Ābūmēlékē ní Sárā ri újázú gōzú Ābūrámā ni vúlé. Īri ní kābīlō í'dúzú, tĩ pi be, túgērĩ āgō rú ni pi be, túgērĩ ūkú rú ni pi be sēzú Ābūrámā ní. 15 Ābūmēlékē ní 'yozú kīnĩ, "Nyōōkú mávé rĩ, ĩri mí ẹndrẹti gé 'dā. 'Í mụ adrii vūrā mí ní ĩpēé rĩ gé."

16 Īri ní 'yozú Sárā ní kīnĩ, "Ma mí édrĩpĩ ní mūfēngā fífí* sē élífū ālu (1,000), ẹ i'da rí 'bá rĩ pi ẹndrẹti gé nōgō lūzú kīnĩ, á 'o ūnjīkānyā mí ní, 'bo mí 'o ūnjīkānyā kuyé."

17 Kúru Ābūrámā ní Múngú rĩ zizú Ābūmēlékē ní, Múngú ní ĩri ídrízú, Múngú ní kpá ūkú ni ri ídrízú anji ūkú túgērĩ rú rĩ pi be, kōpi ā gōkí rí anji tĩ dī, 18 ā'diātāsīyā Úpí Múngú ọzū ūkú adri'ba Ābūmēlékē vé 'bẹtĩ āsámvú gé rĩ pi vé mvá vūrā rá, Ābūrámā vé ūkú Sárā ā tā sī.

21

Īsákā vé tịngará

1 Úpí Múngú ní drĩ tịzú Sárā rụ'bá gá, sū ĩri ní ándúrú 'yoó rĩ tịnị. 2 Sárā ní 'a ịsúzú, ĩri ní Ābūrámā ní mvá ágó tịzú, ịsú ākūdē Ābūrámā ri ārākā rú. Tịkí mváná rĩ sá Múngú ní 'yoó ĩ mváná rĩ tị rĩ gé. 3 Ābūrámā ní mváná rĩ ā rú 'dazú Īsákā 'i. 4 Īsákā ká adrii caá ụ'dú be ārō, Ābūrámā ní ágélé ni ẹ tị lịzú, sū Múngú ní ẹziĩ

* 20:16 20:16 Mūfēngā fífí: Mūfēngā fífí 'dīri lókí 'dāri gé ẹnjịẹnjị.

rĩ tĩni. ⁵ Tĩkí Īsákā ri ākūdē Ābūrámā ri ílí be mūdūrũlũ ālu.

⁶ Sárā ní 'yozú kīnī, “Múngú sē á gụ āyĩkō be ẹsị agá, 'bá tã 'dĩri yị'bá rĩ pi céré ímụ gụ, sụ má ní gụrũ rĩ tĩni.” ⁷ Sárā ní gōzú 'yozú kīnī, “'Ā'di ri ícọ 'yo kīnī, 'bā mvá tị Ābūrámā be rá nĩ? 'Bo á tị ĩri ní mvá ágójá, ịsụ ākūdē ĩri ārākā rú.”

Drokí Āgárā pi Īsīmāélē be

⁸ Mvájá rĩ kã mbaá, kã bã ndrungára kuú gí, Ābūrámā ní ũmũ 'bázú āmbúgú ú'dụ Īsákā ní bã ndrungára kuzú 'dĩri ịnjzú ānī. ⁹ Sárā kã ndree Āgárā Ẹjẹpétōzị rĩ vé mvá ĩri ní tị Ābūrámā ní rĩ ri gụ Īsákā sī, ¹⁰ Sárā ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, “'Í dro ũkú tųgērị rú 'dĩri ívé mvájá rĩ be rá, ĩrivé mvájá rĩ ā rụ rí ā'bú mí ní ímụ kuú mávé mvá Īsákā ní rĩ ẹ tị ku.”

¹¹ Tã 'dĩri sē Ābūrámā ní ịzāngā ambamba, ā'diātāsīyā Īsīmāélē ri mvá Ābūrámā vé ni. ¹² 'Bo Múngú ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, “Mvá rĩ vé tã, āzini mívé tųgērị rĩ vé tã, ā sē mí ní ịzāngā 'dĩni ku. Lē mī yị tã Sárā ní 'yoó mí ní rĩ, ā'diātāsīyā úyú mívé rĩ pi ímụ ịfũ Īsákā rụ'bá gá. ¹³ Ma kpá sē mívé tųgērịzị rĩ vé mvá ri ímụ tị ịzú kárakará, ĩrivé úyú ri ímụ adri súrú āmbúgú, ā'diātāsīyā ĩri mvá mívé ni.”

¹⁴ Kã mụú adrií drũ ụ'bútị, Ābūrámā í'dụ ịnyá, āzini tō yị kұлkұ agá tré, ĩri ní 'dụzú 'bázú Āgárā ā kịdị gé. ĩri ní kúru kọpi pězú mụzú mvọpị Īsīmāélē be. Āgárā ní 'dezú mụzú, ĩri ní

rizú éćízú āngũ ā'wí cínyáfã rú Bērīsébã vé rĩ agásĩ.

¹⁵ Yĩ kũlúkú agá rĩ kã deęé, ĩri ní mváná rĩ jizú 'bázú peṭi amuúpi rĩ vé índrĩ gé. ¹⁶ ĩri ní ngazú mváná rĩ ã gārã gá sĩ, mužú úrízú mváná rĩ be āsámvú sĩ, ā'diātāsīyā ri ũsũú kĩnĩ, “Á lē mváná rĩ vé drāngará ndreeé ku.” Kã rií úrí 'dǎlé, ĩri ní í'dózú ngozú.

¹⁷ Múngú kã yĩ mváná rĩ ri ngongo, mǎlǎyíkã Múngú vé rĩ ní Āgárã ri zizú 'bũ gé 'dǎásĩ kĩnĩ, “Āgárã, ngá ũnjĩ rĩ ā'di? Lē mĩ 'o ũrĩ sĩ ku. Mváná rĩ la kú 'dǎ, Múngú yĩ ĩrivé ngongará gí.

¹⁸ Í muž mváná rĩ í'dú ruṭ drĩgé, ma sē mváná rĩ ímú ṭi ízú kárakará, ĩrivé úyú ri ímú adri súrú āmbúgú.”

¹⁹ Kúru Múngú ní Āgárã ě mĩ zizú, ĩri ní kídí ndrezú. ĩri ní kúru mužú yĩ tōzú kũlúkú rĩ agá tré, ĩri ní sēzú mvuzú mváná rĩ ní.

²⁰ Mváná rĩ kã rií mbaá, Múngú ri ĩri ũtēé nĩ. Mváná rĩ ri adrií āngũ ā'wí cínyáfã rú rĩ agá 'dǎá, nĩ zǎá 'bungará ũsũ sĩ rĩ ambamba. ²¹ Mvá ágó rĩ kã rií adrií āngũ ā'wí cínyáfã rú Pǎránã vé rĩ agá 'dǎá, éndrēpi ísú ĩri ní ũkú íngázú āngũ Ējēpētō vé rĩ agá.

*Ābūrámã pi sōkí ũyō ĩ āsámvú gé sĩ
Ābũmēlékē be*

²² Sâ 'dǎri gé, Ābũmēlékē pi 'dekí mužú ívé ũgalaku āmbúgú āngáráwá rĩ pi vé Píkólã be Ābūrámã vúgá 'dǎá, kōpi ní 'yozú Ābūrámã ní kĩnĩ, “Tǎ céré mí ní 'oó rĩ agá, Múngú ri mĩ ĩzǎ ko rá. ²³ Lē mĩ sō ũyō Múngú éndrēṭi gé nōgó

'yozú kīnī, mí ícò mâ mị ù'bāá ku, dōku mávé anjiná rī pi ě mị ù'bāá ku, dōku mávé úyú rī pi ě mị ù'bāá ku. Á 'bā ẹsị múké mí ní, lē mī 'bā kpá ẹsị múké má ní, āzini mī 'bā ẹsị múké āngū mí ní adrizú jākā rú nōri drīgé."

²⁴ Ābūrámā ní 'yozú kīnī, "Á sō ūyō rī Múngú ẹndrẹti gé gí, sụ mí ní 'yoó rī tịnị."

²⁵ Kúru Ābūrámā ní unuzú Ābūmēlékē ẹndrẹti gé Ābūmēlékē vé kídí átí'bá rī pi ní ẹrị rī vé tã sī. ²⁶ Ābūmēlékē ní 'yozú kīnī, "Á nị kuyé dō ā'di 'o tã 'dīri nī. 'Í lū má ní tã 'dīri kuyé, á yị tã 'dīri āndrū sī."

²⁷ Kúru Ābūrámā ní kābīlō ụrụkọ í'dúzú, āzini tị ụrụkọ í'dúzú sězú Ābūmēlékē ní. Kúru 'bá ịrị 'dī'bée ní ùndī ruzú ĩ āsámvú gé sī. ²⁸ Ābūrámā ní kābīlō mba'bá fōlō ũkú rú ni pi ũpězú ẹzịrị, 'bāzú túngú. ²⁹ Ābūmēlékē ní Ābūrámā ri zịzú kīnī, "Mí ũpē kābīlō ũkú rú mba'bá fōlō ẹzịrị 'dī'bée 'bāá kuú túngú āsī?"

³⁰ Ābūrámā ní újázú ịri ní kīnī, "Mí ẹ'yị kābīlō mba'bá fōlō ẹzịrị 'dī'bée, ā lū rí 'yozú kīnī, á ga kídí rī nī."

³¹ Kúru ĩ ní vūrā 'dāri ā rú zịzú Bērīsébā*, ā'diātāsīyā 'bá ịrị pi sōkí ūyō vūrā 'dāri gé.

³² Kọpi ní ùndī rī ruzú ĩ āsámvú gé sī Bērīsébā gá 'dālé rī ā vudrị gé, Ābūmēlékē pi ní ĩ újázú gōzú ívé ũgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé Píkólā be āngū Fēlēsétē vé rī gé 'dālé.

³³ Ābūrámā ní ịtị sazú Bērīsébā gá 'dālé, ịri

* **21:31** 21:31 Bērīsébā: Bērīsébā vé íffí, kídí ĩ ní ūyō sōzú āni rī.

ní Úpí Múngú adriípi mužú 'dáni'dáni rĩ ñnjĩzú vŭrā 'dāri gé. ³⁴ Ābūrámā adri āngŭ Fēlēsētē vé rĩ gé 'dālē lókí be āco.

22

Múngú ũ'bĩ Ābūrámā ri

¹ Kā mužú adrií sâ āzi ā vŭdrĩ gé, Múngú ní Ābūrámā ri ũ'bĩzú. Īri ní Ābūrámā ri zizú kīnĩ, “Ābūrámā!”

Ābūrámā ní ā'yĩzú kīnĩ, “Ma nō!”

² Kúru Múngú ní 'yozú kīnĩ, “Í 'dụ mívé mváṅá ālukúta Īsákā mí ní lēé ambamba rĩ, 'í muž āngŭ Mōrĩyā vé rĩ gé. Ma mí ní írā āzi lŭ írā rĩ pi āsámvú gé 'dāá, 'í zā má ní mváṅá rĩ rōbṅṅō rú írā rĩ drĩgé 'dāá.”

³ Kā mužú adrií drŭ 'dĩni, Ābūrámā ní fŭzú ũ'bŭtĩ, ĩri ní íjā úlĩzú, ĩri ní íjā rĩ ũdrōzú ngá ụrụkọ'bée be dōngí rĩ ā úgóró gá, kōpi ní 'dezú mužú 'í mvọpị Īsákā be, ívé átí'bá ụrụkọ ĩrĩ rĩ pi be vŭrā Múngú ní lŭú ĩri ní rĩ gé 'dāá. ⁴ Kā adrií ụ'dụ na ni gé, Ābūrámā ní 'í drĩ ingazú āngŭ ndrezú, ndre āngŭ rĩ rará rú. ⁵ Īri ní 'yozú ívé átí'bá rĩ pi ní kīnĩ, “Īmi tēkí 'bâ dōngí rĩ be nōgó, 'bâ muž mváṅá rĩ be 'dālē Múngú ri zị. 'Bâ kúru ĩgō ĩmi vúgá nōlé ndō.”

⁶ Ābūrámā ní íjā rōbṅṅō zāzú rĩ 'dụzú 'bāzú 'í mvọpị Īsákā drĩgé, Ābūrámā 'dụ ívé rĩ ācĩ, āzini ílĩ. 'Bá ĩrĩ 'dĩ'bée kâ rií 'deé mužú trŭ ālu, ⁷ Īsákā ní 'í étẹpị Ābūrámā ri zizú kīnĩ, “Má étẹpị.”

Ābūrámā ní ā'yĩzú kīnĩ, “Ē, mâ mvá rĩ.”

Ísákā ní étẹ̀pì ri zìzú kīnī, “Àcì rī pi íjá rī be nō, 'bo kābīlō mvá ĩ ní mùyú zāá rṑbṑṅṅò rú rī íngáá?”

⁸ Ābūrámā ní újázú ĩri ní kīnī, “Mā mvá rī, Múngú ri kābīlō mvá ĩ ní mùyú zāá rṑbṑṅṅò rú rī sē rá.” Ābūrámā pi ní 'dezú mùzú mvọ̀pì Ísákā be trú.

⁹ Kọ̀pì ká mùyú caá vūrā Múngú ní ándúru lūú ĩri ní rī gé 'dāá, Ābūrámā ní vūrā rṑbṑṅṅò zázú ni sìzú, ĩri ní íjá rī pi u'duzú ù'bázú drī ni gé. ĩri ní ívé mvá Ísákā ri ùdròzú, ĩri ní 'duzú 'bázú vūrā rṑbṑṅṅò zázú rī drīgé íjá rī drīgé 'dāá. ¹⁰ ĩri ní ílì í'dúzu lēzú ívé mváná rī lizú ānì. ¹¹ 'Bo mālāyíkā Úpì Múngú vé rī ní ĩri zìzú 'bù gé 'dāásì, “Ābūrámā! Ābūrámā!”

Ābūrámā ní ā'yīzú kīnī, “Ma nō.”

¹² Mālāyíkā rī ní 'yozú kīnī, “Lē mī lì mváná rī ku, ā 'okí tā āzi ùnjì rù'bá ni gé ku. Á nī rá 'yozú kīnī mí ìnjì Múngú ri rá, ā 'diātāsīyā mí ā'yī mívé mváná ālukúta 'dīri sēē ĩri ní rá.”

¹³ Ābūrámā ní 'ì drī ingazú āngū ndrezú, ĩri ní kābīlō ágó ndrezú, ú'yú ni ā'yī kú pẹ̀tì dùpì kùmvū rī āsámvú gé. ĩri ní mùzú kābīlō rī ruzú, ĩri ní zázú rṑbṑṅṅò rú 'ì mvọ̀pì ā vūrā gá. ¹⁴ Kúru Ābūrámā ní vūrā rī ā rù zìzú, “Úpì Múngú ri sē rá.” Cìmgbá ù'dú āndrū rī gé, 'bá rī pi ri 'yo, “Úpì Múngú vé írā drīgé, Úpì ri sē rá.”

¹⁵ Mālāyíkā Úpì Múngú vé rī ní Ābūrámā ri zìzú 'bù gé 'dāásì dī, ¹⁶ ĩri ní 'yozú kīnī, “Úpì Múngú kīnī, mí ní mávé tā 'dùyú ngaá rá, āzini mí ní mívé mvá ālukúta rī ā'yī sēē Úpì ní rá rī

sĩ, á sô ũyō 'yozú kínĩ, ¹⁷ ádarú ma mí ní tākíri sē rá, ma sē mívé úyú ri úmvúlésĩ ízú sũ línýã 'bũ gé rĩ pi tĩnĩ, āzini cínyáfā yĩ tafu gārā gá rĩ tĩnĩ. Mívé úyú rĩ pi úmvúlésĩ kũrú ari'ba rĩ pi vé rĩ éřĩ kōpi drígé sĩ rá. ¹⁸ 'Bá āngũ rĩ pi agásĩ rĩ pi āřevú céré úmvúlésĩ tākíri řsũ úyú mívé rĩ pi vúgá, ā'diātāsĩyā 'í 'dũ tā mávé rĩ ngaá rá."

¹⁹ Kúru Ābũrámā pi ní ĩ újázú gōzú ívé ātĩ'bánĩ rĩ pi vúgá 'dālé, kōpi ní 'dezú mužú trũ Bērĩsébā gá 'dāá. Ābũrámā ní rizú adrízú Bērĩsébā gá 'dālé.

Anji Nāhórā vé rĩ pi

²⁰ Kā mužú adriĩ vudřĩ ni gé, ũlũkĩ Ābũrámā ní kínĩ, Ābũrámā édrĩpi Nāhórā vé ũkú Mílékā tĩ anji āgō ārō Nāhórā ní. ²¹ Mvá kāyú rĩ Ũzĩ 'i, 'deepi vú ni gé sĩ rĩ Bũzĩ 'i, 'deepi 'dĩri vú sĩ rĩ Kēmūélē 'i, (Kēmūélē ri Ārámā vé étēpi), ²² řri ní 'dezú Kēsédē 'i, Ázō 'i, Pĩlĩdásā 'i, Jĩdĩláfā 'i, Bētũwélē sĩ. ²³ Bētũwélē ri Rēbékā vé étēpi. Mílékā tĩ anji āgō ārō 'dĩ'bée Ābũrámā vé édrĩpi Nāhórā ní. ²⁴ Nāhórā vé ũkú rĩ āzi ā rú Rēúmā 'i, tĩ kpá anji āgō rá, anji rĩ pi, Tébā 'i, Gāhámā 'i, Tāhásā 'i, Mákā sĩ.

23

Sárā vé drāngará

¹ Sárā adri caá ílí mũdřũřlũ ālu pũkũ řřĩ drĩ ni ézĩřĩ (127). ² Sárā drā Kĩřĩyátā-Ārábā (nóni ĩ ní zĩřĩ Hēbērónā) rĩ gé, āngũ Kānánā vé rĩ agá. Ābũrámā ní fizú Sárā ri ngozú gākũ agá 'dāá.

³ Ābūrámā ní ngazú āvũ rĩ ã jëlé gá sī, ĩri ní átázú 'bá Hítĩ vé rĩ pi be, ĩri ní 'yozú kīnī, ⁴ “Ma jākā ĩmi āsámvú gé nōgó, ĩmi sēkí má ní vūrā jeé, mâ sī rí mâ ũkú ni vé āvũ vūrā rĩ agá.”

⁵ 'Bá Hítĩ vé rĩ pi ní újázú Ābūrámā ní kīnī, ⁶ “Āmbúgú 'bávé rĩ, mí yì drĩ 'bâ ká. Mí 'bá āmbúgú ĩ ní ĩnjĩ ĩnjĩ ni 'bâ āsámvú gé nōgó. Mí ĩpē vūrā mí ní ndree múké ni, 'í sī āvũ rĩ 'a ni gé. 'Bá āsámvú gé nōgó, 'bá āzi ícó ívé vūrā āvũ sīzú rĩ ugaá mí ní ku.”

⁷ Kúru Ābūrámā ní íngázú ọvũzú 'í drĩ sīzú vūgá 'bá Hítĩ vé rĩ pi ẹndrẹtị gé. ⁸ ĩri ní 'yozú kòpi ní kīnī, “ĩmi ã'yīkí dō rá, mâ sī mávé ũkú āngũ Hítĩ vé rĩ agá nōgó, ĩmi zìkí má ní Ēfōrónā Zōhárā mvọpì ri, ⁹ ã sē rí má ní ívé ụjị Mākāpélā gá, ívé nyọókù rĩ vé ụdụ gé rĩ jeé. ĩmi zìkí ĩri, ã sē rí jeé má ní ājē ĩmi ní lēé rĩ sī, ã adri rí vūrā mávé ni āvũ sīzú ni.”

¹⁰ Įsú ākūdē Ēfōrónā Hítĩgú rĩ úrí kuú ívé 'bá rĩ pi āsámvú gé 'dāá, ĩri ní újázú Ābūrámā ní, ĩrivé 'bá Hítĩ vé ímú 'bá kūrú rĩ vé kání tị gé rĩ pi ārēvú céré yìkí tã ĩri ní újā rĩ rá, ¹¹ ĩri ní 'yozú kīnī, “Āmbúgú mávé rĩ, adri 'dīni kuyé, mí yì drĩ ma ká, ma vūrā rĩ sē mí ní ụjị 'a ni gé rĩ be má ẹ'dípáa ẹndrẹtị gé sī, mī sī rí mī ũkú ni drāapi rĩ vé āvũ ānī.”

¹² Ābūrámā ní gōzú ọvũzú 'í drĩ sīzú vūgá vūrā rĩ vé ẹ'dípáa ẹndrẹtị gé dīj. ¹³ ĩri ní 'yozú Ēfōrónā ní, vūrā ẹ'dípáa yìkí rá kīnī, “Mí yì drĩ ma ká, dō ícó rá, mí ã'yī má ní. Ma vūrā rĩ vé ājē mí ní lịj

rĩ ùfě mí ní rá, mâ sị rí mávé ùkú drāápi rĩ vūrā rĩ agá.”

¹⁴ Ēfōronā ní újázú Ābūrámā ní kīnī,
¹⁵ “Āmbúgú mávé rĩ, mí yị drī ma ká, mǔfēngā 'dīri vé tā adri āmbúgú ku, vūrā rĩ vé ājē mǔfēngā fífí mǔdǔrǔlǔ sụ (400). 'Í sị mívé āvũ rĩ ìyí.”

¹⁶ Ābūrámā ā'yī tā Ēfōronā vé rĩ rá. Īri ní mǔfēngā fífí rĩ lāzú sēzú Ēfōronā ní, sǔ Īri ní 'yoó rĩ tịnị, Hịtị rĩ pi yịkí rá. Í'dụ mǔfēngā fífí rĩ, lā caá mǔdǔrǔlǔ sụ.

¹⁷ Ābūrámā ní nyọọkú Ēfōronā vé adriípi Mākāpélā gá ìnyinā Māmúrē be rĩ jezú. Je nyọọkú rĩ ùjị 'a ni gé rĩ be, āzini peṭi 'a ni gé rĩ pi be céré. ¹⁸ Sēkí nyọọkú rĩ jeé Ābūrámā ní, ā adri rí ìrivé ní mụzú nyonyo, sēkí Īri ní nyọọkú rĩ 'bá ambugu Hịtị vé ĩ úmú'bá kǔrú rĩ vé kání tị gé rĩ pi andregá sī. ¹⁹ Vúdrị ni gé, Ābūrámā ní ùkú ni Sārā vé āvũ sịzú ùjị Mākāpélā vé rĩ agá, ìnyinānā Māmúrē be, (Māmúrē ri Hēbērónā gé) Īri āngū Kānānā vé rĩ agá. ²⁰ Āngū ándúru adriípi Hịtị rĩ pi vé ùjị be rĩ, sēkí Īri Ābūrámā ní rizú āvũ sịzú.

24

Īsákā vé ùkú ā jengará

¹ Ābūrámā adri caá ílī be āco, dē ícá ārākā rú, Úpí Múngú sē Īri ní tākiri létị be āndiāndí. ² Ụ'dụ ālu, Ābūrámā ní 'yozú ívé ātí'bá āmbúgú riipi ívé ngá 'bẹtị āsámvú gé rĩ ùtēepi rĩ ní kīnī, “'Í sō ùyō má ẹnṛẹtị gé nōgó. ³ Á lē mī sō ùyō Úpí

Múngú 'bũ pi gbiípi vũ be rĩ ã rú sĩ, lüzú kīnĩ, mí ícó mvá ũkú Kānānā vé ni ĩpěé jeé mâ mvópi Īsákā ní ũkú rú 'bá má ní adrii kōpi āsámvú gé rĩ pi āsámvú gé nōgó ku. ⁴ 'Í mụ ũkú rĩ jeé mâ mvópi Īsákā ní āngũ 'bávé rĩ agá, mávé māríté rĩ pi āsámvú gé."

⁵ Ātí'bá rĩ ní ĩri zizú kīnĩ, "'Bo ũkú rĩ gā dō ímúgá má be sĩ āngũ nōri gé, mâ 'o íngóni? Mā jì rí mĩ mvópi Īsákā ri mụzú āngũ mívé mí ní ĩfüzú rĩ gé 'dāá?"

⁶ Ābūrámā ní újázú ĩri ní kīnĩ, "Lē mĩ jì mâ mvópi ri 'dālé ku! ⁷ Úpí Múngú adriipi 'bũ gé, ma zĩpi ĩfũupi má étépi vé 'bětĩ āsámvú gé sĩ, āngũ má é'dípáa vé rĩ agásĩ, átapi má ní, tã rĩ eziipi má ní 'yoópi, 'Ma úmvúlésĩ āngũ nōri sē mvá mívé úyú agá ni ní rĩ,' ĩri ívé mālāyíkā pē 'de mí ẹnreṭi gé sĩ drĩdrĩ, mĩ mụ rí ũkú ĩsú mâ mvópi ní 'dālé. ⁸ Mvá ũkú rĩ gā dō ímúgá mí be sĩ, mí oyú mĩ ũyō mí ní sōó má ẹnreṭi gé rĩ agásĩ gí. Lē mĩ jì mâ mvópi ri 'dālé ku." ⁹ Kúru ātí'bá rĩ ní ũyō sōzú Ābūrámā ẹnreṭi gé, sũ Ābūrámā ní 'yoó ĩri ní rĩ tĩnĩ.

¹⁰ Kúru ātí'bá rĩ ní ívé āmbúgú rĩ vé kāmĩlō rĩ pi í'dúzú mụdrĩ, ngá múké múké ni pi be, ĩri ní 'dezú mụzú. 'De mụú āngũ ĩ ní zĩ Ārámā Nāhārāyímũ* rĩ gé, ĩri ní gōzú cazú kūrú Nāhórā vé rĩ gé. ¹¹ Ātí'bá rĩ kã mụú caá 'dālé, ĩri ní kāmĩlō rĩ pi sēzú ulazú vūgá kídí rĩ ã jělé gá, kídí

* **24:10** 24:10 Ārámā Nāhārāyímũ: Ārámā Nāhārāyímũ ri Mēsōpōtāmīyā vé āngũ agá.

rĩ kũrũ rĩ gé ãmvelésĩ. Sâ 'dãri ãndrénjá, ùkú rĩ pi ní mụzú yĩ ìbèzú ni.

12 Ìri ní kúru Múngú ri zìzú kĩnĩ, “Á Úpí, Múngú mávé ãmbúgú Ābūrámā vé rĩ, lē mí sē má ní drĩl é múké ãndrũ sĩ, 'í 'bā ẹsị múké mávé ãmbúgú Ābūrámā ní. 13 'Í ndre, á tu pá kuú kídí rĩ ã jélé gá nō, anji ùkú kũrũ agá rĩ pi ri ímú yĩ ìbèngará gá, 14 á zì dō ãlu ni, á 'yo dō, 'Mí ọ'dú mívé ùdrí vùgá, 'í sē má ní yĩ m̀vụú,' sē dō má ní yĩ rĩ m̀vụú rá, ãzini ã'yĩ dō yĩ sē m̀vụú mávé kámĩlō rĩ pi ní rá, mvá ùkú mí ní ìpèé Ísákā ní rĩ ìri adriípi 'dĩ. Tā rĩ nga dō 'i 'dĩni, ma nĩ áamá 'yozú kĩnĩ 'í 'bā ẹsị múké mávé ãmbúgú rĩ ní gí.”

15 Ātí'bá rĩ kã drĩ Múngú ri zì deẹ kuyé, koro Rēbékā ní ícázú ùdrí yĩ ìbèzú ni be 'í kídí gé. Rēbékā ri Bētūwélē vé mvá ùkú, Bētūwélē ri Mílékā vé mvá, Mílékā ri Ābūrámā ẹdrìpi Nāhórā vé ùkú. 16 Mv́á ùkú rĩ ùnyĩ be ambamba, ìri drĩ kácáná rú, 'bá ãzi la drĩ ìri be kuyé. Mv́á ùkú rĩ ní úlúzú mụzú kídí rĩ gé 'dāá, ìri ní yĩ ìbèzú ívé ùdrí rĩ agá tré, ìri ní ìgōzú ímúzú ātí'bá rĩ vùgá nōó.

17 Ātí'bá rĩ ní njuzú mụzú mvá ùkú rĩ vú 'dāá, ìri ní 'yozú kĩnĩ, “Mí ìbē má ní yĩ mívé ùdrí agá 'dĩri sē m̀vụú.”

18 Mv́á ùkú rĩ ní 'yozú kĩnĩ, “Úpí mávé rĩ, mí ẹ'yí yĩ rĩ m̀vụú.” Koro mv́á ùkú rĩ ní ùdrí rĩ ọ'dúzú 'í kídí gé sĩ 'bāzú vùgá, ìri ní yĩ rĩ ìbèzú sèzú m̀vụzú ātí'bá rĩ ní.

19 Mv́á ùkú rĩ kã yĩ rĩ sē m̀vụú ātí'bá rĩ ní, ìri ní 'yozú kĩnĩ, “Ma kpá mụ yĩ ìbē sē m̀vụ mívé

kámĩlõ rĩ pi ní céré.” ²⁰ Kúru ĩri ní yĩĩ ũdrĩ agá rĩ dāzú 'bú ǎnyǎpá rĩ pi ní rizú yĩĩ mvuzú rĩ agá, ĩri ní njuzú mvuzú vúlé kídĩ rĩ gé 'dǎá yĩĩ ǎzi ĩbēzú dīĩ, ẹcĩ yĩĩ rĩ ũbē, kámĩlõ rĩ pi ǎrēvú céré mvukí yĩĩ rĩ caá rá. ²¹ ǎtĩ'bá rĩ újĩ kuú kírĩ, tē riĩ tǎ Rēbékǎ ní riĩ 'oó 'dĩri ndreé, lē nĩĩ ǎmá dō mvá ũkú Úpĩ Múngú ní ĩpēé rĩ adriĩpi 'dĩ.

²² Kámĩlõ rĩ pi kǎ yĩĩ rĩ mvuú deé gĩ, ǎtĩ'bá rĩ ní mǎpĩ dábũ rú ǎjē be ǎmbúgú ni í'dúzú suzú mvá ũkú rĩ ǎ ũmvu gé, ĩri ní ímvē dábũ rú ǎjē be ǎmbúgú ni pi í'dúzú ĩrĩ, ũ'yĩzú mvá ũkú rĩ drĩgé.

²³ ǎtĩ'bá rĩ ní mvá ũkú rĩ zizú kĩnĩ, “Í lū má ní, mi ǎ'di ǎ mvá? Mĩ ẹtẹpĩ vé jó agá 'dǎá, vūrǎ 'bá ní mvuzú lazú ĩnĩńǎ nōri sĩ mǎvé ǎgō nō'bée be ni ǎnigé?”

²⁴ Mvǎ ũkú rĩ ní újázú kĩnĩ, “Ma Bētūwélē ǎ mvǎ, Bētūwélē vé ẹndrẹpĩ Mĩlékǎ 'i, ĩrivé ẹtẹpĩ Nǎhórǎ 'i.” ²⁵ ĩri ní kpá gōzú 'yozú kĩnĩ, “Vūrǎ ĩmi ní lazú mǎvé 'bá rĩ pi be ĩnĩńǎ rĩ sĩ ni ǎnigé, ǎsé, ǎzini ǎnyǎngǎ ǎ fĩfĩ kámĩlõ rĩ pi úcézú ni ǎnigé.”

²⁶ Kúru ǎtĩ'bá rĩ ní kũmũcí ũtĩzú 'í drĩ sĩzú vūgá, ĩri ní Úpĩ Múngú ri ĩnĩjizú, ²⁷ ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Ĕ íngúkĩ Úpĩ Múngú mǎvé ǎmbúgú ǎbūrámǎ vé rĩ íngúngũ, Úpĩ Múngú 'bǎ lēngará, ǎzini 'du tǎ 'í ní lēé 'oó mǎvé ǎmbúgú ní rĩ ngáá gĩ, ǎ'diǎtǎsĩyǎ ĩjĩ ma ícǎ mǎvé ǎmbúgú rĩ vé mǎríté rĩ pi vé jó ǎsǎmvú gé gĩ.”

²⁸ Rēbékǎ ní njuzú mvuzú tǎ 'dĩri ũlũzú 'bá ri'bá adri'bá ẹndrẹpĩ vé 'bẹtĩ ǎsǎmvú gé rĩ pi ní.

²⁹ Rēbékǎ vé ẹdrĩpĩ ǎ rú Lǎbánǎ 'i, Lǎbánǎ ní

njuzú mužú átí'ba rĩ vúgá kídí gé 'dǎá. ³⁰ Lābānā kā mǎpí ọmvúpì ǎ ụmvụ gé rĩ ndreé, āzini ímvē ịri dríge rĩ ndreé, kā tā átí'ba rĩ ní átá, Rēbékā ní ũlũú 'í ní rĩ yíj, ịri ní 'dezú mužú ágó rĩ vúgá 'dǎá, ịsụ tu pá kuú ívé kámĩlō rĩ pi be kídí rĩ ǎ gārā gá. ³¹ Lābānā ní 'yozú kīnī, “Mí ímụ, Úpí Múngú sē mí ní tākíri gí, ngá mí ní pá tuzú kuú ǎmvé nǒgó rĩ ǎ'di? Má údé mí ní vūrā jó agá 'dǎá gí, āzini má údé kpá vūrā mívé kámĩlō rĩ pi ní gí.”

³² Kúru átí'ba rĩ ní 'dezú mužú Lābānā vé ǎngá 'dǎá, Lābānā vé átí'ba rĩ pi ní ọgụ kámĩlō rĩ pi ǎ úgóró gá rĩ pi ọyuzú. Kọpi ní ǎsé, āzini ǎnyāngā ǎ fífí ịjízú sēzú kámĩlō rĩ pi ní, āzini kọpi ní yíj ịjízú sēzú átí'ba rĩ ní, āzini ịrivé 'ba rĩ pi ní, kọpi ǎ ụjĩkí rí ĩ pá ǎnī. ³³ Kúru ĩ ní ínyá ịjízú 'bázú kọpi ẹndrẹtị gé, 'bo átí'ba rĩ ní 'yozú kīnī, “Má ũlũ dō tā má ní ímúzú rĩ kuyé, má ícọ drī ǎ'yíí ínyá nyaá ku.”

Lābānā ní 'yozú kīnī, “Mí ũlũ 'ba ní tā rĩ.”

³⁴ Ágó rĩ ní 'yozú kīnī, “Ma átí'ba ǎbūrāmā vé ni. ³⁵ Úpí Múngú sē tākíri mávé ǎmbúgú rĩ ní ambamba, ịri 'ba ǎ'bú be ni. Úpí Múngú sē ịri ní kǎbĩlō, ndrīj, tị, kámĩlō, dǒngí, dábũ, aya ọgụ'ba ọgụọgụ ni pi, átí'ba ǎgō rú ni pi, átí'ba ũkú rú ni pi be. ³⁶ Mávé ǎmbúgú rĩ vé ũkú Sārā tị ịri ní mvá ágó, ịsụ ǎkūdē ịri ǎrākā rú, ǎmbúgú mávé rĩ sē ívé ngá ǎrēvú céré ívé mvá ágóǎ rĩ ní. ³⁷ ǎmbúgú mávé rĩ sē ma ũyō sōó 'í ẹndrẹtị gé kīnī, 'Lē mī je mǎ mvọpì ní ũkú ǎngū Kānānā vé má ní adrízú nōri agá ku. ³⁸ 'Í mụ ũkú rĩ jéé

mâ mvòpì ní máríté mávè rĩ pi ãsámvú gé, má étépì vé 'bètì ãsámvú gé.'

³⁹ “Má ní mávè ãmbúgú ri zizú, má kīnī, ‘Mvá ũkú rĩ gā dō ímúgá má be sī, mâ 'o rí íngóni?’

⁴⁰ “Ābūrámā ní újázú má ní kīnī, ‘Úpí Múngú má ní rií ĩrivé tã 'dujú ngáá rĩ, ĩri ívé mālāyíkā ĩpē ímú mī ĩzā ko rá, mī mụ rí ũkú jeé mâ mvòpì ní mávè máríté rĩ pi ãsámvú gé, má étépì vé 'bètì ãsámvú gé. ⁴¹ ‘Í mụ dō mávè máríté rĩ pi ãsámvú gé 'dālè rá, kòpì gākí dō ũkú sēgá mâ mvòpì ní sī, ma mī ọyụ ũyō mí ní sōó má ẹndrẹtì gé rĩ agásí rá.’

⁴² “Āndrū má kã té ícá kídí rĩ tì gé 'dāá, á zì Múngú ri, má kīnī, ‘Á Úpí Múngú mávè ãmbúgú Ābūrámā vé rĩ, dō ícò rá, lē mī sē mávè ẹcì nōri ã adri drīlè múké rú. ⁴³ ‘Í ndre, á tu pá kuú kídí rĩ ã gārā gá nō. Mvá ũkú āzi ímú dō yī ĩbēé, ma 'yo ĩri ní, “Mí ĩbē má ní yī mívè ũdrí agá 'dīri sēé mvụú,” ⁴⁴ mvá ũkú rĩ 'yo dō má ní, “Mí ẹ'yí yī rĩ mvụú, ma kpá yī ũbē sē mívè kámīlō rĩ pi ní rá,” Úpí Múngú, mvá ũkú 'dīri ã adri ũkú mí ní ĩpēé mávè ãmbúgú rĩ vé mvá ní rĩ.’

⁴⁵ “Má kã drī Múngú ri zì deé ẹsísílè sī kuyé, koro Rēbékā ní ícázú ũdrí be 'ì kídí gé. ĩri ní úlúzá mụzú kídí rĩ gé 'dāá, ĩri ní yī ĩbēzú. Má ní 'yozú ĩri ní, “Í sē má ní yī mvụú.’

⁴⁶ “Koro mvá ũkú rĩ ní ívé ũdrí ọ'dúzá 'ì kídí gé sī vūgá, ĩri ní 'yozú kīnī, ‘Mí ẹ'yí yī rĩ mvụú, ma kpá yī sē mvụ mívè kámīlō rĩ pi ní ĩndī.’ Má ní kúru yī rĩ ẹ'yízú mvụzú, ĩri ní kpá yī sēzú mvụzú kámīlō rĩ pi ní.

47 “Má ní mvá ũkú rĩ zizú, ‘Mi ã'di ã mvá?’

“Ĩri ní 'yozú kīnī, ‘Ma Bētūwélē ã mvá, Bētūwélē ri Nāhórā ã mvá, ĩrivé ẹndrẹpị Mílékā 'i.’

“Má ní kúru māpí í'dúzá suzá ũmvu ni gé, āzini má ní ímvē í'dúzá ĩrī ũ'yīzú drī ni gé. 48 Kúru má ní kūmūcí ũtīzú mā drī sīzú vūgá, Úpí Múngú ri ĩnjīzú. Má ní Úpí Múngú mávé āmbúgú Ābūrámā vé rĩ íngúzú, ã'diātāsīyā íjị ma pịrị ícá ũkú ịsú mávé āmbúgú rĩ vé mvá ní, mvá ũkú rĩ ĩri mávé āmbúgú Ābūrámā ẹdrịpị Nāhórā mvọpị vé mvá. 49 Mi dō ẹsị múké 'bā mávé āmbúgú rĩ ní rá, āzini mi dō tā mí ní lēé 'oó mávé āmbúgú ní rĩ 'du nga rá, 'í lū má ní, dō 'dini kuyé, 'í lū má ní, mā ndā rí lẹtị āzi tā má ní lēé rĩ 'ozú.”

50 Lābānā pi Bētūwélē be, kọpi ní újázú kīnī, “Tā 'dīri íngá Úpí Múngú vūgá, tā āzi 'bá ní 'yoó túngú ni 'dāáyo. 51 Rēbékā ri 'dī, 'í jị ĩri mụzú mívé āmbúgú rĩ vé mvá ní ũkú rú, sū Úpí Múngú ní 'yoó rĩ tịnị.”

52 Ābūrámā vé ātí'bá rĩ kā tā kọpi ní 'yoó 'dīri yī, ĩri ní kūmūcí ũtīzú, ọvụzú 'i drī sīzú vūgá, Úpí Múngú ri ĩnjīzú. 53 ĩri ní kúru ngá ĩ ní rii ũ'yī rụ'bá gá ĩ ní údé dábū sī, āzini ĩ ní údé aya ọgụ'bá ọgụọgụ ni sī rĩ pi í'dúzá, āzini bōngó ũnyī be ni pi í'dúzá sēzú Rēbékā ní. ĩri ní kpá ngá ājē be āmbúgú ni pi í'dúzá sēzú Rēbékā ẹdrịpị ní, āzini ẹndrẹpị ní fēfē rú. 54 Kúru ātí'bá rĩ, āgō adri'bá ĩri be trụ rĩ pi be, kọpi ní ínyá nyazú,

ãzini ngá mvuzú, kôpi áwíkí adrií 'dãlé ìní be rã.

Kã muṣú adrií drũ ỳ'bùtì, Ìbũrámã vé àtí'bá rĩ ní 'yozú kīnī, “Ìmi ọyúkí ma, lē m̄ gō mávé ãmbúgú rĩ vúgá 'dãá.”

⁵⁵ 'Bo Rēbékã édrípì pi éndrèpì be, kôpi ní újázú kīnī, “Lē mvá ùkú rĩ ã adri caá 'bá be nōgó ỳ'dù be mụdrì, ìri íbì mụ ndō.”

⁵⁶ 'Bo àtí'bá rĩ ní 'yozú kôpi ní kīnī, “Lē ìmi ugakí ma ku. Ècì mávé nōri agá, Úpí Múngú sē má ní drìlé múké gí. Ìmi ọyúkí ma, á lē gōó vúlé mávé ãmbúgú rĩ vúgá 'dãá.”

⁵⁷ Kôpi ní 'yozú kīnī, “Lē 'bâ zìkí Rēbékã ri, ìri dō 'yo 'bá ní íngóni.” ⁵⁸ Kôpi ní Rēbékã ri zìzú ímúzú, kôpi ní ìri zìzú kīnī, “Mí ã'yĩ muṣú ágó 'dìri be sãṣá nōri sĩ rá?”

Rēbékã ní 'yozú kīnī, “Ma mụ rá.”

⁵⁹ Kúru kôpi ní ì ọmvúpì Rēbékã pi ọyuzú ívé àtí'bá ùkú rú ni be, àtí'bá Ìbũrámã vé rĩ be, ãgō adri'bá ìri be trù rĩ pi be. ⁶⁰ Kôpi ní Rēbékã ní tãkíri sēzú, kôpi ní 'yozú kīnī,

“'Bá ọmvúpì, lē m̄ tì

ízú kárakará,

lē anjì mívé rĩ pi ã ndēkí

ìvé ari'ba rĩ pi vé ùkpō rá.”

⁶¹ Kúru Rēbékã pi ívé àtí'bá ùkú rú rĩ pi be, kôpi ní útúzú ìvé kámìlō rĩ pi drìgè, kôpi ní 'dezú mụzú àtí'bá rĩ vúgá sĩ. Ìbũrámã vé àtí'bá rĩ jì Rēbékã ri mụzú ìndĩ.

⁶² Sã 'dãri gé, Ìsákã íbì ímú kídí ì ní zì Bērē Lãyĩ Róyĩ gélésìla, ã'diātāsīyã ri adrií Nēgévē gá. ⁶³ Ùndrèṅá ãzi sĩ, Ìsákã 'de muṣú ásé agá

'dǎá Múngú ri zǐj, kǎ mujú 'í drǐ ingáá āngū ndreé, ndre kámīlō ɔrɔkɔ'bée ri ímú 'í vúgá nǒó.

⁶⁴ Rēbékā ní kpá 'í drǐ ingazú ɔrɔ, ĩri ní Īsákā ri ndrezú. Īri ní ísǐzú ívé kámīlō drǐgē sǐ vūgá.

⁶⁵ Īri ní ívé ātí'bá rǐ zǐzú kīnī, “Ágó ásé agá riipi ímúpi 'bá vúgá nǒó 'dǎri ā'di 'i?”

Ātí'bá rǐ ní újázú kīnī, “Ágó 'dǎri, ĩri mávé āmbúgú.” Rēbékā ní kúru ívé bǒngó í'dúzá 'í ɛndrɛtǐ ɔzǔzú ānī.

⁶⁶ Ātí'bá rǐ ní tā 'í ní 'oó rǐ ũlǔzú Īsákā ní céré.

⁶⁷ Īsákā ní Rēbékā ri jǐzú fizú gǎkū ɛndrɛpǐ Sárā ní ándúrú adrízú rǐ agá 'dǎá 'í ní ũkú rú. Īsákā lē Rēbékā ri ambamba. Īsákā ɛndrɛpǐ Sárā ā drā dō gí drāáāsīyā, Rēbékā ā tā sǐ, sē ízāngā Īsákā ɛ ɛsǐ agá rǐ dɛ rá.

25

Ābūrámā vé drǎngará

¹ Ābūrámā gō ũkú āzi jeé rá, ũkú rǐ ā rú Kétúrā 'i. ² ũkú rǐ tǐ ĩri ní Zīmīránī ri, Jǒkīsánā ri, Mēdánā ri, Mīdīyánā ri, Īsībákā ri, Súwā sǐ.

³ Jǒkīsánā tǐ Sébā pi Dēdánā be. Úyú Dēdánā vé rǐ pi Āsūrímū rǐ pi, Lētūsímū rǐ pi, āzini Lēūmímū rǐ pi. ⁴ Anjǐ āgō Mīdīyánā vé rǐ pi ā rú, Éfā 'i, Ēféré 'i, Ēnókā 'i, Ābídā 'i, Ēlédā sǐ. Úyú 'dǐ'bée céré Kétúrā vé rǐ.

⁵ Ābūrámā ɛzǐ ngá ívé rǐ pi ārǔvú céré Īsákā ní. ⁶ Ābūrámā ní drǐ adrízú ídri rú rǐ gé, í'dú ngá sēé fēfē rú ívé anjǐ āgō ũkú vúlé rǐ pi ní tǐj

rĩ pi ní, pẽ ívé anji āgō 'dĩ'bée Īsákā ã gārā gá sī mụú adrii wõọkõ ỳtú ní ìfũzú rĩ gé.

⁷ Ābūrámā adri caá ílĩ be mụdđrũlũ ãlu pũkũ ézĩrĩ drĩ ni tõwú (175). ⁸ Ābūrámā drā, ịsụ ãkũdē dē ícá ārākā rú gĩ, adri caá ílĩ be ãco. Īrivé idri kã fũú, índri ĩrivé rĩ mụ adrii ĩrivé 'bá ũdrā'bá gĩ rĩ pi be trũ. ⁹ Īrivé anji āgō Īsákā pi Īsĩmãélē be, kọpi ní ĩrivé ãvũ jizú sızú ỳjĩ agá Mākāpēlā gá, ịnyĩnā Māmúrē be, nyõọkũ Ēfōrōnā Zōhārā mvọpi vé rĩ agá, Zōhārā ri Hĩfĩgũ. ¹⁰ Ābūrámā je ándúrú nyõọkũ rĩ 'bá Hĩfĩ vé rĩ pi drigé. Sĩkĩ Ābūrámā pi ũkũ ni Sárā be nyõọkũ rĩ agá. ¹¹ Ābūrámā kã drāá, Múngú sē mvọpi Īsákā ní tākiri rá. Īsákā ri adrii ịnyĩnā Bērē Lāyĩ Róyĩ be.

Úyú Īsĩmãélē vé rĩ

¹² Īsĩmãélē ri mvá Ābūrámā vé ni, Sárā vé ãtĩ'bá Āgārā Ējēpētōzĩ rĩ tị ĩri nĩ.

¹³ Anji Īsĩmãélē ní tị rĩ pi ã rú 'dĩ, sĩkĩ kọpi ã rú tĩngará ívé rĩ vú sĩ. Mvá kãyú rĩ Nēbāyótĩ 'i, 'de'bá vudrĩ ni gé rĩ pi, Kēdārā 'i, Ādĩbélā 'i, Mĩbĩsámā 'i, ¹⁴ Mĩsímā 'i, Dúmā 'i, Māsā 'i, ¹⁵ Hādádĩ 'i, Témā 'i, Jětúrā 'i, Nāpĩsā 'i, Kēdēmā sĩ. ¹⁶ Anji Īsĩmãélē vé mụdrĩ drĩ ni ịrĩ 'dĩ'bée, kọpi rụkĩ súrú mụdrĩ drĩ ni ịrĩ rĩ pi nĩ. 'Dakĩ vūrā kọpi ní adrızú rĩ pi kọpi ã rú sĩ. ¹⁷ Īsĩmãélē adri caá ílĩ be mụdđrũlũ ãlu pũkũ na drĩ ni ézĩrĩ (137), ịri ní kúru drāzú, ịri ní mụzú adrızú 'bá ívé ũdrā'bá gĩ rĩ pi ãsámvú gé. ¹⁸ Úyú Īsĩmãélē vé rĩ pi írėkĩ ĩ mụzú āngũ rĩ pi agásĩ āndĩāndĩ, í'dózú Hāvĩlā gá, cazú Súrũ gé, cazú ịnyĩnānā Ējēpētō ã

wõkõ ùtú ní ìfùzú rĩ gé, wõkõ ãsírĩyã vé rĩ gé.
Kõpi rikí adrií ì édrípì be ìnyinã ìnyinã.

Yõkõbũ pi vé tìngará Ìsõwũ be rĩ

¹⁹ Ú'dógú'dógú Ìsákã vé rĩ ìri 'dínì, Ìsákã ri mvá ãbũrãmã vé ni. ²⁰ Ìsákã ní Rēbékã ri jezú rĩ gé, ìsù àkũdē Ìsákã ri ìlì be pũkú sù. Rēbékã ri Bētũwélē Ārámāgú rĩ vé mvá, āngũ Pādānā Ārámā vé rĩ agá, ìri Lābānā Ārámāgú rĩ vé òmvúpi.

²¹ Rēbékã ní drī mvá tì kuyé rĩ sī, Ìsákã zì Úpì Múngú ri, Úpì Múngú ã'yī ìrivé zìngará rá, ìrivé ùkú Rēbékã ìsù 'a rá. ²² Anjinã rĩ pi rikí ì úgbú Rēbékã agá 'dãá. Rēbékã ní Úpì Múngú ri zìzú kīnī, “Tã nōri 'i 'o má be nóni ãsī?”

²³ Úpì Múngú ní 'yozú ìri ní kīnī,
“Anji mí 'a gá rĩ pi ìrì,
anji ìrì 'dī'bée ìmú ì aco adri sùrú be ìrì,
sùrú āzi rĩ vé ùkpõ ri ìmú āzi rĩ vé rĩ ndē rá,
mvá kãyú rĩ ìmú ẹzì nga mvá ùdú rĩ ní.”

²⁴ Rēbékã vé sã tìngará vé rĩ kã ícò, tì anji rĩ pi ẹtì rú. ²⁵ Mvã ìfũúpi drìdrì rĩ ika, rù'bá ni céré 'bí rú, kúru kòpi ní ìri ã rú 'dazú Ìsõwũ 'i.* ²⁶ Kúru édrípì ní ìfùzú, rù édrípì Ìsõwũ ã pá èdèkèdè cí, kúru ì ní ìri ã rú 'dazú Yõkõbũ† 'i. Rēbékã ní anji 'dī'bée tìzú rĩ gé, ìsù àkũdē Ìsákã ri ìlì be pũkú ázìyá.

Ìsõwũ uzì ívé kãyú édrípì Yõkõbũ ní

* **25:25** 25:25 Ìsõwũ: Ìsõwũ vé ìfìfì, rù'bá ni dù céré 'bí rú.

† **25:26** 25:26 Yõkõbũ: Yõkõbũ vé ìfìfì, rù pá èdèkèdè cí, ìri 'bá mì ù'báapi ni.

27 Anji rĩ pi kâ mbaá ícá ãmbúgú gí, Ịsọwũ ícá 'bá riipi zǎá mbǎápi ni, lě ẹcị áse vé rĩ ã tǎ ambamba. Yókóbũ ri ívé rĩ 'bá adriipi tǎ be kírí ni, ịri ri adri 'bẹtị, ri ǎnyǎpá úcé. 28 Ịsákǎ lě Ịsọwũ ri, ǎ'diǎtǎsịyǎ ịri ní rii zǎá ú'di ịjị nyaá 'í ní rĩ ã tǎ sị, 'bo Rẹbékǎ lě ívé rĩ Yókóbũ ri.

29 Ụ'dú ǎlu, Yókóbũ ri tībũ á'dí, tībũ rĩ ã sụ ika. Ịsọwũ ímú áse agá 'dǎásị, ẹbiri fụ ịri káyị, ǎndẹ ambamba. 30 Ịri ní 'yozú Yókóbũ ní kīnī, “Ẹbiri fụ ma drǎá káyị gí! 'Í sẹ má ní tībũ mí ní á'di sụ be ika 'diri nyaá!” (Tǎ 'diri sị, gókị Ịsọwũ ǎ rụ 'daá Ẹdómǎ.)‡

31 Yókóbũ ní újázú ịri ní kīnī, “Mi mvá kǎyú, mí ụzị mívé kǎyú má ní.”

32 Ịsọwũ ní 'yozú ịri ní kīnī, “'Í ndre drĩ ká, ẹbiri fụ ma káyị gí, á lě drǎá ǎní drǎdrǎ! ǎ tiki dō ma kǎyú drǎǎsịyǎ, tǎ múké má ní ịsụ 'a ni gé 'dige rĩ ǎ'di?”

33 Yókóbũ ní 'yozú ịri ní kīnī, “Drịdrị ni, 'í sō ụyō má ẹndrẹtị gé.” Kúru Ịsọwũ ní ụyō sōzú Yókóbũ ẹndrẹtị gé, ịri ní ívé kǎyú ụzizú Yókóbũ ní.

34 Kúru Yókóbũ ní pánga í'dúzá tībũ 'í ní á'di rĩ be, ịri ní sẹzú Ịsọwũ ní, Ịsọwũ ní nyazú, ịri ní kpá ngá mvuzú, ịri ní kúru ngazú mvuzú. Ịsọwũ 'dụ ívé kǎyú ǎ tǎ 'bǎá mǎdǎǎ, ụsụ drị ni gé kuyé.

26

Ịsákǎ pi ǎbũmélékẹ be

‡ 25:30 25:30 Ẹdómǎ: Ẹdómǎ vé ififi, ịri ngá ika ni.

¹ Èbirí ní 'dezú àngũ rĩ agá ùnjí ùnjí, sũ Ìri ní ọtú 'deé lókí Àbūrámā vé rĩ gé rĩ tịni. Ísákā ní 'dezú mužú Àbūmēlékē vúgá, Àbūmēlékē ri 'bāgú Fēlēsētē rĩ pi vé ni, àngũ Gērārĩ vé rĩ agá.

² Úpí Múngú ní 'i i'dazú Ísákā ẹndrẹtị gé, Ìri ní 'yozú kīnī, “Lē mī mụ Èjẹpétō gá 'dāá ku, mí adri vūrā má ní lēé lūú mí ní rĩ gé. ³ Mí adri vūrā 'dīri agá ùkōlō. Ma adri mí be trụ, ma mí ní tākiri sē rá. Ma àngũ 'dīri sē céré mí ní, àzini úyú mívé rĩ pi ní, sũ má ní ọtú ùyō ni sōo mí étẹpi Àbūrámā ní rĩ tịni. ⁴ Ma sē mívé úyú ri ízú kárakará, kọpi adri sũ línýā 'bũ gé rĩ pi tịni. Ma àngũ 'dīri sē céré kọpi ní. 'Bá vū drịgé rĩ pi céré tākiri Ísú úyú mívé rĩ pi ā tā sī, ⁵ ā'diātāsīyā Àbūrámā ìnjī ma ìnjīnjī, 'dụ tā má ní lūú 'í ní rĩ ngaá rá, 'dụ tā má ní ẹzị rĩ ngaá rá, àzini 'dụ tǎimbị mávé rĩ ngaá rá.” ⁶ Kúru Ísákā ní adrizú àngũ Gērārĩ vé rĩ agá 'dāá.

⁷ Àgō àngũ 'dāri agá rĩ pi ká Ìri zị Ìrivé ùkú ā tā sī, 'yo kọpi ní kīnī, ùkú rĩ 'í ọmvụpi, gā lūgá sī 'yozú kīnī ùkú rĩ ívé ni, ā'diātāsīyā 'o ùrī sī. Ụsũ kīnī àgō 'dī'bée 'i 'dị rá Rēbékā ā tā sī, ā'diātāsīyā Rēbékā ri ùnyī be ambamba.

⁸ Ísákā ká adrii caá 'dāá sá be áco, Àbūmēlékē 'bāgú Fēlēsētē rĩ pi vé rĩ ri àngũ ndreé sūbā gá sī, ndre Ísákā u'de ùkú ni Rēbékā ri ẹzị bẹdrị sī, rị tị ni ndrúú.

⁹ Àbūmēlékē ní Ísákā ri zịzú ímúzú, Ìri ní 'yozú kīnī, “Mí kīnī, Rēbékā ri mí ọmvụpi ā'diātāsī? Ísúzú àkūdē Ìri mívé ùkú!”

Ísákā ní újázú ĩri ní kīnī, “Má ũsũ déna 'bá āzi ri ícó ma 'dị Rēbékā ā tā sī rá.”

¹⁰ Ābūmēlékē ní 'yozú kīnī, “Ngá mí ní 'oó 'bá ní 'díní rī ā'di? 'Bá āzi ri té ícó la mívé ũkú sī, ĩri té tā ũnjí íjị 'bá drīgē.”

¹¹ Kúru Ābūmēlékē ní tāĩmbị sēzú 'bá rī pi ní céré kīnī, “'Bá āzi 'o dō Ísákā ri ũnjí, dōku uló dō Rēbékā ā rụ'bá, ĩ ĩri 'dị drā 'dīísí rá.”

¹² Ílì 'dāri agá, Ísákā 'ā ọmvụ, sa úri 'a ni gé, ānyāngā rī ka ambamba, ā'diātāsīyā Úpí Múngú sē ĩri ní tākíri gí. ¹³ Ísákā gō ícá 'bá ā'bú be ni, ĩrivé ā'bú ízú ambamba. ¹⁴ ĩri kābīlō be, ndrījị be, tị be, ātí'bá be kárakará. 'Bá Fēlēsētē vé rī pi 'bākí ĩri ní ẹsị ũnjí ānyāpá 'dī'bée ā tā sī. ¹⁵ Kídí ātí'bá Ābūrámā vé rī pi ní gaá sá 'dāri gé rī pi, 'bá Fēlēsētē vé rī pi gákí nyọọkụ úmvú dāá kídí rī ọtúzú ānì 'dīísí rá.

¹⁶ Kúru Ābūmēlékē ní 'yozú Ísákā ní kīnī, “Mívé ũkpó nóni ambamba, 'í nga 'bá gārā gá sī, 'í mụ adrií vūrā āzi gé.”

¹⁷ Kúru Ísákā ní ngazú mụzú adrizú ì'búná Gērārī vé rī gé. ¹⁸ Kídí ọtụ ĩ ní gaá lókí Ísákā ẹtẹpi Ābūrámā vé rī gé, Fēlēsētē rī pi ní nyọọkụ gaá ọtúzú lókí Ābūrámā ní drāzú gí rī ā vudrị gé 'dā'bée, Ísákā gō nyọọkụ rī úvá kọpi agásí āmvé. Ísákā gō rụ ǎlu ọtụ Ābūrámā ní 'daá kídí rī pi ní 'dā'bée 'daá kídí rī pi ní.

¹⁹ Ísákā vé ātí'bá rī pi gákí kídí ì'búná rī agá 'dāá, kídí rī vé yjị uletere. ²⁰ 'Bá kābīlō úcé'bá Gērārī vé rī pi rikí āgátá gāá Ísákā vé 'bá kābīlō

úcé' bá rĩ pi be, kòpi kìnĩ, yĩ rĩ rĩ vé ni. Kúru Ísákā ní yĩ rĩ ã rụ 'dazú Ĕsékē. (Ĕsékē vé ífífí āgátá.)
²¹ Ísákā vé ātí' bá rĩ pi ní kpá kídí āzi gazú, kòpi gōkí kpá āgátá gāá 'bá Gērārĩ vé rĩ pi be. Kúru Ísákā ní kídí rĩ ã rụ 'dazú Sítīnā.* ²² Ísákā gō ngaá 'dāásĩ mujụ vūrā āzi gé, kòpi gōkí kpá kídí āzi gaá, 'bá āzi gō āgátá gāá yĩ rĩ ã tā sī kuyé. Ísákā ní kídí rĩ ã rụ 'dazú Rēbótō. (Rēbótō vé ífífí, vūrā adriipi wālā ni.) Īri ní 'yozú kīnĩ, “Úpí Múngú sē 'bá ní vūrā wālā ni gí, 'bā ícò drīlè múké įsụ vūrā nōri agá rá.”

²³ Ísákā ní ngazú vūrā 'dāri gé sī, ĩri ní 'dezú mujú Bērīsébā gá. ²⁴ Kā mujụ caá įnįná rĩ sī, Úpí Múngú i'da 'i ĩri ęndręti gé, ĩri ní 'yozú kīnĩ, “Ma Múngú mí ętępi Ābūrāmā vé rĩ 'i. Mí adri ũrĩ sī ku, ā'diātāsīyā ma mí be trụ. Ma tākiri sē mí ní rá, ma sē mívé úyú ri ízú kárákará mávé ātí' bá Ābūrāmā ã tā sī.”

²⁵ Ísákā ní vūrā rōbōņō zázú ni sịzú Úpí Múngú ri įnįzú ānĩ. Īri ní ívé gākū sịzú 'dāgá, ĩrivé ātí' bá rĩ pi ní kídí āzi gazú vūrā 'dāri gé.

²⁶ U'dú ālu, 'bāgú Ābūmēlékē pi Āhúzā riipi ĩri ē įzā koopi tā pịri sī rĩ be, ũgalaku āmbúgú āngáráwá rĩ pi vé Píkólā be, ímụkí Gērārĩ gé 'dāásĩ Ísákā ri ndreé. ²⁷ Ísákā ní kòpi zịzú kīnĩ, “Īmi ímụkí nōgó ā'di 'oó? Ándúrú ĩmi ndrekí ma ũnį, ĩmi drokí ma ĩmi gārā gá sī āmvé.”

²⁸ Kòpi ní újázú ĩri ní kìnĩ, “'Bá nịkí áamá uletere 'yozú kìnĩ, Úpí Múngú ri mí be trụ, kúru

* **26:21** 26:21 Sítīnā: Sítīnā vé ífífí, ęsị ũnį.

'bá ní átázú 'bá ãsámví gé sī, 'bá kīnī, 'bá lēkí ũyō sōo 'bá ãsámví gé sī mí be. Kúru lē 'bâ ruxí ũndī mí be. ²⁹ Lē mí sō ũyō 'yozú kīnī, mí 'o 'bâ ũnjí ku, sū 'bá ní mi 'oó ũnjí kuyé rī tīnī. 'Bá 'okí ándúrú mi múké, 'bá pēkí mi mužú 'bá gārā gá sī ámvé tā be kírí. Nóni Úpí Múngú sē mí ní tākírí gí.”

³⁰ Īsákā ní ũmū údézú kōpi ní, kōpi nyakí ngá, āzini mvukí ngá rá. ³¹ Kā mužú adrií drū ũ'bútī, Īsákā pi ní ũyō sōzú ĩ ãsámví gé sī āgō Gērārī vé rī pi be. Īsákā ní āgō 'dī'bée oyuzú mužú tā be kírí.

³² Ụ'dú 'dāri gé, Īsákā vé ātí'bá rī pi ní ímúzá kídí ĩ ní gaá rī ā tā ũlūzú Īsákā ní kīnī, “Bá gakí yī ĩfūú gí.” ³³ Kúru Īsákā ní kídí rī ā rú 'dazú Sībā. (Rú Sībā 'dīri vé ífífí ũyō.) Cīngbá ícázú āndrū sī, kūrú rī ā rú ĩ zī Bērīsébā. (Ífífí ni kídí ũyō vé ni.)

³⁴ Įsōwū kā caá ílí be pūkú sū, ĩri ní Yūdītā ri jezú 'í ní ũkú rú, Yūdītā vé étépī ā rú Bérī 'i, ĩri Hītīgú. ĩri ní kpá gōzú ũkú āzi jezú, rú ni Bāsēmátā 'i, étépī ni Ēlónī 'i, ĩri Hītīgú. ³⁵ 'Bo ũkú Įsōwū vé 'dī'bée sēkí Īsákā pi ní ĩzāngā ambamba ũkú ni Rēbékā be.

27

Īsákā sē Yōkóbū ní tākírí

¹ Īsákā kā dēé ícá ārākā rú gí, mī ni ęsī, ndre āngū ku, ĩri ní ívé mvá kāyú Įsōwū ri zizú ímúzá, ĩri ní 'yozú kīnī, “Mā mvá rī.”

Įsōwū ní ā'yīzú kīnī, “Ma nō.”

² Ísákā ní 'yozú kīnī, “Í ndre drī ká, á dē nóni gí, ú'dú má ní drāzú rī, á nī kuyé. ³ Mí í'dú mívé ūsū, mívé bōló be, 'í mụ má ní zāá mbāá 'buú ásé agá 'dāá. ⁴ Mí á'dí zāá ẹjị ẹjị íjị sēé má ní, á lē nyaá, mâ sēé rí mí ní tākíri, ịsụ ākūdē á drā drī kuyé.”

⁵ Ísákā kā ríí átá 'í mvọpị Ịsọwụ be, Rēbékā tē nyo rí tã 'dīri yī. Ịsọwụ kã ngaa mụy ásé agá 'dāá zāá rī ã mbāngará gá gí, ⁶ Rēbékā ní 'yozú 'í mvọpị Yōkóbū ní kīnī, “Í ndre drī ká, á yí mí ẹtẹpị rí átá mí ẹdrịpị Ịsọwụ be kīnī, ⁷ 'Mí á'dí má ní zāá ẹjị ẹjị nī, mí íjị mâ nya, mâ sē rí mí ní tākíri Úpí Múngú ẹndrẹtị gé, ịsụ ākūdē á drā drī kuyé.’ ⁸ Mâ mvá rī, 'í yí ma, 'í 'dụ tã má ní ríi lūú mí ní nōri ngaá. ⁹ 'Í mụ ndrīrī rī pi āsámvú gé 'dāá, mí íjị má ní ndrīrī ịrī mba'ba fōlō nī pi, mâ á'dí rí zāá ẹjị ẹjị nī sēé mí ẹtẹpị ní, sụ mí ẹtẹpị ní lēé rī tịnị, ¹⁰ mí jị rí sēé ịri ní, ã nya rí, ã sē rí mí ní tākíri, ịsụ ākūdē drā drī kuyé.”

¹¹ Yōkóbū ní 'yozú ẹndrẹpị Rēbékā ní kīnī, “Í nī rá má ẹdrịpị Ịsọwụ ã rụ'ba dụ céré kuú 'bí rú, 'bo mâ rụ'ba 'bí ākó. ¹² Má ẹtẹpị ọmvú dō mâ rụ'ba, ícọ nīí á má 'yoó kīnī ma rí 'í mị ū'bā 'dini ku? Ícọ má ní tākíri sēé ku, ịri ma tri rá.”

¹³ Ẹndrẹpị ní 'yozú ịri ní kīnī, “Mâ mvá rī, mí ẹtẹpị tri dō mi, tã ni ã sụ mâ rụ'ba gá. 'Í 'dụ tã má ní 'yoó mí ní 'dīri ngaá, 'í mụ ndrīrī rī pi íjị má vú nōó.”

¹⁴ Yōkóbū ní kúru mụzú ndrīrī rī pi íjizú sēzú ẹndrẹpị ní, ẹndrẹpị ní zāá rī á'dízú ẹjị ẹjị sụ ẹtẹpị Ísákā ní lēé rī tịnị. ¹⁵ Rēbékā ní ívé mvá

kâyú Ìşõwũ vé bõngó múké múké jó agá 'dãá rĩ pi í'dúzá úsúzá ívé mvá ùđú Yõkóbũ rù'bá gá. ¹⁶ Í'dú ndrĩĩ lâ'bu úmbé Yõkóbũ drĩgé, āzini umbe ni adriipi 'bí ākó rĩ gé. ¹⁷ Īri ní zãá 'í ní á'dí ẹjĩ ẹjĩ rĩ í'dúzá pánga be, sězú Yõkóbũ drĩgé.

¹⁸ Yõkóbũ ní mužú ẹtẹpị vúgá 'dãá, Īri ní Īri zizú kĩnĩ, “Má ẹtẹpị.”

Īsákã ní ã'yĩzú kĩnĩ, “Mâ mvá rĩ, ma nõ.” Īsákã ní Īri zizú kĩnĩ, “Bá 'dĩri ã'di 'i?”

¹⁹ Yõkóbũ ní 'yozú ẹtẹpị ní kĩnĩ, “Bá rĩ ma 'i Ìşõwũ 'i, mívé mvá kâyú rĩ. Á 'du tā rĩ ngaá sũ mí ní lūú má ní rĩ tịnị gí. Mí íngá úrì uru sĩ, 'í nya zãá má ní íjì mí ní nõri, 'í sě rí má ní tākiri.”

²⁰ Īsákã ní mvọpị ri zizú kĩnĩ, “Mâ mvá rĩ, mí ìşú zãá rĩ mbēlējá 'dĩni ngóni?”

Yõkóbũ ní újázú kĩnĩ, “Úpí Múngú mívé rĩ sě má ní drĩlé múké nĩ, má ní zãá rĩ ìşúzá ãnĩ.”

²¹ Kúru Īsákã ní 'yozú Yõkóbũ ní kĩnĩ, “Mâ mvá rĩ, mí ítrú mi ìnyinjá mâ gārã gá nõó, mâ ọmvú rí mí rù'bá, mâ nĩ rí áamá ádarú dō mi Ìşõwũ 'i, dō mí adri Ìşõwũ 'i ku.”

²² Yõkóbũ ní 'i útrúzú ìnyinjá 'í ẹtẹpị Īsákã vúgá 'dãá, Īsákã ní Īri ã rù'bá ọmvúzú, Īri ní 'yozú kĩnĩ, “Ụ'dúkọ mívé rĩ 'u sũ Yõkóbũ vé rĩ tịnị, 'bo mí drị 'bí be sũ Ìşõwũ vé rĩ tịnị.” ²³ Īsákã nĩ Yõkóbũ ri áamá kuyé, ã'diātāsīyā drị ni céré 'bí rú sũ Ìşõwũ vé rĩ tịnị. Īri ní kúru tākiri sězú Yõkóbũ ní. ²⁴ Īri ní zizú kĩnĩ, “Ádarú 'bá rĩ nyo mí 'i mâ mvọpị Ìşõwũ 'i?”

Yõkóbũ ní újázú kĩnĩ, “Bá rĩ ma 'i Ìşõwũ 'i.”

25 Ísákā ní 'yozú kīnī, “Mí íjì má ní zāá rī sēé nyaá, mà sē rí mí ní tākíri.”

Yókóbū ní zāá rī jìzú sēzú ẹ̀tẹ̀pì ní, ẹ̀tẹ̀pì ní nyazú, ìri ní kpá vinyò sēzú ẹ̀tẹ̀pì ní, ẹ̀tẹ̀pì ní mvuzú. 26 Kúru ẹ̀tẹ̀pì Ísákā ní 'yozú ìri ní kīnī, “Mâ mvá rī, mí ítrú mi má gārā gá nōó, mí ímú mà tì ndruú.”

27 Yókóbū ní muzú ẹ̀tẹ̀pì Ísákā vúgá 'dāá, ìri ní tì ni ndruzú. Ísákā ká ìrivé bōngó ẹ̀ ẹ̀jì ngūú, ìri ní 'yozú kīnī,

“Á, mà mvọ̀pì ẹ̀ ẹ̀jì ngū

sū ọ̀mvú Úpí Múngú ní tākíri 'bāá drī ni gé gí rī tìni.

28 Múngú ā sē mí ní ẹ̀ndrìlìgò 'bū gélésì, ā 'a mívé ānyāngā drīgè vū drīgè nōgò, mívé ānyāngā ā ka rí ānì, āzini mívé vinyò ā 'a rí ānì.

29 Súrú āndiāndí rī pi ā ngakí rí ẹ̀zì mí ní, kọ̀pì ā ùtìkí kùmūcì mí ẹ̀ndrẹ̀tì gé, kọ̀pì adrikí ātì'bá mívé ni.

Mi adri āmbúgú rú mí ẹ̀drìpìjì drīgè, lè kọ̀pì ā ùtìkí kùmūcì mí ẹ̀ndrẹ̀tì gé, kọ̀pì ā adrikí mì pálé gá.

'Bá rī tri dō mi, ì ìri tri rá,

'Bá rī sē dō mí ní tākíri, ì ìri ní tākíri sē rá.”

30 Ísákā ká tākíri sēé Yókóbū ní gí, Yókóbū ká ngaá muú ẹ̀tẹ̀pì ā gārā gá sī, koro ẹ̀drìpì Ísòwū ní ícázú zāá mbāngará gálésì. 31 Ísòwū ní kpá ínáyá á'dízú zāá sī ẹ̀jì ẹ̀jì, ìri ní jìzú sēzú ẹ̀tẹ̀pì ní, ìri ní 'yozú kīnī, “Má ẹ̀tẹ̀pì, mí íngá úrí ọ̀rú sī, 'í nya zāá má ní á'dí íjì mí ní nōri, 'í sē rí má ní tākíri.” 32 Ísákā ní zìzú kīnī, “'Bá rī ā'di 'i?”

Ịsọwụ ní újázú kīnī, “Bá rī ma 'i Ịsọwụ 'i, mívé mvá káyú rī.” ³³ Ịsákā ã rụ'ba yā kpīrīkpīrī, ịri ní zìzú kīnī, “Bá té zāá á'dìpì íjìpì má ní nōgó rī ã'di 'i? Á nya zāá rī ú'díkírīnǎ nōgó, ịsụ ãkūdē mí ícá drī kuyé, á sē tākírì ịri ní gí. Tākírì má ní sēé gí rī, ícókí újá gōó vúlé ku.”

³⁴ Ịsọwụ kā tā étépì ní 'yoó 'dīri yị, ịri ní rizú ngozú ú'dúkọ be ụrụ 'dāá ịzāngā ịzāngā rú, ịri ní 'yozú kīnī, “Má étépì, lē mī sē má ní tākírì rī ịndī!” ³⁵ Ịsákā ní 'yozú Ịsọwụ ní kīnī, “Mí édrìpì ímụ nōgó, ù'bā mā mị, pa tākírì má ní lēé sēé mí ní rī gí.” ³⁶ Ịsọwụ ní 'yozú kīnī, “Rụ ị ní 'daá ịri ní Yōkóbū* 'dīri 'dakí ịri pịrì, ã'diātāsīyā ù'bā mā mị caá vú be ịrī. Pa mávé káyú má drìgé sī, nóni pa kpá tākírì mí ní lēé sēé má ní rī má drìgé sī gí!” Kúru Ịsọwụ ní étépì ri zìzú kīnī, “Tākírì āzi mí vúgá 'dīí mí ní ícó sēé má ní nì 'dāayo?” ³⁷ Ịsákā ní 'yozú Ịsọwụ ní kīnī, “Á 'bā Yōkóbū ri mí drìgé āmbúgú rú gí, á 'yo, má kīnī, ịrivé édrìpìjì cére adri ātí'ba ịrivé ni. Á sē ịri ní ānyāngā fífí, āzini á sē ịri ní vinyọ gí. Mā mvá rī, mā 'o rí mí ní ã'di?” ³⁸ Ịsọwụ ní 'yozú étépì ní kīnī, “Má étépì, tākírì rī mí vúgá 'dīlé 'yéná ālu? Má étépì, 'í sē má ní tākírì ịndī fô!” Kúru Ịsọwụ ní í'dózú ngozú ú'dúkọ be ụrụ 'dāá.

³⁹ Étépì Ịsákā ní 'yozú ịri ní kīnī,
 “Bětì mí ní adrizú rī,
 ịri vū rará rú nyọkú múké rī ã rụ'ba gá sī,
 ẹndrìlìgọ 'a drī nì gé ku.

* **27:36** 27:36 Yōkóbū: Yōkóbū vé ífífí, rụ pá ẹdēkēdē, 'dīri lū kīnī ịri édrìpì vé káyú ẹrì ùkpō sī.

40 Mi ẹ'dị 'dị ịlị ãco ni sī, mi ịbí ngá ịsụ ndō.

Mi ịmụ adri tụtęrị mí ẹdrịpị vé ni.

'Bo mí kādō lēe ịmụ mi ọyụú adringára tụtęrị rú
rī agásī,

mí gō adrií tụtęrị rú ịri ã pálé gá ku.”†

Yōkóbū ápá Ịsōwū sī

41 Ịsōwū 'bā ẹsị ūnjí Yōkóbū ní, ẹtẹpị Ịsákā ní tākiri sēe Yōkóbū ní rī sī. Ịsōwū ní 'yozú kīnī, “Ụ'dụ má ẹtẹpị ní drāzú rī 'bā ícá ịnyịná gí, ma ịmụ má ẹdrịpị Yōkóbū ri 'dị drā rá.”

42 Kā tā Ịsōwū ní 'yoó 'dīri ūlūú Rēbékā ní, Rēbékā ní 'bá āzi pēzú muzú tā 'dīri ūlūzú Yōkóbū ní kīnī, “Mí ẹdrịpị Ịsōwū ri létị ndā lēzú mi 'dizú drāzú, 'ì ẹsị ã ndrī rí ãní. 43 Mā mvá rī, á 'yo mí ní, lē mí ápá muzú má ẹdrịpị Lābánā vú Hārānā gá. 44 'Í mụ adrií vú ni gé 'dāá ūkōlō, cīngbá mí ẹdrịpị Ịsōwū vé ẹsị veépi 'dīri ndrī dō gí ká. 45 Mí ẹdrịpị vé ẹsị veépi 'dīri ndrī dō gí, āzini tā rī āvī dō ẹsị ni agásī gí, ma 'bá āzi pē mụ mi bī, mī ịmví rí ịgōó 'bẹtị. Á lē anji mávė rī pi ã ūdrākí ịrịtrọ ụ'dụ ālu agá ku.”

46 Rēbékā ní 'yozú Ịsákā ní kīnī, “Ịsōwū vé ūkú jeé Hítị gé 'dī'bée ri má ní ịzāngā sē ambamba. Yōkóbū je dō kpá mvá ūkú Hítị vé ni, múké ni, lē mā drā 'dīísí rá.”

† 27:40 27:40 Ọyụ adringára tụtęrị rú rī agásī rá: Úyú Ịsōwū vé rī pi ndékí úyú Yōkóbū vé rī pi ẹ'dị 'dịngára sī rá. 'Í lā 2 'Bāgú 8:20-22.

28

¹ Kúru Ísákā ní Yōkóbū ri zizú ímúzú, ĩri ní tākíri sēzú ĩri ní. ĩri ní 'yozú Yōkóbū ní kīnī, “Lē mī je mvá ũkú Kānānā vé ni mí ní ũkú rú ku. ² 'Í nga mujú ũkú jeé Pādānā Ārāmā gá, mí ëndrēpī vé étēpī Bētūwélē vé 'bētī āsámvú gé. Mí ëndrēpī vé ędrīpī Lābānā vé anji ũkú āsámvú gé, 'í je ālu ni mí ní ũkú rú. ³ Múngú Ũkpō 'Dīpa ā sē mí ní tākíri, lē mī tī anji, kōpi ē ízúkí kárakarā, úyú mívé rī pi ē ízúkí, kōpi ā adríkí rí étēpī sūrú kárakarā rī pi vé ni. ⁴ Lē Múngú ā sē mí ní tākíri úyú mívé rī pi be, sū ĩri ní sēé Ābūrāmā ní rī tīnī, āngū 'bá ní adrízú 'a ni gé jākā rú nōri, ā adri rí ĩmivé ni, ā'diātāsīyā Múngú sē āngū nōri Ābūrāmā ní.”

⁵ Kúru Ísákā ní Yōkóbū ri pēzú mužú Pādānā Ārāmā gá Lābānā vúgá. Lābānā ri Bētūwélē Ārāmāgú rī vé mvá, Rēbékā ri Yōkóbū pi vé ëndrēpī Įsōwū be, ĩri Lābānā vé ómvúpī.

Įsōwū gō ũkú āzi jeé

⁶ Įsōwū nī áamá 'yozú kīnī, Ísákā sē tākíri Yōkóbū ní gí, pē ĩri mujú ũkú jeé Pādānā Ārāmā gá. Kā tākíri sēé Yōkóbū ní gí, ęzī Yōkóbū ní kīnī, ā je mvá ũkú Kānānā vé ni ku. ⁷ Yōkóbū 'du tā étēpī pi vé ëndrēpī be rī ngaá rá, mu Pādānā Ārāmā gá 'dāá rá. ⁸ Kúru Įsōwū kā nījī áamá 'yozú kīnī, 'í étēpī Ísákā lē ā jekí mvá ũkú Kānānā vé ni ku, ⁹ ĩri ní gōzú ũkú āzi jezú. Je Įsīmāélē vé mvá ũkú Māhālātā ri 'í ní ũkú rú. Māhālātā ri

Něbāyótĩ vé ọmvúpi, Něbāyótĩ ri Īsĩmāélē ā mvá,
 Īsĩmāélē ri Ābūrámā ā mvá.

Urobí ũbĩ Yōkóbũ ri Bētélē gá

¹⁰ Yōkóbũ ní ngazú Bērĩsébā gá 'dāásĩ, ĩri ní 'dezú mužú Hāránā gá. ¹¹ Kā mužú caá vūrā āzi gé, ĩri ní áwízú lazú 'dāgá, ā'diātāsīyā ũtú rĩ ní 'deé gĩ rĩ sī. ĩri ní írā í'dúzú 'bāzú 'î drĩ ẹtĩzú āní, ĩri ní kúru lazú ú'dú kozú. ¹² Urobí ũbĩ ĩri kĩnĩ, 'í ndre ngá ĩ ní rizú tuzú uru ni í'dózú vūgá nōgó cĩngbá cazú 'bũ gé 'dāá. Múngú vé mālāyíkā rĩ pi ri ísĩ ímúzú āní vūgá nōó, kọpi kpá gō tų mužú āní 'bũ gé 'dāá. ¹³ Úpí Múngú tu pá kuú ngá ĩ ní ríi tųú āní uru rĩ drĩgé urugégé 'dāá, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Ma Úpí Múngú 'i, Ābūrámā pi ní ríi ĩnjĩ Īsákā be rĩ. Āngũ mí ní lazú 'dĩri, ĩri adri mívé ni, úyú mívé rĩ pi be. ¹⁴ Úyú mívé rĩ pi ímú ízú kárakarā sũ cínyáfā vũ drĩgé rĩ tĩni. Kọpi ĩ íré mužú wọọkọ ũtú ní 'dezú rĩ gé, wọọkọ ũtú ní ĩfűzú rĩ gé, wọọkọ úrúlé rú rĩ gé, āzini wọọkọ ándrelé rú rĩ gé. Ī tākiri sē 'bá vũ drĩgé nōgó rĩ pi ní mĩ tā sī, āzini úyú mívé rĩ pi ā tā sī. ¹⁵ Ma adri mí be trų, vūrā mí ní ẹcízú rĩ pi agásĩ, ma mi ũtē rá. Ma mi íjĩ ĩgō vúlé āngũ nōri agá nōgó. Má ícó mi kuú ku, ma ũyō má ní sōó rĩ vé tā 'du nga rá.”

¹⁶ Yōkóbũ kā aruú ú'dú géle sī, ũsũ kĩnĩ, “Ádarú Úpí Múngú ri vūrā nōri agá anigé, 'bo á nĩ áamá kuyé.” ¹⁷ Tā 'dĩri sē Yōkóbũ ní ũrĩ, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Vūrā nōri má ní ũrĩ sē! Vūrā nōri ícó adri jó Múngú vé ni, ĩri kẹtĩ fizú āní 'bũ gé rĩ.”

18 Kã mụ́ adrií dr̄ 'dini ỳ'bùtị́nǎ rĩ sĩ, Yōkóbũ ní írǎ 'í ní 'î dr̄ ẹtị́zú 'dĩri í'dú́zú ì'dị́zú, ìri ní ũdu dāzú dr̄ ni gé. 19 Ìri ní vūrǎ 'dāri ā rú 'dazú Bētélē. (Ífífí ni, jó Múngú vé ni.) Dr̄dr̄ ni, zíkí kūrú 'dāri ā rú Lúzĩ.

20 Kúru Yōkóbũ ní ũyō sōzú Múngú ẹndr̄tị́ gé kīnĩ, “Múngú ụtē dō ma ẹc̄í má ní tuú nōri gé rá, sē dō má ní ǎnyǎngǎ bōngó be rá, 21 ǎzini má újǎ dō ma gōó múké má ẹt̄p̄i vé ǎngǎ 'dǎá rá, Úpí Múngú ri adri Múngú mǎvé ni. 22 Írǎ má ní ì'dị́ nōri, ìri adri vūrǎ Múngú ri ñj̄izú ni. Ngá Múngú ní sēé má ní rĩ p̄i ǎr̄vú céré, ngá mụdr̄i agá, ma ǎlu ni í'dụ́ sē Múngú ní.”

29

Yōkóbũ ca Pādānā Ārámā gá

1 Kúru Yōkóbũ ní ngazú mụ́zú ẹc̄í gé, ìri ní cazú 'bá adri'bá w̄ọk̄ọ ụt̄t̄ ní íf̄uzú rĩ gé rĩ p̄i vé ǎngũ gé. 2 Ìri ní kídí ndrezú ásé agá 'dǎá, kǎbīlō rĩ p̄i úmúkí ĩ laá kuú kídí rĩ ǎ gārǎ gá vūrǎ sĩ na, ǎ'diātāsīyā kǎbīlō rĩ p̄i ri ȳj̄i mv̄u kídí 'dāri gé. Ọz̄úkí kídí rĩ ẹ t̄i írǎ ǎmbúgú ni sĩ. 3 Kádō kǎbīlō rĩ p̄i úmú céré kídí rĩ ǎ gārǎ gá 'dǎá, 'bá kǎbīlō úcé'bá rĩ p̄i írǎ rĩ gũ kídí rĩ t̄i gé sĩ ǎmvé, k̄opi kǎbīlō rĩ p̄i ní ȳj̄i sē mv̄u, k̄opi kúru írǎ rĩ gũ 'bǎ gō vúlé kídí rĩ t̄i gé 'dǎá.

4 Yōkóbũ ní 'bá kǎbīlō úcé'bá rĩ p̄i z̄izú kīnĩ, “Má ẹdr̄ip̄i, ìmi íbíkí íngǎ ngūgá?”

K̄opi ní 'yozú kīnĩ, “Bá íbíkí íngǎ Hāránā gá.”

5 Ìri ní 'yozú k̄opi ní kīnĩ, “Ìmi n̄kí Nāhórǎ mv̄op̄i vé mvá Lābánā ri rá?”

Kôpi ní újázú kînĩ, “È, 'bá nĭkí ĩri rá.”

⁶ Kúru Yökóbũ ní kôpi zizú kînĩ, “Lābánā ri múké?”

Kôpi kînĩ, “È! ĩri múké. 'Í ndre drĩ ká ĩrivé mvá ũkú Rāélĕ ri ímú kābīlō rĩ pi be 'dā.”

⁷ Yökóbũ ní 'yozú kînĩ, “Īmi ndrekí drĩ ká, ũtú rĩ drĩ anigé, sâ nōri adri kābīlō rĩ pi úmúzú vūrā ālu gé ni kuyé. Īmi sĕkí kābīlō rĩ pi ní yĭi mvuú, ĩmi jĭkí kôpi vúlé muú ĩribĩ nyaá.”

⁸ Kôpi ní újázú kînĩ, “'Bá ícókí drĩ kābīlō rĩ pi ní yĭi sĕé mvuú ku, úmúkí dō kābīlō rĩ pi céré gí, āzini gūkí dō írā rĩ kídí rĩ tĭ gé sĭ āmvé gí, 'bá íbí kābīlō rĩ pi ní yĭi sĕ mvu ndō.”

⁹ Yökóbũ kã rií átá kôpi be, koro Rāélĕ ní ícázú étépĭ vé kābīlō rĩ pi be, ā'diātāsīyā Rāélĕ ri kābīlō rĩ pi úcé nĩ. ¹⁰ Yökóbũ kã 'í ádrōpĭ Lābánā vé mvá ũkú Rāélĕ ri ndreé Lābánā vé kābīlō rĩ pi be, ĩri ní mužú írā rĩ gūzú kídí rĩ tĭ gé sĭ, ĩri ní yĭi sĕzú mvuzú kābīlō rĩ pi ní. ¹¹ Kúru Yökóbũ ní Rāélĕ ri u'dezú ružú bĕdrĭ sĭ, ĩri ĕ tĭ ndrúžú, ĩri ní í'dózú ngozú ú'dúkó be uru 'dāá. ¹² ĩri ní lūžú Rāélĕ ní kînĩ, 'i Rāélĕ étépĭ vé ādrōmvá, Rĕbĕkã ā mvá. Rāélĕ ní njuzú mužú tā 'dĭri ũlūžú étépĭ ní.

¹³ Lābánā kã ívé ādrōmvá Yökóbũ vé tā yĭi, ĩri ní njuzú mužú vú ni gé 'dāá. ĩri ní Yökóbũ ri u'dezú ružú bĕdrĭ sĭ, tĭ ni ndrúžú, ĩri ní Yökóbũ ri jĭžú mužú ívé āngá. Yökóbũ ní tā 'i ngaápi rĩ ũlūžú ĩri ní céré. ¹⁴ Kúru Lābánā ní 'yozú ĩri ní kînĩ, “Mí íbí ĩfũú mâ rú'ba gá, mi ārí mávé ni.”

Yökóbũ je Léyā pi Rāélĕ be 'í ní ũkú rú

Yókóbũ kã adrií Lābánã vúgá 'dǎlé caá mbǎã ãlu gí, ¹⁵ Lābánã ní 'yozú ïri ní kĩnĩ, “Mĩ adri dõ mávé máríté drǎáãsiyã, mí ícõ má ní ẹzị ngaá kána ku. ‘Í lũ má ní, mã ùfě mi ngõpí?”

¹⁶ Lābánã ri anji ùkú be ïrĩ, mvá kǎyú rĩ ã rú Léyã 'i, mvá ùdụ rĩ ã rú Rǎélě 'i. ¹⁷ Léyã ri ùnyĩ ãkó, Rǎélě ri ùnyĩ be, ẹndreṭi ni kọnjúkọnjú. ¹⁸ Yókóbũ lě Rǎélě ri ambamba, ïri ní 'yozú Lābánã ní kĩnĩ, “‘Í sě dõ mívé mvá ùdụ Rǎélě ri jeé má ní ùkú rú rá, ma mí ní ẹzị nga ca ílĩ ẹzĩrĩ.”

¹⁹ Lābánã ní 'yozú kĩnĩ, “Á sě ïri jeé 'bá ãzi ní ku, ma ïri sě je mí ní. Lě mĩ adri má vúgá nõgõ, 'í nga ẹzị má ní.” ²⁰ Kúru Yókóbũ ní ẹzị ngazú cazú ílĩ ẹzĩrĩ, 'ì je rí Rǎélě ri 'í ní ùkú rú, 'bo ílĩ 'dĩ'bée índré mị ni gé 'dǎlé mǎdǎṅá, ã'diātǎsiyã lě Rǎélě ri ambamba.

²¹ Kúru Yókóbũ ní 'yozú Lābánã ní kĩnĩ, “Á nga ẹzị rĩ deę gí, 'í sě mávé ùkú, 'bá lěkí laá ïri be.”

²² Kúru Lābánã ní 'bá rĩ pi zizú ímúzú ùmũ ùkú rĩ jezú rĩ ã nyangará gá. ²³ ǎngũ rĩ kã niĩ, Lābánã ní ívé mvá ùkú Léyã ri jizú sězú Yókóbũ ní, Yókóbũ pi ní lazú ïri be trú. ²⁴ Lābánã ní ívé átí'bá Jěléfã ri sězú Léyã ní, ã nga rí ïri ní ẹzị átí'bá rú.

²⁵ Kã adrií drũ 'dĩni ù'bùṭiṅá rĩ sĩ, Yókóbũ ndre 'bá rĩ Léyã 'i! ïri ní 'yozú Lābánã ní kĩnĩ, “‘Í 'o ma 'dĩni ǎsĩ? Á nga mí ní ẹzị rĩ Rǎélě ã tǎ sĩ, adri 'dĩni kuyé? Mí ù'bã mã mị 'dĩni ǎsĩ?”

²⁶ Kúru Lābánã ní 'yozú kĩnĩ, “‘Bávé mērě nõgõ rĩ, ï mvá ùkú kǎyú rĩ je drĩdrĩ, ï íbĩ mvá

ũkú ụ́dụ rĩ je ndõ. ²⁷ Ỉmi adrikí drĩ mvá ũkú kãyú rĩ be caá ụ́dụ ẹ̀zịrị ká, ụ́dụ ẹ̀zịrị ąjẹ vé rĩ de dõ gí, 'bá íbí mí ní mvá ụ́dụ rĩ sẹ ndõ. Mí gõ má ní ẹ̀zị ązi nga ca ílí ẹ̀zịrị."

²⁸ Yőkóbũ ą'yĩ rá. Adri caá Léyā be ụ́dụ ẹ̀zịrị. Kúru Lābānā ní ívé mvá ũkú Rāélē ri sēzú Ỉri ní ũkú rú. ²⁹ Lābānā sẹ ívé ątí'bázị Bílā ri ívé mvá ũkú Rāélē ní ątí'bá rú. ³⁰ Yőkóbũ pí ní lazú Rāélē be, Yőkóbũ lē Rāélē ri Léyā ri ndēé. Yőkóbũ gõ ẹ̀zị ązi ngaá Lābānā ní caá ílí ẹ̀zịrị.

Anji Yőkóbũ pí ní tị Léyā be rĩ

³¹ Úpí Múngú kā ndreé Yőkóbũ lē Léyā ri ku, Ỉri ní drị tịzú Léyā rụ'bá gá, zị Léyā vé lẹtị mvá tịzú rĩ rá. 'Bo Rāélē adri kú úndó rú. ³² Léyā ní 'a ịsúzú, Ỉri ní mvá ágó tịzú, Ỉri ní mvá rĩ ą rụ 'dazú Rūbénā 'i.* Ỉri ní 'yozú kīnī, "Úpí Múngú ndre mávé Ỉzāngā gí. Nóni má ágó ni ri ma lē rá."

³³ Ỉri ní gōzú 'a ịsúzú dị, Ỉri ní mvá ágó tịzú, Ỉri ní 'yozú kīnī, "Úpí Múngú yị rá, má ágó ni lē ma ku, gõ má ní mvá ágó ązi sēé gí." Ỉri ní mvá rĩ ą rụ 'dazú Sīmīyónā 'i.†

³⁴ Ỉri ní kpá gōzú 'a ązi ịsúzú dị, Ỉri ní mvá ágó tịzú, Ỉri ní 'yozú kīnī, "Nóni má ágó ni ri ímụ adri má be trụ, ą'diātāsīyā á tị nóni Ỉri ní anji ągō caá na." Ỉri ní mvá rĩ ą rụ 'dazú Lévī 'i.‡

* **29:32** 29:32 Rūbénā: Rụ Rūbénā 'dīri vé ífíí, Múngú ndre mávé Ỉzāngā gí. † **29:33** 29:33 Sīmīyónā: Rụ Sīmīyónā 'dīri vé ífíí, Úpí ri 'bá yị rá. ‡ **29:34** 29:34 Lévī: Rụ Lévī 'dīri vé ífíí, úmúngará.

³⁵ Īri ní kpá gōzú 'a āzi ɪsúzá dǐí, Īri ní mvá ágó tǐzú, Īri ní 'yozú kǐnǐ, “Nóni ma Úpí Múngú ri íngú rá.” Īri ní mvá rǐ ã rú 'dazú Yúdã 'i.Š 'Dĩri ã vùdrǐ gé, gō anji tǐ kuyé.

30

¹ Rǎélē kā ndree Léyã tǐ anji Yōkóbū ní gí, Īri ní í'dózú ã'yã 'bāzú ómvúpǐ Léyã be, Īri ní 'yozú Yōkóbū ní kǐnǐ, “Í sē dō má ní anji ku, mâ drã 'dǐisǐ rá!”

² Yōkóbū ã 'a ve Rǎélē ní ũnjǐ ũnjǐ, Īri ní 'yozú kǐnǐ, “Ma Múngú 'i, má uga mi mvá tǐngará sǐ nǐ?”

³ Rǎélē ní 'yozú kǐnǐ, “Mávé átí'báná Bǐlã rǐ 'dǐ. Īmi lakí Īri be, ã tǐ rí má ní anji, anji Īri ní tǐ rǐ, ã adri rí anji mávé ni.”

⁴ Kúru Rǎélē ní ívé átí'báná Bǐlã ri sēzú Yōkóbū ní ũkú rú, Yōkóbū pǐ ní lazú Īri be. ⁵ Īri ní 'a ɪsúzá, Īri ní mvá ágójá tǐzú Yōkóbū ní. ⁶ Rǎélē ní 'yozú kǐnǐ, “Múngú nǐ rá, ma ri tã 'o pǐrǐ, yǐ mávé zǐngará gí, sē má ní mvá ágójá.” Kúru Īri ní mvá rǐ ã rú 'dazú Dánã 'i.*

⁷ Rǎélē vé átí'báná Bǐlã gō 'a ɪsú dǐí, Īri ní Yōkóbū ní mvá ágójá ɪrǐ ni tǐzú. ⁸ Rǎélē ní 'yozú kǐnǐ, “Á fù ũmbã ũkpō sǐ má ómvúpǐ be, 'bo má aga gí.” Kúru Īri ní mvá rǐ ã rú 'dazú Nǎfátálǐ 'i.†

⁹ Léyã kā ndree 'í tǐ ku, Īri ní ívé átí'báná Jǐlǐfã ri sēzú Yōkóbū ní ũkú rú. ¹⁰ Léyã vé átí'báná Jǐlǐfã

Š 29:35 29:35 Yúdã: Rú Yúdã 'dĩri vé ífífí, íngúngará. * 30:6 30:6 Dánã: Rú Dánã 'dĩri vé ífífí, Múngú ri tã lǐ pǐrǐ. † 30:8 30:8 Nǎfátálǐ: Rú Nǎfátálǐ 'dĩri vé ífífí, á fù ũmbã ũkpō sǐ.

ní mvá ágóná tìzú Yòkóbù ní. ¹¹ Léyã ní 'yozú kīnī, “Má ísù drīlé múké gí!” Īri ní mvá rī ã rú 'dazú Gádī 'i.‡

¹² Léyã vé átí' bá Jēléfã ní Yòkóbù ní mvá ágóná ĩrī ni tìzú. ¹³ Léyã ní 'yozú kīnī, “Ma ãyīkō sī! Nóni ũkú rī pi 'yo, má ísù ãyīkō gí.” Kúru ĩri ní mvá rī ã rú 'dazú Āsérã 'i.§

¹⁴ Lókí ĩ ní rizú ãnyāngã ĩkūnāzú rī gé, Rūbénã 'de muṣú ómvú gé 'dāá, ísù peṭi ĩ ní zīj mändārākã* rī, ĩjī peṭi rī sēé 'í éndrēpī Léyã ní. Rāélē ní 'yozú ómvúpī Léyã ní kīnī, “Í sē mī mvópī vé mändārākã rī ã uruko má ní.”

¹⁵ Léyã ní újázú ĩri ní kīnī, “Mávé ágó mí ní 'duṣú 'dīri ca drī mí ní kuyé? Nóni 'í lē kpá mâ mvópī vé mändārākã 'duṣú drī ni gé kpāá?”

Rāélē ní 'yozú kīnī, “Í sē dō má ní mändārākã rī rá, ma sē Yòkóbù ri fi mu la mí be ĩnījã nōri sī rá.”

¹⁶ Ũndrējã 'dāri sī, Yòkóbù kã ímví ĩgōó ómvú gélésī, Léyã ní fūzú muṣú ĩri vúgá 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, “Āndrū 'bã la mí be ĩnījã nōri sī. Á je mi mâ mvópī vé mändārākã sī gí.” Kúru Yòkóbù pi ní lazú Léyã be ĩnījã 'dāri sī.

¹⁷ Múngú yī Léyã vé zīngará rá. Īri ní 'a ísúzú, ĩri ní mvá ágó āzi tìzú Yòkóbù ní. ¹⁸ Léyã ní 'yozú kīnī, “Má ní mávé átí' bá sēé Yòkóbù ní ũkú rú rī

‡ **30:11** 30:11 Gádī: Rú Gádī 'dīri vé íffí, drīlé múké. § **30:13** 30:13 Āsérã: Rú Āsérã 'dīri vé íffí, ãyīkō. * **30:14** 30:14 Mändārākã: Peṭi ĩ ní zīj mändārākã 'dīri, ĩri kúyībī, ĩri kpá sē ĩ anjī tī ání ĩndī.

sī, Múngú ũfē ma gí.” Kúru ĩri ní mvá rĩ ã rú 'dazú Īsākárā 'i.†

¹⁹ Léyā ní gōzú 'a āzi ĩsúzá dī, ĩri ní mvá ágó āzi tizú Yōkóbū ní, anji āgō ĩri ní tị rĩ pi cakí ázıyá.

²⁰ Léyā ní 'yozú kīnī, “Múngú sē má ní fēfē múké ni. Nóni má ágó ni ri ma ĩnjī rá, ā'diātāsıyā á tị ĩri ní anji caá ázıyá.” ĩri ní mvá rĩ ã rú 'dazú Jēbūlúnā 'i.‡

²¹ Vúdrī ni gé, Léyā ní gōzú mvá ũkú tizú, ĩri ní rú ni 'dazú Dınā 'i.

²² Kúru Múngú ní Rāélē ā tā ũsūzú, yị Rāélē vé zıngará rá, ĩri ní drı tizú Rāélē rú'ba gá, zı Rāélē vé létı mvá tizú rĩ rá. ²³ ĩri ní 'a ĩsúzá, ĩri ní mvá ágóná tizú, ĩri ní 'yozú kīnī, “Múngú 'dụ drınjá má drıgē sī gı.” ²⁴ ĩri ní mvá rĩ ã rú 'dazú Yōsépā 'i,Š ĩri ní 'yozú kīnī, “Lē Úpı Múngú ā sē má ní mvá ágóná āzi.”

Yōkóbū vé ānyāpá ízú rá

²⁵ Rāélē ká Yōsépā ri tị, Yōkóbū ní 'yozú Lābánā ní kīnī, “Mı ọyụ ma, á lē mvií gōó 'bětı 'bávē āngū gé. ²⁶ 'Í sē mávé ũkú rĩ pi anjiná rĩ pi be, ā'diātāsıyā á nga ẹzı rĩ mí ní kōpi ā tā sī, mí ọyụ ma, mâ 'de mụy. 'Í nı rá á nga mí ní ẹzı rĩ ambamba.”

²⁷ Lābánā ní 'yozú ĩri ní kīnī, “'Í yị drı ma ká, mí adri nōgó. Á nı á má rá, ma nóni ā'bu be,

† **30:18** 30:18 Īsākárā: Rú Īsākárā 'dīri vé ífífı, ũfēngará.

‡ **30:20** 30:20 Jēbūlúnā: Rú Jēbūlúnā 'dīri vé ífífı, ĩnjıngará.

Š **30:24** 30:24 Yōsépā: Rú Yōsépā 'dīri vé ífífı, Múngú ā sē ma ní mvá āzi.

ã'diātāsīyā Úpí Múngú sē má ní tākíri mī tā sī.”
²⁸ Lābánā ní gōzú 'yozú kīnī, “Í lị ngá mí ní lēé má ũfē mi ānī rī, ma ũfē mí ní rá.”

²⁹ Yōkóbū ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Í nị rá, á nga mí ní ẹzị ũkpō sī, má ũtē mívé ānyāpá rī pi múké. ³⁰ Má ní drī ándúru ícázú kuyé rī gé, mívé ānyāpá ízú kuyé, nóni má ní adrii nōgó rī sī, Úpí Múngú sē mí ní tākíri, mívé ānyāpá ízú kárákará. 'Bo má í'dó rí mávé 'bá rī pi ẹ ĩzā koó ngá sī ngōtú?”

³¹ Lābánā ní Yōkóbū ri zịzú kīnī, “Ngá mí ní lēé má sē mí ní rī ã'di?”

Yōkóbū ní újázú ĩri ní kīnī, “Ā sēkí má ní ngá āzi ku. Mí ã'yī dō tā má ní lēé 'yoó rī rá, ma ícó mívé ānyāpá úcé rá. ³² Āndrū lē mī oyu ma muú mívé ānyāpá rī pi āsámú gé 'dāá, má ũpē rí kábīlō rụ'bá be mī'yīmī'yī, dōku bọ'dụbọ'dụ rī pi, āzini kábīlō anjị rụ'bá be ìnị ìnị rī pi, ndrịi rụ'bá be bọ'dụbọ'dụ, dōku mī'yīmī'yī rī pi má ní. Ngá mí ní ma ũfēzú rī pi adri'bée 'dī. ³³ Úmvúlésī mí kādō ānyāpá mí ní ma ũfēzú rī pi ndreé, mí nị rí áamá 'yozú kīnī, ma tā 'o pịrị. Mávé ānyāpá rī pi āsámú gé 'dāá, mí ísú dō ndrịi rụ'bá be mī'yīmī'yī ku ni, dōku bọ'dụbọ'dụ ku ni, dōku mí ísú dō kábīlō anjị rụ'bá be ìnị ku ni, mi nị áamá 'yozú kīnī má ũgụ mívé ānyāpá.”

³⁴ Lābánā ní 'yozú kīnī, “Má ã'yī rá. Ā adri sū mí ní 'yoó rī tịnị.” ³⁵ Ụ'dụ 'dāri sī, Lābánā ní ndrịi āgō rụ'bá be gírígírí, dōku bọ'dụbọ'dụ rī pi ũpēzú ndrịi ũkú rụ'bá be mī'yīmī'yī, dōku rụ'bá be bọ'dụbọ'dụ rī pi be, kábīlō anjị rụ'bá be ìnị ìnị rī pi be, sē kọpi ívé anjịná rī pi rikí úcé

nĩ. ³⁶ Lābánā pi ní 'dezú mužú ívé anjĩná rĩ pi be rará rú, kòpi tukĩ ěcĩ caá ú'dú na, Yókóbũ áwĩ riĩ Lābánā vé ānyāpá rĩ pi ā ụrukọ úcé.

³⁷ Yókóbũ ní peṭi ĩ ní zịi pópũlā, ālĩmónĩ, āzini pũlání rĩ pi vé drịti ugazú, ĩri ní kókó'bõ ni pi úwúzú kòpi ā rụ'ba gá sĩ, ĩri ní peṭi rĩ pi vé drịti 'í ní rụ'ba ni úwú rĩ pi ĩgĩrĩzú kú gírígírí.

³⁸ ĩri ní peṭi rĩ pi vé drịti 'í ní rụ'ba ni pi úwú rĩ pi úsúzú 'bụ ānyāpá rĩ pi ní rizú yịi mvuzú rĩ agá, ā'diātāsīyā ānyāpá rĩ pi ri ímụ ĩ ĩlũwā vũrā 'dāri gé.

³⁹ Ānyāpá rĩ pi kādō ĩ ĩlũwāá peṭi ĩ ní ĩgĩrĩ gírígírí rĩ pi ẹnṛeṭi gé, kòpi anjĩ ti rụ'ba be gírígírí, dōku mĩ'yĩmĩ'yĩ, dōku bõ'dũbõ'dũ. ⁴⁰ Yókóbũ ụpē ānyāpá anjĩná 'dĩ'bée ũ'bāá túngú. Ānyāpá mba'bée gí rĩ pi kādō ĩ ĩlũwāá, Yókóbũ ri kòpi 'bā āngũ ndre mužú Lābánā vé ānyāpá rụ'ba be gírígírí, āzini inị inị rĩ pi vúgálé rú. Yókóbũ gũ ānyāpá rĩ pi ā ụrukọ 'bāá túngú 'í ní, úmú kòpi ānyāpá Lābánā vé rĩ pi be trụ kuyé.

⁴¹ Kádō ānyāpá rụ'ba be mgbúmgbú rĩ pi ĩlũwāá, Yókóbũ ri peṭi 'í ní rụ'ba ni úwú rĩ pi úsú 'bụ ānyāpá rĩ pi ní yịi mvuzú rĩ agá ānyāpá rĩ pi ẹnṛeṭi gé, kòpi ē ĩlũwākí rí ĩ peṭi rĩ ā gārā gá.

⁴² 'Bo úsú peṭi rĩ pi ānyāpá ũkpō ākó rĩ pi ẹnṛeṭi gé ku. Kúru ānyāpá ũkpō ākó rĩ pi adri Lābánā vé ni, rụ'ba be mgbúmgbú rĩ pi adri Yókóbũ vé ni. ⁴³ Tā 'dĩri sē Yókóbũ vé ānyāpá ízú kárakará, gō adrii kábĩlō be, āzini ndrịi be kárakará. Gō kpá adrii átí'ba ũkú rú ni pi be, átí'ba āgō rú ni pi be, kámĩlō pi be, dōngí pi be.

31

Yōkóbũ nga ápá Lābánā vé āngá sī rá

¹ Yōkóbũ yì kīnī, Lābánā vé anji rī pi ri 'yo kīnī, “Yōkóbũ 'dụ 'bá étẹ̀pị vé ā' bú ārēvú céré gí. Ísụ ā' bú 'dīri 'bá étẹ̀pị vúgá.” ² Yōkóbũ ndre kpá nóni Lābánā adri 'í be āyĩkō sī sụ ándúrú rī tịni ku.

³ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Yōkóbũ ní kīnī, “'Í mvi gōó vúlé mí é' bípị pi vé āngũ gé, mívé máríté rī pi āsámvú gé, ma adri mí be trụ.”

⁴ Kúru Yōkóbũ ní ú' dúkọ pēzú Rāelē pi ní Léyā be, kọpi ē ímúkí 'i ísụ vūrā ívé ānyāpá rī pi ní ányázú rī gé. ⁵ Yōkóbũ ní 'yozú kọpi ní kīnī, “Á ndre ĩmi étẹ̀pị vé adringará má be rī adri sụ drịdrị rī tịni kuyé, 'bo Múngú má étẹ̀pị vé rī má be trụ. ⁶ ĩmi nīkí rá, á nga ẹ̀zị ĩmi étẹ̀pị ní ũkpō sī. ⁷ 'Bo ĩmi étẹ̀pị ũ' bā m̄ m̄, újá ngá 'í ní lēé ma ũfēzú rī caá vú be mụdrị. 'Bo Múngú ũtē ma rá, Múngú sē 'o ma ũnjí kuyé. ⁸ ĩmi étẹ̀pị kādō 'yoó, ndrịjị mī'yīmī'yī rī pi, 'i ma ũfē ānī, ndrịjị rī pi céré anji tị rụ' bá be mī'yīmī'yī. Kādō 'yoó ndrịjị gírígírí rī pi, 'i ma ũfē ānī, ndrịjị rī pi céré anji tị rụ' bá be gírígírí. ⁹ Múngú 'dụ ĩmi étẹ̀pị vé ānyāpá drị ni gé sī rá, sē kọpi má ní.

¹⁰ “Lókí ndrịjị rī pi ní rizú ĩ ĩlūwāzú rī gé, urobí* ũbī ma, á ndre lá' bǐjō rī pi rikí ndrịjị ũkú rī pi ĩlūwāá, lá' bǐjō rī pi ā rụ' bá gírígírí, mī'yīmī'yī, dōku bọ' dǔbọ' dǔ. ¹¹ Mālāyíkā Múngú vé rī ní ma zizú urobí agá kīnī, ‘Yōkóbũ!’ Má ní ā'yīzú, ‘Ma

* **31:10** 31:10 Urobí: Urobí 'dīri lū Yōkóbũ ní ānyāpá ĩri ní ícọ zịj Lābánā vúgá rī vé t̄a.

nõ.' ¹² Mālāyíkā rī ní 'yozú má ní kīnī, “Í ndre, ndrīī āgō rī'bá ndrīī ũkú rī pi ilūwā'bá rī pi ā rú'bá céré gírígírí, mī'yīmī'yī, dōku bō'dūbō'dū, á 'o tā rī 'dīni, mī īzā kozú, ā'diātāsīyā á ndre tā Lābánā ní 'oó mí ní rī pi céré gí. ¹³ Ma Múngú ándúrú 'i i'daápi mí ní Bētélē gá, vūrā mí ní írā ì'dizú rī gé, mí ní ũyō sōó ɛndrɛtɪ ní gé rī 'i. 'Í nga fūú āngū nōri agásī, 'í mụ adrii āngū ī ní mi tizú rī agá.' ”

¹⁴ Rāélē pi Léyā be, kōpi ní újázú Yōkóbū ní kīnī, “Ngá āzi 'bá ɛtɛpɪ ní ímú kuú 'bá ní āluṅani 'dāayo. ¹⁵ 'Bá ɛtɛpɪ ndre 'bā kú sū jākā tɪnɪ. Sē 'bā jeé kána mūfēngā ākó, 'bá ɪsúkí ngá āzi ājē 'dīri agá kuyé. ¹⁶ Ā'bú† Múngú ní 'dụú 'bá ɛtɛpɪ drígé sī rī pi ārēvú céré 'bávé ni, 'bávé anjíná rī pi be. 'Í 'o tā Múngú ní lūú mí ní rī.”

¹⁷ Kúru Yōkóbū pi ívé ũkú rī pi be, ívé anjíná rī pi be, kōpi ní útúzú kāmīlō rī pi drígé. ¹⁸ Yōkóbū dro ívé ānyāpá rī pi mụzú 'í ɛndrɛtɪ gé sī, jì kpá ā'bú 'í ní ɪsú Pādānā Ārāmā gá 'dālé rī pi mụzú īndī. 'De mụzú 'í ɛtɛpɪ Īsákā vúgá āngū Kānānā vé rī gé.

¹⁹ Sā kōpi ní mụzú rī gé, ɪsú Lābánā rī rárá rú, ĩri rī ívé kābīlō rī pi ā 'bí rē. Rāélē ní ɛtɛpɪ vé ngá ī ní údé múngú rú jó ũtēepi rī pi ũgūzú. ²⁰ Yōkóbū nje 'i mụzú kírí, lū Lābánā Ārāmāgú rī ní 'yozú kīnī 'í lē mụúmụ 'dīni kuyé. ²¹ Yōkóbū ápá mụzú ngá 'í ní ɪsú rī pi be céré, ĩri ní yīī

† 31:16 31:16 Ā'bú: Ā'bú 'dīri ānyāpá ī ní tɪj gírígírí, mī'yīmī'yī, dōku bō'dūbō'dū Yōkóbū ní rī pi.

ãmbúgú dīpi dīdī Yũfērētã ri zozú, ĩri ní 'dezú mužú ãngũ ánga rú Gĩlédã vé rĩ gé.

Lābánã dro Yōkóbũ ã vúdrĩ mužú

²² Ụ'dụ na ã vúdrĩ gé, lūkí Lābánã ní kīnĩ, Yōkóbũ ápá gí. ²³ Lābánã ní ívé máríté rĩ pi trazú, kōpi drokí Yōkóbũ ã vúdrĩ caá ụ'dụ be ézĩrĩ, kōpi cakí Yōkóbũ pi ịsụ ãngũ ánga rú Gĩlédã vé rĩ gé. ²⁴ Kúru Múngú ní 'i i'dazú Lābánã Ārámāgú rĩ ní urobí agá ịnịná 'dãri sĩ, ĩri ní 'yozú kīnĩ, “Í ndre múké, lē mī 'yo tã āzi ũnjí Yōkóbũ ní ku.”

²⁵ Lābánã ca mužú ịsụ Yōkóbũ sị ívé gākũ ãngũ ánga rú Gĩlédã vé rĩ gé, Lābánã pi ívé máríté rĩ pi be, kōpi mužú kpá adrii ãngũ 'dãri gé. ²⁶ Kúru Lābánã ní mužú 'yozú Yōkóbũ ní kīnĩ, “Ngá mí ní 'oó 'dini rĩ ã'di? Mí ũ'bã mâ mị 'dini ã'diātāsĩ? 'Í 'dụ mávé anji ũkú rĩ pi ápázú mužú kírí, sũ 'bá ĩ ní uruụ ẹ'dị gé rĩ pi tịnị ã'diātāsĩ? ²⁷ Mí nje mi ápá kírí mâ mị ũ'bázú 'dini āsĩ? 'Í lū má ní kuyé āsĩ? Ma té mi pē mužú āyĩkō sĩ, ĩ té úngó ngo, ĩ té ẹrị co, āzini ĩ té kũ'dị co. ²⁸ 'Í sē á ndrú mávé anji ũkú rĩ pi ẹ tị kuyé āsĩ, āzini 'í sē á ndrú kōpívé anjíná rĩ pi ẹ tị kuyé āsĩ? Tã mí ní 'oó 'dĩri tã azakaza vé ni. ²⁹ Ma Lābánã 'i, ma ũkpō be, ma té ícọ mi 'o ũnjí rá, 'bo té ịnịná rĩ sĩ, Múngú mí étẹpi vé rĩ 'yo má ní kīnĩ, mâ ndre múké, lē mâ 'yo tã āzi ũnjí mí ní ku. ³⁰ Á nị rá, 'í lē mi újá gōó mí étẹpi vúgá, 'bo mí ụgũ mávé ngá ĩ ní údé rií ịnjị múngú rú rĩ pi rá ã'diātāsĩ?”

³¹ Yōkóbũ ní újázú kīnĩ, “Á 'o ụrĩ sĩ, ã'diātāsĩyã má ụsũ mi mívé anji ũkú rĩ pi upa má dríge sĩ rá.

³² Mí ịsụ dō mívé ngá ị ní údé rií ịnjị́ mungú rú rĩ 'bá ẵzi vúgá nōgó rá, ẵ 'dịkí 'bá 'dịri drǎá rá. 'Í ndǎ mívé ngá rĩ 'bávé mǎríté rĩ pi ẹnđrẹti gé nōgó. Mí ịsụ dō rá, 'í 'dụ mụzú." Yōkóbũ nĩ 'yozú kīnĩ, Rǎélē ụgụ étẹpi Lābánǎ vé ngá ị ní údé rií ịnjị́ mungú rú rĩ nĩ 'dini kuyé.

³³ Kúru Lābánǎ ní fizú ngá rĩ ndǎzú Yōkóbũ vé gǎkũ agá, ẵtí'bá ịrị ụkú rú rĩ pi vé rĩ agá, ẵzini Léyǎ vé rĩ agá, 'bo ịsụ ngá rĩ kuyé. Kǎ ịfũú Léyǎ vé gǎkũ agá 'dǎásĩ, gō fii Rǎélē vé gǎkũ agá. ³⁴ Ịsụ ǎkũdē Rǎélē 'dụ ngá ị ní údé rií ịnjị́ mungú rú rĩ pi zụú lǎ'bu ị ní 'bǎá kǎmĩlō úgóró gá rĩ agá, úrí drị ni gé. Lābánǎ ndǎ ngá gǎkũ agá 'dǎlé rĩ pi ẵ 'a céré, ịsụ ngá ị ní údé rií ịnjị́ mungú rú 'dịri kuyé.

³⁵ Rǎélē ní 'yozú étẹpi ní kīnĩ, "Mǎ étẹpi, mĩ 'a ẵ ve mǎ ní ku, mǎ ịcó ngǎá pá tuú mí ẹnđrẹti gé ụrụ sĩ ku, ẵ'diǎtǎsĩyǎ á ndre nōó mbǎá ụ'dụ gí." Lābánǎ ndǎ ngá ị ní údé rií ịnjị́ mungú rĩ pi tí, ịsụ kuyé.

³⁶ Yōkóbũ ẵ 'a ve rá, ịri ní 'yozú Lābánǎ ní kīnĩ, "Ngá mǎ ní 'oó ẵnjí rĩ ẵ'di? Tǎ ẵnjí mǎ ní 'oó mí ní ịnjúzú mǎ vú sĩ rĩ ẵ'di? ³⁷ Nóni 'í ndǎ ngá mǎvé rĩ pi ẵ 'a céré gí, ngá mívé mí ní ịsụ 'dịgé rá rĩ ẵ'di? Mí ị'dụ kọpi 'bǎá mǎvé mǎríté rĩ pi ẹnđrẹti gé, ẵzini mívé rĩ pi ẹnđrẹti gé, kọpi ẵ acokí rí 'bávé tǎ ẵsǎmvú mí be.

³⁸ "Mǎ adri nóni caá mí be ịlĩ pụkụ ịrị. Mívé kǎbĩlō rĩ pi ndrị́ rĩ pi be ị'békí anji kuyé. Á nya mívé kǎbĩlō ágó ẵlunǎni kuyé. ³⁹ Ụbụgō ci dō mívé kǎbĩlō, dōku ndrị́, á jị ẵvũ ni sēé mí ní ku, ma ri ẵrígó ni ẵfē ma 'i. Ụgụkí dō mívé kǎbĩlō,

dõku ndrĩĩ ỳtụ sĩ, dõku ịnị sĩ, mi ri 'yo mâ ỳfẽ mí ní ãrígó ni, ma ri ãrígó ni ỳfẽ mí ní ãnyãpá mávé rĩ pi sĩ. ⁴⁰ Á ri mí ní ẹzị ngaá ỳtụ koopi gbírílí rĩ agá, ãzini ãngũ igbeepi igbegbe rĩ agá, ịnịná sĩ, á ko ỳ'dú ku. ⁴¹ Má adri mívé 'bẹtị ãsámví gé caá ílì pũkú ịrĩ. Á nga mí ní ẹzị caá ílì mụdrị drị ni sụ, mĩ sẹ rí má ní mívé anji ùkú ịrĩ 'dĩ'bée, ãzini á nga mí ní ẹzị caá ílì ázìyá, mĩ sẹ rí má ní kãbĩlõ, ngá mí ní kòdò lẹzú ma ỳfẹzú rĩ, mí újá caá vú be mụdrị. ⁴² Múngú má ẹtẹpi ãbũrámã vé rĩ, ãzini Múngú Ịsákã ní ruúru rĩ ã adri té dõ má be trụ ku, ádarú mi té ma pẹ mụzú drị be ule. 'Bo Múngú ndre ịzãngã má ní nyaá rĩ rá, Múngú nị ẹzị má ní ngaá ùkpõ sĩ rĩ rá, ko mâ ịzã rá. Ịnịná rĩ sĩ, átá mí drịgé ùkpõ ùkpõ tã ùnjí mí ní 'oó rĩ sĩ."

⁴³ Lãbánã ní újázú Yòkóbũ ní kĩnĩ, "Anji ùkú 'dĩ'bée mávé ni, ãnji kọpi ní tị ỳ 'dĩ'bée mávé ni, ãnyãpá rĩ pi kpá mávé ni. Ngá mí ní ndree 'dĩ'bée ãrẹvú céré mávé ni. Ma ã'di 'o mávé anji ùkú 'dĩ'bée ní, ãzini ma ã'di 'o anji kọpi ní tị rĩ pi ní? ⁴⁴ Mí ímụ, 'bá rụkí ùndĩ 'bã ãsámví gé sĩ mí be, lẹ 'bã drõkí írã use use ni pi rizú ùndĩ 'bã ní rụ ỳ mí be 'dĩri vé tã ígázú ãnĩ."

⁴⁵ Kúru Yòkóbũ ní írã ãmbúgu ní í'dúzú ị'dizú. ⁴⁶ Ịri ní 'yozú ívé máríté rĩ pi ní kĩnĩ, "Ìmi ịkũnãkí írã ịjị drõó vũrã ãlu gé." Kọpi ní kúru írã ịkũnãzú ịjizú drõzú vũrã ãlu gé, Lãbánã pi Yòkóbũ be, kọpi áwíkí ịnyá nyaá írã ị ní drõó rĩ ã gãrã gá. ⁴⁷ Lãbánã ní vũrã rĩ ã rụ 'dazú Jęgãrã

Sāhādútā,‡ Yōkóbū 'da ívé rī Gālédā.

⁴⁸ Lābánā ní 'yozú Yōkóbū ní kīnī, “Írā ī ní drōó 'dīri, īri ūndī 'bá ní rụú mi be rī vé tā ígázú ānī.” Tā 'dīri sē ī ní āngū rī ā rụ 'dazú Gālédā ānī.

⁴⁹ Lābánā ní kpá 'yozú kīnī, “Írā ī ní drōó 'dīri lū kīnī, 'bá kādō ayí, Úpí Múngú ā 'bā mị rizú 'bā ndrezú.” Kúru ī ní vūrā rī ā rụ 'dazú Mísípā.

⁵⁰ Lābánā ní kpá gōzú 'yozú kīnī, “Í 'o dō mávé anji ūkú rī pi ūnjí, dōku 'í gō dō ūkú ụrụkọ'béé jeé, 'bá āzi dō 'bá āsámvú gé tā rī ndreépi ni 'dāáyo drāāāsīyā, Múngú ndre tā 'bávé mí be rī gí.”

⁵¹ Lābánā ní kpá gōzú 'yozú Yōkóbū ní kīnī, “Í ndre írā ī ní drōó 'dīri, 'í ndre írā ī ní ì'dị 'bā āsámvú gé mí be 'dīri. ⁵² Írā ī ní drōó 'dīri, āzini írā ī ní ì'dị 'dīri, kōpi sē 'bā ūndī 'bá ní rụú mí be 'dīri ā tā ígá ānī. Má ícọ agaá írā ī ní drōó 'dīri drịgẹ sī mụụ mi 'oó ūnjí ku, mí ícọ kpá agaá írā ī ní drōó 'dīri drịgẹ sī, āzini írā ī ní ì'dị 'dīri drịgẹ sī ímụ ma 'oó ūnjí ku. ⁵³ Múngú Ābūrámā vé rī, Múngú Nāhórā vé rī, Múngú kōpi étẹpi vé rī, ā lị tā 'bávé mí be rī nī.”

Kúru Yōkóbū ní ūyō sōzú 'í étẹpi Ísákā vé Múngú ñnjị ñnjị rī ā rụ sī. ⁵⁴ Yōkóbū ní rōbōñō zāzú āngū ánga rú rī gé 'dālé, zị ívé máríté rī pi ímụ ínyá nyangará gá. Kōpi ká ínyá rī nyaá gí, kōpi áwíkí laá ññjá 'dāri sī 'dālé.

⁵⁵ Kā mụụ adrii drụ ụ'bụtiñá rī sī, Lābánā ní ívé anji ūkú rī pi ẹzịzú, īri ní kpá kōpivé anjíná

‡ **31:47** 31:47 Jẹgārā Sāhādútā: Rụ Jẹgārā Sāhādútā āzini rụ Gālédā 'dī'béé vé ífífí írā ī ní drōó tā ígázú ni.

rĩ pi eziú, ĩri ní tākiri sēzú kōpi ní. ĩri ní kúru mvizú gōzú 'bětí.

32

Yōkóbũ lē ìvé āsámvú ā adri Ịsōwũ be múké

¹ Yōkóbũ ní kpá ngazú ẹ̀cì drìgé, mālāyíkā Múngú vé rĩ pi ní ímúzá ĩri Ịsúzá. ² Yōkóbũ ká kōpi ndreé, ĩri ní 'yozú kīnī, “Vũrā nōri Múngú vé ni.” ĩri ní vŭrā rĩ ā rú 'dazú Māhānāyímũ.*

³ Yōkóbũ ní 'bá urukọ pēzú mužú drìdrì 'í ẹdrìpì Ịsōwũ vúgá Sēyírì gé, āngũ Ẹdómā vé rĩ gé. ⁴ ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Īmi lŭkí mávé āmbúgú Ịsōwũ ní 'dini, ‘Ma mívé átí'bá, má adri Lābānā vúgá 'dālé cīmgbá ícázú āndrũ sī. ⁵ Ma tì be, dōngí be, kābīlō be, ndrìjì be, átí'bá āgō rú ni pi be, átí'bá ũkú rú ni pi be. Āmbúgú mávé rĩ, á pē 'bá 'dī'bée mužú mí vúgá, lē mí 'bā ẹsì múké má ní.’ ”

⁶ 'Bá Yōkóbũ ní pēé rĩ pi ká ĩ újā ĩgōó Yōkóbũ vúgá nōlé, kōpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, “'Bá cakí mí ẹdrìpì Ịsōwũ vúgá 'dālé rá, nóni ĩri ri ímú mí vúgá nōlé, kōpi ri ímú āgō mŭdŭrŭlŭ sù pi be.”

⁷ Yōkóbũ ká tā 'dīri yìjì, ũrì fù ĩri ambamba. ĩri ní 'bá ívé rĩ pi awazú vŭrā sī ĩrì, awa kpá kābīlō rĩ pi, ndrìjì rĩ pi, tì rĩ pi, kāmīlō rĩ pi be vŭrā sī ĩrì ĩrì. ⁸ Yōkóbũ ũsŭ kīnī, “Ịsōwũ ímú dō ẹ̀'dì 'dìjì ngúlúmũ ālu rĩ be, ngúlúmũ āzi rĩ ā ápá rí rá.”

* **32:2** 32:2 Māhānāyímũ: Rú Māhānāyímũ 'dīri vé íffí, ngúlúmũ ĩrì. Yōkóbũ vé 'bá rĩ pi sīkí ìvé gākũ vŭrā Yōkóbũ ní mālāyíkā rĩ pi Ịsúzá rĩ gé.

9 Kúru Yōkóbũ ní Múngú ri zìzú kīnī, “Á, Múngú má étépi Ābūrámā vé rī, Múngú má étépi Ísákā vé rī, Úpí Múngú 'yoópi má ní, “Í mvi gōó vúlé ĩmivé āngũ gé, mívé māríté rī pi vúgá, ma ímụ sē mi adri ngá be ambamba rī.” 10 Ma ātí'ba mívé ni, ési múké mí ní 'bāá má ní, āzini tā mí ní 'oó má ní 'dīri, má ícó āní bā ku. Má ní Yáridénī rī zongará gá, ngá má drígé rī 'yéṅá túré, 'Bo nóni ma 'bá be ngúlúmũ ĩrī. 11 Á Úpí, 'í pa ma má édrípí Ísōwũ drígé sī, ma ri 'o ĩri sī ũrī sī, ā'diātāsīyā ĩri ri ímụ ẹ'dí 'dị má be, mávé ũkú rī pi be, āzini mávé anjīṅá rī pi be. 12 'Bo mí kīnī, ádarú mi ímụ sē ma adri ngá be ambamba, āzini mi ímụ sē mávé úyú ri ízú kárákará sũ cínýáfā vūgá 'dīri tīni, ícókí lāá bā ku.”

13 Īnīṅá 'dāri sī, Yōkóbũ áwí laá 'dālé, í'dụ ngá ívé rī pi ā urukọ sēé édrípí Ísōwũ ní fēfē rú. 14 Ngá ĩri ní í'dụ sēé rī pi, ndrīí ũkú rī pi mūdūrũlũ ĩrī (200), ndrīí āgō rī pi pũkú ĩrī (20), kābīlō ũkú rī pi mūdūrũlũ ĩrī (200), kābīlō āgō rī pi pũkú ĩrī (20), 15 kāmīlō ũkú rī pi pũkú na (30) ẹnjipí be, tị ũkú rī pi pũkú sụ (40), tị āgō rī pi mụdrí (10), dōngí ũkú rī pi pũkú ĩrī (20), dōngí āgō rī pi mụdrí (10). 16 Yōkóbũ awa ívé ānyāpá rī pi sēé ívé ātí'ba rī pi drígé, kōpi rikí úcé nī. ĩri ní 'yozú ātí'ba rī pi ní kīnī, “Īmi 'dekí muṅú má ẹndrẹtí gé sī drīdrī, ĩmi awakí ānyāpá rī pi, kōpi ā adrikí āsámvú sī.”

17 ĩri ní 'yozú 'bá ānyāpá jì'ba drīdrī rī pi ní kīnī, “Má édrípí Ísōwũ ísú dō ĩmi, zì dō ĩmi, ‘Īmi 'bá ā'di vé ni pi,’ āzini 'yo dō ‘Īmi ri mu ngōlé,

ãnyāpá ĩmi ní ríí jìjì mụzú ĩmi ẹnḍrẹṭi gé 'dĩ'bée
 ã'di vé ni?' ¹⁸ ĩmi 'yokí ĩri ní, 'Ănyāpá rĩ pi mívé
 átí'bá Yōkóbũ vé ni. Ĩsē ãnyāpá nǒ'bée ímúzú
 ívé ãmbúgú Ịsọwũ ní fěfě rú, ĩri ri ímụ 'bâ vùḍrĩ
 gé vúlé 'dĩ'dĩ.' "

¹⁹ ĩri ní kpá 'yozú 'bá ãnyāpá jì'bá 'de'bá ḍrĩḍrĩ
 rĩ pi ã vùḍrĩ gé rĩ pi ní, āzini 'de'bá 'dĩ'bée ã vùḍrĩ
 gé rĩ pi ní urụko'bée be kīnī, "Ĩmi ịsúkí dō Ịsọwũ
 ri, ĩmi 'yokí ĩri ní tã ālu ālu má ní té 'yoó ĩmi ní
 rĩ. ²⁰ ĩmi lūkí Ịsọwũ ní 'yozú kīnī, ádarú ĩrivé
 átí'bá Yōkóbũ ri ímụ ĩmi vùḍrĩ gé vúlé 'dĩ'dĩ."
 Yōkóbũ ụsụ 'í ẹsị agá 'dāá kīnī, ngá 'í ní sēé 'í
 ẹḍrịpị Ịsọwũ ní fěfě rú 'dĩ'bée, ĩri sē ẹsị ni ri adri
 ānị 'í ní múké. 'Í kādō caá vú ni gé 'dāá, sâ āzi sī,
 ĩri ícọ 'i ẹ'yí rá. ²¹ Kúru Yōkóbũ pē ngá 'í ní lēé
 sēé fěfě rú ẹḍrịpị ní rĩ pi mụzú ḍrĩḍrĩ, 'Bo ịnịná
 'dāri sī, áwí laá vūrā 'dāri gé.

Yōkóbũ pi fukí ũmbā Múngú be kúpé sī

²² Ịnịná 'dāri sī, Yōkóbũ ní ívé ũkú ịrĩ 'dĩ'bée
 'ḍuzú, ívé átí'bá ũkú rú ịrĩ rĩ pi be, ívé anji āgō
 mụḍrĩ ḍrĩ ni ālu rĩ pi be, ĩri ní yījì Jābókí rĩ zozú
 kọpi be. ²³ Kọpi ká yījì rĩ zoó álé 'dāá, vùḍrĩ ni gé,
 Yōkóbũ ní 'i újázú gōzú vúlé. ĩri ní ívé ngá rĩ pi
 ārěvú pězú mụzú céré yījì rĩ gé álésī. ²⁴ Kúkí ĩri
 kú vúlé 'dālẹ ọ'dúkúlẹ. Ágó āzi ímụ ũmbā fuḍ
 ĩri be kúpé sī, kọpi fukí ĩ ịnị be rā cīmgbá cazú
 ụ'bútịná gá. ²⁵ Ágó rĩ ká ndree 'í ndē Yōkóbũ ã
 ũkpō kuyé, ĩri ní Yōkóbũ ã ụlụgbé sịzú ātrüzú.
²⁶ Ágó rĩ ní 'yozú kīnī, "Í ku mâ mụ, ã'diātāsīyā

ãngũ rĩ ọwú gí.” Yòkóbũ ní újázú ìri ní kīnī, “Í sē dō má ní tākiri kuyé, á ku mi mujú ku.” ²⁷ Ágó rĩ ní ìri zìzú kīnī, “Mí rú ã'di 'i?” Ìri ní újázú kīnī, “Mâ rú Yòkóbũ 'i.” ²⁸ Ágó rĩ ní 'yozú kīnī, “Zìkí nóni mî rú Yòkóbũ 'i ku, ì mî rú zì Ìsèrélê, † ã'diātāsīyā 'í fù ùmbā kúpé sī Múngú be, āzini āgō rĩ pi be, 'í ndě kōpi ã ùkpō rá.” ²⁹ Yòkóbũ ní 'yozú ìri ní kīnī, “Í lū mî rú má ní.” Ìri ní újázú kīnī, “Ngá mí ní lēzú mâ rú n̄zú rĩ ã'di?” Ìri ní kúru tākiri sēzú Yòkóbũ ní.

³⁰ Yòkóbũ ní vūrā rĩ ã rú 'dazú Pēnīyélê, ‡ ìri ní 'yozú kīnī, “Á ndre Múngú ã rú'bá gí, á drā kuyé, ma ídri rú.” ³¹ Ọtú rĩ kã ríí ìfūú, Yòkóbũ fū Pēnīyélê agásī, ri mujú ọdú ãlu dr̄igé, ã'diātāsīyā ọlúgbé ni ātrū 'i gí. ³² Tā 'dīri sē cīmgbá ícázú āndrū sī, 'bá Ìsèrélê vé rĩ pi nyakí Ịsúbāá ọlúgbé rú'bá gá rĩ ku, ã'diātāsīyā ì ní Yòkóbũ ã ọlúgbé sī ãtrūú rĩ sī.

33

Yòkóbũ pi Ịsúkí ì Ịsōwũ be

¹ Yòkóbũ kã mujú 'í dr̄i ingáá ọru, ndre Ịsōwũ ri ímú ívé āgō mūdūr̄l̄l̄ sù rĩ pi be, ìri ní anjíná rĩ pi acozú sēzú Láyā vúgá, Rāélê vúgá, āzini ívé ātí'bá ùkú rú rĩ pi vúgá. ² Ātí'bá ùkú rú rĩ pi ívé anjíná rĩ pi be, kōpi 'dekí dr̄idr̄i, Láyā pi ívé anjíná rĩ pi be, 'dekí kōpi vúgá sī, Rāélê pi Yòsépā

† **32:28** 32:28 Ìsèrélê: Múngú gō Yòkóbũ ã rú újázú zì Ìsèrélê. Rú Ìsèrélê 'dīri Èbéré t̄i sī, Ìrívé ífífí, 'bá ùmbā f̄uپی kúpé sī Múngú be ni. ‡ **32:30** 32:30 Pēnīyélê: Vūrā ì ní rú ni 'dāā Pēnīyélê 'dīri vé ífífí, Múngú ã rú'bá.

be, 'dekí vúlé. ³ Yōkóbũ ní agazú mužú drīdrī, kã caá édrīpi vúgá 'dãá, ìri ní kũmũcí ùtīzú, ọvũ 'í drī sī nyọọkú gé 'dãá vú be ézīrī.

⁴ Ịsọwũ ní njuzú mužú Yōkóbũ vúgá 'dãá, ìri ní ìri u'dezú ẹzizú bēdrī sī, ìri ní ìri ã umbe ndrāzú drī sī, ìri ẽ tị ndruzú. Kọpi ní í'dózú ngozú. ⁵ Ịsọwũ kã 'í drī ingáá ọrụ, ìri ní ùkú rī pi ndrezú anjina rī pi be, ìri ní Yōkóbũ ri zizú kīnī, “'Bá mí be 'dī'bée ã'di pi?”

Yōkóbũ ní újázú kīnī, “Anjina nō'bée Múngú ní sēé ívé ẹsị múké rī sī mívé átí'bá ní rī.”

⁶ Kúru átí'bá ùkú rú rī pi ìvé anjina rī pi be, kọpi ní cazú Ịsọwũ vúgá 'dãá, kọpi ní kũmũcí ùtīzú, ọvũzú ì drī sīzú nyọọkú gé 'dãá. ⁷ Kọpi ã vúdrī gé, Léyā pi ívé anjina rī pi be, kọpi ní kũmũcí ùtīzú, ọvũzú ì drī sīzú nyọọkú gé 'dãá. Yōsépā pi ní kpá cazú Rāélē be, kọpi ní kpá kũmũcí ùtīzú, ọvũzú ì drī sīzú nyọọkú gé 'dãá.

⁸ Ịsọwũ ní Yōkóbũ ri zizú kīnī, “Tā mí ní ãnyāpá má ní ísú 'dī'bée ìpēzú ímúzú rī ã'di?”

Yōkóbũ ní 'yozú ìri ní kīnī, “Ámbúgú mávé rī, má ìpē kọpi, mí 'bā rí ẹsị múké má ní.”

⁹ 'Bo Ịsọwũ ní 'yozú kīnī, “Má édrīpi, ma ngá be ambamba, ngá mívé 'dī'bée, 'í rụ kọpi ã adrikí mívé ní.”

¹⁰ Yōkóbũ ní 'yozú kīnī, “Kuyé! 'Í 'bā dō ẹsị múké má ní rá, mí ẹ'yị fēfē má ní sēé mí ní nō'bée. Mí ní ma ẹ'yị ẹsị be céré rī sī, á ndre mí ẹndrẹtị índré sū má ní Múngú ẽ ẹndrẹtị ndree rī tịnị. ¹¹ Lē mí ẹ'yị ngá má ní íjị sēé mí ní nōri, ã'diātāsīyā Múngú 'bā ẹsị múké má ní, sē má

ní ngá má ní lěé rĩ pi ãrěvú céré gí." Yōkóbũ si Ịsọwũ ri ũkpō sī, ụdụ ni, Ịsọwũ ả'yi ngá rĩ pi rá.

¹² Kúru Ịsọwũ ní 'yozú kīnī, "'Bá 'dekí mụmụ mí be trụ, ma 'de drịdrị."

¹³ 'Bo Yōkóbũ ní 'yozú ìri ní kīnī, "Ãmbúgú mávé rĩ, 'í ndre, anjịná mávé rĩ pi drị nyírịná, mávé ndrị rĩ pi, tị rĩ pi be, kọpivé anjịná kpá drị nyírịná. Drokí dọ kọpi mụzú ũkpō sī ụ'dụ ảlu agá, kọpi ũdrá céré. ¹⁴ Ãmbúgú mávé rĩ, lě mí 'de mụzú drịdrị, ma ảtí'bá mívé ni, ma mụ anjịná rĩ pi be, ảzini ảnyảpá rĩ pi be mảdả mí vựdrị gé sī, ma mụ mí ảsụ Sẹyírĩ gé 'dảlé."

¹⁵ Ịsọwũ ní 'yozú kīnī, "Lě má ku mávé ảgọ ừụkọ'bée kú mí vúgá nọgọ."

Yōkóbũ ní 'yozú kīnī, "Adri 'dini ku, ảmbúgú mávé rĩ, lě mí 'bả drị ẻsị múké má ní kả."

¹⁶ Kúru ụ'dụ 'dảri gé, Ịsọwũ ní 'i ụjázú gọzú vúlé Sẹyírĩ gé 'dảlé. ¹⁷ 'Bo Yōkóbũ 'de ívé rĩ mụmụ Sũkótọ gả, ảngũ Pảdảnả ảRámả vé rĩ gé, ìri ní jó sịzú 'í ní, ảzini ìri ní ảpảlá 'bezú ívé ảnyảpá rĩ pi ní. Sẻ ì ní vữrả rĩ ả rụ 'dazú Sũkótọ ảní.*

¹⁸ Kúru Yōkóbũ ní ngazú fũzú ảngũ Pảdảnả ảRámả vé rĩ agảsỉ, ìri ní cazú kựrụ Sẻkẻmẻ vé rĩ gé, ảngũ Kảnảnả vé rĩ agả, ca 'dảlé múké. ìri ní ívé gảkũ sịzú vữrả 'dảri gé, sị gảkũ rĩ kựrụ rĩ gé ảmvelẻsỉla. ¹⁹ Yōkóbũ je nyọkụ 'í ní gảkũ rĩ sịzú rĩ anjỉ Hảmỏrả vé rĩ pi vúgả, Hảmỏrả ri Sẻkẻmẻ vé ẻtẻpị, ửẻ mủfẻngả fỉfỉ ẻnjịpị ẻnjịẻnjị

* **33:17** 33:17 Sũkótọ: Sẻkẻtỏ vé ífỉfỉ ảpảlá.

ni mǔdǔrǔlǔ ālu. ²⁰ Īri ní vūrā rǔbǔnǔ zāzú ni sǔzú, Īri ní rú ni 'dazú Ēlī Ẹlǔyī Īsērélē.†

34

Rukí Dīnā ri lazú ĩri sī ũkpō sī

¹ Ẹ'dú ālu, Dīnā mvá ũkú Léyā ní tǔi Yǔkóbū ní rǔ mụ anjǔ ũkú adri'ba āngū 'dāri agá rǔ pi vúgá. ² Sēkémē kǎ mụ Dīnā rǔ ndreé, ĩri ní Dīnā ri ruzú lazú ĩri sī ũkpō sī. Sēkémē ri Hāmórā Hívī adriipi drǔkoma rú vūrā 'dāri gé rǔ vé mvá. ³ Sēkémē 'bā ẹsǔ kú Yǔkóbū vé mvá ũkú Dīnā drǔgé, lē mvá ũkú rǔ ambamba, ri mvá ũkú rǔ ní tǎ múké ni átá. ⁴ Sēkémē ní 'yozú ẹtẹpi Hāmórā ní kǔnǔ, “Í je mvá ũkú 'dǔri má ní ũkú rú.”

⁵ Yǔkóbū kǎ yǔ kǔnǔ Sēkémē rụ ívé mvá ũkú Dīnā ri lazú ũkpō sī, ívé anjǔ āgō rǔ pi drǔ ri ānyāpá rǔ pi úcé ásé agá 'dǎá'dǎ, Yǔkóbū újǔ kǔri, 'yo tǎ āzi kuyé, cǔmgbá kǔpi ní ímvízú ǔgōzú 'bẹtǔ rǔ gé.

⁶ Kuru Sēkémē ẹtẹpi Hāmórā ní mụzú átázú Yǔkóbū be ājē mvá ũkú rǔ vé rǔ ā tǎ sī. ⁷ Anjǔ Yǔkóbū vé rǔ pi kǎ tǎ 'i ngaápi 'dǔri yǔ, kǔpi ní ímúzú ásé agá 'dǎásǔ 'bẹtǔ. Tǎ 'dǔri sē kǔpi ní ǔzāngǎ, kǔpi ā 'a ve ānǔ ũnjǔ ũnjǔ, ā'diātǎsǔyā Sēkémē 'o tǎ drǔnjǎ sēepi ni 'bá Īsērélē vé rǔ pi āsámvú gé, la mvá ũkú Yǔkóbū vé rǔ sī, 'o tǎ ĩ ní kǔdō ícǔ 'oó kú ni.

⁸ Hāmórā kǎ ímụ Yǔkóbū ri ndreé, ĩri ní 'yozú Yǔkóbū ní, āzini Yǔkóbū ẹnjǔpǔ ní kǔnǔ, “Mávé mvá Sēkémē 'bā ẹsǔ mívé mvá ũkú Dīnā drǔgé.

† **33:20** 33:20 Ēlī Ẹlǔyī Īsērélē: Ēlī Ẹlǔyī Īsērélē vé ífǔfǔ, Múngú Īsērélē rǔ pi vé rǔ.

Mî sê Ìri jeé Sêkémě ní ùkú rú. ⁹ Lě 'bâ jekí 'bâ 'bâ àsámvú gé sî jeje. Ìmi sêkí Ìmivé anji ùkú jeé 'bá ní, 'bâ kpá 'bávě anji ùkú sê je Ìmi ní. ¹⁰ Ìmi adri 'bâ àsámvú gé nōgó, Ìmi ícó adri vūrā Ìmi ní lēé rī gé rá. Ìmi adri āngū rī agá, Ìmi ngá ụzị, Ìmi nyōọkú ịsụ je āngū rī agá rá.”

¹¹ Kúru Sêkémě ní 'yozú Dīnā étẹpị ní, āzini Dīnā édrípị ní kīnī, “Lě Ìmi 'bākí ẹsị múké má ní, ngá Ìmi ní zị má vúgá rī, ma sê Ìmi ní rá. ¹² Ìmi lūkí má ní ājē rī ā vúgú, āzini ngá Ìmi ní lēé rī, ma ícó ùfē Ìmi ní rá. Lě Ìmi sêkí mvá ùkú rī má ní ùkú rú.”

¹³ Sêkémě ní Dīnā ri rụụ lazú ùkpō sī rī sī, sē anji āgō Yōkóbū vé rī pi ù'bākí Sêkémě pi ẹ mị étẹpị Hāmórā be. ¹⁴ Kọpi 'yokí Sêkémě pi ní étẹpị be kīnī, “'Bá ícókí 'bávě ọmvúpị sēé jeé ágó ị ní ágélé ni ẹ tị lị kuyé rī ní ku, ā'diātāsīyā Ìri adri 'bá ní drịnjá rú. ¹⁵ 'Bá lēkí 'yoó Ìmi ní 'dīni, lē ā úlíkí āgō Ìmivé rī pi ā ágélé ẹ tị rá, Ìmi adrikí rí sū 'bá tịni. ¹⁶ Kúru 'bâ 'bávě anji ùkú sē je Ìmi ní rá, 'bâ kpá ícó anji ùkú Ìmivé rī pi je rá. 'Bâ adri Ìmi àsámvú gé, 'bâ adri Ìmi be ngá ālu. ¹⁷ 'Bo Ìmi ā'yīkí dō Ìmī ágélé ẹ tị sēé úlị kuyé, 'bâ 'bá ọmvúpị Dīnā ri 'du, 'bâ 'de mụzú rá.”

¹⁸ Hāmórā pi mvọpị Sêkémě be, ā'yīkí tā kọpi ní 'yoó 'dīri rá. ¹⁹ Kẹrịmvá Sêkémě ri, ịnjīkí Ìri agaá rá étẹpị vé 'bẹtị àsámvú gé 'dāá, iza sâ kuyé, 'du tā ị ní 'yoó 'dīri ngaá rá, ā'diātāsīyā lē Yōkóbū vé mvá ùkú Dīnā ri ẹsị be céré. ²⁰ Kúru Hāmórā pi mvọpị Sêkémě be, kọpi ní 'dezú mụzú ịvé kūrú rī vé kẹtịlé gá 'dāá, kọpi mụkí átá ị ọgụpị kūrú agá 'dāá rī pi ní. ²¹ Kọpi ní 'yozú kīnī, “'Āgō

nõ'bée ùndĩ 'bávé ni. Lẽ kôpi ã adrikí ãngũ 'bávé rĩ agá nõgó, kôpi ã ụzịkí ngá ãngũ rĩ agá nõgó. ãngũ rĩ kôpi ní ãmbúgú. 'Bá ícọ kôpivé anji ùkú je rá, kôpi ícọ 'bávé rĩ pi je rá. ²² 'Bo 'bávé ãgõ rĩ pi ã'yíkí dõ ì ágélé ẽ tị sêé úlị rá sụ kôpivé rĩ tịni, kúru 'bá 'dĩ'bée ícọ adri 'bâ ãsámvú gé nõgó rá, 'bâ adri kôpi be ngá ãlu. ²³ 'Bo 'bá 'okí dõ 'dínì, ãnyápá kôpivé rĩ, ãzini ngá kôpivé rĩ pi ãrèvú céré adri 'bávé ni. Lẽ 'bâ ã'yíkí tã kôpi ní 'yoó rĩ, kôpi ã adrikí rí 'bâ ãsámvú gé nõgó.”

²⁴ ãgõ mụ'bá kūrú rĩ vé kẹtìlẹ́ gá 'dǎlẹ́ rĩ pi ãrèvú céré ã'yíkí tã Hāmórā pi ní 'yoó mvọpị Sèkémě be rĩ rá, ãzini ãgõ kūrú agá rĩ pi ãrèvú céré sèkí ì ágélé ẽ tị úlị rá.

Dìnā édrípịi mụkí ẹ'dị 'dị 'bá Sèkémě vé rĩ pi be

²⁵ Kôpi kâ úlìngará rĩ vé ãzó taá caá ụ'dụ na, vùdrị ní gé, Yókóbũ vé anji ãgõ ìrĩ Sīmīyónā pi Léví be, Dìnā vé édrípịi, kôpi ní ìlị ãco ãco ni pi u'duzú, kôpi ní mụzú ãgõ kūrú agá rĩ pi ú'dízú ùdrāzú céré. ²⁶ Kôpi ùsōkí Hāmórā pi mvọpị Sèkémě be ìlị ãco ãco 'dĩ'bée sī ùdrāá rá. Kôpi ísékí Dìnā rì Sèkémě vé jó agá 'dǎásī, kôpi jìkí ìri mụzú ìndī. ²⁷ Yókóbũ vé anji ãgõ ụrụkọ'bée ní cazú ãvũ rĩ pi ã gārā gá 'dǎá, kôpi ní ngá kūrú agá rĩ pi alizú, ã'diātāsīyā rụkí kôpivé ómvọpị lazú kūrú 'dǎri agá. ²⁸ Kôpi alíkí kǎbīlō rĩ pi, ndrịi rĩ pi, tị rĩ pi, dōngí rĩ pi, ngá kūrú agá rĩ pi ãrèvú céré, ãzini kôpi alíkí ngá kūrú rĩ gé ãmvélésìla ásé agá rĩ pi ãrèvú céré. ²⁹ Kôpi u'dukí ã'bú kūrú

agá rĩ pi ãrěvú céré, kôpi urukí ũkú rĩ pi anjiná rĩ pi be jĩjĩ muzú ãndĩ.

³⁰ Kúru Yōkóbũ ní 'yozú Sīmīyónā pi ní Lévĩ be kīnĩ, “Nóni ĩmi íjĩkí tã ũnjĩ má drĩgégé gí, ĩmi sēkí 'bá Kānánā vé rĩ pi, āzini 'bá Pērízĩ vé āngũ nōri agá rĩ pi ndrekí ma ũnjĩ. 'Bávé kālāfe mādāñāñá, kôpi úmúkí dō ĩ ẽ'dĩ 'dĩjĩ 'bá be, kôpi 'bá ú'dĩ ũdrā 'bá mávé 'bětĩ āsámvú gé rĩ pi be céré.”

³¹ Kôpi ní újázú ĩri ní kīnĩ, “'Í lē ā 'du 'bá ómvúpĩ ri 'bāá sũ ũkú adriipi õwú rú ni tĩnĩ?”

35

Yōkóbũ újā 'i gōó Bětélē gá

¹ Kúru Múngú ní 'yozú Yōkóbũ ní kīnĩ, “'Í nga, 'í mu adrii Bětélē gá. 'Í sị vūrā rōbōñō zázú ni Múngú ní vūrā 'dāri gé. Múngú 'dĩri ándúrú 'i i'daápi mí ní sã mí ní ápázú mí ẹdrípĩ İşõwũ sĩ rĩ gé rĩ 'i.”

² Kúru Yōkóbũ ní 'yozú ívé 'bá 'bětĩ āsámvú gé rĩ pi ní, āzini 'bá mu 'bá ĩri be trũ rĩ pi ní kīnĩ, “Lē ĩmi ú'békí ngá ĩ ní údé rií ĩnjĩjĩ múngú rú 'dĩ'bée āmvé, ĩmi ũjĩkí ĩmi ícá uletere, ĩmi úsúkí bōngó ule ni pi áyu. ³ ĩmi ímúkí, 'bá 'dekí muzú Bětélē gá, vūrā úmvúlésĩ má ní muzú vūrā rōbōñō zázú ni sịzú Múngú ní rĩ gé, Múngú 'dĩri ándúrú mávé zĩngará yĩpi sã má ní ĩzāngā nyazú rĩ gé rĩ 'i. Rì adrii má be trũ vūrā má ní ẹcízú rĩ pi agásĩ.”

⁴ Kúru kôpi ní ngá ĩ ní údé rií ĩnjĩjĩ múngú rú rĩ pi í'dúzú céré sězú Yōkóbũ ní, kôpi ní kpá kálákála ívé rií ũ'yĩ bí gé rĩ pi ũtrũzú sězú ĩri ní. Yōkóbũ ní 'bú gazú ngá 'dĩ'bée sịzú ānĩ pẹtĩ āmbúgú

ĩnyinjá Sêkémě gá rĩ ã ndúgé. ⁵ Yôkóbũ pi kê rií mujú ívé 'bá 'bětĩ ãsámvú gé rĩ pi be, Múngú sê ũrĩ fií 'bá kũrú agá rĩ pi ẹsị agá ambamba, sê kôpi drokí Yôkóbũ pi ã vùdrĩ kuyé.

⁶ Yôkóbũ pi ní cazú ívé 'bá 'bětĩ ãsámvú gé rĩ pi be kũrú Lúzĩ vé rĩ gé. Kũrú 'dĩri ĩ nóni zị Bětélě, ĩri ãngũ Kánánã vé rĩ agá. ⁷ ĩri ní vũrã rịbõnõ zázú ni sịzú 'dãlé, ĩri ní vũrã rĩ ã rú 'dazú Ēlĩ Bětélě* ã'diātāsīyã Múngú i'da 'i ándúrú Yôkóbũ ní 'dágá sã ĩri ní ápázú ẹdrịpị Ịsõwũ sĩ rĩ gé.

⁸ Dēbūrã ọtụ riipi Rēbékã vé anji ũtēepi rĩ drã vũrã 'dãri gé, sịkí ĩri pẹtị Bětélě gá rĩ ã ndúgé. Kúru ĩ ní pẹtị 'dãri ã rú 'dazú Ālõnĩ Bākútĩ.†

⁹ Yôkóbũ kê ímví Ịgõõ Pādãnã Ārãmã gá 'dãásĩ, Múngú i'da 'i ĩri ní dīj, sê ĩri ní tākiri. ¹⁰ Múngú ní 'yozú ĩri ní kīnĩ, “Mĩ rú Yôkóbũ, 'bo nóni gókí mĩ rú zị Yôkóbũ ku, ĩ mĩ rú zị Ịsērělě.”

¹¹ Múngú ní gōzú 'yozú ĩri ní kīnĩ, “Ma Múngú Ūkpõ 'Dịpa 'i, lē mĩ tị ízú tré, anji mívé rĩ pi vé kālãfe ã ga tré. Súrú kárakarã pi ímụ ĩfũ mĩ rú' bá gá, 'bãgú rĩ pi kpá ímụ ĩfũ mĩ rú' bá gá.

¹² Āngũ má ní sēé Ābūrãmã pi ní Ịsákã be rĩ, ma ímụ sē mí ní. Ma ímụ ãngũ nōri sē úyú mívé rĩ pi ní.” ¹³ Múngú ní 'dezú mujú, ĩri ní Yôkóbũ ri kuzú kú vũrã 'í ní átázú ĩri be rĩ gé.

¹⁴ Yôkóbũ ní irã í'dújú ị'dịzú vũrã Múngú ní átázú 'í be rĩ gé, ĩri ní vinyõ í'dújú dázú irã 'í ní ị'dịj rĩ drịgé, ĩri ní kpá ũdu í'dújú dázú drị ni gé,

* 35:7 35:7 Ēlĩ Bětélě: Ēlĩ Bětélě vé íffí, Múngú Bětélě vé rĩ.

† 35:8 35:8 Ālõnĩ Bākútĩ: Ālõnĩ Bākútĩ vé íffí, pẹtị ĩ ní rizú ãã ngozú ndũy ni gé ni.

Múngú ri ñnjĩzú ãní. ¹⁵ Yókóbũ ní vũrã Múngú ní átázú 'í be rĩ ã rú 'dazú Bětélē.

Rãélē vé Drãngará

¹⁶ Kôpi ní ngazú Bětélē gá 'dãásĩ, 'dezú mužú Ĕfārátã gá. Kôpi ní drĩ cazú Ĕfārátã gá 'dãá kuyé rĩ gé, Rãélē ã 'a ní í'dózú ásózú, ñrivé tĩngará ũkpó ũkpó. ¹⁷ Ĭrivé tĩngará kã ícá ũkpó ũkpó, ũkú riipi ũkú anji tí'bá rĩ pi ě ñzã koópi rĩ ní 'yozú Rãélē ní kĩñĩ, “Mí adri ũrĩ sĩ ku, mvá ãzi mí ní rií tĩ 'dĩri, ñri mvá ágóńá.” ¹⁸ Rãélē vé ídri kã í'dó fũú, ñri ní mváńá rĩ ã rú 'dazú Bẽnónĩ 'i.‡ Ĕtēpi 'da ívé rĩ Běnyēmīnē 'i.Š

¹⁹ Rãélē ní kúru drázú, sĩkí ñri lēti mužupi kũrú Ĕfārátã vé rĩ gé. (Kũrú Ĕfārátã vé rĩ ĩ kpá zĩ Bětélēmē.) ²⁰ Yókóbũ ní írã í'dúzú ñ'dizú Rãélē vé 'bũrēdrĩ gé. Cĩngbá ícázú ñ'dú ãndrũ nōri gé, írã ĩ ní ñ'dij 'dãri, ñri Rãélē vé 'bũrēdrĩ 'i'da.

²¹ Ĭsērélē ní 'i útrúzú mužú drĩdrĩ, ñri ní ívé gākũ sızú Mĩgĩdálã Ĕdéré gá, lágáraka ã wọkọ ándrélésĩla rĩ gé. ²² Ĭsērélē kã rií adrii āngũ 'dãri agá, Rũbénã ní lazú ětēpi Yókóbũ vé ũkú Bílã sĩ, Yókóbũ yi tã ni rá.

Yókóbũ ri anji āgō be mužrĩ drĩ ni ñrĩ.

²³ Anji Lévã vé rĩ pi Rũbénã 'i, ñri mvá kãyú Yókóbũ vé rĩ, ñri ã vúdrĩ gé rĩ pi Sĩmĩyónã 'i, Lévĩ 'i, Yúdã 'i, Ĭsākárã 'i, Jěbũlúnã sĩ.

²⁴ Anji Rãélē vé rĩ pi Yōsépã pi Běnyēmīnē be.

‡ **35:18** 35:18 Bẽnónĩ: Bẽnónĩ vé ífífí, mvá ágó nōri sē á nya ñzãngã ambamba. Š **35:18** 35:18 Běnyēmīnē: Běnyēmīnē vé ífífí, mvá ũkpō be ímũpi mã ñzã koópi rĩ.

25 Rãélē vé ātí'báná Bílā vé anji āgō rī pi Dánā pi Nāfātālī be.

26 Léyā vé ātí'báná Jēléfā vé anji āgō rī pi Gádī pi Āsérā be.

Anji āgō 'dī'bée ūkú rī pi tīkí Yōkóbū ní Pādānā Ārāmā gá 'dāá.

27 Yōkóbū ní cazú étēpī Īsákā vúgá Māmúrē gá 'dālē, ĩnyi Kīrīyātā-Ārābā (nóni ĩ ní zījī Hēbērónā) rī gé, vūrā ọtú Ābūrāmā pi ní adrizú Īsákā be rī gé. 28 Īsákā adri caá ílī mūdūrūlū ālu pūkú ārō (180). 29 Īri ní kúru drāzú, drā ĩsú ākūdē dē ícá ārākā rú gí, ĩrivé ídri fū mujú adrií ívé 'báná ūdrā'báná gí rī pi āsámvú gé. Īrivé anji āgō Īsōwū pi ní ĩri sīzú Yōkóbū be.

36

Úyú Īsōwū vé rī

1 Úyú Īsōwū vé rī pi 'dī. (Īsōwū vé rú āzi rī Ēdómā 'i.)

2 Īsōwū je ívé ūkú rī pi íngázú anji ūkú Kānānā vé rī pi āsámvú gé. Ūkú kāyú rī Ādá 'i, ĩri Ēlónī Hīfīgú rī vé mvá ūkú, 'deépi vú ni gé sī rī Ōhōlībámā 'i, ĩri Ánā vé mvá ūkú, ĩrivé é'bīpī Zībēyónā Hívīgú rī 'i. 3 Ūkú ūdú rī Bāsēmátā 'i, étēpī ni Īsīmāélē 'i, ĩrivé ómuvūpī Nēbāyótī 'i.

4 Ādá tī Ēlīfājā ri Īsōwū ní, Bāsēmátā tī Rēúlē ri, 5 Ōhōlībámā tī Jēúsī pi Jālāmā be, Kórā sī. Anji āgō 'dī'bée Īsōwū vé ni, tīkí kōpi Kānānā gá.

6 Ísōwũ 'du ívé ũkú rĩ pi, anji āgō rĩ pi, anji ũkú rĩ pi, ívé 'bá 'bětí āsámvú gé rĩ pi, ívé ānyāpá rĩ pi, ngá ārēvú céré ĩri ní ísú Kānánā gá 'dāá rĩ pi be, mu adrií édrípì Yōkóbū gārā gá sī rará rú. 7 Kōpivé ā'bú ízú ambamba, sē kōpi ícókí adrií édrípì be trú ku, ānyāpá rĩ pi ní adrií tré rĩ sī, vūrā kōpi ní adrizú rĩ ca kōpi ní ku. 8 (Ísōwũ vé rú āzi Ēdómā 'i.) Ísōwũ ní kúru 'dezú mužú adrizú āngū ánga rú Sēyírĩ vé rĩ gé.

9 Ísōwũ ri sūrú Ēdómā vé rĩ pi vé é'bípì, úyú ĩrivé rĩ pi rikí adrií āngū ánga rú Sēyírĩ vé rĩ gé.

10 Anji āgō Ísōwũ vé rĩ pi vé rú,
Ēlífájā 'i, ĩrivé éndrēpì Ādá 'i, mvá ágó rĩ āzi
Rēúlē 'i, ĩrivé éndrēpì Bāsēmátā 'i.

11 Anji āgō Ēlífájā vé rĩ pi,
Tēmánā 'i, Ómārĩ 'i, Zéfō 'i, Gātámā 'i, Kēnázĩ
sī.

12 Ísōwũ vé mvá Ēlífájā ri ũkú āzi be, ũkú rĩ ā
rú Tímīnā 'i, tì Āmālékē ri nĩ. Anji 'dĩ'bée
vé é'bípì Ísōwũ 'i, kōpivé ĩdrēpì Ādá 'i.

13 Anji āgō Rēúlē vé rĩ pi,
Nāhátā 'i, Zérā 'i, Sámā 'i, Mízā sī. Anji
'dĩ'bée vé é'bípì Ísōwũ 'i, kōpivé ĩdrēpì
Bāsēmátā 'i.

14 Ísōwũ vé ũkú Ōhōlībámā vé éndrēpì Ánā 'i,
Ōhōlībámā ri Zībēyónā mvópì ā mvá. Anji
Ísōwũ pi ní tì Ōhōlībámā be rĩ,
Jēúsĩ 'i, Jālámā 'i, Kórā sī.

15 Ísōwũ vé mvá kāyú

Ēlīfájã vé anji ãgõ rĩ pi gõkí adrií drĩkoma rú.

Anji rĩ pi vé rú,

Tēmánã 'i, Ómãrĩ 'i, Zéfõ 'i, Kēnázĩ 'i, ¹⁶ Kórã 'i, Gātámã 'i, Āmālékē sī. Anji Ēlīfájã vé drĩkoma rú 'dĩ'bée, kōpi ri adri ãngũ Ēdómã vé rĩ agá, kōpivé ĩdrėpi Ādá 'i.

¹⁷ Īşõwũ vé mvá Rēúlē vé anji ãgõ gõkí ícá drĩkoma rú, kōpivé rú,

Nāhátã 'i, Zérã 'i, Sámã 'i, Mízã sī. Anji drĩkoma rú 'dĩ'bée Rēúlē vé ni, kōpi ri adri ãngũ Ēdómã vé rĩ agá, anji 'dĩ'bée zíkí Īşõwũ vé ũkú Bāsēmátã ri ĩdrėpi.

¹⁸ Anji Īşõwũ pi ní tị ũkú ni Ōhōlībámã be rĩ pi gõkí ícá drĩkoma rú, anji rĩ pi vé rú, Jēúsĩ 'i, Jálámã 'i, Kórã sī. Anji drĩkoma rú 'dĩ'bée úyú Īşõwũ vé ni, kōpivé ẹndrėpi Ōhōlībámã 'i, Ōhōlībámã ri mvá Ánã vé ni.

¹⁹ Úyú Īşõwũ vé 'dĩ'bée, kōpi drĩkoma rú ãngũ Ēdómã vé rĩ agá.

²⁰ Sēyírĩ Hórīgú rĩ ri ọtú adrií ãngũ ánga rú Sēyírĩ* vé rĩ gé. Īrivé anji rĩ pi ã rú,

Lõtánã 'i, Sōbálã 'i, Zībēyónã 'i, Ánã 'i,

²¹ Dīsónĩ 'i, Ézērē 'i, Dīsánĩ sī. Anji Sēyírĩ vé adri'ba ãngũ Ēdómã vé rĩ agá 'dĩ'bée, kōpi drĩkoma súrú Hórĩ vé rĩ pi vé ni.

²² Anji ãgõ Lõtánã vé rĩ pi

* **36:20** 36:20 Sēyírĩ: Sēyírĩ ri ãngũ ánga rú ni, 'dakí ágó ãmbúgú Sēyírĩ ã rú sī. Vúdrĩ ni gé, úyú Īşõwũ vé rĩ pi gõkí ãngũ rĩ a rú 'daá Ēdómã.

- Hórĩ pi Hēmánā be. Lōtánā vé ọm̀vúpi
Tímĩnā 'i.
- 23 Anji āgō Sōbálā vé rĩ pi
Ālívánā 'i, Mānāhátā 'i, Ēbálā 'i, Séfō 'i,
Ōnámā sī.
- 24 Anji āgō Zībēyónā vé rĩ pi
Āyá pi Ánā be. Ánā ịsụ yịi ịkpúpi nyọọkú
agálésĩ āngũ ā'wí cínýáfā rú rĩ agá koópi
koko rĩ nĩ. Ịsụ yịi rĩ sâ ịri ní rizú ẹtẹpi
Zībēyónā vé dōngí úcézú rĩ gé.
- 25 Anji Ánā vé rĩ pi 'dĩ,
Mv́á ágó rú rĩ Dīsónĩ 'i, ũkú rú rĩ Ōhōlībámā
'i.
- 26 Anji āgō Dīsónĩ vé rĩ pi
Hēmĩdánĩ 'i, Ēsībánā 'i, Ịtāránā 'i, Kēránā sī.
- 27 Anji āgō Ézērē vé rĩ pi
Bīlĩhánā pi Zāvánā be, Ākánā sī.
- 28 Anji āgō Dīsánĩ vé rĩ pi
Ụzĩ pi Āránā be.
- 29 Hórĩ vé anji drĩkoma rú rĩ pi,
Lōtánā 'i, Sōbálā 'i, Zībēyónā 'i, Ánā 'i,
30 Dīsónĩ 'i, Ézērē 'i, Dīsánĩ sī. Anji Hórĩ
vé adri'ba drĩkoma rú rĩ pi 'dĩ, kọpi acokí
ĩ súrú ịvé rĩ pi vúgá sī, āngũ Sēyírĩ vé rĩ
agá.

'Bāgú Ēdómā vé rĩ

- 31 'Bāgú āngũ Ēdómā vé rĩ rụ'ba ịsúzú 'bāgú
āzi rụ drĩ 'ba Ịsērélē vé rĩ pi kuyé rĩ pi vé rú 'dĩ,
32 Bēórā vé mv́á Bělā rụ āngũ Ēdómā vé rĩ nĩ.
Kūrụ ịri ní adrizú 'a ni gé rĩ ā rú Dīnĩhábā.

- 33 Bělã kã drãá, Zérã íngápi Bōzírã gá rĩ vé mvá Jōbábã gō adrií 'bāgú rú Bělã ã vŭrã gá.
- 34 Jōbábã kã drãá, Hūsámã íngápi āngŭ Tēmánã vé rĩ agá rĩ gō adrií 'bāgú rú Jōbábã ã vŭrã gá.
- 35 Hūsámã kã drãá, Bēdádĩ vé mvá Hādádĩ ẹ'dĩ 'dĩpi 'bá Mīdīyánã vé rĩ pi be āngŭ Mōábã vé rĩ agá, kōpi ndēepi rá rĩ, gō āngŭ rĩ ruṣú nĩ Hūsámã ã vŭrã gá. Kŭrú ĩri ní adrizú 'a ni gé rĩ ã rú Āvitĩ.
- 36 Hādádĩ kã drãá, Sāmílã íngápi āngŭ Māsērékã vé rĩ gé rĩ, gō āngŭ rĩ ruṣú nĩ Hādádĩ ã vŭrã gá.
- 37 Sāmílã kã drãá, Sávŭlã íngápi kŭrú Rēhōbótĩ vé rĩ gé yī† gārã gá rĩ gō āngŭ rĩ ruṣú nĩ Sāmílã ã vŭrã gá.
- 38 Sávŭlã kã drãá, Ākībórĩ vé mvá Bālã Hānánĩ gō āngŭ rĩ ruṣú nĩ Sávŭlã ã vŭrã gá.
- 39 Ākībórĩ vé mvá Bālã Hānánĩ kã drãá, Hādádĩ gō úrí 'bāgú rú nĩ. Kŭrú ĩri ní adrizú rĩ Pávŭ 'i. Ūkú ĩrivé rĩ ã rú Mēhētābélē 'i, Mēhētābélē ri mvá ūkú Mātēredĩ vé ni, Mātēredĩ ri mvá ūkú Mēzāhábã vé ni.
- 40 Úyú Ịsōwŭ vé adri'ba 'bāgú rú rĩ pi 'dakí kōpi ã rú ĩvé sŭrú ã rú sĩ, āzini ĩvé āngŭ ã rú sĩ, kōpivé rú pi 'dĩ,
 Tímīnã 'i, Álīvã 'i, Jētétĩ 'i, ⁴¹ Ōhōlībámã 'i, Élã 'i, Pīnónĩ 'i, ⁴² Kēnázĩ 'i, Tēmánã 'i, Mībīzã 'i, ⁴³ Māgādīyélē 'i, Īrámã sĩ. 'Bāgú 'dĩ'bée Ēdómã vé rĩ pi, sīkí kōpivé rú āngŭ

† 36:37 36:37 Yī: Yī rĩ Yūfērētã 'i.

kôpi ní adrizú rĩ pi vúgá sī.

Kôpi céré úyú Ịsõwũ vé ni, Ịsõwũ ri é'bípì 'bá
Ēdómā vé rĩ pi vé ni.

37

Tā Yōsépā pi āsámvú gé édrípìi be rĩ

¹ Yōkóbũ ri adrii āngũ étèpì ní adrizú rĩ agá,
āngũ Kānānā vé rĩ agá.

² Ú'dógú'dógú Yōkóbũ vé rĩ, āzini anjinjá ĩrivé
rĩ pi vé rĩ, ĩri 'dīni.

Yōsépā kā adrii ílì be mụdrị drị ni ézĩrĩ, ri étèpì
vé ānyāpá úcé, kôpi rikí úcé édrípìi be. ĩrivé
édrípìi 'dĩ'bée vé éndrèpì Bìlā pi Jēlēfā be. 'Bo
Yōsépā ri tā ũnjí édrípìi ní rií 'oó rĩ íjì ũlũú étèpì
ní.

³ Īsērélē* lē Yōsépā ri ívé anji rĩ pi āsámvú gé
sī agaá rá, ā'diātāsīyā tìkí Yōsépā ri Ịsụ ākūdē
Yōkóbũ ri ārākā rú. Īsērélē ícì bōngó akoóko
rũkũ ājē be āmbúgú ni sēé Yōsépā ní. ⁴ Yōsépā
édrípìi ká ndree ĩ étèpì lē Yōsépā ri ĩ agaá rá,
kôpi 'bākí ẹsì ũnjí Yōsépā ní. Kôpi átákí ĩri ní tā
ú'dúkọ múké sī ku.

⁵ Īníná āzi sī, Yōsépā ũbĩ urobí, ká urobí rĩ
ũlũú édrípìi ní, kôpi gōkí ẹsì ũnjí 'bāá ĩri ní agaá
rá. ⁶ Yōsépā ní 'yozú kôpi ní kīnī, "Īmi yìkí drì
urobí ma ũbĩpi rĩ vé tā ká. ⁷ Urobí rĩ kīnī, 'bá
mụkí ĩmi be ọmvú gé, 'bá rikí ũndú úlìlì ũdrōó
ĩmi be, mbēlējā mávè ũndú nga 'i ĩdrēé ụrụ sī,

* **37:3** 37:3 Īsērélē: Rụ Īsērélē 'dĩri, Múngú ní 'daá Yōkóbũ ní
rĩ. 'Í lā Í'dóngará 35:10.

ũndú ìmivé rĩ pi trakí ì ùndú mávé rĩ ã gārã gá sī kúrũ, sīkí drī vūgá ẹndrẹti ni gé.”

⁸ Yōsépā ẹdrípìjì ní 'yozú ìri ní kīnī, “Mí ỳsũ mi ãmbúgú 'bá drīgè nī? Ádarú 'í lē nyo adrii 'bá drīgè ãmbúgú rú?” Kòpì gōkí ìri ní ẹsì ùnjí 'bāá agaá rá urobí ìri ní ùbĩ rĩ sī, āzini tã ìri ní 'yoó rĩ sī.

⁹ Yōsépā ní gōzú urobí āzi ùbĩzú, ìri ní 'yozú ẹdrípìjì ní kīnī, “Ìmi yìkí drī ká, á gō urobí āzi ùbĩ. Urobí rĩ kīnī, ỳtú, mbāá, āzini línýā sīkí drī vūgá má ẹndrẹti gé.”

¹⁰ Kā urobí rĩ ùlũú 'í ẹtẹpì ní, āzini 'í ẹdrípìjì ní, ẹtẹpì ní trezú drī ni gé kīnī, “Urobí mí ní ùbĩ 'dĩri tã ni ngóni? Mí ỳsũ mí kīnī, 'bā mí ẹndrẹpì be, mí ẹdrípìjì be úmvúlésì ímú kũmũcí ùtĩ, drī sī vūgá mí ẹndrẹti gé?” ¹¹ Yōsépā ã tã 'de ẹdrípìjì ẹsì agá ùnjí, 'bo Yōkóbũ ri tã 'dĩri ỳsũú kīnī, urobí 'dĩri vé ífífi ã'di.

Yōsépā ẹdrípìjì sēkí Yōsépā ri jeé

¹² Ụ'dú ãlu Yōsépā ẹdrípìjì 'dekí mụú ì ẹtẹpì vé kãbĩlō úcé Sēkémē gá. ¹³ Ísērélē ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, “Mí ẹdrípìjì ri kãbĩlō úcé Sēkémē gá 'dãá'dã, á lē mi pēé mụzú kòpì vūgá 'dãá.”

Yōsépā ní újázú kīnī, “Múké, ma mụ rá.”

¹⁴ Ẹtẹpì ní 'yozú ìri ní kīnī, “'Í mụ mí ẹdrípìjì ndreé, kòpì dō múké kãbĩlō rĩ pi be. 'Í mụ dō gí, mí újá mi ìgōó ímú tã ni ùlũú má ní.” Kúru ẹtẹpì ní Yōsépā rĩ pězú mụzú, Yōsépā ní ngazú ì'bùjã Hēbērónã vé rĩ gé 'dãásì, ìri ní 'dezú mụzú Sēkémē gá 'dãá.

Yõsépa kã caá Sêkémẽ gá 'dãá, ¹⁵ ágó ãzi ïşú ïri ri éci ãngũ rĩ agásĩ, ágó rĩ ní ïri zizú kĩnĩ, “Ngá mí ní riĩ ndãá rĩ ã'di?”

¹⁶ Yõsépa ní újázú kĩnĩ, “Ma ri má édrípïi ndã. Mi ícó má ní vũrã kôpi ní rizú kãbĩlõ úcézú rĩ lũ rá?”

¹⁷ Ágó rĩ ní újázú kĩnĩ, “Kôpi ngakí muşu nõósĩ gĩ. Á yĩ kôpi kĩnĩ, ï lëkĩ 'deé muşú Dõtánã gá.”

Kúru Yõsépa ní 'dezú muşú édrípïi vúgá sĩ, ïri ní cazú muşú kôpi ïşúzú Dõtánã gá 'dãlé. ¹⁸ Yõsépa édrípïi kã ndreé Yõsépa ri ímú, kôpi nĩkĩ ïri áamá bá, ïşú ãkũdẽ ícá drĩ ï vúgá nõó kuyé, kôpi í'dókĩ riĩ létï ndãá ïri 'dizú.

¹⁹ Kôpi rikĩ átá ï ãsámvú gé sĩ kĩnĩ, “Ï ndrekĩ drĩ ká, urobĩ 'dïpa ri ímú 'dã! ²⁰ Lë 'bã 'dĩkĩ ïri drãá, 'bã 'bekĩ ïri 'bũ yïi ní njuú 'a ni gé sĩ gĩ rĩ agá, 'bã mu 'yo 'bá étépï ní ùbũgõ nya ïri gĩ. 'Bã ndrekĩ rĩ ïrivé urobĩ 'dĩri dõ ézi nga rá.”

²¹ Rũbénã kã tã 'dĩri yïi, 'bã éşĩ lëzú Yõsépa ri ípázú édrípïi drígé sĩ rá, ïri ní 'yozú kĩnĩ, “Lë 'bã 'dĩkĩ ïri ku. ²² Lë ïmi dãkĩ ãrí ku, ïmi 'dukĩ ïri 'beé 'bũ yïi ní njuú 'a ni gé sĩ gĩ rĩ agá 'dãá ãngũ ã'wĩ cínyáfã rú rĩ agá nõgó, lë ïmi 'bãkĩ drĩ rú 'bã ni gé ku.” Rũbénã 'yo tã 'dĩri 'dĩni, lë édrípïi ri ípá kôpi drígé sĩ, jïi gõó étépï vúgá 'dãá vúlé.

²³ Kúru Yõsépa kã caá édrípïi vúgá 'dãlé, kôpi ùtrũkĩ ïrivé bõngó akoóko rũkũ ãjẽ be ãmbúgú rĩ ïri ní suú rĩ ïri ã rú 'bã gá sĩ rá. ²⁴ Kôpi jikĩ ïri 'beé 'bũ agá. 'Bũ rĩ ã 'a ule, yïi 'a ni gé 'dãáyo.

²⁵ Kôpi kã úrí vúgá riĩ ínýa nyaá, kôpi kã ï drĩ ingáá ãngũ ndreé uru, kôpi ndrekĩ ngúlúmũ sùrú Ìşĩmãélẽ vé ngá uzi 'bã rĩ pi ri ímú ï vúgá

nōó Gīlédā gálésī. Kōpi ũdrōkí ngá tǐbí á 'dízú ějǐ be ngǔ'bán drǐndrǐ ni pi, ũdu ngǔ'úpí ndrǐndrǐ ni, āzini mǐrĕ pi be kámīlō rǐ pi úgóró gá, kōpi rǐ ngá 'dǐ'bée jǐ mụ ụzǐ Ējĕpétō gá.

²⁶ Yúdā ní 'yozú édrǐpǐ ní kǐnǐ, "'Bá 'díkí dō 'bá édrǐpǐ rǐ drāá, 'bá úcíkí dō tā ni úcícǐ, ngá múké 'bá ní ịsụ 'a ni gé 'dǐgé rǐ ā'di? ²⁷ Múké ni, lē 'bā sēkí ịrǐ jeé 'bá Ịsīmāélē vé rǐ pi ní, 'bā úlókí ịrǐ ā rụ'bán ku, ịrǐ 'bá édrǐpǐ, 'bā ārǐ ālu." Yúdā vé édrǐpǐ ā'yǐkí tā ịrǐ ní 'yoó 'dǐrǐ rá.

²⁸ Ngúlúmū Ịsīmāélē vé adri'bán āngū Mǐdīyānā vé rǐ agá rǐ'bán ngá ụzǐ'bán rǐ pi ká ícá, Yōsépā édrǐpǐ ní Yōsépā rǐ ịsézú 'bụ rǐ agá 'dāásǐ āmvé nōó, kōpi ní ịrǐ sēzú jezú 'bá Ịsīmāélē vé rǐ pi ní mǔfēngā fífí pǔkǔ ịrǐ ěnǐ'bán ěnǐ'ěnǐ ni sǐ, 'bá Yōsépā rǐ je'bán rǐ pi ní Yōsépā rǐ jǐzú mụzú Ējĕpétō gá.

²⁹ Rǔbénā ká 'i újá gōó 'bụ rǐ gé 'dālē, ịsụ Yōsépā rǐ 'dāáyo. Ịzāngā fi ẹsǐ ni gé ambamba, ũsǐ ívé bōngó 'í rụ'bán gá sǐ rá. ³⁰ Ịrǐ ní gōzú édrǐpǐ vúgá 'dālē, ịrǐ ní 'yozú kǐnǐ, "Mvā rǐ 'dālē 'dāáyo! Mā 'o rǐ ā'di?"

³¹ Kúru kōpi ní Yōsépā vé bōngó āco akoóko ājĕ be āmbúgú rǐ í'dúzú, kōpi ní ndrǐ ịlǐzú, bōngó rǐ suzú ārǐ rǐ agá. ³² Kōpi ní bōngó akoóko rǔkǔ ārǐ be rụ'bán gá 'dǐrǐ jǐzú mụzú ị ẹtẹpǐ vúgá 'dāá. Kōpi ní 'yozú kǐnǐ, "'Bá ịsụkí bōngó akoóko rǔkǔ ni nō, 'í 'bǐ drǐ ndree ká, bōngó nōrǐ adri mǐ mvópǐ vé rǐ kuyé?"

³³ Yōkóbū amá bōngó rǐ kǐnǐ, "Bōngó akoóko rǔkǔ rǐ mā mvópǐ vé rǐ! Á, ụbǔgō nya mvá rǐ gí.

Ádarú ũndĩkí Yōsépā ri kpélékpélé gí.”

³⁴ Kúru Yōkóbũ ní ívé bōngó ũsĩzú 'í rụ'ba gá sī rá, ĩri ní sũwārĩ í'dụzú ásúzú 'í rụ'ba gá áyu. Ngo 'í mvọpị ri caá ú'dụ be kárakará. ³⁵ ĩrivé anji āgō rĩ pi, anji ũkú rĩ pi be céré ímúkí ĩri ē ésí ũmĩ, 'bo gā sī, lē 'bá āzi ā ũmĩ 'í ésí ku. ĩri ní 'yozú kīnī, “Á lē ā sīkí ma 'bụ agá, á lē mụyú mā mvọpị ri ngoó.” ĩri dī átá be, ĩri dī ngo be.

³⁶ ĩsụ ākūdē 'bá Mīdīyānā vé rĩ pi sēkí Yōsépā ri jeé Pótīfā ní Ējēpētō gá 'dālé gí, Pótīfā ri ũgalaku riipi 'bāgú Ējēpētō vé rĩ vé 'bētị ũtēepi rĩ.

38

Yúdā pi vé tā Tāmārā be rĩ

¹ Sā 'dāri gé, Yúdā ní ngazú fūzú édrípịi āsámvú gé sī, mụ adrii kūrú Ādūlāmū vé rĩ gé, ágó āzi vé āngá, ágó rĩ ā rụ Hírā 'i. ² Yúdā ní mvá ũkú ĩsúzú, mvá ũkú rĩ vé étépị Kānānāgú, rụ ni Súwā 'i. Yúdā ní mvá ũkú rĩ jezú 'í ní ũkú rú, kọpi ní lazú mvá ũkú rĩ be. ³ Mvā ũkú rĩ ní 'a ĩsúzú, ĩri ní mvá ágó tịzú, Yúdā ní mvá rĩ ā rụ 'dazú Ērē 'i. ⁴ ũkú rĩ ní kpá gōzú 'a āzi ĩsúzú, ĩri ní mvá ágó tịzú, ĩri ní rụ ni 'dazú Ōnānī 'i. ⁵ ĩri ní kpá gōzú mvá rĩ āzi tịzú ágó, ĩri ní rụ ni 'dazú Sélā 'i. Tị mvá 'dĩri Kēzībū gé.

⁶ Yúdā ní ũkú jezú ívé mvá kāyú Ērē ní, mvá ũkú rĩ ā rụ Tāmārā 'i. ⁷ 'Bo Yúdā vé mvá kāyú Ērē ri ũnjīkānyā 'oó Úpí Múngú ẹndrẹtị gé, sē Úpí 'dị ĩri drāá rá.

8 Kúru Yúdã ní 'yozú Ònánĩ ní kīnĩ, “Í fi mí édrípì vé ọ̀wùzì sù 'bávè mēřè ní lēé rĩ tìṅì, ìmi tìkí rí mvá ìri be mí édrípì dráápi rĩ ní.” 9 'Bo Ònánĩ nĩ rá 'yozú kīnĩ, mvá 'dĩri úmvúlésì adri ívé ni ku, kãdõ laá édrípì vé ọ̀wùzì rĩ sī, ìri ívé yīì ágò vé rĩ sē ra vūgá, 'ì tì rí mvá édrípì dráápi gí rĩ ní ku. 10 Tã ìri ní 'oó 'dĩri, Úpí Múngú mì gé 'dãlé ìri ùnjĩkãnyã, sē Úpí Múngú 'dì kpá ìri dráá rá.

11 Yúdã ní 'yozú Tãmárã ní kīnĩ, “Í mụ adrii mí étépì vé àngá 'dãá, 'í tē mívè ọ̀wùzì rĩ ã vùdrĩ cĩmgbá mà mvópì Sélã mba dõ ãmbúgú gí ká.” Yúdã átá 'dĩni, ã'diãtãsiyã ụsù déna ívé mvá Sélã ri kpá drã sù édrípì ní ùdrãá rĩ tìṅì. Kúru Tãmárã ní mụzú adrizú étépì vé àngá 'dãá.

12 'Du lókí vùù ãco, Yúdã vé ùkú Súwã mvópì ní drãzú. Ìzãngã ñõ Yúdã ẽ éşì rá, kã ìri ẽ éşì ùmĩ gí, ìri ní 'dezú mụzú Tímĩnã gá, ãgõ ri'ba ìrivé kãbĩlõ 'bí rē'ba rĩ pi vúgá, kòpi 'dekí mụú ívé ùndĩ Hírã adriipi Ædũlãmũ gé rĩ be.

13 Kã lũú Tãmárã ní kīnĩ, ényépì ri mụ Tímĩnã gá ívé kãbĩlõ 'bí rēngará gá, 14 nje ívé bõngó ọ̀wùzì vé rĩ 'ì rù'ba gá sī rá, 'be bõngó pēřépere ni 'ì ẹnřetì ọ̀zùzú àní cí,* mụ úrí kuú létì ã kéréřtũ mụpì Ònãyimũ gé rĩ gé, ãzini Tímĩnã gá rĩ gé. Æ'diãtãsiyã ndre Sélã mba ãmbúgú gí, 'bo sēkí 'i ìri ní ùkú rú kuyé.

* 38:14 38:14 Tãmárã: Tãmárã ọ̀zù 'ì ẹnřetì bõngó pēřépere ni sī, 'ì ìndrè rí sù ùkú ọ̀wù rú ni tìṅì. Sã 'dãri gé, ùkú ọ̀wù rú rĩ pi ri ì ẹnřetì ọ̀zù bõngó pēřépere ni sī cí.

15 Yúdã kã ìri ndreeé, ùsũ déna ìri ùkú ọwú rú ni, ã'diãtãsiyã 'be bõngó pèrépére ni 'î ẹndreṭi ọzũzú ãní cí. 16 Yúdã nĩ áamá 'yozú kĩnĩ, 'bá rĩ 'î mvọpi drãápi gí rĩ vé ùkú Tãmárã 'i 'dĩni kuyé. Ìri ní muzú ùkú rĩ vúgá létì mịlé gá 'dãá, ìri ní 'yozú kĩnĩ, “Mí ímú, 'bã lakí mí be.”

Ùkú rĩ ní Yúdã ri zìzú kĩnĩ, “'Bá lakí dõ mí be gí, mì má ní ã'di sê?”

17 Yúdã ní 'yozú kĩnĩ, “Ma ndrĩĩ mbaápi fõlõ ni í'dú mávé ndrĩĩ rĩ pi ãsámvú gé 'dãá, ma ìpě mí ní.”

Ùkú rĩ ní ìri zìzú kĩnĩ, “Ngá mí ní ícõ sêé má ní, ã lũ rí 'yozú kĩnĩ mì íbí ndrĩĩ mbaápi fõlõ rĩ ìjì ndõ rĩ ã'di?”

18 Yúdã ní újázú kĩnĩ, “Ngá mí ní lěé mã sê mí ní rĩ ã'di?”

Ùkú rĩ ní 'yozú kĩnĩ, “Lě mì sê má ní mívé kátrĩ ì ní mì rú sĩ rú'ba ni gé 'dĩri, bãákú ì ní rizú kátrĩ rĩ 'yĩzú rĩ be, ãzini túré mí drígé 'dĩri.” Yúdã ní ngá 'dĩ'bée í'dúzú sězú ùkú rĩ ní. Kọpi ní lazú ùkú rĩ be, ùkú rĩ ní 'a ìsúzú. 19 Ùkú rĩ kã mvií gõó 'bẹṭi 'dãlé, ìri ní ívé bõngó pèrépére 'î ẹndreṭi ọzũzú rĩ ọwúzú rá, ìri ní gõzú ívé bõngó ọwũzĩ vé rĩ suzú 'î rú'ba gá ùzi.

20 Kúru Yúdã ní ívé ùndĩ Hírã adriípi Ædũlámũ gé rĩ pězú ndrĩĩ mbaápi fõlõ rĩ jìzú, ẹ ìjì rí ívé ngá 'í ní kuú ùkú rĩ vúgá 'dãlé rĩ ìgõó vúlé, 'bo Hírã ìsú ùkú rĩ kuyé. 21 Hírã ní 'bá adri'ba Ænãyímũ gé 'dãlé rĩ pi zìzú kĩnĩ, “Ùkú ọwú rú riípi úripi létì mụúpi Ænãyímũ gé rĩ mịlé gá nõgõ rĩ íngãá?”

'Bá rĩ pi ní 'yozú kīnī, “Ūkú āzi ọwụ rú ni nōgó 'dāáyo.”

²² Hírā ní kúru 'i újázú gōzú Yúdā vúgá 'dālé, ĩri ní 'yozú kīnī, “Má ịsụ ũkú rĩ kuyé. 'Bá adri'bá vūrā 'dāri gé rĩ pi kīnī, ũkú ọwụ rú ni 'dālé 'dāáyo.”

²³ Kúru Yúdā ní 'yozú kīnī, “Lē ũkú rĩ ā ũtē ngá má ní sēé 'í ní 'dā'bée múké, 'bá rĩ pi ā gụkí rí 'bā ku. Á pē ndrīi mbaápi fōlō rĩ mužú ĩri ní rá, 'bo mí ịsụ ĩri kuyé.”

²⁴ Mbāá na ā vūdrī gé, ĩ ní lūzú Yúdā ní kīnī, “Mí mvọpị drāápi gí rĩ vé ũkú Tāmārā ri ọwụ rú, 'o tā ũnji, ĩri nóni 'a be.”

Yúdā ní 'yozú kīnī, “Īmi jìkí ĩri fūú kūrú rĩ agásī āmvé, ĩmi zākí ĩri veé ācì sī!”

²⁵ 'Bo ká rií Tāmārā ri jīi mužú āmvé 'dāá, ĩri ní tị pēzú mužú ényepị ní, ĩri ní 'yozú kīnī, “Ma nóni 'a be, ngá nō'bée vé 'dīpa sē má ní 'a rĩ nī.” ĩri ní gōzú 'yozú kīnī, “Mí áamá drī kátrī ĩ ní rú sīi rú'bá ni gé 'dīri, āzini bāákú ĩ ní rizú kátrī rĩ 'yīzú 'dīri ká, āzini mí áamá drī túré 'dīri ká, dō ngá nō'bée ā'di vé ni.”

²⁶ Yúdā nī ngá rĩ pi áamá, ngá rĩ pi ívé ni, ĩri ní 'yozú kīnī, “Tāmārā ri tā 'o pīrī ndē ma rá,† ā'diātāsīyā á sē ĩri mávé mvá Sélā ní ũkú rú kuyé.” Yúdā pi gōkí laá Tāmārā be dīi kuyé.

²⁷ Sā ĩrivé tīngará vé rĩ ká ícá, anjī rĩ pi ĩri 'a gá 'dāá ẹtị rú. ²⁸ Kā rií tīi, mváná rĩ āzi ní 'i drị

† **38:26** 38:26 Tāmārā ri tā 'o pīrī ndē ma rá: Yúdā 'yo tā rĩ 'dīni, ā'diātāsīyā Tāmārā lē kōdō mvá tịi Érē drāápi rĩ ní, 'bo Yúdā gā Sélā ri ségá ĩri ní ágó rú sī. Tāmārā lē tā mērē vé rĩ 'dujị ngaá, 'bo Yúdā gā sī.

ísúzá ãmvé nŕó, ũkú riípi ũkú anji tí'bán rĩ pi ě ĩzā koópi rĩ ní bŕngó bāá ika ni 'yĩzú mváná rĩ ě drĩ umbelé gá. Īri ní 'yozú kíńĩ, “Mvā nŕi ĩfũ drĩdrĩ.” ²⁹ 'Bo mvā rĩ gŕ 'ĩ drĩ seé vúlé, ědrĩpi ní ĩfũzú drĩdrĩ. Ũkú riípi ũkú anji tí'bán rĩ pi ě ĩzā koópi rĩ ní 'yozú kíńĩ, “Mĩ ali mi ĩfũú ũkpŕ sĩ ãmvé nŕó drĩdrĩ íngŕni?” Ī ní mvā rĩ ā rų 'dazú Pĕrĕzĩ.‡ ³⁰ Kúru ědrĩpi ĩ ní bŕngó bāá ika 'yĩ drĩ umbelé ni gé rĩ ní ĩfũzú, ĩ ní rų ni 'dazú Zĕrā 'i.Š

39

Yŕsĕpā pi vé tā Pŕtĩfā ũkú ni be rĩ

¹ 'Bā Īsĩmāĕlē vé ri'bán ngá ũzi'bán rĩ pi ní Yŕsĕpā ri jĩzú Ējĕpĕtŕ gá, kŕpi sĕkĩ ĩri ũzi' Pŕtĩfā ní, Pŕtĩfā ri Ējĕpĕtŕgú, ĩri 'bāgú Ējĕpĕtŕ vé rĩ vé ũgalaku, ĩri āmbúgú 'bán ri'bán 'bĕtĩ 'bāgú rĩ vé rĩ ũtĕ'bán rĩ pi drĩgé.

² Úpĩ Múngú ri adrií Yŕsĕpā be trų, sĕ ĩrivé tā adri mųzú céré múké, Yŕsĕpā ri adrií ívé āmbúgú Ējĕpĕtŕgú Pŕtĩfā vé āngá. ³ Yŕsĕpā vé āmbúgú Pŕtĩfā kā ndree Úpĩ Múngú ri Yŕsĕpā be trų, Úpĩ Múngú sĕ tā Yŕsĕpā ní rií 'oó rĩ pi céré ri adrií mųzú múké. ⁴ Pŕtĩfā 'bā ěsĩ múké Yŕsĕpā ní, 'bā ĩri 'ĩ jĕlé gá rií 'ĩ ĩzā koó. 'Bā ĩri adrií āmbúgú ívé 'bán 'bĕtĩ āsámvú gé rĩ pi drĩgé, āzini rií ngá ívé rĩ pi ũtĕé. ⁵ Sā Pŕtĩfā ní Yŕsĕpā ri 'bāzú āmbúgú rų ívé 'bán 'bĕtĩ āsámvú gé rĩ pi drĩgé, āzini ngá ívé rĩ pi ũtĕé rĩ gé, Úpĩ Múngú 'bā

‡ **38:29** 38:29 Pĕrĕzĩ: Rų Pĕrĕzĩ rĩ vé ífĩfĩ, mváná rĩ ali 'ĩ ĩfũú ũkpŕ sĩ. Š **38:30** 38:30 Zĕrā: Rų Zĕrā rĩ vé ífĩfĩ, ika.

tākiri 'bá Ējēpētō vé rĩ pi drìgé Yōsépā ã tã sī. Úpí Múngú 'bã tākiri ngá Pótifã vé rĩ pi drìgé céré, 'bã tākiri ìrivé ngá jó agá rĩ pi drìgé, ìrivé ngá ómvú agá rĩ pi drìgé, āzini ānyāpá rĩ pi drìgé. ⁶ Pótifã sē ngá ívé rĩ pi ārēvú céré kuú Yōsépā drìgé, Yōsépā ri ùtēē nĩ. Yōsépā ní adrii anigé rĩ sī, Pótifã ē ẹsị tĩ ngá ívé rĩ pi ã tã sī kuyé, ìri 'yéná ri ínyá 'í ní lēé nyaá rĩ ã tã ùsù áyu.

Yōsépā mba rú'bá be múké, ùnyĩ be. ⁷ Kã adrii vùú mādā, āmbúgú Yōsépā vé rĩ vé ùkú 'bã mị Yōsépā drìgé, ìri ní 'yozú Yōsépā ní kīnĩ, “Mí ímụ, 'bá lakí mí be!”

⁸ 'Bo Yōsépā gā sī. Yōsépā ní 'yozú ìri ní kīnĩ, “Ì ní ma 'bāā āmbúgú rú ngá rĩ pi drìgé céré rĩ sī, āmbúgú mávé rĩ ē ẹsị tĩ ívé ngá 'bẹtị āsámvú gé rĩ pi ã tã sī kuyé, ã'diātāsīyā 'bã ma āmbúgú rú ríí ívé ngá 'bẹtị āsámvú gé rĩ pi ùtēē. ⁹ 'Bá āzi jó nōri agá ma ndēépi āmbūgū sī ni 'dāáyo. Āmbúgú mávé rĩ sē ngá ívé rĩ pi ārēvú céré kuú má drìgé, ma ri ùtē nĩ, 'bo sē mi má ní kuyé, ã'diātāsīyā mi ìrivé ùkú. Má ícọ ùnjīkānyā 'oó sù 'dĩri tịnị Múngú ẹndrẹtị gé ku.” ¹⁰ Ụ'dú ālu ālu, ùkú rĩ ri síí Yōsépā vúgá sī, 'bo Yōsépā gā lagá ìri be sī, Yōsépā lē 'i ítrú adrii ìri ã gārā gá ìnyinjá ku.

¹¹ Ụ'dú ālu, Yōsépā fi mụzú jó agá 'dāá ívé ẹzị ngangará gá, átí'bá ẹzị nga'bá jó agá 'dālé rĩ pi āluñani jó agá 'dālé 'dāáyo. ¹² Ùkú rĩ ní Yōsépā vé bōngó akoó rụkụ rĩ ruzú, ìri ní 'yozú kīnĩ, “Mí ímụ, 'bá lakí mí be.” 'Bo Yōsépā ní 'i pazú drị ni gé sī ùkpō sī, ku ívé bōngó akoó rụkụ rĩ kú ùkú rĩ drìgé 'dìgé, nga ápá fūú jó rĩ agásī āmvé.

13 Ûkú rĩ kã ndree Yõsépa ku ívé bõngó akoó rũkũ rĩ kú 'í drĩgé 'dĩgé, Yõsépa ápa fũú jó rĩ agásĩ ãmvé gí, 14 ùkú rĩ zì átí'ba ẹzì nga'ba ívé jó agá rĩ pi, Ìri ní 'yozú kòpi ní kĩnĩ, “Ìmi ndrekí drĩ ká, má ágó ni íjì Èbèrègú nòri ímù 'bà u'daá! Ífí jó agá nòó, lè laá má sī, 'bo á tre gbírílí. 15 Kã ndree á tre gbírílí, ku ívé bõngó akoó rũkũ rĩ kú má gārã gá nõgó, ápa fũú jó rĩ agásĩ ãmvé.”

16 Ûkú rĩ 'bã Yõsépa vé bõngó akoó rũkũ rĩ kú 'í gārã gá cĩmgbá ágó ni ní ícángará gá 'bètì. 17 Ìri ní kúru tã 'dĩri ùlũzú ágó ni ní kĩnĩ, “Èbèrègú tũgèrĩ rú mí ní íjì 'dĩri, lè ma rụđ lazú ànì ùkpõ sī. 18 'Bo má kã treé gbírílí, 'bá rĩ pi zìjì ímù má ìzã koó, ku ívé bõngó akoó rũkũ rĩ kú má drĩgé nõgó, nga ápa fũú jó rĩ agásĩ ãmvé.”

19 Yõsépa vé ãmbúgú Pótĩfã kã tã ùkú ni ní ùlũú 'í ní 'dĩri yìjì, 'a ni ve Yõsépa ní ùnjì ùnjì. 20 Pótĩfã jì Yõsépa ri mụđ 'beé jó àngũ ù'yìzú rĩ agá, vūrã 'bãgú rĩ ní rizú 'bá ri'ba tã ùnjì 'o'ba rĩ pi ù'yìzú rĩ agá.

'Bo Yõsépa kã rií adrií jó àngũ ù'yìzú rĩ agá 'dãá, 21 Úpí Múngú ri adrií Ìri be trù, 'bã ẹsì múké Ìri ní, sè ãmbúgú riípi 'bá Ì ní ù'yìjì jó àngũ ù'yìzú rĩ agá rĩ pi ùtèepi rĩ lè Yõsépa ri lèlè. 22 Kúru ágó ãmbúgú riípi 'bá Ì ní ù'yìjì rĩ pi ùtèepi rĩ 'bã Yõsépa ri ãmbúgú rú 'bá Ì ní ù'yìjì rĩ pi drĩgé, tã Ì ní rií ngaá jó àngũ ù'yìzú rĩ agá 'dãá rĩ, ku ẹzì ni cére kuú Yõsépa drĩgé. 23 Ágó ãmbúgú riípi 'bá Ì ní ù'yìjì rĩ pi ùtèepi rĩ ẽ ẹsì tĩ tã àzi sī ãlunàni kuyé, à'diātāsīyã Úpí Múngú ri Yõsépa be trù, sè tã Yõsépa ní rií 'oó rĩ pi cére ri adrií mụđú múké.

40

Yōsépā ũlū 'bá ĩ ní ũ'yĩ rĩ pi vé urobí ě ífífí

¹ Vúdrĩ ni kã vűű mādā, 'bāgú Ęjĕpĕtō vé rĩ vé 'bá riipi ĩri ní íwá sĕĕpi rĩ pi ĩrivé 'bá riipi pánga á'dípi rĩ be 'okí tã ũnjí, sĕ 'bāgú rĩ ã 'a ve āní rá. ² 'Bāgú Ęjĕpĕtō vé rĩ ã 'a ve ívé ũgalaku riipi íwá sĕĕpi rĩ ní, āzini ũgalaku riipi pánga á'dípi rĩ ní ambamba, ³ ú'bé kōpi jó āngū ũ'yízú āmbúgú āngū ũtĕĕpi rĩ ní rií ũtĕĕ rĩ agá, vŭrā ĩ ní Yōsépā ri 'yízú rĩ agá. ⁴ Āmbúgú riipi āngū ũtĕĕpi rĩ ęzi kōpi kú Yōsépā dríge, Yōsépā ri kōpi ũtĕĕ nĩ.

Kōpi kã adrií jó āngū ũ'yízú rĩ agá 'dāá caá ú'dú be āco, ⁵ 'bāgú Ęjĕpĕtō vé rĩ vé ágó riipi íwá sĕĕpi ĩri ní rĩ pi ágó riipi pánga á'dípi ĩri ní ĩ ní ũ'yĩ kuú jó āngū ũ'yízú rĩ agá rĩ be, urobí ní kōpi ũbízú ĩrĩrō, 'bo urobí rĩ pi vé ífífí āndiāndí.

⁶ Ū'bútĩná rĩ sí, Yōsépā kã muų kōpi vúgá 'dālĕ, ndre kōpi adrikí kuú ízákĩzā rú. ⁷ Yōsépā ní kúru 'bāgú rĩ vé ũgalaku rĩ pi zízú kĩnĩ, “Āndrŭ ĩmi adrikí kuú ízákĩzā rú 'dĩni āsĩ?”

⁸ Kōpi ní újázú ĩri ní kĩnĩ, “Urobí ũbĩ 'bā ĩrĩrō, 'bo 'bá āzi 'bá ní tã ni ě ífífí ũlŭúpi ni 'dāáyo.”

Kúru Yōsépā ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, “Múngú ri ícó urobí rĩ vé ífífí ũlŭ nĩ. ĩmi ũlŭkí drĩ má ní urobí ĩmi ũbĩpi rĩ ká.”

⁹ Kúru 'bāgú rĩ vé 'bá riipi ĩri ní íwá sĕĕpi rĩ ní urobí 'i ũbĩpi rĩ ũlŭzú Yōsépā ní kĩnĩ, “Urobí rĩ ũbĩ ma, á ndre pĕtĩ vĭnyō vé ni má ęndrĕtĩ gé. ¹⁰ Pĕtĩ vĭnyō vé rĩ drĩtĩ be na. Pĕtĩ rĩ kã í'dó rŭú, koro ĩri ní í'dózú fŭ zozú, ĩri ní 'azú. ¹¹ Á rŭ 'bāgú rĩ vé kópō kú má dríge, má ní vĭnyō rĩ

vé ũ'a u'duzú, má ní zozú 'bāgú Ējēpētō vé rĩ vé kópō agá, má ní kópō rĩ sēzú 'bāgú rĩ drìgé."

¹² Yōsépā ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Urobí rĩ vé ífífí 'díní, drìtì na 'dī'bée, ĩri ú'dú na. ¹³ Ú'dú na ni gé, 'bāgú Ējēpētō vé rĩ ímú mi trū rá, ĩri mi 'bā gō mívé ězì gé ũzi, mi ímú ĩri ní íwá rĩ sē nī, sū mí ní ríí ándúró sēé ĩri ní rĩ tìjì. ¹⁴ 'Bo mívé tã écì dō mužú múké, mí ũsū mâ tã be, 'í 'bā ésí múké má ní, mí ũlū mávé tã 'bāgú Ējēpētō vé rĩ ní, ā trū rí ma jó āngū ũ'yīzú rĩ agá nōósī rá. ¹⁵ Ā'diātāsīyā rúkí ma ũkpō sī íjì 'bā Ēbéré vé rĩ pi vé āngū agá 'dāásī. Ējēpētō agá nōgó, á 'o tã āzi ũnjí ĩ ní ícózú ma 'yīzú āní ālunáni kuyé."

¹⁶ Āmbúgú riípi pánga á'dípi rĩ kã ndree Yōsépā ũlū urobí rĩ vé ífífí múké, ĩri ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, "Urobí ũbī kpá ma rá. Urobí rĩ kīnī, á ri ũvú na pánga be agá ni pi 'dú mužú drī sī. ¹⁷ 'Bāgú Ējēpētō vé rĩ vé ngá ĩ ní á'dí gí rĩ pi ārēvú céré ũvú urugégélésī rĩ agá, 'bo āríná rĩ pi rikí ngá rĩ pi teé ũvú rĩ agá má drìgé 'dīgé."

¹⁸ Yōsépā ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Urobí rĩ vé ífífí 'díní, ũvú na 'dī'bée, ĩri ú'dú na. ¹⁹ Ú'dú na ni gé, 'bāgú Ējēpētō vé rĩ mí drī lị, ĩri mívé āvū 'yī pētì sígé. Āríná rĩ pi mívé āvū te rá."

²⁰ Kã mužú caá ú'dú na ni gé, ú'dú 'dāri, ú'dú ĩ ní 'bāgú rĩ vé tìngará ā tã ígázú rĩ. 'Bāgú rĩ 'bā ũmū, zì ívé ũgalaku rĩ pi ārēvú céré ímú ũmū rĩ ā nyangará gá. Zì kpá ívé āmbúgú riípi 'í ní íwá sēepi rĩ pi, āmbúgú pánga á'dípi rĩ be ímúzú ũmū rĩ gé ĩndī. ²¹ 'Bāgú Ējēpētō vé rĩ ní āmbúgú riípi 'í ní íwá sēepi rĩ 'bāzú gōzú ívé ězì gé ũzi,

ã sê rí 'í ní íwá rĩ sũ ãri ní ándúru ríi sêe rĩ tĩni.
 22 'Bo 'yĩ ãmbúgu ríipi pánga á'dípi rĩ peṭi sígé,
 sũ nyo Yôsépã ní ãrivé urobí ùlúú rĩ tĩni.

23 'Bo 'bãgú rĩ vé ãmbúgu ríipi ãri ní íwá sêepi
 rĩ ũsũ Yôsépã ã tã kuyé, ãvĩ ãrivé tã sĩ rá.

41

'Bãgú rĩ ùbĩ urobí

1 Ílĩ ãrĩ ã vùdrĩ gé, 'bãgú Èjèpétõ vé rĩ ùbĩ urobí
 kĩnĩ, 'í tu pá kuú yĩ ãmbúgu díipi dídi Náyĩlĩ tĩ
 gé. 2 Tĩ ézĩrĩ usese, rù'bá be múlímúlí ni pi ãfúkí
 yĩ ãmbúgu díipi dídi Náyĩlĩ agá 'dãásĩ ãmvé nõó,
 kôpi rikí ãzĩríkõ rĩ pi nyaá. 3 Tĩ 'dĩ'bée ã vùdrĩ gé,
 tĩ urukõ ézĩrĩ rù'bá be jĩrĩ, úyĩ'bá kú gorocẽ ni pi
 ãfúkí kpá yĩ ãmbúgu díipi dídi Náyĩlĩ agá 'dãásĩ
 ãmvé nõó, tukí pá kuú tĩ usese pá tu'bá kuú yĩ
 gãrã gá rĩ pi ã gãrã gá. 4 Tĩ rù'bá be jĩrĩ, úyĩ'bá
 kú gorocẽ 'dĩ'bée nyakí tĩ ézĩrĩ usese rù'bá be
 múlímúlí 'dĩ'bée rá. Kúru 'bãgú Èjèpétõ vé rĩ ní
 aruzú.

5 'Bãgú rĩ gõ kpá ú'dú koó díi, urobí ãzi gõ
 kpá ãri ùbĩ díi, urobí rĩ agá 'dãá, ndre ãndú ayi
 drĩ be ézĩrĩ ãndú peṭi ãlu sígé, 'a gbálígbálí, mĩ
 be múké múké. 6 Vùdrĩ ni gé, ãndú ãfũ drĩ be
 ézĩrĩ ãndú peṭi ãlu 'dĩri ã rù'bá gá, kôpi ayikí
 céré kuú múnímúní rú, ùlí íbĩ ívĩ ãtũ ní ãfũngará
 gálésĩ, ùlí rĩ koko, sê ãndú rĩ vé bí ãnyú ãní rá.
 7 ãndú múnímúní rú 'dĩ'bée utekí ãndú 'aápi mĩ
 be múké múké 'dĩ'bée rá. 'Bãgú Èjèpétõ vé rĩ ní
 kpá aruzú, ã ámá rá 'yozú kĩnĩ, ngá rĩ urobí ùbĩ
 'i nĩ.

8 Kã mụy adrií ù'bùtịná rĩ sĩ, 'bãgú rĩ ẽ drị ábá céré céré. Īri ní újógú rĩ pi zịzú, ãzini 'bá tã nĩ'bá ambamba ãngũ Ĕjēpētō vé rĩ agá rĩ pi zịzú ímúzú 'í vúgá nōlé. Īri ní urobí rĩ ùlũzú kọpi ní, 'bo 'bá ãzi urobí rĩ vé ífífí ùlũúpi ĩri ní ãluńani 'dãáyo.

9 Kúru 'bãgú Ĕjēpētō vé rĩ vé ãmbúgú riipi ĩri ní íwá sēpi rĩ ní 'yozú 'bãgú rĩ ní kĩnĩ, “Ụ'dú ãndrũ rĩ gé, má ígá tã má ní ándúrú ãvĩzú ãní rĩ gí. 10 Mí 'a ve ándúrú 'bá ní mívé ãmbúgú riipi pánga á'dípi rĩ be, 'í 'be 'bâ jó ãngũ ù'yĩzú ãmbúgú ãngũ ùtēpi rĩ ní rií ùtēé rĩ agá. 11 Īnịná ãzi sĩ, urobí ùbĩ 'bâ ĩrịtrọ ãmbúgú riipi pánga á'dípi rĩ be, urobí rĩ pi vé ífífí ãndíãndí. 12 Sã 'dãri gé, Ĕbérēgú ãzi ri adrií 'bá be trụ jó ãngũ ù'yĩzú rĩ agá 'dãá, ĩri átí'bá ãmbúgú ãngũ ùtēpi rĩ vé ni. 'Bá ùlũkí urobí 'bâ ùbĩpi rĩ ĩri ní, ùlũ 'bá ãlu ãlu vé urobí ẽ ífífí rá. 13 Tã rĩ pi ngakí nyo ĩ sụy ĩri ní ùlũú 'bá ní rĩ tịni. 'Bãkí ma gōó mávé ẹzị gé ùzi, 'yĩkí ágó riipi pánga á'dípi rĩ pẹtị sịgé.”

14 Kúru 'bãgú rĩ ní 'bá pēzú mụzú Yōsépã ri zịzú, koro ĩ ní Yōsépã ri íjízú jó ãngũ ù'yĩzú rĩ agá 'dãásĩ ãmvé. Yōsépã ní 'í drị'bí fazú, ĩri ní ívé bōngó újázú, ĩri mụzú pá tuzú 'bãgú rĩ ẹndrẹtị gé.

15 'Bãgú rĩ ní 'yozú Yōsépã ní kĩnĩ, “Urobí ùbĩ ma, 'bo 'bá ãzi urobí rĩ vé ífífí ùlũúpi má ní ni ãluńani 'dãáyo. Á yị kìnĩ, urobí ùbĩ dō 'bá rĩ, 'bá rĩ ùlũ dō mí ní, mí urobí rĩ vé ífífí ùlũ rá.”

16 Yōsépã ní 'yozú 'bãgú rĩ ní kĩnĩ, “Má ícọ urobí rĩ vé ífífí ùlũú mávé ùkpō sĩ bã ku, Múngú

ri ícò urobí rĩ vé ífífí ùlũ mí ní ní nĩ.”

¹⁷ Kúru 'bāgú rĩ ní 'yozú Yōsépā ní kīnĩ, “Urobí rĩ ùbĩ ma kīnĩ, á tu pá kuú yīĩ āmbúgú dīpi dīdī Náyīlĩ tị gé. ¹⁸ Tị ézīrī usese rụ'ba be múlímúlí ni pi ífũkí yīĩ āmbúgú dīpi dīdī rĩ agá 'dāásī, kōpi rikí ìzíríkō rĩ pi nyaá. ¹⁹ Tị 'dĩ'bée ã vùdrī gé, tị urukọ ézīrī rụ'ba be jīrī, úyī'ba kú goroce ni pi ífũkí kpá yīĩ rĩ agá 'dāásī āmvé nōó. Ụkụ ni, á ndre drī tị sũ 'dĩ'bée tịni rụ'ba be jīrī, úyī'ba goroce ni pi āngũ Ējēpētō vé rĩ agá nōgó kuyé. ²⁰ Tị rụ'ba be jīrī, úyī'ba goroce 'dĩ'bée nyakí tị usese, rụ'ba be múlímúlí ífũ'ba drīdrī rĩ pi rá. ²¹ Kōpi ká tị usese 'dĩ'bée nyaá gí, 'bá āzi ícōpi nīpi ámápi 'yozú kīnĩ kōpi nyakí tị usese 'dĩ'bée gí 'dīni ni 'dāáyo, ā'diātāsīyā kōpi áwíkí adrii kuú goroce sũ ĩ ní adrii ụkụ rĩ tịni. Kúru má ní aruzú.

²² “Á gō kpá urobí āzi ùbĩ dījī, urobí rĩ agá 'dāá, á ndre ùndú ayi drī be ézīrī ùndú pētī ālu sígé, 'a gbálígbálí, mị be múké múké. ²³ Vùdrī ni gé, ùndú gō ífũú drī be ézīrī ùndú pētī ālu 'dīri ã rụ'ba gá, kōpi ayikí céré mūnīmūnī rú, ùlĩ íbĩ ívĩ ụtú ní ífũngará gálésī, ùlĩ rĩ koko, sē ùndú rĩ vé bī ụnyú ānĩ rá. ²⁴ Ùndú mūnīmūnī rú 'dĩ'bée utekí ùndú drī be ézīrī 'a'bée mị be gbálígbálí 'dĩ'bée rá. Má ùlũ urobí 'dīri újógú rĩ pi ní, 'bo 'bá āzi ífífí ni ùlũúpi má ní 'dāáyo.”

²⁵ Kúru Yōsépā ní 'yozú 'bāgú rĩ ní kīnĩ, “Āmbúgú mávé rĩ, mívé urobí 'dĩ'bée ìrītrō lū céré tā ālu rĩ. Múngú i'da tā 'í ní lēé ngaá rĩ. ²⁶ Tị usese ézīrī rụ'ba be múlímúlí 'dĩ'bée, kōpi ílĩ ézīrī rĩ pi vé tā i'da. Ùndú drī be ézīrī 'aápi mị be

gbálígbálí 'dĩ'bée, kôpi kpá ílí ézîrî ãlu ãlu rî pi vé tâ i'da. Ílí ézîrî 'dĩ'bée agá, ãnyāngā ri ímú ka ambamba. Urobí 'dĩ'bée ãlu rî. ²⁷ Tî ézîrî rû'bá be jîrî, úyí'bá gorocē ìfũ'bá vùlé rú rî pi, kôpi ílí ézîrî rî pi vé tâ i'da. Ûndú drî be ézîrî ayiipi mûnímûní rú, ùlí ívîpi ùtù ní ìfũngará gálésî, koópi koko, ùndú rî vé bî sēepi únyúpi rá 'dĩ'bée, kôpi kpá ílí ézîrî ãlu ãlu rî pi vé tâ i'da. Kôpi ílí ézîrî èbîrî ní ímúzú 'dezú rî vé tâ i'da.

²⁸ “Tā 'dîri ímú 'i nga sũ má ní ùlũú mí ní rî tîjî, Múngú i'da mí ní tâ 'í ní lēé ímú ngaá rî. ²⁹ Ílí ézîrî, ãnyāngā ri ímú ka ambamba āngũ Èjēpētō vé rî agásî céré. ³⁰ 'Bo vùdrî ni gé, ílí ézîrî, èbîrî ri ímú 'de ambamba, 'bá rî pi ímú āvî ãnyāngā kaápi ambamba āngũ Èjēpētō vé rî agá rî ā tâ sî rá. Èbîrî rî ímú 'bá rî pi fû ùnjî ùnjî āngũ Èjēpētō vé rî agá. ³¹ Èbîrî ri ímú 'de ùnjî ùnjî, ãnyāngā ótù kaápi āngũ rî agá ambamba 'dāri vé tâ rî āvî kôpi drîgé sî rá. ³² Múngú sē urobí rî ùbî mi vú be ìrî, â'diātāsīyā Múngú lē tâ rî 'dụú ngaá sũ 'dîri tîjî, ìri ímú tâ rî 'dụ nga mbēlējá.

³³ “Bāgú Èjēpētō vé rî, lē mí ndā 'bá úmî be tâ nîjîpi múké múké ni, mí 'bā ìri adrií āmbúgú rú āngũ Èjēpētō vé rî ā tâ mbaá. ³⁴ 'Bāgú Èjēpētō vé rî, lē mí ùpē 'bá ùgalaku rú ni pi āngũ Èjēpētō vé rî agásî, kôpi ā rikí ãnyāngā kaápi ambamba ílí ézîrî agá 'bá rî pi ní ríí ìkũnāá rî pi úmú, tòwù ni pi agá, kôpi ā 'dukí ãlu. ³⁵ Ílí ãnyāngā ní ímúzú kazú múké 'dĩ'bée agá, āmbúgú mávé rî, lē mí sē tǎimbî, lē ùgalaku rî pi ā úmúkí ãnyāngā fífî rî, kôpi ā jîkí 'bāá kûrú ìvé rî pi agá jó ãnyāngā

'bāzú rī pi agá. Lě kōpi ā 'bākí āngáráwá rīi ānyāngā rī ūtēé, ānyāngā ā adri rí kūrú rī pi agá anigé. ³⁶ Ānyāngā 'dīri ī 'bā ku 'bá āngū rī agá rī pi ní, kōpi ē ímúkí rí nyaá sâ ēbírí ní ímúzú 'dezú ūnjí ūnjí ílí ézîrî āngū Ējēpétō vé rī agá rī gé, ā'diātāsīyā ēbírí ā fū rí 'bá āngū nōri agá rī pi ku."

'Bākí Yōsépā ri gávānā rú āngū Ējēpétō vé rī agá

³⁷ 'Bāgú Ējēpétō vé rī pi ívé ūgalaku rī pi be, kōpi ā'yīkí tā Yōsépā ní 'yoó 'dīri rá. ³⁸ 'Bāgú Ējēpétō vé rī ní 'yozú kīnī, "'Bā nyo ícó 'bá Índrī Uleterē Múngú vé rī ní ású sŭ ágó nōri tīnī ni ísú rá?"

³⁹ Kúru 'bāgú Ējēpétō vé rī ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, "Múngú i'da mí ní urobí rī pi vé ífífí céré gí, 'bá āzi úmī be tā nīpi sŭ mí tīnī āluṇáni 'dāáyo.

⁴⁰ Ma mi 'bā adri āmbúgú rú mávé ūgalaku rī pi drīgé, 'bá mávé rī pi céré tā mí ní 'yoó rī 'du nga. Má ní adrii 'bāgú rī sī, ma adri āmbúgú mí drīlé gá."

⁴¹ Kúru 'bāgú rī ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, "Á 'bā mi nóni adrii āmbúgú āngū Ējēpétō vé rī agásī céré." ⁴² 'Bāgú rī ní ívé kátrī* ī ní 'î rú sīi rú 'bá ni gé rī ínjézu suzú Yōsépā ā drī mváná gá. Īri ní Yōsépā ri úsúzu bōngó ūnyī be ni sī, Īri ní ngá dábū rú ni í'dúzu 'yīzu umbe ni gé. ⁴³ 'Bāgú rī sē ívé 'bá 'deēpi 'í úgóró gá rī vé ārābīyā hūsānī

* **41:42** 41:42 Kátrī: Kátrī 'bāgú rī ní sēé Yōsépā ní rī vé ífífí ĩri 'dīni, 'bāgú rī sē Yōsépā ní ūkpō tāímbj sēzú 'bá rī pi ní rú ívé rī sī.

ní rií seé rĩ, Yösépã ri únjú ãní nĩ. 'Bá Yösépã ẽndrẹti gé rĩ pi rikí ọ'ú ụ'dúkọ be ụrụ 'dǎá kínĩ, "Ími kukí lẹti Yösépã ní!" Tǎ 'dĩri lū 'yozú kínĩ, 'bǎgú rĩ 'bǎ Yösépã ri gávǎnǎ rú ǎngũ Ējẹpétõ vé rĩ agá gí.

⁴⁴ 'Bǎgú rĩ ní 'yozú Yösépã ní kínĩ, "Mǎ adri dō 'bǎgú drǎáǎsĩyǎ, 'bá ǎzi ícọ tǎ ǎzi 'oó ǎngũ Ējẹpétõ vé rĩ agá nǎgọ mí ti ǎkọ ku." ⁴⁵ 'Bǎgú rĩ ní Yösépã ǎ rụ 'dazú Zǎfēnátǎ Pǎnáyǎ. Īri ní ǎsēnétǎ ri sēzú Yösépã ní ũkú rú. ǎsēnétǎ ri mvá ũkú átálágú Põtífērǎ kǔrụ Ónõ† vé rĩ agá rĩ vé ni. Yösépã ní ẹcízú ǎngũ Ējẹpétõ vé rĩ agásĩ céré.

⁴⁶ Yösépã ní í'dózú ẹzi ngazú gávǎnǎ rú 'bǎgú Ējẹpétõ vé rĩ ǎ pálé gá rĩ gé, ịsú ǎkūdē ĩri ílĩ be pũkú na. Yösépã ku 'bǎgú rĩ kú 'dĩgé, ri ẹci mụzú ǎngũ Ējẹpétõ vé rĩ agásĩ ǎngũ rĩ úndré nĩ. ⁴⁷ Ílĩ ẹzĩrĩ ĩ ní 'yoó ǎnyǎngǎ ri ka ǎní ambamba 'dĩ'bée agá, ǎnyǎngǎ ka ǎngũ rĩ agá ambamba. ⁴⁸ Yösépã ní ǎnyǎngǎ kaápi ílĩ ẹzĩrĩ agá ǎngũ Ējẹpétõ vé rĩ agá rĩ úmúzú, ĩri ní 'bǎzú jó ǎnyǎngǎ 'bǎzú rĩ pi agá kǔrụ rĩ pi agásĩ. 'Bǎ ǎnyǎngǎ ĩ ní 'aá kǔrụ ǎlu ǎlu ǎ gǎrǎ gá rĩ kǔrụ ĩ ní ǎnyǎngǎ rĩ 'ǎzú 'dǎri agá. ⁴⁹ Yösépã úmú ǎnyǎngǎ rĩ ǎmbúgú ǎmbúgú jó ǎnyǎngǎ 'bǎzú rĩ pi agá 'dǎá, sũ cínýáfǎ troópi kú ngũ yĩ gǎrǎ gá rĩ tĩni, gō ǎnyǎngǎ rĩ ǎ ụ'bĩngǎrá, ǎzini sĩngǎrá ni

† **41:45** 41:45 Ónõ: Átálágú Ónõ vé rĩ ri ụtụ ịnjĩ múngú rú, 'da ụtụ ĩri ní rií ịnjĩ múngú rú 'dĩri ǎ rụ Rē. Rụ Ónõ 'dĩri Ēbéré ti sí. Gĩrĩkĩ ti sí ĩ zị Hēlĩyópólĩsĩ.

kuú rá, ã'diātāsīyā ānyāngā rī ambamba, ícókí ũ'bīī bā ku.

⁵⁰ Ēbírī rī ní drī 'dezú kuyé rī gé, átálágú Pōtífērā kūrū Ónō vé rī agá rī vé mvá ũkú Āsēnētā tī Yōsépā ní anji āgō ĩrī. ⁵¹ Yōsépā 'da ívé mvá kāyú rī ā rú Mānásē 'i,‡ kīnī, “Múngú sē mávé ĩzāngā ā tā āvī mā éśī agásī gí, āzini ĩzāngā mā éśī agá 'bá má étépi vé 'bētī āsámvú gé rī pi ā tā sī rī, āvī mā éśī agásī gí.” ⁵² Yōsépā 'da ívé mvá 'depi kāyú rī vú sī rī ā rú Ēfērémā, § ā'diātāsīyā kīnī, “Āngū má ní ĩzāngā nyazú nōri agá, Múngú sē á gō mvá āzi tīj gí.”

⁵³ Ílī ézīrī ānyāngā ní kazú ambamba āngū Ējēpétō vé rī agá rī ní dezú. ⁵⁴ Kúru ílī ézīrī ěbírī vé rī ní í'dózú sū Yōsépā ní 'yoó rī tīnī. Ēbírī rī 'de āngū Ējēpétō ā gārā gá sī rī pi agásī céré, 'bo āngū Ējēpétō vé rī agásī céré ānyāngā anigé. ⁵⁵ 'Bá Ējēpétō vé rī pi vé ānyāngā kā deḡ, ěbírī rī í'dó kōpi fuḡ ũnjí ũnjí, kōpi í'dókí rī ngoó 'bāgú rī bīlé gá kīnī, ĩ lēkí 'bāgú rī ā sē ĩ ní ānyāngā. Kúru 'bāgú rī ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Īmi mụkí Yōsépā vúgá, tā ĩrī ní lūú ĩmi ní rī, lē ĩmi 'dụkí ngaंगा.”

⁵⁶ Ēbírī rī kā 'deé āngū rī agásī céré, Yōsépā ní jó ānyāngā 'bāzú rī ē tī zīzú, ĩrī ní ānyāngā fífí rī uzizú 'bá Ējēpétō vé rī pi ní, ā'diātāsīyā ěbírī rī 'de ũnjí ũnjí āngū Ējēpétō vé rī agásī céré. ⁵⁷ 'Bá āngū rī pi agásī rī pi ārēvú céré 'dekí muḡ

‡ **41:51** 41:51 Mānásē: Rụ Mānásē 'dīri vé ífífí, ĩzāngā rī ā tā āvī éśī agásī gí. § **41:52** 41:52 Ēfērémā: Rụ Ēfērémā 'dīri vé ífífí, Múngú sē á gō mvá āzi tīj gí.

ãnyāngā fífí jeé Yōsépā vúgá āngū Ējēpétō vé rī agá 'dāá, ā'diātāsīyā ěbīrī rī 'de āngū vū drīgé rī pī agásī céré.

42

Yōsépā ědrīpīi mukí ānyāngā jeé Ējēpétō gá

¹ Yōkóbū kā yī kīnī, ānyāngā Ējēpétō gá 'dālé anigé, ĩri ní 'yozú 'í enjīpīi ní kīnī, “Ngá ĩmi ní pá tuzú kú 'dīgé rizú ĩmi úndrészú ĩmi āsámvú gé sī 'dīni rī ā'di? ² Á yī kīnī, ānyāngā Ējēpétō gá 'dālé anigé, ĩmi mukí 'bá ní ānyāngā rī jeé, 'bā adrikí rī idri rú, 'bā ūdrākí rī ku.”

³ Kúru Yōsépā vé ědrīpīi mūdri rī pi ní 'dezú mužú ānyāngā rī jengará gá Ējēpétō gá 'dālé. ⁴ 'Bo Yōkóbū pē Yōsépā ědrīpī Bēnyēmīnē ri mužú ědrīpīi vúgá sī ĩndī kuyé, ā'diātāsīyā 'o ūrī sī, ūsū déna tā ūnjí ri mu ĩri ĩsú rá. ⁵ ĩsērélē vé anjī rī pi mukí 'bá mu 'bá ānyāngā jengará gá Ējēpétō gá 'dālé rī pi be trú, ā'diātāsīyā ěbīrī rī 'de kpá āngū Kānánā vé rī agá 'dālé ĩndī.

⁶ Sā 'dāri gé, Yōsépā ri gávānā āngū Ējēpétō vé rī agá 'dālé nī, ri ānyāngā rī sēe jeé 'bá rī pi ní nī. Yōsépā ědrīpīi ká caá 'dālé, kōpi ní kūmūcí ūtīzú, ĩ drī sīzú vūgá Yōsépā ěndrētī gé. ⁷ Yōsépā kā 'í ědrīpīi ndreé, nī kōpi áamá bá, 'bā 'i kú sū 'i 'bá túngú ni tīnī, átá kōpi ní ōjōgō sī, ĩri ní kōpi zīzú kīnī, “Īmi íbíkí ímú íngōósīla?”

Kōpi ní újázú kīnī, “‘Bá íbíkí ímú Kānánā gálésī, 'bá ímúkí ānyāngā jeé.”

⁸ Yōsépā ā nī dō ědrīpīi rá drāāāsīyā, ědrīpīi nīkí ĩri áamá kuyé. ⁹ Yōsépā ní urobí ótú 'i ūbīpī

kôpi ã tâ sî 'dãri ígázú, ïri ní 'yozú kôpi ní kîñî, "Ïmi 'bá ãngũ úmí'bá ni pi! Ïmi ímúkí ãngũ 'bávê rî úmí, dô vûrã ï ní ütêê ku rî íngõri?"

10 Kôpi ní újázú kîñî, "Ãmbúgú 'bávê rî, adri 'dîni kuyé. 'Bâ átí'bá mívé ni, 'bá ímúkí ãnyãngã jeé. 11 'Bâ cérê anji 'bá ãlu vé ni. 'Bâ 'bá tâ 'o'bá pîrî ni pi, 'bá adrikí 'bá ãngũ úmí'bá ni pi ku."

12 Yôsépã ní 'yozú kôpi ní kîñî, "Adri 'dîni kuyé! Ïmi ímúkí ãngũ 'bávê rî úmí, dô vûrã ï ní ütêê ku rî íngõri?"

13 Kôpi ní 'yozú ïri ní kîñî, "Ãmbúgú 'bávê rî, 'bâ mụdrî drî ni ïrî, 'bâ cérê édrîpî, 'bâ anji ágó riîpi adriîpi ãngũ Kánánã vé rî agá rî vé ni. 'Bávê édrîpî ùdú rî ïri vúlê 'bá étêpî vúgá 'dãá'dã. 'Bávê édrîpî ãlu rî drã gî."

14 Yôsépã ní 'yozú kôpi ní kîñî, "Sũ té má ní 'yoó rî tîni, ïmi 'bá ãngũ úmí'bá ni pi! 15 Á lê nîi dô ïmi ri tâ áda 'yo. Á sô ùyô 'bãgú rî ã rú sî, ïmivé édrîpî ùdú rî ícã dô nõgó kuyé, ïmi ícókí fũú ãngũ Êjêpétô vé rî agá nõósî ku. 16 Lê ïmi pêkí 'bá ãlu ïmi ãsãmvú gé 'dîgé, ã mụ ïmi édrîpî ri bîi, ïmi ace'bée rî pi, ma ïmi 'be jó ãngũ ù'yîzú rî agá, mâ nî rí áamá dô tâ ïmi ní 'yoó rî tâ áda. Dô tâ ïmi ní 'yoó rî adri tâ áda kuyé, 'bãgú rî ã rú sî, ïmi 'bá ãngũ úmí'bá ni pi!" 17 Yôsépã ní kôpi suzú cérê jó ãngũ ù'yîzú rî agá caá ú'dú be nã.

18 Kã mụú adrií ú'dú na ni gé, Yôsépã ní 'yozú kôpi ní kîñî, "Á ru Múngú ri rá, ïmi 'okí dô sũ má ní 'yoó rî tîni, ïmi ídrí rá. 19 Ïmi dô 'bá tâ 'o'bá pîrî ni pi, lê 'bá ãlu ïmi ãsãmvú gé 'dîgé, ã

adri jó āngũ ù'yīzú rī agá nōgó, ĩmi ace'bée rī pi, lē ĩmi jīkí ānyāngā rī mužú vúlé 'bá ĩmivé 'bēṭi āsámvú gé ẹbīrì ní rīi fụyì 'dā'bée ní. ²⁰ 'Bo ĩmi mužì ĩmivé ẹdrìpì ụdụ rī ìjì ímụ má vúgá nōlé, ā lū rí 'yozú kínì, ĩmi ri tã áda 'yo, ā ú'dìkí rí ĩmi drāá ku." Yōsépā ẹdrìpì ã'yīkí tã 'dīri rá.

²¹ Kọpi ní átázú ĩ āsámvú gé sī kínì, "Ádarú ĩ ri 'bā ĩrīnā tã 'bá ní 'oó 'bá ẹdrìpì Yōsépā ní rī sī. 'Bá ndrekí ĩzāngā ándúrú ĩri ní 'i ĩmāmālāzú ívé ídri ā tã sī rī rá, 'bo 'bá yìkí ĩrivé tã kuyé, sē 'bá ní rizú ĩzāngā nōri nyazú āní."

²² Rūbénā ní 'yozú kọpi ní kínì, "Á 'yo ándúrú ĩmi ní kuyé? Má kínì, ĩmi 'dìkí mvá rī ku fò! ĩmi gākí yìgá sī. Sē nóni 'bā ri ĩzāngā nya, 'bá ní ĩri 'dìjì drāá rī sī." ²³ Kọpi nīkí áamá 'yozú kínì, Yōsépā yì tã ĩ ní átá rī gí 'dínì kuyé, ā'diātāsīyā 'bá āzi ri átángá kọpi ní átá rī újā nī.

²⁴ Yōsépā ní ngazú mužú kọpi ā gārā gá sī 'dīsī rá, ĩri ní í'dózú ngozú. ĩri ní 'i újázú gōzú kọpi vúgá 'dāá, ĩri ní gōzú átázú kọpi ní dījì. ĩri ní Sīmīyónā ri ìpēzú kọpi āsámvú gé 'dīgé, ĩri ní 'yozú ā úmbékí ĩri kọpi ẹndrẹṭi gé 'dīgé.

Yōsépā ẹdrìpì újákí ĩ gōó Kānánā gá

²⁵ Yōsépā ní tāimbì sēzú kínì, ā tókí ānyāngā fífí kọpivé jūru rī pi agásī, ā 'bākí 'bá ālu ālu vé mūfēngā fífí gōó ĩrivé jūru agá 'dālé ũzi. Ā sēkí kọpi ní ngá nyanya, kọpi ā nyakí rí kọpi ní mungará gá lẹṭi gé 'dīgé. Ká kọpi ní ngá nyanya rī sēé gí, ²⁶ kọpi ní ìvé ānyāngā fífí rī pi ũdrōzú ìvé dōngí rī pi ā úgóró gá, kọpi ní 'dezú mužú.

27 Ængũ rĩ kã nĩ, kôpi ní pá tuzú. 'Bá ãlu kôpi ãsámvú gé 'dĩgé, ìri ní ívé jũrú ě tị zĩzú, 'ì í'dú rí ãnyãngã sĕé ívé dōngí rĩ ní, ìsú ívé mũfĕngã fífí rĩ kú jũrú rĩ agá 'dãá. 28 Ìri ní 'yozú ědrípìì ní kĩnĩ, "Ìmi ndrekí drĩ ká! Újákí mávé mũfĕngã fífí gōó vúlé, mũfĕngã fífí rĩ kú mávé jũrú agá nō!"

Kôpi ě ěsì tĩ rũcũ, kôpi ã rụ'bá yã kpĩríkpĩrí, ógúpì ndre ógúpì ri, kôpi ní 'yozú kìnĩ, "Múngú 'o 'bá 'dínì ãsì?"

29 Kôpi kã caá ĩ ětĕpì Yōkóbũ vúgá Kānánã gá 'dãá, kôpi ũlũkí tã 'i ngaápi ĩ rụ'bá gá rĩ pi ãrĕvú céré ìri ní, kôpi kìnĩ, 30 "Gávãnã ãngũ Ējĕpĕtō vé rĩ agá rĩ átá 'bá ní ọjọgõ sĩ, kìnĩ 'bá ri ãngũ Ējĕpĕtō vé rĩ úmí. 31 'Bá ní 'yozú ìri ní, "Bá adrikí 'bá ãngũ úmí'bá ni pi ku, 'bá 'bá tã 'o'bá pìrì ni pi. 32 'Bá ědrípì rú mụdrì drĩ ni ìrĩ, 'bá anji 'bá ãlu vé ni ãngũ Kānánã vé rĩ agá. Mvã ùdú rĩ 'bá ětĕpì vúgá vúlé 'dãá'dã, 'bávĕ ědrípì ãlu rĩ drã gí."

33 "Gávãnã Ējĕpĕtō vé rĩ ní 'yozú 'bá ní kìnĩ, 'Á lĕ nĩ dō ádarú ìmi 'bá tã 'o'bá pìrì ni pi. Ìmi kukí ìmivé ědrípì ãlu ni kú má be nōgó. Ìmi jíkí ãnyãngã rĩ mụzú ìmivé 'bá 'bĕtì ãsámvú gé ěbìrì ní rií fụú 'dã'bĕé ní. 34 Ìmi mụkí ìmivé ědrípì ùdú rĩ bĩ ìjì má vúgá nōó, mà nĩ rí 'yozú kìnĩ, ìmi adrikí 'bá ãngũ úmí'bá ni pi ku, ìmi 'bá tã 'o'bá pìrì ni pi. Ma ìmi ědrípì ri sĕ gō ìmi ní rá, ìmi ícò ěcì ãnyãngã je ãngũ nōri agá, 'bá ãzi uga ìmi ku.' "

35 Kôpi kã rií ívé ãnyãngã fífí rĩ ùdãá jũrú rĩ pi agásì ãmvé, 'bá ãlu ãlu ìsú ívé mũfĕngã fífí rĩ

jǔrú rǐ agá 'dǎá! Kòpì kǎ mǔfēngǎ fífí rǐ pì ndreeé, āzini kòpìvé ètèpì Yòkóbũ kǎ mǔfēngǎ fífí rǐ pì ndreeé, kòpì ā rǔ' 'bá yǎ kpírìkpírì. ³⁶ Kòpìvé ètèpì Yòkóbũ ní 'yozú kǐnǐ, “Ìmi 'bekí mávè anjǐjá rǐ pì āvǐ! Yòsépǎ rì nóni 'dǎáyo, Sǐmǐyónǎ rì kpá 'dǎáyo, ìmi lèkí kpá Běnyēmìně rǐ jǐjì mụzú! Tǎ ìmi ní 'oó 'dǐrì ìzǎngǎ sè má ní!”

³⁷ Kúru Rǔbénǎ ní 'yozú ètèpì ní kǐnǐ, “Má ìjì dō Běnyēmìně rì ìgōó kuyé, má ā'yǐ rá, mì ícò mávè anjì ìrǐ 'dǐ' 'bée ú' 'dì rá. 'Í ku Běnyēmìně rì má drìgè, má ícò ìrì ìjì ìgō rá.”

³⁸ 'Bo Yòkóbũ ní 'yozú kǐnǐ, “Mávè mvá mụ 'dǎlè āluṅáni ku, ā'diātāsīyǎ édrìpì drǎ gí, kukí ìrì kú ó' 'dúkùlẹ. Tǎ ùnjí ìsú dō ìrì ècǐ ìmi ní tuú rǐ gé lètì gé 'dǐgè, ìzǎngǎ rǐ sǐ, ìmi sè ma drǎ rá.”

43

Yòsépǎ édrìpì jìkí Běnyēmìně rì mụzú Èjèpétō gá 'dǎá ìndǐ

¹ Èbìrì rǐ áwí 'deé kuú ùnjí ùnjí āngũ Kǎnánǎ vé rǐ agá. ² Kòpì kǎ ānyāngǎ ì ní jeé Èjèpétō gá rǐ nyaá deę gí, kòpìvé ètèpì Yòkóbũ ní 'yozú kòpì ní kǐnǐ, “Ìmi gòkí mụú 'bá ní ānyāngǎ āzi jeé.”

³ Yúdǎ ní 'yozú ìrì ní kǐnǐ, “Ágó āmbúgú rǐ átá 'bá ní ùkpó ùkpó kǐnǐ, ‘Ìmi ìjìkí dō ìmivé édrìpì ùdú rǐ ìmúzú ìndǐ kuyé, ìmi gòkí ícá má èndrètì gé dǐjì ku.’ ⁴ Mí ā'yǐ dō 'bá jìkí 'bá édrìpì ùdú rǐ mụzú ìndǐ rá, 'bá mụ ānyāngǎ rǐ je ìjì mí ní rá. ⁵ Mí kǐnǐ dō 'bá jìkí ìrì ku, 'bá mụkí ku, ā'diātāsīyǎ ágó āmbúgú rǐ 'yo 'bá ní kǐnǐ, ‘Ìmi

íjìkí dō ìmivé ẹdrìpì ỳdú rĩ ìmúzá ìndĩ kuyé, ìmi gòkí ícá má ẹndrẹti gé dīi ku.' "

⁶ Ìsèrélè ní 'yozú kīnī, "Ngá ìmi ní ìzāngā sèzú má ní 'dìni rĩ ā'di? Ngá ìmi ní lūzú ágó āmbúgú rĩ ní ìmivé ẹdrìpì āzi anigé rĩ ā'di?"

⁷ Kòpì ní újázú ìri ní kīnī, "Ágó āmbúgú rĩ uzì 'bà 'bávè 'bá 'bẹtì āsámvú gé rĩ pi ā tā sī kīnī, 'Ìmi ẹtẹpì ri drĩ ídri rú? Ìmi ẹdrìpì āzi anigé?' 'Bá újákí átángá ìri ní 'bà uzìzú rĩ pi rá. 'Bà ícò nĩ ngóni 'yozú kīnī ìri 'yo, 'Ìmi íjìkí ìmi ẹdrìpì ri ìmúzá ìndĩ?"

⁸ Kúru Yúdā ní 'yozú 'í ẹtẹpì Ìsèrélè ní kīnī, "Mí ā'yī 'bà 'dekí muṣ Běnyẹmīnẹ be trú, 'bà ícò mu ìri be rá, 'bà anjì mívè rĩ pi, mī úlúngu be, 'bávè anjíná rĩ pi be, 'bà adrikí rí ídri rú, 'bà ùdrākí rí ku. ⁹ Ma ìri ā tā mba rá, ma ìri íjì ìgō mí vúgá nǒlé rá, má íjì dō ìri ìgōó mí vúgá nǒlé kuyé, tā ni ā adri má drìgé, má ní drĩ adrizú ídri rú rĩ gé. ¹⁰ 'Bà izakí té dō sà kuyé, 'bá mukí té 'dǎlé gí, 'bá ẹndìkí té 'bà caá vú be ìrì gí."

¹¹ Kòpivé ẹtẹpì Ìsèrélè ní 'yozú kòpì ní kīnī, "Dō Běnyẹmīnẹ ri mu ìmi vúgá sī ìndĩ, ìmi tókí ngá múké múké āngū nǒri agá rĩ pi ìmivé jǔrú rĩ pi agásì, ìmi jìkí sèé ágó āmbúgú rĩ ní fěfě rú. Ìmi tókí ùdu ngùṣpì ndrìndrì ni, ọnyú, ngá tìbì á'dízú ẹjì be ngù 'bá ndrìndrì ni pi, mǐrẹ, kumuró, āzini ālímóndā. ¹² Ìmi 'dúkí mǔfèngā fífí ìmi ní ìsú ìmivé jǔrú agá rĩ pi muzú ìndĩ, ìmi 'dúkí mǔfèngā rĩ āzi gbā ìmi ní ìsú 'dìri pí muzú ìndĩ, ìmi újákí ìmi ní ìsú jǔrú rĩ pi agá rĩ pi gòzú vúlé, sà āzi ni sī 'bá āzi ku mǔfèngā fífí 'dìri tǎlǎvī

sĩ. ¹³ Īmi jìkí ĩmi édrìpì Běnyěmìně rĩ mụzú ĩndĩ, koro ĩmi 'dekí mụyú ágó ãmbúgú rĩ vúgá 'dǎlé.

¹⁴ Múngú Ũkpō 'Dípa ā sē ágó rĩ ē ẹsì ā adri ĩdríkídri ĩmi ní, ā ọyọ rí Símīyónā pi Běnyěmìně be ĩgǒó vúlé. Dō mávé anjinhá rĩ pi ǎvĩ dẹ má drígé sĩ céré, kọpi ǎvĩkí ĩngá iyí.”

¹⁵ Yókóbũ vé anji rĩ pi ní fěfě Yókóbũ ní lěé ā jìkí sěé ágó ãmbúgú rĩ ní rĩ pi 'dụzú, kọpi 'dụkí mǔfěngā fífí ĩ ní ịsụ jǔrú agá rĩ pi, kọpi 'dụkí kpá ǎzini gbā ĩ ní ịsụ jǔrú agá 'dĩri pí, kọpi jìkí Běnyěmìně ri mụzú ĩndĩ. Kọpi ní mụzú cazú Ẹjẹpétō gá 'dǎlé, kọpi ní ĩ 'dazú Yōsépā ẹndrẹtị gé. ¹⁶ Yōsépā kǎ Běnyěmìně pi ndree 'í édrìpì be, ĩri ní 'yozú ívé 'bá riipi ívé ngá jó agá rĩ pi ùtēepi rĩ ní kīnĩ, “Í jì 'bá 'dĩ'bee mụzú mávé jó agá 'dǎá, 'í lị ndrịjị, mí á'dí, 'bā nyakí rí kọpi be ụtú mgbímgbi gé 'dĩgé.”

¹⁷ Ágó rĩ ní ndrịjị rĩ lịzú á'dízú, sũ Yōsépā ní 'yoó 'í ní rĩ tịnị, ĩri ní kọpi jịzú mụzú Yōsépā vé jó agá 'dǎlé. ¹⁸ Kǎ kọpi jịjị mụzú Yōsépā vé jó agá 'dǎá, kọpi 'okí ữrị sĩ. Kọpi í'dókí rií ụsụú kínĩ, “Íjìkí 'bā nōgó mǔfěngā fífí ĩ ní ándúró ù'bǎá gǒó 'bávé jǔrú agá rĩ pi vé tǎ sĩ. Ágó ãmbúgú rĩ lě 'bā urụyú 'bǎá adrií tǔgẹrị ívé ni rú, lě dǒngí 'bávé rĩ pi u'dụyú 'bá drígé sĩ rá.”

¹⁹ Kúru kọpi ní 'dezú mụzú átázú Yōsépā vé ágó riipi ĩrivé ngá jó agá rĩ ùtēepi rĩ ní kẹtìlẹ gá 'dǎá. ²⁰ Kọpi kínĩ, “ǎmbúgú 'bávé rĩ, ándúró 'bá ímụkí drịdrị ni ǎnyāngā jeé nōgó rá. ²¹ 'Bo vǔrā 'bá ní mụzú lazú rĩ gé, 'bá kǎ 'bávé jǔrú rĩ pi ē tị ọyụyú, 'bá ǎlu ǎlu gǒ ívé mǔfěngā fífí ǎnyāngā

jezú rĩ ʒsú vúgú rĩ vú sĩ. 'Bá ʒjĩkĩ mũfēngā fífí rĩ pi ʒgōó vúlé nō. ²² 'Bá nĩkĩ kuyé ā'di ũ'bā 'bávé mũfēngā fífí rĩ pi gōó 'bávé jũrú rĩ pi agá nĩ. 'Bá ʒjĩkĩ kpá mũfēngā āzi ímúzú ʒndĩ ānyāngā āzi jezú ānĩ."

²³ Ágó riipi ngá jó agá rĩ ũtēepi rĩ ní 'yozú kĩnĩ, "Ĩmi 'okĩ ũrĩ sĩ ku, má é'yí ʒmivé mũfēngā fífí rĩ pi gí. Múngú ʒmi ní rií ʒnjĩ ʒmi étēpi pi be rĩ, ũ'bā mũfēngā fífí rĩ pi gōó ʒmivé jũrú rĩ pi agásĩ nĩ." Kúru ʒri ní Sĩmĩyónā ri ʒjĩzú ʒfũzú jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá 'dāásĩ āmvé kōpi vúgá nōó.

²⁴ Ágó riipi ngá jó agá rĩ ũtēepi rĩ ní āgō 'dĩ'bée jĩzú mužú Yōsépā vé jó agá 'dāá. ʒri ní kōpi ní yĩ sēzú, kōpi ā ũjĩkĩ rí ʒ pá ānĩ. ʒri ní kpá ānyāngā sēzú kōpivé dōngí rĩ pi ní. ²⁵ Kōpi údékĩ fēfē ʒ ní lēé sēé Yōsépā ní rĩ kú ʒnógósĩ rizú Yōsépā ri ũtēzú, kādō ícá ũtú mgbĩmgbĩ gé 'dĩgé, ʒ sēkĩ rí ʒri ní, ā'diātāsĩyā kōpi yĩkĩ kĩnĩ, ʒ ímú ʒnyá nya Yōsépā pi be trũ.

²⁶ Yōsépā kā ícá 'bētĩ nōlé, kōpi ní fēfē ʒ ní ʒjĩ rĩ pi í'dúzú sēzú ʒri ní. Kōpi ní kũmũcí ũtĩzú, ʒ drĩ sĩzú vũgá ʒri ʒndrētĩ gé. ²⁷ Yōsépā kā kōpi ʒzĩ, ʒri ní zĩzú kĩnĩ, "ʒmivé étēpi adriipi ārākā rú ʒmi ní tā ni lũú má ní rĩ ʒri ʒngóni? ʒri drĩ ʒdri rú?"

²⁸ Kōpi ní újázú ʒri ní kĩnĩ, "Mívé ātĩ'bá 'bá étēpi ri drĩ ʒdri rú, ʒri múké." Kōpi ní kũmũcí ũtĩzú vũgá ʒri ʒnjĩzú.

²⁹ Yōsépā kā 'í ʒdrĩpi Bēnyēmĩnē ʒ ní adrii ʒri be ʒndrēpi ālu rĩ ndreé, ʒri ní zĩzú kĩnĩ, "ʒmivé ʒdrĩpi ũđú rú ʒmi ní tā ni lũú má ní rĩ ʒri adriipi 'dĩ?" ʒri ní gōzú 'yozú kĩnĩ, "Mā mvá rĩ, Múngú

ã 'bã ẹsị múké mí ní." ³⁰ Koro Yōsépã ní fūzú jó rĩ agásĩ, ìri ní mụzú fizú ívé jó lazú rĩ agá, ìri ní í'dózú ngozú, ã'diātāsīyā lē ẹdrípị Bẹnyẹmịnẹ ri ambamba.

³¹ Kā 'í mịlẹtị ụjǐ gí, ìri ní ẹsị úmbézú, ìri ní ìfūzú ǎmvé. Ìri ní 'yozú ǎtí' bá rĩ pi ní kìnĩ, "Ìmi íjǐkí ínyá rĩ awaá."

³² Sēkí Yōsépã ní ínyá rĩ ọ'dụkùlẹ, ìrivé ẹdrípị ní sēkí túngú, 'bá Ẹjẹpétō vé rĩ pi ní sēkí túngú, ã'diātāsīyā 'bá Ẹjẹpétō vé rĩ pi nyakí ínyá 'bá Ẹbéré vé rĩ pi be trụ ku, kọpi gākí 'bá Ẹbéré vé rĩ pi sī. ³³ 'Bākí Yōsépã ẹdrípị úrí Yōsépã ẹndrẹtị gé ílǐ ì ní kọpi tịzú rĩ vú sī, í'dózú mvá kǎyú rĩ vúgá cazú mvá ụdụ rĩ vúgá, kọpi rikí ì úndrẹ ì ǎsámvú gé sī, sē kọpi ǎyākí ǎnǐ ǎyāyā. ³⁴ Awakí ínyá Yōsépã vé mísá drǐgẹ rĩ, jǐkí sēé kọpi ní, sēkí Bẹnyẹmịnẹ vé rĩ caá vú sī tọwụ ndē ẹdrípị vé rĩ rá. Yōsépã ẹdrípị rikí ngá nyaá, ǎzini ngá mvụú Yōsépã pi be trụ, 'bá ǎzi uga kọpi kuyé.

44

Yōsépã vé kópō ọgụpi ọgụọgụ rĩ

¹ Yōsépã ní 'yozú ívé ágó riipi ívé ngá jó agá rĩ ụtéepi rĩ ní kìnĩ, "Mí ụtō ǎnyāngā ǎgō 'dǐ'bée vé jǐrú rĩ pi agásĩ tré tré, kọpi ní ícó 'duụ bá rá nǐ. Mí ù'bǎ 'bá ǎlu ǎlu vé mǔfēngā gōó ìrivé jǐrú agá 'dǎá vúlé. ² 'Í 'bǎ mǎvé kópō ọgụpi ọgụọgụ rĩ mvá ụdụ rĩ vé jǐrú agá, 'í 'bǎ kpá ìrivé mǔfēngā ǎnyāngā jezú rĩ gōó jǐrú rĩ agá 'dǎá vúlé." Ágó rĩ 'du tǎ rĩ ngá sụ Yōsépã ní 'yoó rĩ tịni.

³ Ængũ rĩ kã ọwụ, ì ní ãgõ 'dĩ'bée pèzú mužú ìvé dõngí rĩ pi be. ⁴ Kòpi kã drĩ mužú vùú kùrú rĩ agásĩ rará rú kuyé, Yòsépã ní 'yozú ìvé ágó riipi ìvé ngá jó agá rĩ pi ùtēepi rĩ ní kīnī, “Í mu ãgõ 'dĩ'bée ã vùdrĩ gé sī, mí ìsú dõ kòpi gí, 'í zì kòpi 'dĩni, 'Á 'o ìmi ní tã múké, ngá ìmi ní tã ùnjí 'ozú 'dĩni rĩ ã'di? ⁵ Kópõ 'dĩri mávé ãmbúgú rĩ ní rizú ngá mvuzú ãní rĩ, ìri kpá ri ẹndrì ndrì ãní. Tã ìmi ní 'oó 'dĩri ùnjí.’ ”

⁶ Ágó rĩ kã mužú kòpi ìsú, ìri ní 'yozú kòpi ní sũ Yòsépã ní 'yoó 'í ní rĩ tịni. ⁷ Kòpi ní újázú ìri ní kīnī, “Tã mí ní rií átá 'dĩni rĩ ã'di? 'Bã ãtí'bá mívé ni, 'bá ícókí tã 'oó 'dĩni ku. ⁸ Mũfēngã fífí 'bá ní ìsú 'bávè jùrú agá rĩ pi, 'bá ìjìkí Kánánã gá 'dãásĩ sēe gõó mí ní rá. 'Bã ícò mívé ãmbúgú rĩ vé ngá ọgúpì ọgúõgũ, dõku dábũ ùgũ ìrivé jó agá 'dãásĩ ìmúzú ìndĩ ìngóni ngóni? ⁹ Dõ mí ìsú ãmbúgú rĩ vé kópõ 'bá ãlu vùgá 'bã ãsámvú gé nōgó rá, ã 'dìkì 'bá 'dĩri drãá rá, 'bã ìmbìtã ì ní kuú nō'bée gõ adri tųgērì mívé ni.”

¹⁰ Ágó rĩ ní újázú kòpi ní kīnī, “Múkè, ã adri sũ ìmi ní 'yoó rĩ tịni. 'Bá ì ní kópõ rĩ ìsú ìri vùgá rĩ, ìri adri tųgērì rú nĩ. Ìmi ìmbìtã ì ní kuú 'dĩ'bée, ìmi adri tã ãkó, ì ìmi ọyú rá.”

¹¹ Koro 'bá ãlu ãlu ní ìvé jùrú í'dụzú 'bázú vùgá, kòpi ní tị ni ọyuzú. ¹² Kúru ágó riipi Yòsépã vé ngá jó agá rĩ pi ùtēepi rĩ ní í'dózú kòpívè jùrú ã 'a ndázú, í'dó ndãá mvá kãyú rĩ vé rĩ agá, cĩmgbá cazú mvá ùdù rĩ vé rĩ agá. Ìsú kópõ rĩ Bēnyēmīnē vé jùrú agá. ¹³ Bēnyēmīnē ẹdrípìi kã tã 'dĩri ndreé, kòpi ùsíkí ìvé bõngó ì

rú'ba gá sī kpélékpélé.* Kòpì ní ìvé ànyāngā rī pì ùdròzú ìvé dōngí rī pì ā úgóró gá, kòpì ní ì újázú gōzú vúlé kūrú rī agá 'dālé ūzi.

14 Yúdā pì édrípì be, kòpì kà caá 'dālé, kòpì ìsúkí Yōsépā rì drī jó agá, kòpì ú'békí ì vūgá sī Yōsépā ẹndrẹtì gé. 15 Yōsépā ní 'yozú kīnī, “Ngá ìmi ní 'oó 'díní rī ā'di? Ìmi nīkí 'yozú kīnī, 'bá má tìnì nōri, ma ícò ẹndrì ndrì tã rī nīzú ámázú ānì rá 'díní kuyé?”

16 Yúdā ní újázú kīnī, “Àmbúgú mávé rī, 'bá 'yokí rí mí ní íngóni? Tã lūúpi kīnī 'bá tã ākó rī ā'di? Múngú i'da tã 'bá ní 'oó ūnjí rī āmvé gí. Àmbúgú mávé rī, 'bá 'bá édrípì ì ní kópō rī ìsú ìrivé jūrú agá rī pì be, 'bá nóni túgẹrì mívé nì.”

17 'Bo Yōsépā ní 'yozú kīnī, “Má ícò tã 'oó sū 'dìrì tìnì ku! 'Yéjá ágó ì ní kópō rī ìsú vú nì gé rī, ìrì adri mávé túgẹrì rú nì. Ìmi ìmbítã ì ní kuú 'dì'bée, ìmi tã ākó, ìmi ícò gō ìmi étẹpì vúgá 'dāá rá tã be kírì.”

Yúdā mā ágó àmbúgú rī Bẹnyẹmìnẹ vé tã sī

18 Kúru Yúdā ní 'dezú mužú Yōsépā vúgá 'dāá, ìrì ní Yōsépā rì mázú kīnī, “Àmbúgú mávé rī, ma ātí'bá mívé nì, mí ā'yī, mà 'yo tã má tì gé sī mí ẹndrẹtì gé nōgó. Mívé ūkpō ā adri dō sū 'bāgú rī vé rī tìnì drāāāsīyā, lě mī 'a ā ve má ní ku.

19 Àmbúgú mávé rī, ándúrú 'í zì 'bá ātí'bá mívé rī pì, mí kīnī, ‘Ìmívé étẹpì anigé? Dōku ìmívé édrípì anigé?’ 20 'Bá újákí mí ní, 'bá kīnī, “Bávé

* 44:13 44:13 Kòpì ùsíkí ìvé bōngó ì rú'ba gá sī kpélékpélé: Kòpì ùsíkí ìvé bōngó, ā'diātāsīyā ì ní kópō rī ìsú Bẹnyẹmìnẹ vé jūrú agá rī sī, sē kòpì ní ìzāngā.

étèpì ri anigé, ìri àrākā rú, tì mvá ágóná àzi ìsù àkùdè ìri àrākā rú. Mvá ágóná rí vé èdrìpì drā gí, kòpìvé èndrèpì agá, mvá 'yéṅá ì ní kuú rí ìri 'ì, étèpì lē ìri ambamba.'

21 "'Í 'yo 'bá ní, mí kīnī, 'Ìmi ìjìkí ìri má vùgá nōó, mâ ndre ìri mâ mì sī.' 22 'Bá 'yokí mí ní, 'bá kīnī, 'Mvá ágó rí ícò 'í étèpì ri kuú ku, ku dō étèpì ri gí, étèpì ri drā rá.' 23 'Bo 'í 'yo 'bá ní, mí kīnī, 'Ìmi ìjìkí dō ìmi èdrìpì ùdù rí ìmù má vùgá nōó ku, úmvúlésī ìmi ndrekí mâ èndrèti dīì ku.' 24 'Bá ká gōó vùlé mívé àtí'bá 'bá étèpì vùgá 'dālè, 'bá ùlùkí ìri ní tā mí ní 'yoó rí rá.

25 "'Bá étèpì gō 'yoó kīnī, 'Ìmi gōkí muṣú 'bá ní ànyāngā àzi jeé.' 26 'Bo 'bá újákí ìri ní, 'bá kīnī, 'Mí à'yī dō 'bá èdrìpì ùdù rí muṣú 'bá be ku, 'bá ícókí muṣú ku. 'Bá èdrìpì ùdù rí mu dō 'bá be kuyé, 'bá ícókí ágó àmbúgú rí è mìlètì ndreé ku.'

27 "'Bá étèpì ní 'yozú 'bá ní kīnī, 'Ìmi nīkí rá 'yozú kīnī, ùkú mávé rí tì má ní anjì àgō ìrì. 28 Mvá ágó rí àzi fū muṣú àmvé mâ rù'bá gá sī gí, má kīnī, "Ùndīkí ìri kpélékpélé gí." Í'dózú ìnógósí 'dāá, á gō ìri ndreé kuyé. 29 Ìmi jìkí dō mvá ìmbítā àlu 'dīri muṣú ìndī, tā ùnjí ìsù dō ìri gí, ìmi sē mávé àrākā nōri fi 'bú agá ìzāngā agá.'

30 "Àmbúgú mávé rí, má ícò mvií gōó má étèpì vùgá 'dāá mvá rí àkó ku, 'bá étèpì ri adri ídri rú mvá rí ní adrií ídri rú rí sī, 31 'bá étèpì ndre dō mvá ágó rí 'bā àsámvú gé 'dāáyo, 'bá étèpì ri drā rá. 'Bā mívé àtí'bá nō'bée, 'bā sē 'bá étèpì dēepi gí 'dāri drā rá. 32 Àmbúgú mávé rí, á 'yo má

étèpì ní, má kīnī, 'Ma ícò mvá ágó rī ã tã mba rá. Má íjì dō mvá ágó rī ìgōó vùlé nōó kuyé, tã ni ã adri má drìgé mụzú nyonyo.'

³³ “Àmbúgú mávé rī, lē mâ áwí adrií nōgó tųgērī rú mvá ágó rī ã vūrā gá, mí ã'yī mvá ágó rī, kòpì ã mvíkì gōó 'í édrípìjì be 'bètì 'dāá. ³⁴ Mvá ágó rī mụ dō má vúgá sī ìndī kuyé, ma ícò mvi gō má étèpì vúgá 'dālé íngóni? Á lē ìzāngā má étèpì vé rī ndreé ku.”

45

Yōsépā 'i da 'i nījì édrípìjì ní

¹ Yōsépā kã ndreé 'í ícò 'î éşì úmbé ívé àtí'ba rī pi ẹndrètì gé bã ku, ìri ní 'yozú ívé àtí'ba rī pi ní kīnī, “Lē ìmi fūkí má gārā gá nōósì céré àmvé!” Sã Yōsépā ní 'i 'i dazú édrípìjì ní rī gé, 'bá ãzi tųngú ni 'dāáyo, kòpì 'yéṅá édrípìjì be. ² Ìri ní 'í'dózú ngozú ú'dúkò be uru 'dāá, 'bá Èjèpétò vé rī pi yìkí rá, ùlūkí tã Yōsépā ní ngozú 'dīri 'bá 'bāgú rī vé jó àsámvú gé rī pi ní rá.

³ Yōsépā ní 'yozú édrípìjì ní kīnī, “'Bá rī ma 'i, Yōsépā 'i! Má étèpì rì drī nyo ídri rú?” 'Bo Yōsépā édrípìjì ícókí ìri ní tã 'dīri újá bã ku, ã'diātāsīyā ũrī fụ kòpì ambamba, kòpì ní Yōsépā ã rụ'ba ndreé rī sī.

⁴ Kúru Yōsépā ní 'yozú édrípìjì ní kīnī, “Ìmi ítrúkí ìmi ìnyìṅá má vúgá nōó.” Kòpì kã ì útrú ìri vúgá 'dāá, ìri ní 'yozú kīnī, “Ma ìmivé édrípìjì Yōsépā ìmi ní ọtụ sēé jeé, ì ní íjì āngū Èjèpétò vé rī agá rī 'i! ⁵ 'Bo lē ìmi adrikí ìzāngā sī ku, àzini lē ìmî éşì ã ri veé ìmi àsámvú gé sī tã ìmi ní ma

sěe jeé rĩ ã tâ sĩ ku. Múngú ĩpě ma ímúzó ĩmi ní nŏó drĩdrĩ, mâ ímú rí ĩmi ídrí bēnĩ. ⁶ Ēbĩrĩ 'de āngũ rĩ agá ũnjĩ ũnjĩ, 'du nŏni caá ílĩ ĩrĩ, ěbĩrĩ rĩ āzi rĩ gŏ 'de ca ílĩ tŏwú, 'bá āzi gŏ ọmvú 'áá ku, gŏkĩ kpá ānyāngā ĩkũnāá ku. ⁷ 'Bo Múngú ĩpě ma ímúzó ĩmi ní drĩdrĩ, mâ ímú rí ĩmi tâ mbaá ĩmivé 'bá 'bětĩ āsámvú gé rĩ pi be, ĩmi adrikĩ rí ídrí rú.

⁸ “Adri 'yozú kĩnĩ, ĩmi ĩpěkĩ ma nŏgó nĩ 'dĩni kuyé, Múngú ĩpě ma nĩ. Múngú 'bā ma adriĩ ũgalaku 'bāgú rĩ vé ni, āzini 'bā ma adriĩ āmbúgú rú 'bá āngũ Ējēpētŏ vé rĩ agá rĩ pi drĩgé. ⁹ ĩmi újákĩ ĩmi gŏó vúlé má étēpĩ vúgá 'dālé mbēlē, ĩmi 'yokĩ ĩri ní, ‘Mĩ mvŏpĩ Yŏsépā 'yo 'dĩni kĩnĩ, “Múngú 'bā ma āmbúgú rú āngũ Ējēpētŏ vé rĩ drĩgé. Lē ē ímú má vúgá nŏó mbēlē, ē iza sā ku.” ’ ¹⁰ ĩri ímú adri āngũ Gŏsēnĩ vé rĩ agá, ĩnyĩná má gārā gá. ĩri adri anjĩná ívé rĩ pi be, anjĩná ẹnjipĩ ní tĩ rĩ pi be, ívé kābĩlŏ rĩ pi be, ndrĩĩ rĩ pi be, tĩ rĩ pi be, ngá ārēvú ívé rĩ pi be céré. ¹¹ Ma ĩri ní ānyāngā sē rá, ā'diātāsĩyā ěbĩrĩ rĩ āzi rĩ gŏ ímú 'de ílĩ tŏwú ũnjĩ ũnjĩ. Ímú dŏ ívé 'bá 'bětĩ āsámvú gé rĩ pi be, āzini ívé ānyāpá rĩ pi be ku, kŏpi ímú ũdrā rá ěbĩrĩ rĩ sĩ.”

¹² Yŏsépā ní gŏzó 'yozú kŏpi ní kĩnĩ, “ĩmi ndrekĩ nŏni ma ĩmĩ mĩ sĩ gĩ, má édrĩpĩ Bēnyēmĩnē ndre kpá ma 'ĩ mĩ sĩ gĩ, ádarú 'bá átángá átápi rĩ ma 'i, Yŏsépā 'i. ¹³ ĩmi mụkĩ tâ 'bá rĩ pi ní ma ĩnjĩzó āngũ Ējēpētŏ vé rĩ agá nŏgó, āzini tâ ārēvú céré ĩmi ní ndreé rĩ pi ũlũú má étēpĩ ní. ĩmi íjĩkĩ má étēpĩ rĩ ímú má vúgá nŏlé

mbēlē.”

¹⁴ Yōsépā pi ní ĩ u'dezú ẹzizú bēdrī sī ẹdrípì Běnyẹmìnẹ be, āyīkō sī, kòpì ní í'dózú ngozú.

¹⁵ Yōsépā ní rizú 'í ẹdrípì u'dezú ẹzizú mužú ālu ālu bēdrī sī, āyīkō sī, ĩri ní í'dózú ngozú. Vùdrī ni gé, ẹdrípì ní í'dózú átázú ĩri be.

'Bāgú rī zì Yōkóbū ri ímúzá Ējēpétō gá

¹⁶ Ụ'dúkọ rī ká caá 'bāgú rī vé kání agá 'dāá kīnī, Yōsépā ẹdrípì ícákí gí, 'bāgú rī ívé ũgalaku rī pi be, adríkí céré āyīkō sī. ¹⁷ 'Bāgú rī ní 'yozú

Yōsépā ní kīnī, “'Í lū mí ẹdrípì ní, kòpì ā ũ'bākí ívé ānyāngā rī pi céré ívé dōngí rī pi ā úgóró gá, kòpì ā újákí ĩ gōó vúlé Kānānā gá 'dāá ũzi.

¹⁸ Kòpì ā mukí ĩ ẹtẹpì ri íjì ímúzá ĩrivé 'bá 'bẹtì āsámvú gé rī pi be nólé, ma kòpì ní vūrā múké ni sē āngū Ējēpétō vé rī agá nōgó rá, kòpì ānyāngā ịsú nya 'a ni gé, ĩri kòpì ní āyīkō sē.

¹⁹ “'Í lū kòpì ní, kòpì ā jìkí ārābíyā ĩ ní rií seése rī pi mužú Ējēpétō agá nōósí ĩndī, kòpì ẹ íjìkí rí ívé anjíná rī pi ímúzá āní ũkú rī pi be, āzini kòpì ẹ íjìkí rí ĩ ẹtẹpì ri ímúzá āní. ²⁰ Kòpì ā kukí ngá ívé rī pi kú vúlé 'dāá, ā'diātāsīyā kòpì ímú ngá múké múké ni pi ịsú āngū Ējēpétō vé rī agá nōgó rá.”

²¹ Ịsērélē vé anjì āgō rī pi ā'yīkí tā 'bāgú rī ní 'yoó rī 'duú ngaá rá. Yōsépā sē kòpì ní ārābíyā ĩ ní rií seése rī pi, ānyāngā be, kòpì ā mvíkí rí gōó āní 'bẹtì, sū 'bāgú rī ní 'yoó rī tịnì.

²² Yōsépā awa kòpì ní bōngó ú'dí rú ni pi, 'bo sē Běnyẹmìnẹ ní mūfēngā fífí ẹnjìpì ẹnjìjì ni mūdūrũlũ na (300), sē kpá ĩri ní bōngó ú'dí rú

ni pi tōwú. ²³ Ngá Yōsépā ní pēé mužú 'í étépi ní rī pi dōngí āgō mužrī, ũ'bākí ngá múké múké Ęjēpētō vé rī pi kōpi ā úgóró gá, dōngí ũkú rú ni pi mužrī, ũ'bākí ānyāngā fífí, pánga, āzini ngá urukọ nyaánya ni pi, ā tu rí ẹcī rī ímúzá āní. ²⁴ Īri ní kōpi pēzú mužú. Īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Lě ĩmi āwākí ĩmi āsámvú gé sī létì gé 'dīgé ku!”

²⁵ Kōpi ní ngazú fūzú āngū Ęjēpētō vé rī agásī, kōpi ní mvizú gōzú ĩ étépi Yōkóbū vúgá āngū Kānānā vé rī gé 'dāá. ²⁶ Kōpi ní ũlūzú Yōkóbū ní kīnī, “Yōsépā ri drī ídri rú! 'Bākí ĩri gávānā rú āngū Ęjēpētō vé rī agá.” 'Bo tā 'dīri sē Yōkóbū ní āyāngará, ẹ'yī tā kōpi ní ũlūú 'í ní 'dīri kuyé. ²⁷ Kōpi ká tā Yōsépā ní 'yoó ĩ ní rī ũlūú Yōkóbū ní, Yōkóbū ká ārābīyā ĩ ní rīi seése Yōsépā ní ĩpēé ímú 'i bīi 'dī'bée ndree, ĩrivé yīkì gō ícá múké. ²⁸ Īsērélē ní kúru 'yozú kīnī, “Īri ícó adri tā ẹgbì! Mávé mvá Yōsépā ri drī ídri rú! Á lě mužú ĩri ndree ũgbále, ma íbí drā ndō.”

46

Yōkóbū nga mužú Ęjēpētō gá

¹ Kúru Īsērélē ní 'dezú mužú āngū Ęjēpētō vé rī gé 'dāá, 'dụ ívé ngá rī pi ārēvú céré mužú ĩndī. Kā mužú caá kūrú Bērīsébā vé rī gé, ĩri ní rōbōṅọ zāzú Múngú 'í étépi Īsákā vé rī ní.

² Múngú ní átázú Īsērélē be urobí agá ĩníná rī sī kīnī, “Yōkóbū, Yōkóbū.”

Yōkóbū ní újázú kīnī, “Ma nō.”

3 Múngú ní 'yozú kīnī, “Ma Múngú 'i, Múngú mí étépi vé rī. 'Í 'o ūrī sī ku, 'í mu āngū Ējēpētō vé rī gé, ma úmvúlésī sūrú mívé rī sē ízú tré, kōpi ícá sūrú āmbúgú. 4 'Bā mu mí be trú Ējēpētō gá 'dālé. Ádarú ma úmvúlésī mi íjī īgō vúlé nōlé dī rá. Mi úmvúlésī drā Yōsépā gārā gá, īri mī mī ōzū nī.”

5 Kúru Yōkóbū ní fūzú kūrú Bērīsébā vé rī agásī, īrivé anji āgō rī pi ní ívé étépi Yōkóbū ri jizú tuzú ívé anjiná rī pi be, ívé ūkú pi be, ārābīyā ī ní seése 'bāgú rī ní īpēé rī agá. 6 Kōpi jikí ívé ānyāpá rī pi, āzini ā'bú ī ní ísú āngū Kānānā vé rī gé 'dālé rī pi mužú īndī. Yōkóbū pi ívé anjiná rī pi be cére 'dekí mužú āngū Ējēpētō vé rī gé 'dāá. 7 Yōkóbū jī ívé anji āgō rī pi, ívé anjiná rī pi vé anji āgō rī pi, āzini jī ívé anji ūkú rī pi, ívé anjiná rī pi vé anji ūkú rī pi be mužú Ējēpētō gá 'dāá īndī, jī úyú ívé rī pi mužú cére.

8 Anji Īsērélē vé mu'bánā Ējēpētō gá rī pi ā rú 'dī. Drīdrī ni, Īsērélē vé rú Yōkóbū.

Mvá kāyú Yōkóbū vé rī Rūbénā 'i.

9 Anji āgō Rūbénā vé rī pi ā rú,

Ēnókā 'i, Pálū 'i, Ēzīrónā 'i, Kārímī sī.

10 Anji āgō Sīmīyónā vé rī pi ā rú,

Yēmūyélē 'i, Yāmínī 'i, Ōhádī 'i, Yākínī 'i,
Zōhārā 'i, Sāvūlā sī, Sāvūlā vé ẹndrēpi
Kānānāzī.

11 Anji āgō Lévī vé rī pi ā rú,

Gērēsónā 'i, Kōhátā 'i, Mērārā sī.

12 Anji āgō Yúdā vé rī pi ā rú,

Éřě 'i, Ōnánĩ 'i, Sélã 'i, Pěřízĩ 'i, Zérã sĩ. ('Bo
 ọtú Éřě pi Ōnánĩ be ũdrákí ãngũ Kánánã
 vé rĩ agá 'dãlé.)

Anji ãgõ Pěřézĩ vé rĩ pi,
 Ězĩrónã pi Āmúlã be.

¹³ Anji ãgõ Īsākárã vé rĩ pi ã rụ,
 Tólã 'i, Púvã 'i, Yãsúbã 'i, Sĩmĩrónã sĩ.

¹⁴ Anji ãgõ Jěbũlúnã vé rĩ pi ã rụ,
 Sěřédě 'i, Ělónĩ 'i, Jãhãlélě sĩ.

¹⁵ Anji ãgõ 'dĩ'bee Láyã ní tị Yókóbũ ní Pãdãnã
 Ārãmã gá rĩ pi, anji ãgõ 'dĩ'bee ãsãmvú gé, tị
 mvá ũkú rá, mvá ũkú rĩ ã rụ Dịnã 'i. Īřivé anji
 ãgõ rĩ pi, mvá ũkú rĩ be, kòpivé kãlãfe céré pũkú
 na drĩ ni na.

¹⁶ Anji ãgõ Gádĩ vé rĩ pi ã rụ,
 Zěfónã 'i, Hágĩ 'i, Súnĩ 'i, Ězĩbónĩ 'i, Ěřĩ 'i,
 Āródĩ 'i, Āřélĩ sĩ.

¹⁷ Anji ãgõ Āsérã vé rĩ pi ã rụ,
 Īmínã 'i, Īsĩvã 'i, Īsĩvĩ 'i, Běříyã sĩ.
 Kòpivé ọmvúpi Sérã 'i.

Anji ãgõ Běříyã vé rĩ pi,
 Ěbérě pi Mãlěkĩélě be.

¹⁸ Anji ãgõ mụdrị drĩ ni ázıyá 'dĩ'bee Jěléfã ní
 tị Yókóbũ ní rĩ pi, Jěléfã ri Lãbánã ní sěé ívé mvá
 ũkú Láyã ní ãtĩ'bá rú rĩ.

¹⁹ Anji ãgõ Yókóbũ pi ní tị 'i ũkú ni Rãélě be
 rĩ,
 Yõsépã pi Běnyẹmĩnẹ be.

²⁰ Anji ãgõ Yõsépã pi ní tị Āsěnětã be Ějěpětõ
 gá 'dãlé rĩ, Mãnásě pi Ěfěřémã be. Āsěnětã
 ri átalágú Põtífěřã Ónõ vé rĩ vé mvá ũkú.

21 Anji ägō Bēnyēmīnē vé rī pi ā rú,
 Bělā 'i, Békērī 'i, Āsībélē 'i, Gērā 'i, Nāmánā
 'i, Éhī 'i, Rósī 'i, Mūpímū 'i, Ūpímū 'i, Ārídī
 sī.

22 Úyú mūdri drī ni su 'dī'bée, íbíkí ĩfūú
 Yōkóbū pi ā rú'ba gá Rāélē be.

23 Dánā vé mvá Hūsímū 'i.

24 Anji ägō Nāfátālī vé rī pi ā rú,
 Yāzīyélē 'i, Gúnī 'i, Jēzērē 'i, Sīlémū sī.

25 Úyú ézīrī 'dī'bée íbíkí ĩfūú Yōkóbū pi ā rú'ba
 gá Bílā be. Bílā ri Lābánā ní sēé ívé mvá ūkú
 Rāélē ní átī'ba rú rī.

26 Yōkóbū vé úyú mū'ba ĩri be Ējēpētō gá 'dālē
 rī pi pūkú ázīyá drī ni ázīyá, lākí ĩrivé anji ägō
 rī pi vé ūkú rī pi kuyé. 27 Anji ägō ĩ ní tīj Yōsépā
 ní Ējēpētō gá 'dālē rī pi ĩrī. Yōkóbū vé 'ba 'bētī
 āsámvú gé mū'ba Ējēpētō gá 'dālē rī pi céré pūkú
 ézīrī.

28 Yōkóbū ní Yūdā ri pēzú mužú drīdrī Yōsépā
 vúgá 'dālē, Yōsépā ā lū rī ĩ ní létī mužú Gōsénī
 gé rī. Kōpi ká caá Gōsénī gé 'dāá, 29 Yōsépā ní
 'yozú ē ĩjīkí ívé ārābīyā hūsánī ní rīi seé rī 'í vú
 nōó, ĩri ní tuzú 'a ni gé, 'dezú mužú étēpī Īsērélē
 vúgá 'dāá. Yōsépā ká caá étēpī vúgá 'dāá, ĩri
 ní étēpī ri u'dezú ezizú bēdrī sī, āyīkō sī, ĩri ní
 í'dózú ngozú sá be āco.

30 Īsērélē ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, “Nóni ma ícō
 drā rá, ā'diātāsīyā á ndre mi mâ mī sī gí, mi ídri
 rú.”

31 Kúru Yōsépā ní 'yozú 'í édrīpījī ní, āzini 'bá
 étēpī vé jó āsámvú gé rī pi ní kīnī “Á lē mužú átá
 'bāgú rī be, á lē 'yoó ĩri ní, 'Má édrīpījī, āzini 'bá

má étèpì vé jó ãsámví gé ándúró adri'ba ãngũ Kánánã vé rĩ agá rĩ pi ícákí má vúgá nõó gí.
³² 'Bá 'dĩ'bée 'bá ãnyãpá úcé'ba ni pi, kôpi íjiki kãbĩlõ rĩ pi, ndrĩĩ rĩ pi, tĩ rĩ pi, ngá kôpi ní ísú 'dãlé rĩ pi be céré ímúúú ãndĩ.' ³³ 'Bãgú rĩ zì dõ ãmi mụú 'í vúgá 'dãá, zì dõ ãmi, 'Ìmivé ẹ̀zì ã'di?'
³⁴ Ìmi újákí ãri ní 'dĩni, "Bã mívé átí'ba, 'bávé ẹ̀zì rizú ãnyãpá úcéúú ni, 'bá 'dókí ãnyãpá úcé ãnjĩñã sĩ, sũ 'bá ẹ̀'bípì ní rii úcé rĩ tĩni.' Ìmi lũkí dõ ãri ní sũ 'dĩri tĩni, ãri ãmi ã'yĩ adri ãngũ Gõsẽnĩ vé rĩ agá nõgó rá, ã'diãtãsiyã 'bá Ẹ̀jèpètõ vé rĩ pi lèkí 'bá ãnyãpá úcé'ba rĩ pi ã tã ku."

47

Yõsépã jì ívé ẹ̀drípìi urukõ ívé étèpì be muzú 'bãgú rĩ vúgá

¹ Yõsépã ní ngazú muzú lũzú 'bãgú Ẹ̀jèpètõ vé rĩ ní kĩnĩ, "Má étèpì pi má ẹ̀drípìi be, ívé kãbĩlõ rĩ pi be, ndrĩĩ rĩ pi be, tĩ rĩ pi be, ngá ívé rĩ pi be céré, kôpi ímúkí ãngũ Kánánã vé rĩ gé 'dãásĩ, kôpi nõní Gõsẽnĩ gé." ² Yõsépã ní 'í ẹ̀drípìi ùpèzú tõtùwú jìzú i'dazú 'bãgú rĩ ẹ̀ndrètì gé.

³ 'Bãgú rĩ ní Yõsépã ẹ̀drípìi zìzú kĩnĩ, "Ẹ̀zì ãmivé rii ngaá rĩ ã'di?"

Kôpi ní újázú 'bãgú rĩ ní kĩnĩ, "Ẹ̀zì 'bávé rĩ, 'bã rĩ ãnyãpá úcé, sũ 'bá ẹ̀'bípìi ní ọ̀tù rii úcé rĩ tĩni." ⁴ Kôpi ní kpá gõzú 'yozú ãri ní kĩnĩ, "'Bá ímúkí adrii nõgó ùkõlõ, ã'diãtãsiyã ẹ̀bìrì 'de ãngũ Kánánã vé rĩ agá 'dãá ùnjí ùnjí, ãrìbĩ 'bá ní 'bávé ãnyãpá rĩ pi úcéúú ni 'dãáyo. Ícõ dõ rá, mí ã'yĩ 'bã adrikí ãngũ Gõsẽnĩ vé rĩ agá nõgó."

⁵ 'Bāgú rĩ ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, “Mí étépì pi mí édrípìi be, kòpi ímúkí mí vúgá. ⁶ Lě mī ndre vūrā āngū Ējēpētō vé rĩ agá nōgó, 'í jì mí étépì pi, mí édrípìi be muṣú adrií vūrā múké rĩ gé. Lě kòpi adrikí Gōsénī gé. 'Í nī dō 'bá ānyāpá úcé' 'bá múké ni pi kòpi āsámvú gé 'dīgé rá, 'í 'bā kòpi mávé ānyāpá úcé.”

⁷ Kúru Yōsépā ní étépì Yōkóbū ri jìzú 'bāgú rĩ vúgá jó agá 'dāá, ĩri ní étépì ri i'dazú 'bāgú rĩ ẹndrẹti gé. Vúdrĩ ni gé, Yōkóbū ní 'bāgú rĩ ẹzìzú, ĩri ní tākiri sězú 'bāgú rĩ ní. ⁸ 'Bāgú rĩ ní Yōkóbū ri zìzú kīnī, “Mívé ílì ca ngōpí?”

⁹ Yōkóbū ní újázú 'bāgú rĩ ní kīnī, “Ma ílì be mūdūrūlū ālu pūkú na (130). Ílì 'dīri mādānā, 'bo á nya ĩzāngā 'a ni gé ambamba, má écì muṣú vūrā rĩ pi agásì céré. Má étépìi pi má é' 'bìpìi be écìkí muṣú vūrā rĩ pi agásì céré. 'Bo kòpi adrikí caá ílì be āco, kòpi nyakí ĩzāngā sū má ní nyaá rĩ tìnì kuyé.” ¹⁰ Kúru Yōkóbū ní tākiri sězú 'bāgú rĩ ní, ĩri ní 'bāgú rĩ ẹzìzú. ĩri ní ngazú 'bāgú rĩ ā gārā gá sī, ĩri ní fūzú muṣú āmvé.

¹¹ Yōsépā ní étépì pi 'bāzú adrizú édrípìi be āngū Ējēpētō vé rĩ agá, sē kòpi ní vūrā múké ni, vūrā rĩ ĩnyinā kūrú Rāmāsésē* vé rĩ ā gārā gá, sū 'bāgú rĩ ní 'yoó rĩ tìnì. ¹² Yōsépā ní ānyāngā sězú 'í étépì ní, 'í édrípìi ní, āzini 'bá 'í étépì vé jó āsámvú gé rĩ pi ní, sē kòpi ní ānyāngā rĩ kòpivé anjiná rĩ pi vé kālāfe vú sī.

Ēbìrì 'de āngū Ējēpētō vé rĩ agá

* **47:11** 47:11 Rāmāsésē: Kūrú Rāmāsésē vé rĩ āngū Gōsénī vé rĩ agá.

13 Èbírí 'de ùnjí ùnjí àngũ Èjèpétõ vé rĩ agásĩ céré, àzini àngũ Kánánã vé rĩ agásĩ céré, à'diātāsīyā 'bá rĩ pi nyakí ànyāngā ìvé rĩ pi deḗ céré gí. 14 Kúru Yòsépā ní ànyāngā ì ní 'bāá jó ànyāngā 'bāzú rĩ pi agá rĩ ụzizú 'bá rĩ pi ní, Ìri ní mǔfēngā 'bá Èjèpétõ vé rĩ pi ní ànyāngā jezú, àzini 'bá Kánánã vé rĩ pi ní ànyāngā rĩ jezú rĩ jizú céré 'bāzú 'bāgú rĩ vé jó mǔfēngā 'bāzú rĩ agá. 15 'Bá Èjèpétõ vé rĩ pi, 'bá Kánánã vé rĩ pi be, kòpivé mǔfēngā kã deḗ kòpi drìgé sī gí, kòpi ní mụzú céré Yòsépā vúgá, kòpi ní 'yozú kínĩ, “Mǔfēngā de 'bá drìgé sī gí! Mi 'bã ku ùdrã rá àsĩ? Mí sē 'bá ní ànyāngā.”

16 Yòsépā ní újázú kòpi ní kínĩ, “Ìmi ìjìkí ìmivé ànyāpá rĩ pi sēé má ní, ma ìmi ní ànyāngā rĩ sē ufu ànyāpá rĩ pi sī rá, à'diātāsīyā ìmivé mǔfēngā de ìmi drìgé sī gí.” 17 Kòpi ní kúru ìvé ànyāpá rĩ pi jizú mụzú Yòsépā vúgá 'dãá. Ìri ní kòpi ní ànyāngā sēzú, kòpi ní ìvé hūsánĩ rĩ pi, kãbìlõ rĩ pi, ndrĩjĩ rĩ pi, tĩ rĩ pi, dōngí rĩ pi jizú sēzú ànyāngā rĩ ufuzú àní. Ílĩ 'dãri agá, Yòsépā ri kòpi ní ànyāngā sēé ànyāpá kòpivé rĩ pi ufuzú àní.

18 Ílĩ 'dãri kã deḗ, kã mụjũ adrií ìlĩ àzi rĩ gé, kòpi ní mụzú Yòsépā vúgá 'dãá, kòpi ní 'yozú kínĩ, “Àmbúgú 'bávé rĩ, 'bá ícókí úcí mí ní ku, 'bávé mǔfēngā de 'bá drìgé sī gí, 'bávé ànyāpá rĩ pi mívé ni. Àmbúgú 'bávé rĩ, ngá àzi aceépi 'bá drìgé 'bá ní sēé mí ní ni 'dãáyo, ngá aceépi rĩ 'yéná 'bã úlúngu, àzini vũrã 'bá ní adrizú rĩ. 19 Mi 'bã ku ùdrã rá àsĩ? Mí sē 'bávé vũrã ri adri ándrú rú àsĩ? Lẽ mí je 'bã vũrã 'bávé rĩ be

ãnyāngā sī. 'Bâ adri túgẽrĩ 'bāgú rĩ vé ni, 'bávé vūrā ri adri ìrivé ni. 'Í sē 'bá ní úri, 'bâ adrikí rí ìdri rú, 'bâ ùdrákí rí ku, vūrā rĩ ē ícá rí ándrú rú ku."

²⁰ Kúru Yōsépā ní nyõókú 'bá Ējēpētō vé rĩ pi vé rĩ jezú céré 'bāgú rĩ ní. 'Bá Ējēpētō vé rĩ pi ārēvú céré ụzíkí nyõókú ìvé rĩ rá, ā'diātāsīyā ěbírĩ rĩ 'de ũnjí ũnjí. Nyõókú rĩ gō adrii céré 'bāgú rĩ vé ni. ²¹ Yōsépā 'bā 'bá Ējēpētō vé rĩ pi ārēvú céré adrii túgẽrĩ 'bāgú rĩ vé ni. ²² Nyõókú 'yéńá ìri ní jeé kuyé rĩ atala rĩ pi vé rĩ, ā'diātāsīyā 'bāgú rĩ ri kọpi ní ãnyāngā sēé nĩ, kọpi ní ìvé nyõókú sēzú jezú kuyé āní.

²³ Yōsépā ní 'yozú 'bá rĩ pi ní kīnĩ, "Nóni á je ìmi gí, āzini á je nyõókú ìmivé rĩ sēé 'bāgú rĩ ní gí, ìmi ní úri 'dĩ, ìmi sakí nyõókú rĩ agá. ²⁴ Sā ì ní ãnyāngā ìkūnāzú rĩ gé, ngá tọwú agá, ālu ni ìmi í'dúkí sēé 'bāgú rĩ ní. Ìmbítā ni, ìmi 'bākí ìmi ní úri rú, āzini ãnyāngā rú, ìmi nyakí rí ìmivé 'bá 'bẹtĩ āsámvú gé rĩ pi be, āzini ìmivé anjĩńá rĩ pi be."

²⁵ Kọpi ní 'yozú kīnĩ, "Āmbúgú 'bávé rĩ, 'í pa 'bâ drā agásí gí, lē mí 'bā ẹsị múké 'bá ní, 'bâ ícọ adri túgẽrĩ 'bāgú rĩ vé ni rá."

²⁶ Kúru Yōsépā ní tǎimbị sēzú 'bá āngū Ējēpētō vé rĩ agá rĩ pi ní kīnĩ, kọpi ìkūnākí dō ãnyāngā rĩ gí, ngá tọwú agá, ālu ni kọpi ā sēkí 'bāgú rĩ ní. Tǎimbị 'dĩri 'bá Ējēpētō vé rĩ pi ri 'du nganga cĩngbá ụ'dú ándrú rĩ gé. 'Yéńá nyõókú atala rĩ pi vé rĩ, sēkí 'bāgú rĩ ní kuyé.

Tā ũdũ Yókóbũ ní ẹzị rĩ

27 Kúru 'bá Īsērélē vé rī pi ní adrizú Gōsēnī gé, āngū Ējēpētō vé rī agá. Kōpi ʔsúkí ngá 'dālē ambamba, kōpi tìkí ānji ízú tré, kōpivé kālāfe gō ícá kárákará.

28 Yōkóbū adri āngū Ējēpētō vé rī agá 'dālē ílī mụdrị drị ni ézịrị, ʔrivé ílī adrizú vū drịgé rī mụdūrūlū ālu pūkú sụ drị ni ézịrị. (147)

29 Īsērélē vé sâ drāzú rī kâ 'bāá ícá ʔnyiná, ʔri ní mvọpị Yōsépā ri zizú ímúzú 'í vúgá nōó, ʔri ní 'yozú kīnī, “‘Í lē dō ma rá, lē mī sō ũyō má ẹnđrẹtị gé 'yozú kīnī, mi ẹsị múké 'bā má ní rá, āzini mi tā má ní 'yoó rī 'dụ nga rá. Ā sịkí ma āngū Ējēpētō vé rī agá nōgó ku. 30 Má kādō drāá, 'í 'dụ ma āngū Ējēpētō vé rī agá nōósī, 'í jị mụyú sịjị ũjị ʔ ní má ẹ'bípịjị sịzú rī agá.”

Yōsépā ní 'yozú kīnī, “Ma 'o rá sụ mí ní 'yoó rī tịjị.”

31 Īsērélē ní gōzú 'yozú Yōsépā ní dījị kīnī, “‘Í sō ũyō má ẹnđrẹtị gé nōgó lūzú kīnī, mi tā 'dīri 'o rá.” Kúru Yōsépā ní ũyō sōzú Īsērélē ẹnđrẹtị gé, Yōkóbū ní ọvụzú 'í drị sịzú ívé gbọlọ drịgé 'dāá, ʔri ní Múngú ri zizú.

48

Yōkóbū sē tākiri Mānásē pi ní Ēfērēmā be

1 Vúdrị ni kâ vụyú mādā, 'bá āzi ní mụzú lūzú Yōsépā ní kīnī, “Mí ẹtẹpị Yōkóbū ri āzó rú.” Yōsépā ní 'dezú mụzú ʔri ndrezú, jị ívé anji āgō ʔrị Mānásē pi Ēfērēmā be mụzú ʔndī. 2 Yōsépā kâ caá 'dālē, 'bá āzi ní lūzú Yōkóbū ní kīnī, “Mívé

mvá Yōsépā ícá gí.” Yōkóbū ní ũkpō 'bāzú, ĩri ní íngázú úrízú uru sī ívé gbóló drìgé.

³ Yōkóbū ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, “Múngú Ũkpō 'Dípa i'da 'i má ní ándúró Lúzī gé āngū Kānánā vé rī agá 'dālé, sē má ní tākíri, ⁴ 'yo má ní kīnī, ‘Ma sē mi ímú anji tị tré, mívé úyú rī pi ízú kárakará. Ma sē mi ímú adri súrú be kárakará, ma āngū nōri sē úyú mívé rī pi ní mužú nyonyo.’”

⁵ Yōkóbū ní gōzú 'yozú Yōsépā ní kīnī, “Mívé anji āgō ĩrī Ēfērémā pi Mānásē be ĩ ní tị āngū Ējēpētō vé rī agá nōgó 'dī'bée, kōpi adri anji mávé ni, sū Rūbénā pi ní adrii Sīmīyónā be anji mávé ni rī tịni. ⁶ 'Bo anji ĩ ní ímú tị mí ní anji 'dī'bée ā vúdri gé rī pi, kōpi adri mívé ni, nyōkú kōpi édrìpi Ēfērémā vé rī, āzini Mānásē vé rī ā vúgú, ĩri ímú adri kōpivé ni. ⁷ Ọtú má ní rizú ímvízú Pādānā Ārāmā gálésī rī gé, Rāélē drā létì gé, āngū Kānánā vé rī agá, ísú 'bá cakí drī kūrú Ēfāratā vé rī gé 'dālé kuyé, mâ ẹsì ísú ìzāngā āní rá. Á sī ĩri létì mužúpi kūrú Ēfāratā vé rī gé rī ā gārā gá.” (Kūrú Ēfāratā 'dīri ĩ kpá zì Bētēlēmē.)

⁸ Īsērélē kā anji āgō Yōsépā vé rī pi ndreé, ĩri ní zìzú kīnī, “Anji 'dī'bée ā'di pi?”

⁹ Yōsépā ní újázú étépì ní kīnī, “Anji 'dī'bée Múngú ní sēé má ní āngū Ējēpētō vé rī agá nōgó rī pi.”

Yōkóbū ní 'yozú kīnī, “Mí íjì kōpi má vúgá nōó, mâ sē rí kōpi ní tākíri.”

¹⁰ Īsērélē ẹ mị ẹsì gí, ĩri ní dēé gí rī sī, ndre āngū ku. Yōsépā ní ívé anjíná rī pi jìzú vú ni

gé 'dǎá, Yōkóbũ ní kòpi ẽ tị ndruzú, ìri ní kòpi u'dezú ẹzizú bẹdrị sī.

11 Ìsèrélē ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, “Má ụsụ má ícò gǎo mi ndree dđi ku, 'bo Múngú ǎ'yī rá sē á ndre kpá mívé anjíná rī pi gí.”

12 Yōsépā ní ívé anjíná rī pi u'duzú 'í ẹtẹpi ǎ ụ'dú drịgé sī rá, ìri ní kũmũcí ụtịzú, 'ì drị sịzú vúgá. 13 Yōsépā u'du kòpi ìrịtrọ, 'bǎ Ēfèrémǎ ri Ìsèrélē vé drị ìjị gélésī, 'bǎ Mǎnásē ri ìrivé drị ẹndẹpi gélésī, útrú kòpi ìnyíná Yōkóbũ vúgá 'dǎá. 14 Ēfèrémǎ ǎ adri dō mvá ụdú drǎáǎsīyǎ, Ìsèrélē újǎ 'ì drị ẹndẹpi rī 'bǎá Ēfèrémǎ drịgé, Mǎnásē ǎ adri dō mvá kǎyú drǎáǎsīyǎ, Yōkóbũ újǎ 'ì drị ìjị rī 'bǎá Mǎnásē drịgé.

15 Ìri ní tǎkiri sèzú Yōsépā ní, ìri ní 'yozú kīnī, “Múngú má ẹ'bìpi

 Ābūrámǎ, ǎzini má ẹtẹpi Ìsákǎ pi ní ríi ìrivé
 tǎ 'duy ngáá rī,

Múngú ma úcépi í'dózú

 ǎnjīnǎ gá 'dǎá cīngbǎ ǎndrũ sī rī,

16 Mǎlǎyíkǎ ma ípǎpi tǎ ụnjí lēepi ma ísúpí rī
 agásī rī,

 ǎ 'bǎ tǎkiri anjī ǎgō 'dī'bée drịgé.

Kòpi ǎ tǎ sī, mǎ rụ ǎ adri rí ụgōgō,

 má ẹ'bìpi Ābūrámǎ ǎ rụ ǎ adri rí ụgōgō,

 ǎzini má ẹtẹpi Ìsákǎ ǎ rụ ǎ adri rí ụgōgō.

Lē kòpi ǎ tịkí ízú tré vũ drịgé nōgō.”

17 Yōsépā kǎ ndree ẹtẹpi 'bǎ 'ì drị ẹndẹpi rī Ēfèrémǎ drịgé, adri ǎní ǎyíkō sī kuyé, ìri ní ẹtẹpi ẽ drị ruzú 'duzú Ēfèrémǎ drịgé sī rá, ìri ní 'bǎzú Mǎnásē drịgé. 18 Yōsépā ní 'yozú Yōkóbũ ní kīnī,

“Adri 'díní ku, ma étépi, mvá kǎyú rĩ 'dĩ, 'í 'bã mí drĩ ëndépi rĩ drĩ ní gé.”

¹⁹ 'Bo Yókóbũ gā sī, kīnī, “Mâ mvá rĩ, á nĩ tã má ní 'oó rĩ rá. Mānásē ri kpá úmvúlésĩ ímú adri súrú be āmbúgú, ĩ kpá ĩri ĩnjĩnjĩ. Īrivé édrípĩ ùdú Ēfērémã ri ĩri ndē āmbūgũ sī rá. Úyú ĩrivé rĩ pi ímú adri súrú be kárákará.” ²⁰ Kúru Yókóbũ ní tākĩri sēzú anjĩ āgō 'dĩ'bée ní ù'dú 'dãri gé, ĩri ní 'yozú kīnī,

“‘Bá Īsērélē vé rĩ pi kádō úmvúlésĩ lēé tākĩri sēé, kōpi ĩmĩ rú zĩ tākĩri rĩ sēzú ānĩ, kōpi 'yo, 'Múngú ã sē ĩmi ní tākĩri sũ ĩri ní sēé Ēfērémã pi ní Mānásē be rĩ tĩnĩ.’ ”

Īsērélē zĩ Ēfērémã ã rú drĩdrĩ, 'í 'bã rĩ Ēfērémã ri āmbúgú Mānásē ri ndēé.

²¹ Īsērélē ní 'yozú Yōsépã ní kīnī, “Ēsĩ mādã, ma ímú drãdrã, 'bo Múngú ri adri ĩmi be trú, ĩri ĩmi jĩ gō vúlé āngũ ĩmi é'bípĩĩ vé rĩ gé Kānánã gá 'dãlé rá. ²² Āngũ má ní ruú ẹ'dĩ sī 'bã Āmórã vé rĩ pi drĩgé rĩ, ma lĩ sē mí ní āmbúgú, ĩri mí édrípĩĩ vé rĩ ndē.”

49

Yókóbũ vé átángá ã ùdũ ĩri ní átã enjipĩĩ ní rĩ

¹ Kúru Yókóbũ ní ívé anjĩ āgō rĩ pi zizú ímúzú, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Īmi ímúkĩ má gārã gá nōó, mâ ũlũ rĩ ĩmi ní tã ímúpi 'i ngaápi ĩmĩ rú'bã gá drĩdrĩ 'dĩlé rĩ pi.

² “Má anjĩ rĩ, ma ĩmivé étépi Yókóbũ 'i, ĩmi ímúkĩ má vúgá nōó tã yĩĩ má tĩ gé.

Ma ĩmivé étépi Īsērélē 'i, ĩmi yĩkĩ tã má tĩ gé.

- 3 Rübénã, mi mávé mvá kâyú,
 á tị mi ịsụ ãkũdē ma ũkpō be, ã tị mi ịsụ
 ãkũdē ma kẹrịná rú ũkpō be lüzú kínĩ, ma
 anji tị rá.
 Mi 'bá ị ní ịnjĩ ịnjĩ ni, mi 'bá ũkpō be ni.
- 4 Mi ímụ ẹcị sụ ịgãná ní rií ẹcị yịi drịgé sị
 ngálángálá rị tịni, mí gō adrii kâyú ku,
 ã'diātāsīyā 'í la mávé ũkú sị mávé gbóló
 drịgé,
 'í 'o tã drịnjá sēepi ni mávé gbóló drịgé.
- 5 Sīmīyónã ìmi Léví* be, ìmi ẹdrịpị,
 ìmi rikí ìmivé ngá ẹ'dị vé rị pi áyú tã ũnji
 'ozú ãní.
- 6 Á lē fí tã ìmi ní rií ụsụú 'dĩri agá ku,
 á lē fí tã ìmi ní ìmi úmú rií átá 'dĩri agá ku,
 ã'diātāsīyā ìmivé ẹsị ũká ũká rị sị, ìmi ú'díkí 'bá
 rị pi ũdráá rá,
 ãzini ìmi úlíkí tị ãgō rị pi vé ịsúbáá pá gá rị
 pi tã ã pá ãkó.
- 7 Jĩkó ìmivé rị ã tã sị, á tri ìmi gí, ã'diātāsīyā ìmí
 ẹsị ũká ũká,
 'a vengará ìmivé rị ã tã sị, á tri ìmi gí,
 ã'diātāsīyā ìmi ũmbá rú!
- Ma ímụ ìmi íré mụ adri úyú Yōkóbū vé rị pi
 ăsámvú gé,
 ãzini ma ímụ ìmi íré mụ adri sùrú Ịsērélē vé
 rị pi ăsámvú gé.
- 8 Yúdã, mí ẹdrịpịi ímụ mi íngú rá,
 mí ímụ mívé ari'ba rị pi ã úlélé rụ ịnjí rá,
 mí ẹdrịpịi ímụ kũmũcí ũtị mí ẹndrẹtị gé.

49:4 49:4 Í'dóngará 35:22 * 49:5 49:5 Sīmīyónã pi Léví be: 'Í
 lã Í'dóngará 34:1-29.

- 9 Á Yúdã mâ mvá rĩ, mí adri sũ kẹmĩrọ mvá
 ímvípi zãá nyangára gálésĩla rĩ tịnị.
 Mí adri sũ kẹmĩrọ ọvũúpi laápi vũgá rĩ tịnị.
 Mí adri sũ kẹmĩrọ ùkú tịnị, ã'di ri ícọ mi aru
 ú'dú gélésĩ nĩ?
- 10 Īmi 'bá Yúdã vé rĩ pi, 'bá ãzi ícọ túré ãmbũgũ
 vé rĩ 'dụú ĩmi dríge sĩ ku,
 'bá ãzi ícọ kpá túré ãmbũgũ vé rĩ 'dụú úyú
 mívé rĩ pi dríge sĩ ku,
 cĩmgbá cazú sã 'bá ímụpi túré rĩ ruọpi rĩ vé rĩ
 gé,
 'bá ãngũ rĩ pi agásĩ rĩ pi cére ĩri ĩnjĩ.
- 11 Yúdã, mi ímụ mívé dōngí 'yĩ pẹti vinyọ vé rĩ ã
 rụ'bá gá,
 mi ímụ mívé dōngí mbaápi ú'dí rú rĩ 'yĩ pẹti
 vinyọ vé múké rĩ ã rụ'bá gá,
 mi mívé bōngó ùjĩ vinyọ rĩ vé sụ sĩ,
 mi mívé bōngó ùjĩ vinyọ kaápi ãrí rú rĩ sĩ.†
- 12 Mí mị ri ímụ ka ku ikamgbiri vinyọ rĩ ã sụ sĩ,
 Mí sị ri ímụ mve ku imvesírílí, lé sụ rĩ sĩ.
- 13 Jēbūlúnā, mi adri yǐt̩ tafu ã gārā gá,
 āngũ mívé rĩ ímụ adri vūrā múké‡
 kūlūmgbā ambugu rĩ pi ní pá tuzú nì,
 mívé āngũ rĩ vé lōkókōrì ri ímụ 'i útrú ca
 āngũ Sídónā vé rĩ gé.
- 14 Īsākārā, mi adri sũ dōngí ũkpō be

† 49:11 49:11 Mí mívé bōngó ùjĩ vinyọ kaápi ãrí rú rĩ sĩ: Yōkóbū
 ri tā Yúdã ní ímúzú adrizú ã'bú be rĩ vé tā i'da. Vinyọ rĩ ímụ 'a
 ambamba, ĩri ímụ ívé bōngó ùjĩ vinyọ rĩ vé sụ sĩ. ‡ 49:13 49:13
 Vūrā múké rĩ ĩri ũlì vj̩pi ũkpō be rĩ uga.

- laapi āndē vuupi jūru ĩrĭ rĭ pi\$ āsámvú gé rĭ tĭni.
- 15 Mí kādō ndree mi ri uvu vūrā múké ni gé,
vūrā rĭ mí ní āyĭkō sē,
mi ẽzĭ nga ũkpō sĭ,
'bá rĭ pi mi 'bā ẽzĭ nga túgẽrĭ rú.
- 16 Dánā, mi ímú adri súrú Īsērélē rĭ pi vé rĭ āzi,
mi ímú 'bá mívé rĭ pi vé tā lĭ pĭrĭ.
- 17 Dánā, mi adri ọjógó ọjógó sū ĩnĭ riipi adriipi
lẹtĭ gārā gá rĭ tĭni,
mi adri sū 'bóro riipi adriipi lẹtĭ gārā gá,
riipi hūsánĭ ā pá ugaápi,
'bá únjú'bá hūsánĭ sĭ rĭ pi ā u'dekí rĭ āní
vūgá rĭ tĭni.
- 18 Á Úpí Múngú, á 'bā ẹsĭ mí drĭgé, mĭ pa rĭ ma!
- 19 Gádĭ, 'bá rĭ pi ímú ẹ'dĭ 'dĭ mí be,
'bo mi ímú ẹ'dĭ 'dĭ 'bá ímú'bá ẹ'dĭ 'dĭ'bá mí
be rĭ pi be.
- 20 Āsérā, mi ímú ínyá múké ni nya,
mi ímú ínyá ẹjĭ be múké 'bāgú ní rií nyaá rĭ
nya.
- 21 Nāfātālĭ, mi ímú adri sū nyámáta ẹcĭpi ásé
agásĭ,
anji tĭpi ũnyĭ be rĭ tĭni.
- 22 Yósépā, mi ímú anji tĭ ízú sū pẹtĭ vĭnyọ vé rĭ
ní 'aá rĭ tĭni,
mi anji tĭ ízú sū pẹtĭ vĭnyọ vé yĭĭ gārā gá rĭ
ní 'aá rĭ tĭni,
vĭnyọ drĭtĭ be ĩgārāápi, tųupi ābi drĭgé rĭ
tĭni.

§ 49:14 49:14 Jūru ĩrĭ rĭ pi: Āngū Īsākārā vé rĭ ímú adri súrú
Īsērélē vé ĩrĭ rĭ pi vé āngū āsámvú gé.

- 23 Yōsépā, ari'ba rĩ pi 'dìkí ẹ'dì mi be ùnjí ùnjí,
kòpì ú'búkí í'yé ìvé rĩ pi mụzú mí vúgá 'dǎá,
kòpì 'okí mi ùnjí.
- 24 'Bo 'í nǎjō mívé ụsụ kú ìnógósì,
mí drị ùrō kuyé
Múngú Yōkóbū vé rĩ vé ùkpō sī,
Múngú riípi āngū úcépi rĩ vé ùkpō sī,
'bá Ìsērélē vé rĩ pi vé Múngú adriípi írā rú
rĩ vé ùkpō sī.
- 25 Múngú mí ẹtẹpi vé rĩ ko mí ìzā nī,
Múngú Ùkpō 'Dípa sē mí ní yǐgò tākíri rú
ìngázú 'bụ gélésī nī,
sē mí ní yǐ tākíri rú vū drịgé nōgó nī,
sē mí ní tākíri anjì tịzú nī.
- 26 Mā mvá rĩ, tākíri má ní sēé mí ní 'dĩri,
ndē tākíri ì ní ịsụ írā adriípi mụzú 'dáni'dáni
rĩ* agá rĩ rá,
āzini āngá adriípi mụzú 'dáni'dáni rĩ agá rĩ
rá.
Yōsépā, lē tākíri 'dĩri ā adri mí drịgé,
mí adri āmbúgú mí ẹdrịpịi āsámvú gé.
- 27 Bẹnyẹmịnẹ, mí adri sụ ārākílaná ẹsị be ùká
ùká,
ụ'bútịnǎ sī ānyāpá rĩ pi úcìpi nyaápi,
ùndrénǎ sī zǎá ni acoópi sēépi 'í ọgụpịi ní rĩ
tịnị."
- 28 Anjì mụdrị drị ni ịrị 'dĩ'bée ímụ adri ẹ'bípịi
súrú mụdrị drị ni ịrị 'bá Ìsērélē vé rĩ pi vé ni.
Yōkóbū ní rizú kòpì ní tākíri sězú rĩ gé, rì átángá

* 49:26 49:26 Írā adriípi mụzú 'dáni'dáni rĩ vé ífífí, ịri ẹ'bípịi
ri'bá tākíri sē'bá 'bá rĩ pi ní rĩ.

rĩ átá mužú 'dini, sě tākíri 'bá ãlu ãlu ní tã 'bá rĩ ní 'oó rĩ vú sĩ.

Yókóbũ vé drāngará

²⁹ Kúru Yókóbũ ní tã ẹzizú 'í ẹnjipịi ní kīnī, “Ẹsị mādã, ma drãdrã. Á drã dõ gí, ĩmi jikí mávé ãvũ mužú sịi má ẹ'bípịi ã gārã gá, ụjị ĩ ní rizú ãvũ sịzú rĩ agá, ụjị rĩ Ẹfōrónã Hítigú rĩ vé nyọókú agá, ³⁰ ụjị rĩ Mākāpělã gá, ĩnyinã Māmúrē be, āngū Kānānã vé rĩ agá. Ābūrāmā je vūrã rĩ rizú ãvũ sịzú ānī, je Ẹfōrónã Hítigú rĩ drīgé. ³¹ Sịkí Ābūrāmā pi ũkú ni Sārã be vūrã 'dāri gé, sịkí kpá Īsákā pi ũkú ni Rēbékā be vūrã 'dāri gé, á sị Léyā ri vūrã 'dāri gé. ³² Má ẹ'bípịi Ābūrāmā je nyọókú rĩ ụjị rĩ be 'bá Hítị vé rĩ pi drīgé.”

³³ Yókóbũ kã tã rĩ ẹzi de ẹnjipịi ní gí, ĩri ní lazú ívé gbóló drīgé, ĩri ní kúru drázú.

50

¹ Yōsépā ní ọvũzú ẹtépị ri u'dezú bēdrī sī, ĩri ní í'dózú ngozú ĩzāngā ĩzāngā rú, ĩri ní ẹtépị ã gbángírí ndrúzú. ² Yōsépā ní 'yozú ívé 'bá ri'bá ẹzi dāwā vé rĩ nga'bá rĩ pi ní, lē kōpi ã njōkí 'í ẹtépị Īsērélē vé ãvũ dāwā ãvũ ní ņmazú ku rĩ sī. Kúru 'bá dāwā njō'bá rĩ pi ní ãvũ rĩ ã rụ'bá njōzú dāwā rĩ sī. ³ Dāwā rĩ vé njōngará 'du ú'dú pūkú sụ, ã'diātāsīyā ārēni dāwā rĩ vé njōngará ĩri ú'dú 'du 'dīri tịni. 'Bá Ẹjēpētō vé rĩ pi ngokí Yókóbũ ri caá ú'dú pūkú ẹzīrī.

⁴ Ụ'dú ãvũ ngozú rĩ kã de ẹ, Yōsépā ní 'yozú ũgalaku 'bāgú rĩ vé rĩ pi ní kīnī, “Lē ĩmi 'bākí

ésì múké má ní, lě ĩmi 'yokí 'bāgú rĩ ní 'dínì,
⁵ má étèpì sē ma ũyō sōó 'í ẹndrẹtì gé, 'yo má ní
 kīnī, 'Ma ri drādrā, á drā dō gí, 'í jì ma muṣù sīì
 'bù má ní gaá mâ úlúngu ní āngū Kānānā vé rĩ
 agá 'dāá.' Lě 'bāgú rĩ ọyọ ma, mâ jì má étèpì ri
 muṣù sīì. Á sī dō ĩri gí, ma ma újá ĩgō rá."

⁶ 'Bāgú rĩ ā'yī tā Yōsépā ní zìjì rĩ rá, ĩri ní 'yozú
 kīnī, "'Í jì mí étèpì ri muṣù sīì ĩyí, sū ĩri ní mi sēé
 ũyō sōó 'í ẹndrẹtì gé rĩ tìjì."

⁷ Kúru Yōsépā ní 'dezú muṣú étèpì ri sīzú.
 'Bāgú rĩ vé ũgalaku rĩ pi, 'bá ambugu 'bāgú rĩ
 vé kánì agá rĩ pi, āzini 'bá ambugu āngū Ējèpétō
 vé rĩ agá rĩ pi, kòpi 'dekí muṣù Yōsépā vúgá sī
 ĩndī. ⁸ Yōsépā jì 'bá ívé 'bètì āsámví gé rĩ pi, 'í
 ẹdrípìjì be, 'bá adri' 'bá étèpì vé jó āsámví gé rĩ pi
 be muṣú ĩndī. Ku anjiná rĩ pi, kābīlō rĩ pi, ndrījì rĩ
 pi, tì rĩ pi be kú vúlé Gōsénì gé 'dāá. ⁹ Āngáráwá
 rĩ pi útúkí ārābīyā hūsánì ní ríí seé rĩ pi agá,
 urukọ'bée útúkí hūsánì drìgè, kòpi 'dekí muṣù
 Yōsépā vúgá sī ĩndī. 'Bá mu' 'bá rĩ pi kárákará.

¹⁰ Kòpi ká muṣù caá Ātádì gé, vūrā ĩ ní rizú
 ānyāngā fífì cozú ĩnyinjá yìjì Yáridénì ā gārā gá rĩ
 gé, kòpi í'dókí ríí āá ngoó ĩzāngā ĩzāngā rú, kòpi
 ésì nō ambamba, Yōsépā 'bā étèpì vé āá ngoó
 ú'dú ẹzìrì. ¹¹ 'Bá Kānānā vé rĩ pi ká ndree kòpi ri
 āá ngo vūrā ānyāngā fífì cozú rĩ gé Ātádì gé 'dāá,
 kòpi ní 'yozú kīnī, "'Bá Ējèpétō vé rĩ pi ri āá rĩ
 ngo ĩzāngā ĩzāngā rú nī." Sē ĩ ní vūrā Yáridénì
 ā jèlé gá 'dāri ā rú zìzú Ēbélē Mizīrāyímū ānì.*

* **50:11** 50:11 Ēbélē Mizīrāyímū: Ēbélē Mizīrāyímū vé íffì, 'bá
 Ējèpétō vé rĩ pi āá ngo.

12 Yōkóbũ vé anji ãgõ rĩ pi 'dukí tã rĩ ngaá sũ ĩ étépì ní eziĩ ĩ ní rĩ tĩnì. 13 Kòpi 'dukí ĩrivé ãvũ jìjì mụzú Kānānā gá, kòpi sĭkí ĩri ũjì adriipi nyòòkú Mākāpélā vé rĩ agá, ĩnyinā Māmúrē be, nyòòkú rĩ Ābūrāmā je Ēfōrónā Hítĩgú rĩ drígé rizú ãvũ sĭzú ãnì. 14 Yōsépā kā étépì rì sĭjì gí, ĩri ní 'i újázú gōzú vúlé Ējĕpétō gá 'dāá, kòpi újákí ĩ gōó édrípìjì be, 'bá mụ' 'bá vú ni gé sĭ étépì rì sĭngará gá rĩ pi be.

Yōsépā ũmĩ 'í édrípìjì ě éšì

15 Yōkóbũ ní drāá gí rĩ sĭ, Yōsépā édrípìjì gōkí adrii ũrĭ sĭ, kòpi ní 'yozú kĭnĭ, “Yōsépā 'bā dō tã 'bá ní ótú 'i 'ozú ũnjí 'dāri 'í éšì agá, ũfē dō tã rĩ ārígó, 'o dō 'bā ũnjí, 'bā 'okí rí íngóni?”

16 Kúru kòpi ní ú'dúkò pēzú mụzú Yōsépā ní, kòpi kĭnĭ, “Mí étépì ní drĭ drāzú kuyé rĩ gé, ezi 'dĭni kĭnĭ, 17 'Īmi lŭkí Yōsépā ní 'dĭni, lē mĭ trũ mí édrípìjì ũnjĭkānyā kòpi ní mi 'ozú ũnjí 'dĭri agásĭ rá.' 'Bā ātí' 'bá Múngú mí étépì vé rĩ vé ni, lē mĭ trũ 'bā ũnjĭkānyā 'bá ní 'oó mí ní rĩ agásĭ rá.” Ū'dúkò rĩ kā caá Yōsépā vúgá 'dāá, Yōsépā ní í'dózú ngozú.

18 Kúru Yōsépā édrípìjì ní ímúzú kŭmŭcí ũtĭzú ĩ drĭ sĭzú vŭgá Yōsépā ëndrĕtì gé. Kòpi ní 'yozú kĭnĭ, “'Bā tŭgĕrĭ mívé ni.”

19 Yōsépā ní 'yozú kòpi ní kĭnĭ, “'Īmi adrikí ũrĭ sĭ ku. 'Īmi ũsŭkí ma Múngú 'i ícópì 'ĩmi ĩrĭñāpì? 20 'Īmi lĕkí kōdō ma 'oó ũnjí, 'bo Múngú újā tã ũnjí 'ĩmi ní lēé 'oó mĕ rŭ' 'bá gá rĩ ícá tã múké rú, tã 'i ngaápi nōri, ā nga rí 'i fŭú tĭ ni gé bĕnĭ, mĕ pa rí 'bá kárákará pi vé ídri. 21 Lē 'ĩmi 'okí

ũrĩ sĩ ku, ma ngá ìmi ní lěé rĩ pi sě ìmi ní rá, àzini ma ngá ìmivé anjĩná rĩ pi ní lěé rĩ sě kòpi ní rá.” Yōsépā ùmĩ ẹdrípìjì ẹ ẹsì, átá átángá rĩ ẹsì be mǎdā, sě kòpi ẹ ẹsì adri ānì àyìkō sĩ.

Yōsépā vé drāngará

²² Yōsépā pi rikí adrií āngū Ẹjẹpétō vé rĩ agá 'dǎá 'í ẹtẹpì vé 'bá 'bẹtì àsámvú gé rĩ pi be trù. Yōsépā adri caá ílì be mǔdǔrǔlǔ ǎlu mǔdrì (110).

²³ Yōsépā adri ílì be āco, ndre Ẹfěremǎ vé anjì ì ní tìjì úyú na gá rĩ pi rá. Ndre kpá anjì Mákĩrĩ vé rĩ pi rá. Mákĩrĩ ri mvá Mánásě vé ni, Yōsépā 'dù anjì Mákĩrĩ vé rĩ pi adrií anjì ívé ni rú.

²⁴ Yōsépā ní 'yozú ẹdrípìjì ní kĩnĩ, “Ma ri drǎdrǎ. 'Bo Múngú ri ímú ìmi tǎ mba rá, ìri ìmi jì fũ āngū Ẹjẹpétō vé nōri agásì, ìri ìmì drì ko mǔzú āngū ìri ní ẹzìjì ǎbūrámǎ ní, Ẹsákǎ ní, àzini Yókóbũ ní rĩ agá 'dǎlé rá.”

²⁵ Kúru Yōsépā ní Ẹsěrelě ẹnjìpìjì sězú ùyō sōzú 'í ẹndrẹtì gé, ìri ní 'yozú kĩnĩ, “Múngú kǎdō ímú ìmi ìzǎ koó, ìmì drì koó mǔzú vúlé 'dǎá, ìmi jìkì mǎvé fǎ mǔzú ìndì.”

²⁶ Yōsépā ní kúru drǎzú Ẹjẹpétō gá 'dǎlé, ịsù ǎkǔdě ìri ílì be mǔdǔrǔlǔ ǎlu mǔdrì. Kòpi ní ìrivé ǎvũ njòzú dǎwǎ ǎvũ ní ñmazú ku rĩ sĩ, kòpi ní ǎvũ rĩ 'bǎzú sòndúkũ agá.

clxxiv

Ū'dúkó Múké Múngú vé rị

Keliko: Ū'dúkó Múké Múngú vé rị New Testament+
copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Keliko)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

14717198-957a-524c-b31f-2c3197945b20